

H
1
77

Junger
Mangit diversa coniunctio significata
¶ Quasi dicat q̄ inter adiectivum et substantivum non potest cadere co
pula diversitas .i. dictiones
¶ Unde incongrue diceretur Petrus

quia [coniunctio] copulativa iungit
¶ Unde incongrue diceretur Petrus

¶ Unde incongrue diceretur Petrus
substantivum
libus currit.

¶ Dicit auctor q̄ vbum debet p
te per a [vbiq] .i. in omni coniug
damus. Deinde ponit e
is huius verbi [do] das
re. venundamus & venū
re. p.

H-1-77

36-6

3000

1000

PARABOLARVM
QVAE AB ECCLESIA
proponuntur.

SECUNDA PARS.

*Auctore R. P. Magistro F. Ioanne Granata Ordinis S. Do-
minici in Academia Cæsaraugustana Sacrarum
literarum interprete.*

HOC VOLVINE PARABOLÆ
de Sanctis continentur.

OCCVLTATA PROVERBIORVM EXQVIRET SA-
piens, & in absconditis Parabolarū cōuerfabitur. Eccle. 39.

CÆSARAVGVSTÆ,

Excudebant Laurentius & Didacus de Robles
fratres . Anno 1587.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PARRADO ERYTH

QVAB AB BOGLESIA

PROPONITUM

SECUNDA PARS

Admiratione R. B. ...
...
...
...
...

HOC VOLVIMUS PARABOLAS

...
...

...
...

CAESAR AVGVSTVS

Exordium ...
...

...
...

...
...

ILLVSTRISSIMO
AC REVERENDISSIMO
DOMINO D. PETRO CERBUNA
Episcopo Tirasonensi. Frater Ioannes Gra-
natensis, foelicitatem.

ALTER hic meorum studiorum
partus, sub nomine tuo in lucē pro-
dit (Cādidissime Præsul) vt animū
meū iā pridē in tui amorem, & obsequium
incitatum ostendam, & vt operi gratiam
tanti nominis splendore conciliem. Te
namq. omnes diuinis virtutibus excultū-
tanquam verum sacratę probitatis speci-
men, & certissimum litterarum domici-
liū venerantur. Nam vt omittam tuæ
integritatis, & continentię laudes, benefi-
cientięq. qua viduarum & pupillarum or-
bitatē, aliorūq. pauperum inopiam suble-
uas, lenitatisq. & māfuetudinis, qua om-
nes tibi deuincis, lōga mihi oratione per-

A ij sequen-

sequendum erat, quantam operam, & studium absumferis, vt in Academia Cęsaragustana (quam collapsam, & penę humi depressam tuis sumptibus erexisti) celeberrimi ingenuarum artium Doctores Gymnasiis præficerentur. Quos eius ciuitatis Cōsules & Togati viri (qui scholę quotannis exoptatissimi contingunt) nusquam intermissa munificēcia liberaliter fouent, & amplectuntur, vt iuuentus quę ex omnibus Hispanię partibus, indies magis vltra quam credi potest ad audiendum densatur, nō literis tantum, sed cādidis moribus instituitur. Te igitur schola omnis intuetur, a te opem efflagitat, in tua virtute cōquiescit, seq. contra insurgentium iniurias, ius suū retenturā esse confidit. Id verō minime a te petere verebor, vt aliquod tempus e tuis grauissimis occupationibus detractū, in euoluendis mearum parabolarum laboribus absumas Vale.

Ad Lectorem.

HVCVSQVE (amice Lector) Parabolas de Sanctis in lucem proferre distuli, meamq. in alio volumine astrictam fidem liberare, vt autographum subobscurum (vtpote propria manu conscriptum qui litetas currente calamo rite exprimere non soleo) typographis clarius concederem. Quo factum est vt liber hic, nouis characteribus excussus, qua amendatus prodeat. Quae vero subteci fugisse deprehendimus ista sunt.

H E R R A T A.

Pagina 3. in margine 77. lege 27. ibidem nanaturaliter leg. naturaliter, pag. 13. in mar. ferta leg. deserta. pag. 37. li. 4. numeris leg. muneris: pag. 33. linea 11. astum leg. astu, pag. 42. lin. 26. precium leg. praelium, pag. 44. lin. 1. Ecclesia leg. Ecclesiae, pag. 80. li. ultimo possit leg. polysit pag. 81. in fi. leg. cauda, pag. 89. li. 19. aderont le. adorent, pag. 110. in marg. primas leg. primus pag. 121. lin. 2. efficax le. efficax, pag. 141. li. 28. le. artificiose, pa. 150. li. 12. despondent leg. despondeat.

Aliquot vero sententias parabolicas quae Euangeliiis de Sanctis intermixtae leguntur defficere credes, vt est illa. Facite vobis sacculos qui non veterascunt Lucae 13. & illa. Cum exaltatus fuero a terra Io. 12. & illa. Vigilate &c. Sed prior in alio volumine late explicata est, in parabola de villico. Altera in hac parte in parabola Nisi granum frumenti. Ultima in hoc etiam volumine in parabola Sint lumbi vestri.

LIBRUM hunc, cui Parabolæ Euangelicæ, titulus est, auctore, R. P. Fratre Ioanne Granatensi, Sacræ Theologiæ professore ordinis Sancti Dominici, fidei meæ, ab amplissimo, Regioq. Senatu superioribus diebus creditum, perlegi seculo. Opus sane, vt summa cura, aciq. studio elaboratum, ita citra vllam Christianæ religionis iniuriam, magno legentium commodo inoffenso pedecursuum. Præter parabolarum enim, de quibus termo potissimum instituitur, catholicam, copiosam, dilucidamq. enarrationem, plurium etiam ac reconditorum, sanctarum scripturarum locorum, perdoctas continet expositiones. Quibus euoluendis, si vel mediocrem candidus, diligensq. lector adhibuerit operam multas haud dubie ex eis excipiet utilitates. Cæsaraugustæ tertio Kalen. Maias 1585.

Licentiatus Michael
Cercito.

Aliorum Theologorum approbationes, in alio volumine continentur, cū privilegio Regis, accessit etiam facultas Vicarij Generalis totius ordinis Prædicatorum & Provincialis Aragoniæ.

¶ Licentia Ordinarij.

LICENTIATVS Illesonius Gregorio Vicarius Generalis in spiritualibus & temporalibus pro Illustrissimo, & reuerendissimo domino Don Andrea Sanctos Dei & sanctæ sedis Apostolice gratia Archiepiscopo Cæsaraugustano Regioq. consiliario &c. Cum per examen, & approbationem. Licentiati Michaelis Cercito Canonici Collegiæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Pilarri, & fratrum Ioannis Perez Prioris monasterii sancti Dominici huius ciuitatis, Francisci Maldoado, & Hieronymi Xabierre sacre Theologiæ magistrorum ordinis sancti Dominici Prædicatorum appareat nihil esse, in libro intitulo. Parabolæ Euangelicæ, quotquot ab Ecclesia proponuntur, moralibus concionibus explicatæ, autore admodum Reuerendo Magistro Fr. Ioanne Granata dicti ordinis sancti Dominici, quod Christianæ religioni adperferetur, concedimus licentiam, vt possit typis mandari dummodo aliquod ex voluminibus quæ imprimuntur, coram nobis afferatur, antequam venalia exponantur ad videndum, & recognoscendum, vtrum cum suo originali concordet. Dat. indicta ciuitate Cæsaraugustæ, die quinta mensis Iulij Anno domini 1585.

Licentiatus A. Gregorius.

De dicti domini Vicarij Generalis mandato.

Ludouicus Capdenilla Not.

FESTIVITATES
SANCTORVM IN QVO
rum feriis exposita parabo-
lica Euangelia leguntur
secundum vsum
Romanum.

In festo Sancti Nicolai. pag. 98.	In festo Sancti Pauli pri- mi Heremit. pag. 52.
In festo Sancti Ambro- sij. pag. 36.	In cathedra Sancti Petri. pag. 17
In festo Sanctæ Barbaræ. pag. 234.	In festo Sancti Agnetis. pag. 234.
In festo Sanctæ Lucie. pag. 216.	In festo Sancti Ignatii. pag. 186.
In festo Sancti Stephani. pag. 1.	In festo Sancti Mathie. pag. 52.
In festo Sancti Siluestri. pag. 200.	In festo Sancti Thomæ Aquina. pag. 36.
In festo Sancti Hilarij. pag. 36.	In festo Sancti Gregorij. pag. 36.
In festo Sancti Antoni. pag. 200.	In festo Sancti Georgij. pag. 86.
In festo Sancti Ioa. Chri- stostomi, pag. 36.	In festo Sancti Marci. pag. 68.
	In

In festo S. Basilij. pag.	172		
In festo S. Siluestri. p.	172.		
In festo S. Petri. pag.	17.		
In commemoratione Sã cti Pauli. pag.	98.		
In festo Sancti Bonauen- turæ. pag.	127.		
In festo Sanctę Magdale- næ. pag.	142.		
In festo Sancti Domini- ci. pag.	36. & 200.		
In festo Sancti Laurentij. pag.	182.		
In festo Sancti Ludouici. pag.	98.		
In festo Sancti Augustini. pag.	36.		
In festo Sancti Matthæi. pag.	113.		
In festo Sancti Hierony- mi. pag.	36.		
In festo Sancti Francisci. pag.	52.		
In festo S. Lucę. pag.	68.		
In festo vndecim mil Vir- gin. pag.	234.		
In festo Sancti Martini. pag.	157.		
In festo Sanctę Cecilie. pag.	234.		
		In festo Sanctę Catheri- næ. pag.	234.
		In festo Sancti Vincentij. pag.	36.
		In communi vnus Mar- tyris Põtificis. pag.	172.
		In communis vnus mar- tyris. pag.	186.
		In commu. plurimorum Martyrum. pag.	84.
		In commun. Martyrum tempore Paschali. pag.	84.
		In commun. vnus Con- fessoris Pontificis. pag.	157. & 127.
		In commu. vnus Con- fessoris non Pontificis. pag.	200.
		In commun. Virginum, & Martyrum. pag.	116. & 234.
		In communi Virginum non Martyrum. pag.	116. & 234.
		In commu. nec Virgi- num, nec Martyrum. pag.	116.

QUOTIES VOLUI CONGREGARE FILIOS

tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluiti. Math. 24.

HIVS parabolicæ sententiæ facilis est interpretatio. Cum enim Saluator Hierosolimitarum perfidiã, qui tot Prophetas occiderunt, & suam etiam necem machinabantur deploraret, adiecit. Quoties volui congregare &c. Quibus verbis illorum perfidiam, adhuc exaggerat, quia cum eos per suam doctrinam, sub sua protectione congregare voluerit, reuerſũt. Quomodo vero Saluator gallinæ comparetur, & quid sit fidelis sub alas cõgregare, latissime in concione dicemus.

CONCIO.

AMOR proprius, qui velut Babylonis fornax in hominibus accenditur, efficit vt sua unicuiq. opera, quam sint, maiora videantur, aliorum vero etſi magna sint, minora iudicentur. At contra sua unicuiq. scelera quamuis gravissima sint, minora censeantur, aliorum vero quam sint maiora videantur. Iſta propter Phariſæos dicta sunt,

A

sunt,

sunt, qui maiorum suorum crudelitatem, qua in Prophetas seuerunt detestabantur, suam vero qua Christi, & Apostolorum sanguinem sitiebant, nequaquam attendebant. Ipsi enim crudelissimi hominum, ne non illorum filii existimarentur, neve a parentibus degenerarent, efferato animo Christi, & Apostolorum mortem procurabant. Ea propter dicebat illis Saluator, Implete mensuram patrum vestrorum: Ac si diceret. Patres vestri peccatorum mensuram impleuerunt Dei nuntios persequendo, & Prophetas occidendo, super sum ego, & mei Apostoli, implere etiam peccatorum vestrorum mensuram, me & Apostolos persequendo. Saluator vero istis quasi obstinatis loquebatur, quos nec minis, nec promissis poterat ad sanitatem reducere. Sicut si pater filio ad malum prono, quem nec blanditiis, nec promissis, aut terroribus potest reuocare dicat; Quia te nequaquam persuadeo, & increpationes meas recipere renuis, praesto sunt innumeræ perditionis viæ, vade perditum. Sic Iudæ Christus dicebat quod facis fac citius. Sic Hieremias peruersis hominibus dicebat. Bibite inebriamini, vomite, & cadite a facie gladii, quem ego mittam inter vos. Et Apo. 22. Qui in sordibus est sordescat adhuc. Completa vero peccatorum mensura, de ipsis supplicium Deus sumit. Quem admodum enim vniuscuiusque premium praefixum est, & respondet merito; ita vniuscuiusque damnati poena praefixa est, quæ peccatorum mensuræ respondet, qua completa infligitur poena, statutum est enim peccandi tempus, quousque peccata mensuram attingant, quam cum peccata complent, reprobi

Similitudo.

Io. 13.
Hiere.
25.

Apo. 21

probi puniuntur. Sic Deus Esa. 77. dicebat. In men- Esa. 77.
 sura contra mensuram iudicabo eos. Quasi dicat. Iu-
 stitiæ meæ mensura, qua reprobos iudicabo, respon-
 debit mensuræ peccatorum. Aliqui autem ita vitiiis
 effuse indulgent, vt citius mensuram peccatorum im-
 pleant, qua completa ad supplicium rapiuntur. Sic
 Job. 22. Numquid viam seculorum custodire cupis, Job. 22.
 quã calcauerunt viri iniqui, & sublati sunt ante tem-
 pus suum? Vis sequi pessimam viam, quam prædecef-
 fores tui viri iniqui calcauerunt, nempe superbiæ, aua-
 ritie, crudelitatis, &c. & quia compleuerunt pecca-
 torum mensuram, sublati sunt ante tempus suum, id
 est ante illud tempus quo se victuros sperabant na-
 turaliter, quod tempus suum esse homines cre-
 debant? Quamdiu vero mensura minime comple-
 tur, peccata coaceruantur, & Deus tollerat vsq. ad
 præfixum tempus puniendi. Ita dicitur Micheę. 6. Mich. 6.
 Ad huc ignis est in domo impij thesaurus iniquitatis, et
 mensura minor irę plena. Ignis enim concupiscen-
 tiæ, & amoris proprij, a quo mala cuncta proce-
 dunt, est in anima impij, & alia vitia, quæ sunt qua-
 si thesaurus iniquitatis, quem prauus homo thesau-
 rizat, duro corde; Est etiam mensura peccatorum.
 minor quidem, quia non est completa, sed tamen iræ
 plena, quam Deus tollerat vsq. ad tempus. Propte-
 rea dicit Implere mensuram, quasi dicat, in ceptam,
 vt perueniat ad metam patrum vestrorum, quia ego
 non desistam Profetas, & sapientes, & Scribas mitte-
 re. Sic dicebat Esa. 18. Ite Angeli veloces ad gentē di-
 laceratam & conuulsam, ad populū terribilem. Mira Ecce e-
go mit-
to ad
vos.
Esa. 18.

profecto Dei sollicitudo & prædicatorum constantia. Ipse enim numquam desistit prædicatores mittere, & sancti quamuis eferatos viderent aduersariorum animos, nunquam certaminis campum deseruerunt. Dei enim prouidentia factum est, vt nunquam in mundo deficerent, qui veritatem docerent. Sic dicebat Deus Hier. 7. Misi ad vos omnes seruos meos. Prophetas per diem consurgens diluculo & mittens, & non audierunt, nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt ceruicem suam, & peius operari sunt quam patres eorum. Quia patres eorum occiderunt plurimos Dei seruos, Esaiam serrarunt, Hieremiam lapidauerunt, Ezechielem ex cerebrauerunt. Sequentes etiã illorũ filij Iacobum occiderunt, Paulumq; flagellauerunt, Stephanum lapidauerunt, & alios persecuti sunt, de ciuitate in ciuitatem. Sic dicitur Hier. 2. Deuorauit Prophetas vestros gladius vester, quasi leo vastator generatio vestra. Sed cũ animũ eorũ ad occidẽdũ paratũ cognosceret, quare mittebat eos illis? Nõ quia Deus mittebat, propterea pessimos illos efficiebat, sed ipsi sua malitia in prædicatores sequebant. Sed Deus ostendebat illorũ peruersos animos seruos suos mittendo. Quemadmodũ si quis iniquum seruum habens veluti furẽ, consulto pecunias dimittat ad ostendẽdũ pessimum illius animũ, quod quidem non est malũ seruum facere sed ostendere. Ita Deus prædicatores mittendo, quos isti persequebantur, nequaquã pessimos reddebat, sed ostendebat tales esse, vt iuste in illos animaduerneret. Occasiones enim iniquis præbere, non est iniquos facere, sed ostendere, vt Chryso-
mus

Hier. 7.

Hier. 2.

Similitudo.

Chryf.

mus ait. Sicut enim studiosis, occasiones ad bonū offerunt; ita peruersis, propter illorum peccata, occasiones permittit ipsis offerri, ut se ipsos ostendant. Ita Dauid Appone iniquitatem super iniquitatem, ut non intrent in iustitiam tuam. Deus enim iniquitatem super iniquitatem ponit, ut in illos animaduertat. Sic etiam ait. Immissiones per Angelos malos, viam fecit semitæ iræ suæ. Deus enim permittit demones peruersis hominibus tentationes immittere, ut faciat viam semitæ iræ suæ, hoc est ut ex semita viam latam faciat, qua sua ira pertranseat. Cum homo peccare incipit, Deus semitam aperit, ut possit per eam ira suæ iustitiæ ad peccatorem transire, & sic peccatore in dies peccata iterante, paulatim ex semita, ampla via fit, qua Dei ira in ipsum peccatorem transeat. Quando enim aliqui, ita obfirmato Deum animo offendunt, ut nec Dei timore, nec hominum verecundia permoueantur, mensura peccatorum completa, qua si per amplam viam ira Dei transit in illos. O quot in mundo sunt, qui cum penitentia a peccatis per confessionem expiati, semitam iræ Dei claudere, deberent, potius peccata peccatis addendo, in causa sunt ut Deus ex semita faciat viam amplam, qua ira sua pertranseat æternaliter puniendo, & quandoque temporaliter etiam. Sicut Iudæos istos de quibus Paulus loquebatur 1. The. 2. Dominum occiderunt Iesum, & Prophetas, & nos persecuti sunt & omnibus hominibus aduersantur, & prohibent nos gentibus loqui, ne saluæ fiant, ut impleant peccata sua semper, peruenit enim ira Dei super illos vsq. in finem. Ecce quã

Psal.

Psal.

1. The. 2.

1. The. 2.

graphice beatus Paulus Iudæos depingit, quia non contenti tot flagitiis commissis, omnium grauissimum perpetrarunt, quia Christum scelestissime, simul & crudelissime occiderunt, & Prophetas quos ipse misit, insuper beatissimum Paulum, & alios Apostolos persequebantur de ciuitate in ciuitatem, & prohibebant beatum Paulum, & alios Apostolos gentibus prædicare, ne Gentiles credentes salui essent, & hæc scelera (inquit Paulus) committunt vt impleant peccata sua semper, quousq. iustam mettā attingant, & ad patrum suorum mensuram perueniant, completa vero mensura, peruenit ira Dei per viam amplam in illos transiens, vsq. in finem, quia omnium occisorum sanguinē vsq. ad Zachariam super eos venit. Ita Ezechielis. ii. dicitur. Plurimos occidistis gladium immittam super vos. Quia occiderunt Christum Stephanum, & Iacobum & complures alios immisit illis Deus gladiū Romanorum, vt non solum æternaliter sed temporaliter punirentur. Sic dicebat Iob 3. Non vltra in hominis potestate est, vt veniat ad Deum in iudicium, conterit multos innumerabiles, & stare facit alios pro eis, nouit enim opera eorum, & ideo inducet noctem & conterentur, quasi impios percussit eos in loco videntium, quia quasi de industria recesserunt ab eo, & vias eius intelligere noluerunt. Quoniā modo quilibet ad pænitentia iudicium venire potest, completa vero peccatorum mensura, & tempore quod ipsis Deus concessit, non erit in eorum potestate, sicut Iudæis accidit, quorum innumerabiles contriuit per Romanos, & stare fecit alios pro eis, nouerat enim illorum praua opera

opera scilicet, avaritiam ambitionem superbiam, & propterea cæcitatem illis in pœnam immisit per noctem significatam, & tunc contriti sunt, & percussit eos quasi impios per Romanos in loco ubi multi veritatem cognouerunt, quam illi quasi de industria a Deo recedentes impugnabant, nolueruntq. vias quas Christus & Apostoli prædicabant intelligere. Quæ quidem etiam, ad correctionem nostram dicuntur, nobis enim (vt Paulus ait) annuntiatum est sicut & illis, & similiter nos Deus supplicio afficiet si vias eius quas nos Prædicatores docent, intelligere negligamus, & nobis sublatis alios pro nobis stare faciet. Quemadmodum enim Christus Iudæos contriuit, pessimos etiam Christianos conteret, si ab eo peccantes recedant, & vias salutis, intelligere recusent sicut illi qui ad Ecclesiæ & fidei gremium vocantes persequebantur. Et hoc est quod Christus deplorabat dicens. Hierusalem Hierusalem &c. In gemiscit autem, propter malorum perditionem, sicut Iudex, qui lege compellente: charissimum filium supplicio afficit, dolere super eo solet, ita saluator dolet quod Iudæos Hierosolymis habitantes, perdere debeat. Ita Esai. i. Heu consolabor super hostibus meis. Vbi immensam pietatis Christianissimum intueri licet, dolet enim ita iustitia compellente, quod debeat inimicis punire, taliter vt illa verba ab imo pectore procedere videantur. Sed mirum quod Deus doleat vicem nostram, & nos quibus tãti interest, non doleamus, dolet saluator quod peccatorem damnare debeat, & ipse minime ingemiscit,

Hebr. 2

Hierusalem
Hierusalem
simile

Esai. i.

- Simile. sicut qui ardenti febre flagrans delirat, omnibusq. cir-
 ca se plorantibus ipse ridet & lætatur: ita pravi homi-
 nes cum lugere potius tot delicta deberent, rident.
 Hoc est quod Saluatorem pupugit, scilicet mini-
 me peccatores dolere: propterea irritatus in eos con-
 uertitur. Sicut Esa. ca. 63. dicebat. Ipsi ad iracundiam
 prouocauerunt, & affixerunt spiritum sancti eius, &
 cōuersus est eis in inimicum, & ipse debellabit eos:
 Iudæi, & peccatores ipsos imitantes, sui cordis duritia
 Deum ad iracundiam prouocauerunt, & Spiritum
 sancti eius scilicet Christi (vt interpretatur interlinea-
 lis) affixerunt ita: vt super eos doleat. Nonne ex
 voces Hierusalem Hierusalem dolentis, & afflicti voces
 sunt? Sed quia veritati restiterunt, in eos cōuersus fuit
 sicut inimicus, & debellauit eos per Romanos; Ea pro-
 pter Saluator ingemiscebat illorum vicem dolens,
 quod ita voluntarie perire vellent. Sic Ps. Rugiebā a
 gemitū cordis mei: quasi dicat Quia leo sum, vt Iudex,
 rugitum emitto condemnaturus, gemo etiam illorū
 vicem, quos perdere debeo. Sic etiam dicebat Amos
 2. Stridebo super eos, sicut stridet plaustrū onustum
 feuo. Qui enim tot annis prauorum peccata sustinuit
 punire volens stridet quasi gemmens, sed aliter iu-
 stitia expetente agere non potest. Quamuis etiam
 Saluator peruersorum hominum rebellem animū
 deploret. Sicut mater filii deplorat vicē, qui cum gra-
 uiter infirmetur, medicinam respuit; ita Christus do-
 let eo quod Iudæi, & peccatores ipsos imitantes, quæ
 Deus ad ipsorum remedium destinauit, abiiciant.
 Quia pravi homines sicut Iudæi, Predicatores con-
 tem-

temnunt, imò quantum in se est, in ipsos insurgunt cum illorum voces floccipendant. Manifestissimæ vero damnationis signum est, non solum a Deo separari, sed eos qui ad ipsum vocant contemnere. Propterea suspirio Christus illa verba proferebat. Quoties volui congregare &c. Sed quam apte saluator gallinæ comparetur videamus. Gallina enim inter omnes aves ab alijs exposita, & relicta oua incubat, & eius calore sine semine ad vitam pulli educuntur, qui veluti bis nascuntur, primo cum eos gallinæ diuersis in locis exponunt, secundo cum congregati calore gallinæ vitam accipiunt. Ita saluator fideles suos veluti secundo ad vitam educit, qui a diuersis ante parentibus nati, corporalem vitam susceperunt. Id Saluator Nicodemus dicebat. Nisi quis natus fuerit denuo &c. Io. 4. 4. Primo enim homines ad corporalem vitam nascuntur, secundo oportet eos per baptismum nasci ad spiritualem vitam. Ita. 2. P. 1. Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili &c. Tota vero hominum salus ex hac secunda generatione, quæ habetur per baptismum dependet. Ad hoc Christus Iudæos congregare volebat, ut ipsos sicut & alios fideles, per charitatem & amorem incubans, ad vitam spiritualem educeret, & daret eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus. (sicut pulli qui nec sanguinem, nec ossa prius cum oua sunt habent) sed à Deo sola charitate & amore, ad vitam educerentur. Propterea Psal. Sub umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas: nam positi sub alis Christi speramus, donec iniquitas originalis transeat. Viuitos vero pullos,

Quoties
volui
congregare
sicut gallina.

Io. 4.

2. p. 1.

Psal.

B gallina

gallina dictu mirum, qualiter eos foueat & protegat. Propter eos infirmatur & plumis minuitur, ita Christus præterquam quod pro fidelibus semetipsum exinanivit, multa pro eis incommoda sustinuit, de quo

Esa. Vidimus eum, & non erat aspectus. Præterea gallina ex corpore suo, umbraculum pullis facit, quo eos protegat, & cum plures sint, ita alas accommodat, ut omnes recipiat nullusq. extra videatur, ita saluator nos omnes sub alis protegit. Alæ eius sunt fides & charitas, quibus fideles omnes coniunguntur. Et ita summo studio homines adnitent, ut illius alis protegantur, ideo *Psal.* In velamento, alarum tuarum exultabo, adhesit anima mea post te &c. Nulla enim maior lætitia reperiri potest, ea quæ habetur, ex protectione Saluatoris, quæ in causa est quod anima ipsi adhæreat, ex quo nobis bona omnia proueniunt. Propterea dicebat Booz Ruth Moabiti. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias a domino Deo Israel, ad quem venisti & sub cuius confugisti alas. Nihil enim à Deo sperare non possunt, qui ad eius patrocinium confugiunt, & hoc est quod Christus à Iudæis postulabat, ut ad eius alas se reciperent. Sicut David qui dicebat. Inhabitabo in tabernaculo tuo, protegat, in velamento alarum tuarum. Gallina etiam, quamuis imbecilis sit, ad pullos suos contra rapaces Miluos defendendos, animum Leonis induit, ita ut rostro & quibus potest armis eos defendat, soli vero illi rapiuntur, & deuorantur, qui longius extra eius alas inueniuntur, ita Christus

stus

sus securissimum est suorum refugium, sub eius e-
 nim alis, non est quod rapaces inferni Miluos, aut
 carnivoras aves timeamus. Sic dicebat Io. 10. Non
 rapiet eas quisquam de manu mea. Illi enim tantum
 modo à diabolo rapiuntur, qui extra Christi tute-
 lam reperiuntur, vel qui eius alis fidei & charitatis,
 non proteguntur. Quid non effecit Christus, vt pul-
 lus, quem diabolus, ad sapiendum iam circūdabat,
 detineretur (de Iuda loquitur) tandem cum eum in-
 tra alas detinere non posset dimittit, & a diabolo de-
 uoratus est. Sic dicitur Exo. 19. Recordamini quod por-
 tauerim vos super alas. Si avis prædam defert, & ferire
 eam iaculo velis, prius ipsam quam prædam feries, si
 pullum galinæ alis contentum ferire velis, prius ipsam
 feries, ita electos Dei feriens Deum veluti feri. Sic Za-
 cha. 2. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Ideo
 saluator sicut Leo ad Phariseos vertebatur eum, disci-
 pulos reprehendere tentant. Similiter in nocte passi-
 fionis eos defendebat dicens. Sinite hos abire. In su-
 per gallina, si pullus aberrauerit, vel longe abscesse-
 rit, omnibus relictis ad quærendum proficiscitur, vna
 est vni vnica omnibus, vnica singulis, ita Saluator,
 si hominem per peccatum aberrare contingat, ve-
 luti cura angitur, quousq; inueniat, sicuti duabus
 parabolis de oue perdita, & dragma superius late
 explicatum est. Gallina pullos, ad pastum vo-
 cans ad raucedinem peruenit, ita Christum Evan-
 gelistæ dicunt, sepe homines ad se, & cælestes the-
 sauros vocando clamasse. Quosdam autem salua-
 tor sibilo vocabat, qui non longe aberant, & voicem

Io. 10.

Exo 19.
Simile.

Zac. 2.

Ioa. 18.

Luc. 15.

Zach. 10 eius audiebant sic dicitur Zacha. 10. Sibilabo eis, & congregabo eos, quia redemios. Sibilabo ueluti Christus electos vocat, quia eos suo sanguine redemit. Alios uero qui longe erant clamore magno Saluator Ioan 7. ad se vocabat, sicut Ioannes dicebat. In die magno festiuitatis & c. Ita Ecclesiastici, 51. Appropiate ad me indocti, & congregate uos in domum disciplinæ. Ista sunt quæ Christus dicebat: ut ad suæ disciplinæ domum congregarentur, qui indocti erant, et fidei cognitione rudes, ut recta cognoscerent, & ueritatis iustitiæq. uiam cognoscerent. Ita ipse dicebat Esa. 45. Ego dominus loquens iustitiam, annuntians recta, congregamini, & uenite, accedite simul. Nihil enim ita allicit sicut dulcissima Christi uerba, quæ hominibus iustitiam, & recta proponunt, ea propter dispersos congregabat uiuens, imo sui aduentus scopus is erat dispersos congregare. Qui uero uoluntarie a Christo recedunt, difficiliter congregantur. Legitur Exo. 9. Quæcunq; non fuerunt congregata, sed remanserunt in agris, ista omnia a grandine perierunt, quæ autem congregata sunt, reseruata fuerunt: illi enim soli pereunt iudicij Dei grandine, qui dispersi per mundi agros, uariis uitiis succumbunt, alij omnes cum Deus Ægyptum, id est mundum percusserit disperdentur. Qui uero diuinis regulis, ad Christi gremium congregati, & reseruati fuerint, gladium diuinæ iustitiæ effugient. Congregabat autem Christus, & modo per suos congregat, ad unum Deum, ad idem baptisma, ad eandem fidem, ad eundem finem, ad idem corpus, ad eandem uoluntatem, ad eundem Redemptorem

rem, ad eandem doctrinam. Sed ve pullis minime ad gallinæ alas accurrentibus, alij enim rapacibus alitibus superuolitantibus expositi, euadere pericula non poterunt. Quo vero supplicio digni sunt, qui toties a Christo vocati ad bonorum consortium, venire recusarunt? Certe vt eis contingat id quod Saluator infert, Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Sic dicebat Deus Hiere. 6. Erudire erudire Hierusalem, ne forte recedat anima mea a te, & ponam te desertam, propterea namq. Iudæi desolati sunt. Sed anima, Deo recedente deserta fit. Ex eo enim quod Deus recedit, omnia in ipsa anima mala proueniunt. Qui igitur non congregantur a Salvatore nostro ad gratiam, congregabuntur ad poenam sic Esa. cap. 24. Et congregabuntur congregatione vnus fascis in lacum, & cludentur ibi in carcere quasi dicat: Hi qui congregati minime sunt, ad vnum corpus Ecclesie, & ad vnani voluntatem, congregabuntur, quasi in vnum fasciculum colligati, & in inferni carcere concludentur. Sicut Hierosolymite, non æternaliter solum, sed temporaliter congregati sunt, & venditi ac occisi. Ideo dicebat Esa. cap. 34. Extendetur super eam mensura, vt redigatur in nihilum, & perpendiculum dissolutionis, nobiles eius non erunt, ibi regem potius inuocabunt, & nobiles erunt in nihilum, & orientur in domibus eius spinæ, & erit cubile draconum, & pascua stractionum, & occurrent demonia & Onocætaurus ibi Lamia, & Eritius, ibi congregabuntur Milui, alter ad alterum. Ecce quam graphice depin-

Relin-
quetur
domus
vestra
deserta.
Hie. 6.

Esa. 24.

Esa. 34.

git Propheta, quæ Saluator dixit, nam cum peccatorum mensura fuerit completa, extenditur super eam mensura iustitiæ Dei, quæ supradictæ peccatorum mensuræ respondet, & sic per Dei iustitiam ad nihilum redigitur, nobilesq. eius, & Rex, ac Principes similiter. Desolata vero ciuitas, erit animalium habitatio, nam ibi virosæ bestię, alati Dracones habitabunt, spinæq. exorientur, Lamieq. & Onocentaurus, & aliæ pestes ibierunt. Sed ista de reproborum mentibus potius intelligi volo, vt quæ de Hierusalem Saluator ait, ad mores reducamus. In anima siquidem prauis hominis, mensura pœnæ extenditur, iuxta culpæ mensuram, & ita desolatur, quia sine Deo anima desolata iudicari potest, spinæ vero pungentes oriuntur, & animalia multa, sibi virosi Dracones inuidiæ ibi, Lamie hypothesi, ibi Enicis desideria, ibi innumera alia praua Demonia, ita vt praua mens infernus iudicari possit; sunt ibi Milia congregati alter ad alterum, prouocantes se ad deuorandum &c. Sed terribile videtur, quod Christus veluti affirmando, solita sua asseueratione, subiungit. Non me videbitis a modo donec &c. Totius rei iacturam homines pati debent, præter id quod Deus ab ipsis recedat, quod intolerabile profecto iudicari debet.

Exo. 31. Cum Moses cum Deo loquens moram faceret, populus ad Aaron currens deos petit, quasi ipsa natura stimulante nequaquam ipsos sine Deo persistere posse. Sic Hieremias desolatæ Hierusalem vicem dolens dicebat. Ideo ego plorans, & oculus meus deducens lachrymas, quia longe factus est a

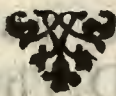
me

Amē di
eo vobis
&c.

Exo. 31.

me cōsolator meus: Quasi dicat. Nequaquam populi Th. 1.
 captiuitatem deploro, nec tot corruptas virgines, nec
 templum combustum, nec tot promiscui sexus per
 plateas iugulatos, sed quod mihi, deplorandi causam
 efficacissimam præbet, illud vnum est; Deum longe re
 cessisse, istud vnum iure deplorandum censeo, cum
 Dei enim præsentia omnia etiã aduersa tollerari pos
 sunt, quod vero absens Deus sit, valde deplorandū est.
 Sic sponsa dicebat Canti vltimo. Euge dilectemi, simi
 Cant.
 vlt. •
 Simile.
 gano
 lis esto caprea in nuloq. ceruorum. Ac si dicat. Si a me
 recesseris dilectemi, recede sicut caprea, vel ceruus; fer
 tur enim animalia ista, cū venatores fugiunt, faciē re
 tro cōuertere; Sic ergo (ait sponsa) a me recesseris dile
 ctemi, verte saltē, cum tibi placuerit huius pietatis fa
 ciem, qua me conuertas. Rogandum est, si Christus ali
 quando a nobis recesserit, vt faciem vertat per gratiã
 præuenientem, vt peniteamus, & ipsum recipiamus
 cum acclamatione; Benedictus qui venit. Sed Iu
 daeis Saluator loquens, intellexit. Non me perfidem vi
 debitis, quousq. dicatis credentes; Benedictus qui
 venit in nomine Domini, confitentes meum in car
 ne auentum. Alij vero et melius, de secundo Chri
 sti aduētū intelligunt, vt D. Th. super Matth. Quamuis D. Tho.
 prior iste sensus etiam suus sit, quasi dicat Saluator.
 Non me videbitis a modo, id est post breue tem
 pus, quo vobiscum sum in carne, vsque ad iuditij
 diem, quando vel inuiti, cognoscetis me esse Mes
 siam, & illum de quo Propheta dixit, Benedictus
 qui venit in nomine Domini, meq. vel inuiti adora
 bitis, quia mihi omne genu flectetur, terrestrium,
 B iiij cœlestium,

caelestium, & inferiorum. Nam tunc eum corporaliter videbunt. Solebat enim Saluator Iudæis suum priorem aduentum credere recusantibus, loqui de suo secundo aduentu. Vel etiam aliter ista Christi verba interpretari possunt de secundo aduentu; ac si Iudæis Saluator dicat. Vos qui nunc me cognoscere minime vultis in carne venientem, quasi Messiam, & benedictum Domini, non me corporaliter videbitis, quo usque in fine mundi conuersi dicatis. Benedictus qui venit in nomine Domini, quamuis vos vestrum Messiam longo tempore expectaueritis. Adhuc sensum Osee cap. 3. dicebat. Dies multos expectabitis me non fornicaberis, & non eris viro, sed & ego expectabo te, quia dies multos sedebunt filij Israel, sine Rege, & sine Principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine ephod, & post hæc reuertentur filij Israel, & querent dominum Deum suum sed nos interim attendamus, ad Christi vocem, nos in unum per charitatem congregantis, & si forte extra eius alas, & securissimam suam tutelam sumus, ad ipsum per penitentiam reuertamur.

Tu

TVES PETRVS, ET SVPER
 hanc petram edificabo Ecclesiam meam,
 & portæ inferi non preualebunt aduersus
 eam, & tibi dabo clauēs Regni cælorum,
 & quodcumq; ligaueris super terram
 erit ligatū & in cælis, & quodcumq;
 solueris super terram erit so-
 lutum, & in cælis.

Matth. 16.

HIS metaphoricis sententiis, Saluator Petri prima-
 tum depingit, & imprimis a similitudine funda-
 mentalis lapidis dicens. Tu es Petrus, & super &c. Hæc
 sententiam nostri temporis nouatores, peruersissime
 interpretantur, non est autem quod illorum dogma-
 ta recenseam, qui breuitati studeo, quiq; ea solum que
 ad concionandum aptiora videntur proponere in hoc
 libello decreui, nec id vt subterfugiam laborem dico,
 facilimo enim negotio futilissimas illorum rationes
 in medium productas dissoluere. Sufficiat igitur
 ad præsens litteralem, & sanam huius sententiæ ex-
 plicationem a sanctissimis Patribus acceptam, pro-
 ponere. Tota igitur huius sententiæ interpretatio
 ab illo pronomine dependet (hanc) quidnam scilicet
 per hanc petram intelligatur. Manifestum est au-

C tem

tem si hęc litteræ contextus consideretur Petrum, ipsum significari. Quasi dicat Saluator. Tu es Petrus & super hanc petram, id est super te, qui petra es, ædificabo Ecclesiam meam. Cum enim Saluator dixit, Tu es Petrus, quoniam syriace loquebatur non imposuit illi nomen Græcum, ita vt Petrus, quasi a petra deriuatus diceretur, sed vocauit ipsum petram videlicet cephas, quasi diceret Saluator. Tu es petra seu saxum, & super hanc petram, siue hoc saxum, ædificabo Ecclesiam meam. Hoc namq. pronomen hanc significat, scilicet petram de qua est sermo, de nulla vero petra sermo habitus est nisi de Petro, ipse ergo Petrus significatur per hanc petram, & quia Petrus saxum erat, supra ipsum Ecclesiam ædificauit, effectus est enim Ecclesiæ fundamentum. Quamuis autem Paulus dicat, Fundamentum aliud nemo potest ponere &c. intelligitur de primo, cui non solum alij Apostoli, sed ipse Petrus innititur. Hęc autem propositę sententię interpretatio a sanctissimorum Patrum fontibus est desumpta, ei siquidem omnes fere adstipulantur. Tertulianus in libro de præscriptione hæreticorum. Origenes in Matth. Et homilia 5. super Exodum. Cyprianus multis in locis, præsertim in epistola ad Iobinianum, & ad Cornelium. Basilius etiam in libro 2. aduersus Eunomium. Ambrosius in sermone de natali Petri & Pauli, & alij multi, quos longum esset recensere. Quamuis autem Augustinus per petram intelligat Christum, non negat quin etiam intelligatur Petrus.

Tertulianus.

Origenes

Cyprianus.

Basilius

Ambrosius.

Augustinus.

Petrus. Sed utramq. interpretationem proponens optionem idat studiosis utram eligere malint. Si quando etiam Hilarius, Chrysoftomus, Cyrilus, & Theophilatus, in aliquibus locis, per petram intelligant fidem, & Petri confessionem, non obstat prædictæ interpretationi, non enim loquitur de fide cuiusvis hominis, aut de fide generali- ter accepta, sed de fide ipsius Petri, & propterea idem est, quia hæc duo coincidunt. Nam Petrus petra dicitur est & fundamentum, ratione suæ solidæ fidei, quam ei cælestis Pater revelaverat.

Hilarius
Chryso-
stomus.
Cyrilus
Theo-
philatus

HANC interpretationem concors pœne sanctorum Patrum consensus amplectitur ut diximus, & inter recentiores Cardinalis Gaetanus, & Cornelius Iansenius, qui late & erudite cuncta hæc prosequitur, nobis vero sufficiat ista dixisse. Denique prima sententia metaphorica principatum Ecclesiæ, se Petro idaturum promittit, quia super ipsum Ecclesiam fundaturus erat. Aduersus quod ædificium, porte inferi non præualebunt: ait Saluator, qua metaphora ostendit nullum humanum connatum, nec diabolicum valiturum. Aliqui per portas inferi doctrinas, & vitia hæreticorum intelligunt, nonnulli demones ipsos. Alij autem per portas inferi Regnum Sathanæ intelligi debere non inepte dicunt, quia in Sacra Scriptura per portas civitates & Regna quandoque intelliguntur, sicut Ge-
ne. 22. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum.

Gaetanus
Iansenii.

Gen. 22.

C ij Christi

Christi sit infestum, illud per hæreticos & alia vitia & voluptates impugnans, non tamen præualebit adversus eum, scilicet aduersus Ecclesiam. Alia sententia Parabolica etiam Saluator primatum Petri depingit dicens. Et tibi dabo claves regni cælorum &c. Quidam per claves potestatem ligandi atq. soluendi intelligunt. Alij potestatem discernendi inter peccatum & peccatum. Mihi certe Cardinalis Gaetani sententia valde placet, qui per claves Petro concessas, supremam in Ecclesia potestatem intelligit. Quemadmodum enim (inquit) principibus regnum suum intrantibus, in signum supremæ potestatis, claves conceduntur. Ita Saluator Petro se daturum claves promittit regni cælorum, quia supremam in Ecclesia potestatem ipsi concessurus erat. Quæ potestas fuit ad gubernandum mundum, in ordine solum ad regnum cælorum. Hanc interpretationem sequitur Cornelius Iansenius quam doctissime dilatat & exornat. Dixerat Petrus Christo. Tu es Christus filius Dei viui. Quibus verbis ostendit eum esse Regem cæli, Regem quidem, quia Christus, cæli vero quia filius Dei, huius regni promittit se claves daturum, id est supremam potestatem. Sicut enim suprema potestas domus est, apud eum qui claves habet, quia intromittit & excludit quæ vult, & ei cui claves traduntur, totius etiam domus, committitur administratio, ita in presentiarum, sed hæc latius in sequentibus. Ad hanc autem potestatem multa pertinent, quæ summis etiam Pontificibus Petri successoribus supremam etiam in Ecclesia potestatem gerentibus conueniant.

CON.

CONCIO.

RES GRAVES, & quarum multum inter-
 est, nō statim finiuntur, cum fieri incipiunt,
 sed paulatim incrementa suscipientes ad
 perfectionem adducuntur. Id ita esse Deus
 in rerum creatione ostēdit quam sex diebus perfecit,
 quasi naturæ exemplum præbens quod didicit, ab im-
 perfecto ad perfectum procedere. Id ipsum in baptif-
 matis institutione videre licet, primo enim Saluator
 quasi materiam præparando, aquas sanctificauit in Ior-
 dane ipse ablutus. Postea huius secundæ natiuitatis ne-
 cessitatem declarauit Ioannes. 3. Deinde ministris vir-
 tutem baptizandi concessit, mittens illos binos, & bi-
 nos vt prædicarent, & baptizarēt, vltimo formam do-
 euit, simul præcipiens: vn omnes baptizarētur *Matth. 28*
 28. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos &c.
 Inter mysteria vero noui Testamenti, non minimum
 est Vicarij Christi institutio. Ea propter Saluator pede-
 tentim processit, vt aliis exemplum preberet, qualiter
 prælatos alios instituere deberent. Primo Saluator af-
 pexit Petrum ad mare Galileæ, postea eum ad se voca-
 uit, & discipulum fecit, deinde ex discipulo in Apосто-
 lum consecrauit. Demum primatum ei inter Aposto-
 los concessit, vt huius Euangelij narrat historia, vlti-
 mo post resurrectionem totius supremæ potestatis in
 Ecclesia possessionem dedit. Quamuis autem nil ho-
 mines boni habeant quod non ipsis a Deo datum sit, si-
 cut Petrus, qui tanta potestate a Christo donatus est,
 voluit vt mundo appareret, tale munus ipsum meruif-

fe, vt magis in eius honorem cederet. Honores enim maxime Ecclesiastici, quamuis non in premium concedantur, id enim a Deo expectandum est, tamen in signum & testimonium meriti concedendi sunt. Sic terreni reges, quos honorare decreuerunt, aliquod ipsis prius munus iniungunt: vt id meruisse videantur, sicuti legationem aut aliquid huiusmodi. Ita Petrus supremam potestatem, & eius possessionem fide, & charitate præcipua promeruit: de possessione Ioannes loquitur capite vltimo. Principatum vero ingenua fide & supra humanum captum confessione meruit occasione accepta huiusmodi.

Venite
sus in
partes
Cæsare
&c.

SÆCESSE RAT Christus in Cæsareæ ciuitatis confinia, quæ in Iudææ finium recessu posita erant, vbi Cæsaris tributa soluebantur, in ea Saluatori placuit summum Petro Pontificatum concedere, ad ostendendum Petrum ab omnibus gentibus fidei tributa exaturum, supraque Reges & Cæsares potestatem accepturum, & ipsam Cæsarem ciuitatem, nempe Romam, posito fastu Vicario Christi morigeram futuram sicut dicebat Isaia. 26. Ciuitatem sublimem humiliabit, & conculcabit eam pes pauperis, gressus ægenorum. Ista sublimis ciuitas Roma est, quæ super alias totius orbis prouintias, caput extulerat. Humiliauit vero eam Petrus, & ponere fastum, & superbiam docuit ipsamque factus Christi Vicarius conculcavit, quia spirituale, & temporale, in ea dominium exercuit, per successores. Id est quod Babylonis Regis visione ostenditur, Petra enim statuam illam multis metallis costantem, protriuit, quæ postea creuit in montem: Christus enim pe-
tra

tra, ex qua Petrus, Romanum Imperium, deleuit, qui postea in mōtem creuit, super quo Ecclesia fundata fuit, quod quidem Petrus sua confessione promeruit. Recensitis enim opinionibus, in quas vulgus scindebatur, nam alij Ioannem Baptistam surrexisse, alij Heliam iam venisse ipsumque esse, alij Hiereremiam qui Babylonicam captiuitatem, prædixit, dicebant, ad suos Saluator conuersus dixit. Vos autem quem me esse dicitis? Extra Ecclesiam scismata sunt sectiones, & opinioniones, quibus hæretici dissentiunt, in Ecclesia vero idem omnes dicunt, eadem est circa fidem sententia. Sic dicebat Paulus ad Phi. 2. Si qua consolatio in Christo, si quod solatium charitatis si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem charitatem habentes, id ipsum sentientes. In Egipto tenebre erant & mortes, & tot a Deo immisse pestes, in terra vero Iesse vbi Israclitæ erant nihil horum inerat. Similiter inter hæreticos extra Ecclesiam sectiones sunt, atq. falsæ contra Euangelium sententiæ, inter fideles vero, idem spiritus eadem fides, eadem confessio. Nulla res magis in Ecclesia nocet, quam sententiarum, & opinionum diuersitas. Quamuis enim multi sint Prædicatores idem sentire, idemque annuntiare debent. Propterea Petrus pro omnibus loquitur: In signum etiam, quod res fidæi definiendi arbitrium ad ipsum, & eius successores, spectare deberet, sicut Hieronymus in epistola ad Damasum testatur, dicens. Apud vos incorrupta patrū seruator hereditas, & alia id genus multa. Petrus etiam pro omnibus respōdet,

Vos autem
tem quæ
&c.

Pgi. 2.

Respon
dens Si-
mon Pe-
trus.

Hiero-
nymus

C iij quia

1. Reg. quia qui aliorum caput esse debet, plus aliis scire, & intelligere oportet: Sic Samuel ostendens Saul populo dicebat. Certe videtis quem elegit Dominus & ab humero enim, & supra omnes excedebat. Quia præ latus humeros ad labores ferendos fortiores aliis habere debet, capite etiam in quò sensus viget alios excedat: Nam omnia fidei mysteria explicite, non scire solum, sed docere, & palam profiteri oportet. Ita qui in Episcopum consecrandus est, symbolum fidei primo profert. Sic Petrus. Tu es Christus filius Dei vivi: Altissima profecto, & supra hominem sententia. Quasi dicat. Non es Helias, qui curru igneo in cælum ab tripi visus est, sed es qui e cælo in terram decendisti, ut homines a terra in cælum defferres. Nō Hieremias qui in matris utero sanctificatus fuit: sed potius qui tuam matrem ante suum ortum iam præexistens, longe sublimius sanctificasti. Non Ioannes Baptista, qui nullum signū fecit, tua vero miracula si recenserentur cuncta, mundū obstupescerent. Ioānes peccatorū penitentiā prædicabat, tu peccata condonas. Non es aliorū Prophetarū quispiam, qui ut plurimum, gladium, mortes, dira, & pestes, quæ ab irato Deo hominibus immitis olent annuntiabant, sed es qui Euangelium id est bonum nuntium prædicas.

Tu secūda Trinitatis persona. Ego patris pronome, tu filij, ille Spiritus sancti, qui patris, & filij vinculum est. Tu secunda persona quæ procedit, & prima, ex qua & prima procedit tertia. Tu es qui es, o æternitas: tu qui es hæri, hodie, & in secula, ad Hebr. 12. Christus unctus a Spiritu sancto, non ad mensuram, sed plenissime,

me, sic Esa. 61. Spiritus Domini super me &c. Et quemadmodum unguentum Aaron, non in barbam solum, sed in oram vestimenti eius defluebat. Ita gratia Christi vsq. ad vestimenta eius profluit, vestes Saluatoris fideles sunt, sicut Esa. dicebat cap. 49. His omnibus quasi ornamento vestieris, ad fideles igitur gratia Christi deriuatur. Sic Io. 1. de plenitudine eius &c. Ideo nos a Christo christiani dicimur, quasi eius etiam gratia uncti. Tu es ergo Christus. Deus vero quia filius Dei viui, nam pater Deus, tu qui ab eo genitus es Deus es, tu Deus de Deo, Pater Deus a quo Deus, Spiritus Sanctus ab utroq. Est autem filius Dei viui, quia generatio eius naturalis est, longissime imò in infinitum a nostra generatione distans. Nos enim geniti sumus voluntate Dei antecedente generationem, ita quod si Deus noluisset minime nos eius adoptiuu filij essemus, sumus autem quia sibi placuit, nos generare, sicut Iacobus dicebat cap. 1. Voluntarie genuit nos. Generatio vero æterna Christi non voluntate libera antecedente generationem facta fuit, scilicet, non quia Deus voluit genitus fuit, ita quod si non voluisset non esset genitus, sed naturaliter, ita quod ideo Christus filius Dei est quia Deus est. Quod quidem Petrus insinuare voluit cum dixit. Filius Dei viui: quia viuere viventibus est esse, si ergo Dei vita est eius esse & Christus est Dei viui filius, est ergo Dei filius quia Deus est, quia nunquam Deus fuit, nec esse potuit sine filio. Quia æternaliter viuit, æternaliter generat: non potest non esse, nō potest non viuere, non potest non generare. Sic etiam Christus non potest non esse, nec potest non generari, non

Esa. 61.

Esa. 49.

Ioan. 1.

Iacob. 1.

D

ri, non

ri, non potest non Dei filius esse. Ecce qualiter in altum Petrus ducens, rete ad capturam misit, qui humanitatis, & diuinitatis profundam abissum, & altissimum sapientiæ Dei pelagus ingressus, supræmam fidei confessionem expiscatus fuit; Qui tanta breuitate, tot sententias conclusit. Sic cum oportebat scire, qui Christi cathedram tenere scientiæ, & religionis, & iudicij, debebat, vt veram totum mundū religionem docere, & a falsa auertere posset. Sed hic naturam fidei & quomodo crescat notare licet. Nam interrogatus Petrus de filio hominis, ad diuinitatem cōsurgit, ita ipse Petrus 2. Pe. 3. dicebat: Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientiū errore traducti, excidatis a propria firmitate, crescite vero in gratia, & cognitione Domini nostri Iesu Christi. Hoc augmentū fides præstat. Plus enim nobis fides ostendit quā multiplex humana ratio. Propterea fides a Paulo speculo comparatur. 1. Co. 13. Videmus nūc per speculū &c. Propriis enim oculis corpus nostrum, & manus videmus, speculo vero etiā faciem cum corpore aspiciamus, ita plura fide nobis reuelāte cognoscimus, quā propria ratione. Ea Petrus ad generationis eternæ cognitionē peruenit. Qua nos etiā ad Dei cognitionē assurgimus, quæ vt Saluator ait vita æterna est, de qua etiā Salomō Pro. 3. dicebat, Lignum vitæ est, iis qui apprehenderūt illā, & qui tenuerit eā beatus. Qui enim veram fidem apprehendunt, quæ a Salomone sapientia dicitur, ipsis veluti lignum vitæ in paradiso est, qui beati dici possunt. Est enim fides thesaurus qui comparandus est. Propterea congruentissime Saluator Petro

2. Pe. 3.

1. Co. 13.
Simile.

Pro. 3.

Petro dixit. Beatus es Simon Bariona, id est columbe filius, propter fidei simplicitatem. Si enim qui terrenis abundant thesauris, beati sunt, longe melius Petrus propter fidem, de qua Prouer. 3. Melior est negotiatio eius acquisitione auri, & argenti. Est ergo beatissimus Petrus, de quo Prouer. 3. Beatus vir qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia: Is enim vere beatus est, qui veram fidei sapientiam inuenit, quiq. prudentia vera qua præterita, præsentia & futura cognoscit affluit, e contra vero miseri iudicandi sunt qui eam foci pendunt, sicuti apertissime Baruh dicebat: Quid est Israel quod in terra inimicorum es, deseruisti fontem sapientiæ, discæ vbi sit prudentia vbi sit virtus, vbi intellectus, vt scias simul vbi sit longiturnitas vitæ, & victus, vbi lumen oculorum, & pax. Quasi dicat. Ea propter miser es, quia reliquisti fontem sapientiæ, qua Deum & agenda cognosceres. Discæ ergo veram prudentiam, quæ fidem continet, & intellectum, quo ea quæ sunt fidei apprehendimus, vbi longiturnitas vitæ, quæ in Dei cognitione consistit, vbi lumen oculorum, id enim fides in anima efficit, quod oculus in corpore, pax etiam per fidem acquiritur conscientia: sic Paulus ad Roman. 8. Prudentia carnis mors est, prudentia vero spiritus vita, & pax: Spiritualis enim prudentia qua agenda ordinamus, ad studiose, recteque viuendum, vita est & pax, quamuis prudentia carnis mors sit: Quia vt idem Paulus ait. Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt: qui vero secundum spiritum quæ

D ij sunt

Beatus
es Simo

Pro. 3.

Pro. 3.

Baruh.
3.

Rom. 8.
Caro &
sanguis
non re-
uocauit.

Rom 8 sicut spiritus sentiunt ad Rom. 8. Carnales enim homines carnalia solum intelligunt, spirituales vero spiritualia, & suprema cognoscunt diuino sibi lumine reuelante. Sic Petrus ea quæ de Christo asseuerauit, non humana ratione nec proprio sensu, qui per carnem & sanguinem intelligitur cognouit, sed Deo sibi supremo lumine reuelante. Quia quemadmodum sol suo se lumine spectandum præbet, & luna, & alia corpora cælestia. Si quisquam vero accensa face, solem videre tentaret ridiculus profecto & insanus esset. Sic Deus proprio lumine reuelato cognosci debet, qui vero rationibus humanis diuina mysteria intelligere tentat ridiculus esset sine reuelato lumine. Nec poterat Petrus nullis alio quim litteris præditus, quæ confessus de Christo fuit intelligere, nisi Deus ipsi reuelasset. Decens autem erat, taliter cum diuino spiritu instrui, qui aliorum magister futurus erat. Nam sicut Saluator Deum homines cognoscere fecit, ita Petrus Christum, & sicut Saluator militum Dei supremus dux est, sic Petrus Christianorum, & omnium militum Christi dux est. Et sicut Christus imago Dei extitit, ita Petrus fuit imago Christi. Et sic Saluator, ad eandem similitudinem, qua sibi Petrus dixit. Tu es Christus filius Dei uiui. Dicit ipsi. Ego dico tibi, quia tu es Petrus. Tu, taliter quod nullus alius ex condiscipulis erit, neque enim alijs collatum fuit, quod petro quantum ad iurisdictionem supremam, neque alij discipuli fuerunt quod Petrus, qui pastor fuit, & principatum inter ipsos obtinuit, fuitque caput totam Ecclesiam representans sicut Rex Regnum, & pater familias domum.

Tu es
Petrus.

mum. Tu ergo (ait Saluator) super omnes singulariter princeps eris es, hoc verbum es eternitatē quodammodo significat Petri enim sacerdotium & principatus, & dominium æternum quodammodo est. Ea enim consuetudo est Dei, vt primo a se constituto, ab ipso reliqua successiue procedere sinat. Ita vt qui primum quasi normam aliorum effecit, reliqua etiam efficere censeatur. Deus primo hominem formauit & mulierem, reliquos ab ipsis per generationem procedere reliquit. Cum Moyse legem concessit, duas illi tabulas lapideas dedit, quibus cōfractis voluit ipsum Moysen alias duas conficere. Deus etiam Aaron per se ipsum summum Pontificem effecit, a virga mirabiliter floribus & amigdalibus erumpentibus: ipsi vero demortuo filius eius per Moysen confucatus successus est, & alios vnum alteri succedere voluit. Id ipsum in nouo Testamento apparet, Saluator duodecim Apostolos constituit, sed deficiente numero ipsimet Mathiam in locum Iudæ subrogarunt. Voluit etiam vt ipsi Apostoli, Paulum & Barnabam ad Euangelium gentibus prædicandum deputarent. Similiter Christus per se ipsum Petrum Papam constituit, reliquos ab ipso successiue per electionem canonicam procedere voluit, & qui Petrum cōstituit, reliquos ipsi legitime succedentes, instituere censendus est. Et quemadmodum a Christo vsq. ad Abraham, per genealogiam recta cōsurgimus, & ab Abraham vsq. ad Christum, recta descendimus, ita Sixto vsq. ad Petrum cōsurgimus, & a Petro vsq. ad Sixtum recta descendimus. Et sicut Apostoli Prophetis successerunt, prout Dauid dice-

Psal 44

bat. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Nam Prophe-
 te Christi patres erant, pro quibus Apostoli filij Chri-
 sto dati sunt. Ita Petro omnes Pontifices succedunt.
 Et sic Petri sacerdotium, quodammodo æternum est.
 Tu es ergo, Petrus. Ego Ecclesiæ meæ petra sum, tu lo-
 co mei petra esto. Saluator Mariæ filius, Ioannes Ma-
 rię filius vocatus. Christus moriturus, Virgini matri di-
 xit. Ecce filius tuus, & Ioanni. Ecce mater tua, quasi di-
 cat. Pro me ei filius esto, quasi me post mortem re-
 presentans: vt eius filius. Ad eundem pene modum.
 Ego petra sum Ecclesiæ, tu pro me es petra. De hoc la-
 pide dicitur. Gen. 28. Erexit Iacob lapidem in titulum.
 Iacob Saluator lapis Petrus, in titulum suæ Ecclesiæ,
 petram istam erexit, quasi primam. Omnes Apostoli
 Petre dici possunt, sicut Io. Apo. 2. dicebat. Fundamē-
 ta duodecim, & in ipsis nomina Apostolorū agni. Sed
 primus lapis Petrus est, postea reliqui. Fundamētū pri-
 mum (ait Io.) lapis qui (vt Hic. ait super Esa.) noctur-
 nos timores fugat, iste Petrus est qui hereticas illusio-
 nes euanescere facit. Ita ipse primus Symbolū inchoa-
 uit per Verbum Credo, ostendens religionē nostram
 per fidem incipere. Sic Euangelistę Apostolos nomi-
 nantes, primo Petrum nominant. Sic Matth. 9. Primus
 Simon Petrus, quia primus lapis est, de quo Ge. 49. Pa-
 stor egressus est lapis Israel. Petrus pastor ouium Chri-
 sti, & lapis Israel, id est fundamentum eorum qui Deū
 per fidē vident. Propterea Paulus, Petro dixit: (vt Dio-
 nysius Areopagita refert) Pax tecum pastor ouium Chri-
 sti, & fundamentū Ecclesiarum. Et quis dubitat quim
 illud Gen. 8. Edificauit Dominus costā quā tulerat ex
Adam

Adā, de seruiat huic mysterio, præter id quod omnes norūt? Christus Adā, Eua Ecclesia, Costa beatus Petrus primū & propinquissimū Christi membrū, supra quod & supra Apostolicam eius fidē, fundata est Ecclesia, & edificata. Certum est nullum posse Deum Patrem habere, qui non Ecclesiæ Petri filius sit: fides Petri, fides Christi, qui a fide Romana segregatur, a fide Christi disiungitur, quia Ecclesia Christi est Ecclesia Petri & qui ab Ecclesia Petri scilicet, Romana separatur, a Christi Ecclesia disiungitur. Illa vera Ecclesia est, quæ Christi fundatorē habet, & post Christum Petrū qui ergo Ecclesiā a Petro separant, ab ipso etiam Christo separāt Ita 2. Io. 4. Omnes qui soluit Iesum, Antichristus est & ex Deo nō est: Christus suæ Ecclesiæ vnitus est, imò vnum quidpiam cum ipsa est, quia est eius caput, & ipsa corpus, Ecclesia vero vnita est Petro vt fundamento post Christum, qui ergo soluit Ecclesiam a Petro, soluit nodum Christi cum Ecclesia, Petrus est, qui quodammodo Christum cū Ecclesia ligat, omnes hereticorum tehne soluere, & diuidere volunt, & nostri temporis nouatores id ipsum intendunt, & omnes illorum machinæ ad id præsertim diriguntur, vt Ecclesiam a Petro separent. Aduersus Christum bella gerunt, & quia id aperte facere verentur, aduersus Petrū consurgunt. Iudas cum Christum tradidit ad hortum cum militibus processit, quia (vt Euangelista ait) sciebat Iudas locum vbi frequenter Iesus adderat cum discipulis suis. Locus vbi Christus cū discipulis est, id est cū Ecclesia, cathreda Petri est, hūc locū heretici sciunt qui domestici antea erāt, & ideo cum militibus illi c

proficiscuntur vt Christum capiant, id est ad Petrum,
 & eius cathedram iacula dirigunt, & reuera contra
 Christum, quamuis contra Petri potestatem bella ge-
 rere videantur. Nam si Ecclesiæ petram disrumpe-
 rent Christum considerent. Sed quamuis hæretici
 omnes simul consurgant, nequaquam Petri cathe-
 dram, & ædificium fortissime fundatum euertere po-
 terunt, adeo fortiter Ecclesia cū suo fundamento col-
 ligatur. Nulla propugnacula aut castella adeo firma
 sunt, quæ si terremotus fiant, non corruant, nam exha-
 lationes intra terram incluse, exterius erūpentes, ter-
 remotusq. scientes, obuia queq. demoliūtur: Et quo
 profundius commouentur eo fortius perflant, & ma-
 iores terremotus excitant. Ita vt dehiscens terra, &
 ad aperta per voragines, quasi per ora, pelagus, mon-
 testurrita templa, & ciuitates absorbeat. Ita igitur Ec-
 clesiæ fortitudinem & firmissimum eius ædificium co-
 gnoscemus. Quamuis enim ab Imo inferni, hæreses ve-
 luti exhalationes, a diabolo emisse per hæreticorum
 fraudem, & violentiam, quasi per suas portas, exterius
 erumpentes, terremotus, excitent, & cuncta commo-
 ueant, nequaquam Ecclesiæ fundamenta excindere
 poterunt. Imo etiamsi terra metet, & diabolus per hæ-
 reticos, quasi per inferni portas, pestes emittat, præua-
 lere minime poterit. Nec quamuis frâus & violentia
 hæreticorum, malitiæ neruos intendat, Ecclesiam sub-
 ruere poterunt, tanta est eius firmitas. Adueniant, &
 in vnum vocant tyranni, hæretici prauī homīnes, hy-
 pochrite, qui quasi venti quattuor ab inferni portis e-
 grediuntur, nec singuli nec omnes simul, aduersus Ec-
 clesiam

Simi.

Et porro
 inferi
 non præ
 ualebūt.

clesiam præualere poterunt. Psal. 60. Dum anxietetur
 cor meum, in Petra exaltastime: quamuis enim Eccle-
 sia anxie tribulationes sustinuerit, & in præsentia
 sustineat, & in posterum expectet, non est quod timeat,
 propter Petræ firmitatem, in qua fundata est. Solent
 qui aperto Marte, muros aut propugnacula, diu tormen-
 tis diuerberata labefactare non possunt, cuniculos
 intra terram efficere, per quos quasi per buccas, in eu-
 sis tormentarij pulueris fomentis, igneque succensis, fun-
 damenta murorum extinguunt. Huius enim portento-
 se machinationis astu, fortissima propugnacula in su-
 blime abripi cum ruina multorum mortalium, cerni
 solent. Ita hæretici qui aperto Marte Ecclesiam, Chri-
 stumque aut eius vicarium, impugnare non audent, per
 clancularios astus, secrete per suos ministros, quasi
 per inferni portas hæresum flammam succendunt, qua
 si per cuniculos student, sed minime præualere pote-
 runt, aut Petri castrum (scilicet Ecclesiam) quod sibi
 Christus collatis clauibus quasi vicario custodiendum
 tradidit, taliter expugnare, ut Petrus vel eius vicarius,
 clauis sibi ad gubernandum traditas, alteri extraneo
 tradat, sed fortissime custodiat, securissime tesseræ no-
 men conseruans. Solent enim qui alicui beneficium,
 vel dominium aliquod concedunt, clauis illi, in signum
 pacificæ possessionis tradere. Ita Saluator Petro, &
 eius successoribus, primatum in Ecclesia sua conce-
 dens, clauis illis tradidit, in signum supremæ potesta-
 tis, & ut ostenderet dominos in spiritualibus constitue-
 re, quæ debite dispensare possent omnibus sibi subie-
 ctis. Antiquitus Ianus cum clauibus depingebatur

Psa. 60.

Simi.

Simil.

Et tibi
dabo cla-
ues.Equasi

quasi portarum dominus, cui pudicicie custodia com-
 missa erat. Sic Petrus cum clauibus iure depingitur,
 quas sibi Saluator ad coelum aperiendum, & clauden-
 dum concessit. Isti enim, sunt adequati clauium actus
 scilicet aperire & claudere, inadequati vero clauium
 actus sunt ligare & soluere. Multis enim aliis modis
 regnum coelorum, aperitur & clauditur, præter ligan-
 do & soluendo. Petro ergo & successoribus, clauis
 cum adequato ipsarum actu concessit. Per clauis er-
 go regni coelorum, suprema potestas gubernandi Ec-
 clesiam intelligitur, sicuti suprema domus alicuius po-
 testas, pater cum esse confetur, cui pater familias cla-
 ues omnes concessit. Ad hunc sensum dicitur Esa. 22.
 Et dabo clauem domus David, super humerum eius,
 & aperiet, & nemo erit qui claudat, & claudet, & ne-
 mo aperiet. Pollicetur, enim Deus iis uerbis Elia-
 chim filio Helchig ministro Regis Ezechie summam
 in aula Regis, & in ciuitate Hierusalem potestatem.
 Apoc. 3. Sic etiam Io. Apoc. 3. De Christo ait. Aperit & nemo
 claudit, claudit & nemo aperit. Petrus ergo qui Chri-
 stum Regem cognouit, & Deum confessus est, & eius
 potestatem coelestẽ prædicauit, meruit ut Christus, su-
 premam post se in suo regno sibi potestatem conce-
 deret. Ad has vero clauis Petro commissas, pleraq. per-
 tinent, præter ligare & soluere, quibus coelum aperi-
 tur & clauditur. Quemadmodum enim qui alicuius ci-
 uitatis clauis habet, & supremã post Regẽ auctoritatẽ,
 multa potest, ita Petrus. Primo potest eos recipere qui
 per baptismum ingressi, legibus Ecclesie subiecti volunt.
 Præterea ad ipsum spectat, leges illis tribuere. Simili-
 ter

ter si pœdem turbent, eos ab Ecclesia eiicere de mun-
 Ecclesiæ ministros instituire, & alia huiusmodi. Quæ
 quidem aliis Apostolis, & sub inde Episcopis & sacer-
 dotibus partim concessa sunt, sed suprema potestas
 apud Petrū est. Sic etiā reliquis Apostolis dixit quod-
 cūq. ligaueritis &c. Quibus verbis ipsis, & Episcopis, &
 subinde sacerdotibus, ligandi & soluendi potestatem dedit,
 vnde tota ipsorum dignitas cōsurgit. Si ergo instrumēta
 nescio quid habēt principalis agētis, cuius virtute mota
 mouēt, dicendū profecto ministros Christi, qui Deus
 erat & homo, aliquid pene diuinitatis supra alios habe-
 re, ita vt semidei, dici possint, imo Dauid ait. Ego dixi Psal. 82.
 Di estis, quasi medi inter Deū, & homines. Sicut Pau- Hebr. 5.
 lus dicebat ad Heb. 5. Omnis Pōtifex ex hominibus as-
 sumptus pro hominibus cōstituitur in his quæ ad Deū
 sunt &c. Quia cū sacramēta sint inuisibilis gratiæ, visibi-
 les formæ, oportuit ministros visibiles esse, & quod ex
 hominibus assumerētur: Quorum vnum caput esse de-
 buit. Quantum ergo ad potestatem ordinis, quæ corpus
 reale Christi respicit, omnes sacerdotes pares sunt. Sed
 quantum ad iurisdictionem, & supremam potesta-
 tem Petrus omnium summus, & primus est, nō enim es-
 set ordo, ni primus esset, sublato enim primo totus or-
 do tolleretur. Sic Esa. 54. Ecce ego sternā lapides tuos Esa. 54.
 per ordinem, sed primus lapis Petrus est, ad quem
 omnes quasi ad potestatis principium post Christum
 respicere debent ita Esa. 51. Attendite ad petram vn- Esa. 51.
 de excissi estis: quasi dicat, Aspiciate ad Petrum qui
 Ecclesiæ fundamentum est, imitamini fidem eius
 imitamini eius charitatem cuius gratia in pasto-
 rem

rem eligi meruit, imitami zelum eius in suas oues,
eius etiam humilitatem, qui cruci addictus nequa-
quam, eo quo Saluator modo, crucifigi vo-
luit, qui a terra ad coelum per cru-
cem ascensurus erat.

VOS ESTIS SAL TERRAE,
quod si sale uanuerit in quo salietur, ad
nihilum valet ultra nisi, vt mittatur foras,
& conculeetur ab hominibus, vos
estis lux mundi, non potest ci-
uitas abscondi &ct.

Mathæ. 5.

HIS metaphoricis titulis Saluator discipulos suos
exornat, quos non est difficile secundum littera-
lem sensum explicare, non enim multas patiuntur ex-
positiones litterales, quamuis aliquot patiantur mora-
les. Apostoli ergo sal sunt ad condiendum appetibi-
lia sua conuersatione, & lux ad illuminandum intelli-
gibilia sua doctrina, & quantum ad statum & dignita-
tem ciuitas, quæ non potest abscondi cum sit supra
montem superioris status ex intentione Christi, quod
quidem ostendit alia lucernæ similitudine, sed ista
ne iterum repetantur in præsentia dicta sufficiant.

CON-

CONCIO.

QVEM ADMODUM Academiae præter litterarum splendorem, quo discipuli illustrantur, titulos ipsis, & aliis concurrentibus, examine probatis concedere solent, quibus eos personæ quam induunt, & numeris postea exercendi admonent. Ita Saluator cælestis Academiae summus præceptor, apertis diuinæ sapientiæ thesauris, electos a se Apostolos, honoris titulis decorat, quos non solum dignitatis concessæ, sed officij postea exercendi, commune facit. Conscenderat Saluator cacumen montis, multis retro turbis concurrentibus. Is primus eius suggestus fuit, duodecim apud se montes habens, de quibus David. Montes in circuitu eius, ad ostendendum ipsos supra alios virtutum eminentia cõfurgere debere, quosq. suæ claritatis radiis prius veluti Sol illustravit. Ibi ergo positus ad aperta techa, in qua cælestes thesauri condebantur, beatos pauperes, mites, flentes, esurientes iustitiam, pacificos, corde mundos, & persecutionem pro iusticia patientes prædicavit. Veluti si auditores cõuiuium exceptos, ista omnia quasi exquisitas dapes apponeret. Quæ quidē, quia noua & inaudita erant, quod non ita auide ab auditoribus reciperentur, minime mirandum fuit. Ea enim seculares homines detestantur. Dicereq. auditores poterant, quod Israelitas Pharaoni dixisse legitur. Exo. 8. Abominationes Egyptiorum sacrificabimus. Deo nostro. Mūdānis enim hominibus nil paupertate abominabilius, quos effera diuitiarum sitis excruiat, mansuetos autem timidos, & inertes appellant, luctum vero

Pl. 124.

Simi.

Exod. 8.

E. iij. quasi

quasi nature pestē abominatur reliqua etiā omnia detestatur, morte vero propter iustitiā, nil ipsis horribilius: ista ergo quę seculares tā opere detestatur, vt tibi offeramus precipis. Similiter Iob dicebat. Nūquid potest comedi insulsū quod nō est sale cōditū? Illa omnia insulasūt quę nobis comedēda proponūtur, quidem in insulsus paupertate, lachrymis, persecutione, mortē? quomodo ergo ista comedi poterūt nisi sale p̄tius cōdiatur? Tūc Saluator ad Apostolos cōuersus dixit. Vos estis sal terre: ac si diceret. Ista omnia quę proposui insipida forsam secularibus hominibus videbūtur, vos vero sal estis, quia vestris studiosis morib⁹ & cælestis vitę studio, & cōuersatione, sic ista cōdiēda sunt, vt saporosa reddatur. Taliter enim vos diuitias detestari oportet, vt dulcē paupertatē reddatis. Ita iniurias facile propter Deū vos cōdonare oportet, vt māsuetudo sapida fiat, luctibus vero indulgere, & pacē, cordis q. munditiā, ita vos habere decet, vt nō ista insipida hominibus appareāt, persecutiones vero, labores vincula, carceres, & mortē propter iustitiā, ita alacriter vos ferre oportet, vt talia saporosa, vtroq. exēplo prius cōdita, homines minime detestentur sed auidissime cōplectantur. Quod quidē ita factū esse experiētia cognoscimus. Taliter nāq. Christus, & eius Apostoli, ista dulcia reddiderūt, vt innumeri supra quā dici potest promiscui sexus, diuitias cōtēnētes, pauperime vixerūt, laboresq. & persecutiones, propter fidem ita cōtātērtulerūt, vt exquisitissimā tormēta, quibus eos tyrāni excrutiebāt, cōstātissime pertulerūt, immo aliqui super prunas, ita tyranniscōpellētibus, incedētes, super flores se ambulare dicebāt. Nō solū vero Apostoli, sed Apostolici viri eorū successores, extremo hoc velut imū

Iob. 6.

Vos estis sal terre.

di tēpore, ista omnia desuetudine insipida facta, ita ea
 vt sal dulcorarūt, suo exēplo, & cōuersatione, vt innumeros
 post se successores habuerint. Tales fuere Dominicus, Frācis-
 cus, Thomas, Bernardus, & alij iis Priores, Basilius, Benedi-
 ctus. Omnes enim isti viri Apostolici, veluti sal ita Apostolicā
 paupertatē, abstinentiam, luctū, litterarū exercitiū, humilitatē,
 obediētiam & alia huiusmodi saporosa reddiderūt, vt innumeros
 sui instituti successores habuerint, qui humilē habitū induti
 nobis se ad religiose perpetuo viuēdū incluserūt. Nec
 ob id solū Apostoli, & Apostolici viri sal terrę nuncupā-
 tur, sed propter discretionem etiā quā sal significat, vt
 Saluator Mar. 9. dicebat Habete in vobis sal, scilicet di-
 discretionem, qua modus in omnibus rebus statuendus
 est. Ad Apostolos enim, & Apostolicos viros spectat
 sua discretione modū in rebus statuere, quē seculares
 homines prætergrediētēs studiōse operari nō possunt,
 est enim (vt poeta ait) modus in rebus quē vltro citroque
 nescit cōsistere rectū. Et hoc quidē apertissimis exēplis
 manifestū erit. Quicumque cōpotationibus, & cōmestationibus
 modum excedunt temperati esse nō possunt. Qui etiā taliter
 abstinentiæ a cibis sededunt, vt sua corpora vitę periculo
 exponāt, minimē tēperati esse ipsi possunt, si vero iis duobus
 extremis, per discretionem modum quasi salis granū imposueris,
 taliter quod nec in comedendo, nec in abstinēdo mensuram
 excedas, tēperatiæ virtutē exerceas, & tēperatus dici potes.
 Similiter, temerarij, qui obuios quosque adoriūtur, nō sunt
 fortes, quia modū excedunt, qui vero inter timorē, & audaciā
 modū quasi granum salis posuerit iure fortis dici poterit.
 Id ipsum de iustitia & aliis virtutibus dici potest. Imo

Mar. 9.

Horatius.

nulla virtus sine discretione virtus est. Ea propter Apo-
 postoli, & Apostolici viri sal dicuntur, quia sua pru-
 dentia, modum in omnibus rebus seruare docent,
 quod Religionum fundatores suis regulis & statutis
 præstiterunt, sicut Dominicus, Franciscus, & alij. Ob id
 præcipiebat Deus Leui. 10. Vt in omni sacrificio pone-
 retur sal, quia quid quid boni operis Deo offeri volu-
 mus, oportet vt ipsum discretionis sale condiamus, nã
 si in operationibus modum tollas, virtutem auferes.
 Sic Saluator dicebat Marci. 9. Omnis igne salietur, &
 omnis victima sale salietur, homines enim igne tribu-
 lationis probati, & examinati condiuntur, & omnis
 victima boni operis, quæ Deo offertur, vt sale discre-
 tionis condiatur oportet. Et quia homines ipsa care-
 re solent, ad Apostolicos viros spectat modum ipsis
 statuere.

A L I A & forsam altiori ratione Apostoli & Aposto-
 lici viri sal terre appellati sunt (quam si amplecti volue-
 ris sic contionem exordieris.) Tanta gratiæ Dei virtus
 est & efficacia, vt homines in sublime rapiat, & altioris
 conditionis eos efficiat, in Deum q. transformet, & ne-
 scio quid illis diuinitatis concedat, quod quidem Pau-
 lus multis in locis asserit vt 2. Co. 3. Nos autem gloriã
 Domini specularantes, in eandem imaginem transfor-
 mamur, & 2. Co. 6. qui adheret Deo vnus spiritus est
 cum eo, charitas enim, & gratia homines deiformes fa-
 ciunt. Aliter enim accidit quam cum cibo, homines
 enim calore natiuo assumptum cibum, in sui corporis
 substantiã conuertunt. Homines vero gratia Dei præ-
 stantes, non Deum in se, sed Deus ipsos in se transmu-
 tat,

sicut Augustino dictum est. Nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tuę, sed tu mutaberis in me. Imo de Samaritis Saluator suis discipulis dicebat. Ego cibum habeo manducare quę vos nescitis, quia credituri erāt Samaritę: nā homines fidē, & charitatē habentes Deus in se quasi cibum conuertit. Et illud est Apostolorum & Apostolicorū virorum officium, condire vt Dei instrumenta, quasi sal eos, qui in Deum transmutādi sunt. Anima enim corpori coniuncta (præterquā quod peccato inficitur) degenerat, & vilem quandam conditionē induit, antequā baptismi lauacro mūdetur, sicut ipsi animę Deus dicit Ezech. 16. In die ortus tui non est precissus vmbilicus tuus, nec aqua lota in salutem, nec sale salita: Ac si diceret. Cum orta corpori coniuncta es, non est lota aqua per baptismum in salutem, nec sale salita catechismo, sed eras nuda &c. Apostoli ergo a Christo ad prædicandum, & docendum, & baptizandum missi, congrue sal appellati sunt, qui homines condierunt, ipsos baptizantes, & instruētes ac velut instrumenta Dei ipsos salientes, vt cibi Dei essent, & in Deum credentes fide viuam in ipsum per charitatē transformarentur. Tanta vero est salis acrimonia, vt vel minima eius quantitas magnam cibi quantitatem condiat. Sic Apostoli numero pauci, vt sal totum fere mundum condierunt. Apostolici vero viri Apostolorum successores, eos qui a pristina virtutum dulcedine degenerarunt, condire solent. Et hoc est illorum officium. Sic Prouer. 29. dicitur. Vn-
 guento & variis odoribus delectatur cor, & anima bonis amici consiliis dulcoratur: Quemadmodum
 F enim

Augusti-
 nus.
 Ioan. 4.

Ezech.
 16.

Pro. 29

Simile.

Simile. enim homines tetros odores detestantur, e contra vero bonis odoribus delectantur. Ita Deus infectos homines, & prauis moribus, quasi amaritudine repletos, abominatur. Et sicut tetrus odor per suauem expellitur, & delectabilis redditur. Ita anima in sippida, bonis prædicatoris cõsiliis, qui verus amicus est dulcoratur, suo bono exemplo, ita vt cibus Dei esse possit. Hoc proprium est Apostolicorum virorum lucrum, id effecit Dominicus, qui tot hominum milia suę vitæ honestate, & morum probitate dulcorauit. Id etiam Francis-

Collo.
4.

Sic Paulus ad Collo. 4. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, sermo vester in omni gratia sale sit conditus. Cum sæcularibus enim qui extra nos sunt sapientia vtendum est, & prudentia, taliter enim inter eos nobis ambulandum est, vt sapientes, ab ipsis iudicemur, qui vitam secundum nostrum institutum regulantes, nequaquam ab ipso degeneramus, tempus bonis operibus redimentes, sermo vero noster gratia, & sale respersus, proximos nostros condire poterit.

*Quod si
sal euau-
nerit.*

Si autem sal a sapore, & virtute propria degenerauerit, & insulsum fuerit, in quo salietur? Si qui in sapientia ambulaturus erat, & alios vt sal conditurus, euanescit, & infatuatur, id est fatuus, & excors, sine saliendo efficacia redditur quomodo condietur? Magna profecto prauitas est, consulto morbum contrahere, ad quem curandum electus est. Et qui alios ad præcium incitare debes, ipse primus aufugias. Et qui modum in rebus per discretionem ponere debueras, ipse primus transgrediaris, & quæ insulsa sæcularibus hominibus videntur, saporosa tuo exemplo fieri deberent, pri-
mus

mus ipse fastidias, & qui alios dulcorare debueras & salire, ipse infatuatus sis propter culpam. Qui enim efficacia caret muneris ad quod electus est, euanescit profecto, & infatuatur de quibus Prouerbio-
rum 12. Qui vanus & excors est, apparebit contem-
ptui. Vanus profecto est, qui cum sal sit euanescit, & infatuatur, & huiusmodi vt vecordes contemptui apparent. Quia in duo grauissima mala incidunt. Primum quod irreparabiles sunt. Nulli enim mortalium, ita difficile resipiscunt, sicut isti, quia sua scientia, & doctrina, quasi litterarum falsarij Christo bellum ingerunt. Nullos Saluator grauiores hostes expertus est, quam litteratos, scilicet, Phariseos, & legis Doctores, ex quibus paucissimi, Christo crediderunt, quia diabolica, & sibi in malum cedenti doctrina, Christi sermones, & miracula impugnabant. Beatus Paulus antequam conuerteretur, propterea grauissimus Christianorum hostis fuit, quia litteratus erat. Ita etiam in presentia, litterati quique perfectionis statum profitentur, si prauis moribus corrumpantur, difficile corriguntur, quia suis litteris Christo resistunt. Si Turcha Regis nostri Philippi Ca-
strum aliquod expugnaret, occisis propugnatoribus: iisdem tormentis & munitiombus captis, castrum defenderet, nec iterum Rex noster recuperaret. Ita Diabolus si litterati hominis animam ingrediatur, Christo propter peccatum recedente, ipsis litteris, & doctrina, Christo bellum infert, ne ea iterum potiatur. Cū Io-
seph in hære suæ cubiculum delatus: ei consentire nollet, & dimisso in eius manibus pallio proflire, egiptia

Pro. 12

Simi.

Gen 39.

marito reuertenti deferens pallium ostēdebat deniq. pallio ab ipso Ioseph accepto ipsi bellū inferebat. Sic multi litteris, & ingenio a Deo acceptis ipsi resistunt, & ita difficile corrigūtur. Quia taliū infirmitas est velut cācer qui leuiora medicamēta cōtēnit, fortioribus irritatur, & Hierc. 30. In sanabilis est fractura tua pessima plaga tua, non est qui iudicet iudicium ad alligandum curationem tuam, vtilitas non est tibi. Quia alij peccato insipidi a sale curari possunt, tu vero qui sal es, si percussus es, pessima plaga tua est, & incurabilis. Nam ad alios curandum, hi quibus incumbit, iudicio & consilio aliorum plagas alligant, sed tu qui ad alios iudicandum positus es, quo iudicio tua plaga curabitur. Non est ergo vtilitas tibi, sicut enim sal in sulsum (si forte daretur) ad nihilum valet, imò quasi nihil est, ita isti inutilissimi & quasi nihil sunt. Sic dicitur Isaia. 22. Ingredere ad prepositū tēpli & dic ei. Quis tu hic & quasi quis hic? Quoniā excidisti tibi sepulchrū. Ecce asportarite faciet dominus, sicut asportatur gallus gallinaceus. Quasi dicat. Tu qui præpositus es, & personatus appares, existimas te aliquid esse cum nihil sis, quia qui sal esse debueras, euaniisti, & infatuatus es, quia salis efficaciam minime exercere vales, & in pœnam asportari te faciam sicut gallus cum moritur, quia extra domum asportatur, & proiectus conculcatur. Similiter isti ab hominibus veluti per contemptum conculcantur. Sic dicitur Malachi. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini est, vos autem recessistis de via, scandalizastis plurimos in lege, irritum fecistis pactum leui, pro-

In quo
saliatur

Ad nihi
lum va
let &c.

Isa. 22.

Malachi. 2

ui, propter quod ego dedi vos contemptibiles. Quasi dicat. Sacerdos sal est, ideo labia eius custodiunt scientiam, qua homines condire debet, & legem populis requiruntibus interpretari, sed vos corrupti & depravati moribus a via Dei recedentes evanistis, nec pactum leui sacerdotis, qui munditiam professus est servastis, sed scandalizastis plurimos vestris pravis moribus, & propterea dedi vos contemptibiles: ut pene conculcemi
 Conculcetur ab hominibus.
 Curare ergo debent qui huiusmodi statum profitentur, quæ sui muneris sunt diligenter exequi, ne in hoc secundum incommodum incidant, quod contemnantur, ita Paulus ad
 Phi. 2. dicebat. Sitis sine querela & simplices filij Dei, sine reprehensione, in medio nationis prave & perverse, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.

NON solum enim Apostolici viri studiosis operibus & exemplis, proximos ædificare debent, sed doctrinæ splendore ipsos illustrare oportet, quia sicut luminaria in mundo lucent. Sancta enim rusticitas solum sibi prodest, qui vero doctrina alios instruunt, sibi & alijs utiles sunt, ita Paulus dicebat. 2. Co. 5. Christus pro omnibus mortuus est: ut qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Saluator in laborioso prædicationis munere, & periculoso vitam finiuit, qui ergo viuunt, non debent sibi solis viuere, sed Christo. Illi non sibi sed Christo viuunt, qui proximos per prædicationem lucrantur, sicut enim Christus pro omnibus mortuus est: ut omnibus vitam tribueret, ita viri Apostolici, non sibi, sed Christo viuunt, proximos ad ipsum ducendo, quod præstantissimum opus est.

- 1. Co. 14.** Ecclesia. Ita Paulus dicebat 1. Cor. 14. Sectamini charitatem, emulamini spiritualia, magis autem ut Prophetas, quasi dicat. Charitas aliis virtutibus præstat, inter opera vero charitatis, prædicare, præstantius videtur, quia ut postea infert, qui prædicat Ecclesiam Dei edificat. Id ipsum Saluator ostendere voluit Lucæ 9. cum quidam dixit ut sequeretur se, & ille respondit. Domine sine me prius sepelire patrem meum, & Christus dixit. Sine mortuos sepelire mortuos suos, tu autem vade, & annuntia Regnum Dei: Ac si diceret. Opus quidem charitatis est, sepelire patrem, sed præstantius est annuntiare Regnum Dei. De talibus dicitur Dani. 12. Qui docti fuerint fulgebunt sicut splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Stellæ & alia cæli luminaria, quamuis a nobis altius semota sunt, late suam lucem diffundunt. Ita Apostolici viri, longe a secularibus hominibus conversatione semoti sunt, sed late sua doctrina, ipsos illustrant. Sic Paulus ad Ephes. 3. Mihi autem sanctorum minimo data est gratia hæc, in gentibus evangelizare inestimabiles diuitias Christi, & illuminare omnes & c. Ita etiam Ecclesiastici 24. Doctrinam quam antelucanum illumino omnibus, & enarrabo illam usque in longinquum, penetrabo omnes partes terræ, & inspiciam omnes viuentes, & illuminabo omnes sperantes in Domino: Viri enim Apostolici & Doctores, quasi Luciferi doctrinam Evangelicam docentes omnes illuminant, & quamuis in cælo sit illorum conversatio, quasi libet terræ partes penetrant, errores & peccatorum tenebras fugando, dormientesque in peccatis
aspi-

aspiciunt: vt eos excitent, & omnes Deum timentes illuminant. Lux occultari non potest, quæ suo se splendore prodit. Similiter spirituales viri qui omnes illuminant abscondi non possunt. Propterea a Christo comparantur ciuitati suprâ montem positæ. Perfectus vir, ciuitas est, quia ciuitas dicitur sic, propter ciuium vnitatem, ita in perfectis viris omnia vnita sunt, cogitationes, locutiones, & opera, quia quod cogitat loquitur, & opere cõplet. Tanta verò in eo vnitas est: vt quælibet discordia sunt, in eo vniatur. Diuitiæ & paupertas cõtrariatur, sed in viro perfecto vniuntur, quia diuitias appetit: vt pauperibus elemosynas tribuat, & paupertatē acceptat & fugiat sollicitudinē. Deus & mûndus diuersæ sunt res, sed in homine iusto vniuntur, quia appetit esse in mundo: vt Deo seruiat, & proximis proficit, & appetit cum Deo esse: vt ipso fruatur, sicut Paulus qui cupiebat dissolui & esse cū Christo, sed in carne esse propter discipulos. Hæc vero ciuitas in monte sita est, propter status eminentiã. Alijs enim lucere & præsidere eminentis status est in Ecclesia, imò alijs eminentior. Ciuitas refugium esse solet tempore belli, ad quam ex diuersis oppidis confugiunt, si turrita sit, & fortes habeat muros, ad resistendum aduersarijs, ita vir Apostolicis & verus prælatus, miserorum refugium esse debet, cum opprimuntur a potentibus, sicut David qui leones & ursos, suos greges inuadentes occidebat. Et Iob qui dicebat, cap. 29. Conterebam molas iniqui, & de ore illius eripiebam prædam. Solent etiam homines e paruis oppidis ad ciuitatem pergere: vt sibi necessaria prouideant:

Non potest ciuitas abscondi &c.

Iob. 29.

Simili-

similiter pauperes ad Prælatos confugere solent, ad
 necessaria exposcendum, quibus debent Prælati quan-
 tum temporalia suppetunt, prouidere, vt pauperes in
 necessariis subleuentur, ex iis quæ Prælati superflua
 sunt, sic Psal. Saturabuntur ligna campi, & cedri liba-
 ni quas plantauit, illic passeres nidificabunt. Id est qui
 foliis, & fructibus abundat pauperes nidificare sinant.
 Quicumq. etiam in oppidulis infirmantur, ad ciuita-
 tem propinquam confugiunt, ad medicinas asportan-
 das. Prælati morborum omnium medicinam apud
 se habeant, quia non eadem omnibus proficiunt. Aua-
 rus contra sollicitudinem, inueniat in ipso medici-
 nam liberalitatis. Superbus etiam & c. Cum ergo ista
 omnia Prælati præstare debeant in loco eminenti eos
 esse oportet, non sicut solent aliqui ipsorum facere,
 qui in oppidulis suæ diocæsis latitant, præfata veluti
 onera fugientes. Debent ergo se suis subditis faciles
 exhibere, qui illorum exemplar esse debent. Propte-
 rea dicebat Paulus 2. Thi. 4. Exemplum esto fidelium,
 in verbo in conuersatione in charitate, in fide, in ca-
 stitate, dum venio attende lectioni, & exhortationi, &
 doctrinæ. Prælati enim & vir perfectus, in eminenti
 statu constitutus, fidelium exemplar sit, in verbo, in
 modestia, in conuersatione studiosa, in charitate subdi-
 tos vt filios diligendo, & ipsis charitatis opera exhiben-
 do. Attendere vero eos oportet scripturarum lectio-
 ni, & suis concionibus fideles exhortari debent, ad vir-
 tutum opera, & doctrina eos instruere, vt sine fictione
 discant, scripturas legendo, & sine inuidia commu-
 nicent, proximos instruendo. Neque enim Deus aliam
ob

ob causam, supra montem id est in eminenti statu eos constituit, nisi ut occultari non possint, sed omnibus prodesse? Quod sequenti etiam Saluator parabola ostendit dicens. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio &c. Quibus verbis Christus non esse doctrinam in abscondito ponendam, ut Lucas ait, scilicet non esse peccatorum tenebris obtegendam. Neq. sub otiositatis lecto, ut Marcus ait. Neque sub modio, ut hic Matth. Afferit scilicet sub temporalium cupiditate, sed super candelabrum id est sub eminenti Ecclesiæ loco. Sed aliter ista ut proposito accomodetur explicare placet.

Neque
accēdūt
lucernā

Et po-
nunt sub
modio.

Lux a lucerna nō vt ab efficiēte procedit, sed vt a subiecto, ita sapiētia a viro Apostolico, nō vt ab efficiēte sed vt a subiecto procedit, nam omnis sapientia a Deo est, quasi ab efficiente. Quilibet ergo vir Apostolicus a Deo sapientiam habet, sicut lucerna lucem ab alio habet. Sic dicitur Ecclesiastici. 51. Manus meas extendi in altum, & in sapientia eius luxit anima mea, & ignorantias meas illuminavit, animam meam direxi ad illum, & in agnitione inveni eam. Quia perfectus quisque manus in altum per orationem extollendo, sapientiam a Deo postulat, sicut Iacobus ait. Si quis indiget sapientia, postulet a Deo, & ita sapientia in anima viri iusti splendet, & Deus suas ignorantias illuminat, quod est lucernam accendere, id autem Deus efficit non vt sub modio lateat, quia doctrina nequaquam cum mensura, & auaræ communicari debet, sed liberaliter, & sine invidia, ob id Apostolicos viros super candelabrum

Ecclesi. 51.

Iacob. 1.

G Deus.

Sed su-
per can-
delabrū.

Deus constituit. Quod quanuis eminentem locum in Ecclesia significare diximus, congruentissime Prædicatorum ordinem exprimere potest. Quia omnia fere domus alicuius utensilia, certum sibi locum statutum habent, sicut lectus & alia huiusmodi. Candelabrum autem nullum habet certum locum, sed ubi lux est necessaria, ibi defertur ut illuminet. Sic aliæ in Ecclesia Dei religiones certum veluti sibi locum statutum habent, sicut monachales veluti Cistercienses, in quibus loci stabilitatem religiosi promittunt. Et Carthusiani qui numquam ægrediuntur, sed orationibus, ieiuniis, & lectioni vacantes, cælestem vitam imitantur. Aliæ similiter religiones suis institutis inservientes, Ecclesiam ornant. Ordo vero prædicatorum id perfectissime præstat, qui nullam fere certum locum habere videtur, sed ubi necessaria est lux, illuc protinus ad illuminandum accurrit, prædicando & docendo. Si in Academiis necessaria est lux ad Theologiam scholasticam docendum, præsto est Prædicatorum ordo. Si populi luce indigent doctrinæ, protinus adest ad prædicandum. Si necessaria est lux ad Scripturam Diuinam interpretandum protinus accurrit. Si mercatores luce indigent, ad contractus explicandos confestim adest. Si pœnitentes luce indigent similiter præsto est. Et ideo candelabrum lucernas deferens Prædicatorum ordo censeri potest. Saluator vero aliquas splendidas lucernas, super eo posuit primam beatum Dominicum, qui illius pater & institutor extitit. Bea-
tum

tum Thomam, Vincentium, Petrum veronense m, Antoninū &c. Ex quibus alię multę successerunt splē-
 dissimę lucernę ad illuminandum Ecclesiam, Aquina-
 natis doctrina quasi luce splendidissima imbutę, quę
 Deus ad id super hoc candelabro accensum possuit,
 ut omnibus in Ecclesia luceret. Propheta Ezechiel vi-
 dit hominem vestitum lineis, & atramentarium scrip-
 toris ad renes eius, & post pauca dictum est ei. Ingrede
 re in medio rotarum quę sunt subter Cherubin, & im-
 ple manū tuam de prunis ignis, & effunde super Eccle-
 siam. Quis est iste vir indutus lineis, nisi Dominicus,
 vel Thomas, aut Vincentius, quorum quilibet, lineis
 indutus fuit propter candidissimam vitam, & since-
 ram virtutibusq. refertam, habebant etiam atramen-
 tarium propter doctrinam quam scriptis mandarunt
 præsertim Diuus Thomas cui pecculiariter dicitur.
 Ingredere in medio Rotarum &c. Rotę subter Che-
 rubin sunt duo testamenta, in quibus plenitudo scien-
 tię, quę per Cherubin significatur, reperitur. Rotę
 vero testamenta dicuntur, quia inter omnes figu-
 ras rotunda aptior est ad motum, ita sacra Scriptura
 pluribus modis a sacris, & catholicis Doctoribus
 exponi potest. Ideo sapiens ait. Omnibus mobili-
 bus mobilior est sapientia, quia pluribus modis sa-
 cra Scriptura exponi potest. Diuus ergo Thomas
 aut Vincentius ingressus in medio Rotarum imple-
 uit manum de prunis, id est accepit veritates infla-
 mantes sacre Scripturę suis manibus, quia verita-
 tes quas docebat, suis operibus comprobabat. Et effu-
 dit super ciuitatem, id est super Ecclesiam, ad infla-

Ezech. 9

Sap. 7.

Luceat
omnib⁹
qui in
domo
sunt.

2.Ti.2

mandum & docendum fideles, & ita talis Lucerna super candelabrum posita luxit iis qui in domo scilicet in Ecclesia sunt. Illa vera lux est quæ effectis operibus comprobatur. Quisq; tali lucæ splendet, scilicet doctrina operibus sociata, magnus in Regno Cœlorum vocabitur sicut Sanctus Thomas, & Diuus Dominicus &cet. Ideo Paulus dicebat 2. Timotheo. 2. Cura te ipsum operarium inconfusibilem exhibere, recte tractantem verbum Dei. Ut videlicet cum doctor & operarius sis, magnus in Regno Cœlorum dicaris.

VENITE AD ME OMNES
qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite a me quia mitis sum & humilis corde, iugum enim meum suaue est, & onus meum Lucæ. 10.

DVABVS his parabolicis sententijs Saluator omnes vocat & inuitat: vt ad se perfidem accedant, dixerat sibi omnia a patre cōcessa esse, ideo vocat omnes vt eos mysteria doceat & alleuiet. Ait igitur venite ad me omnes qui laboratis. Nōnulli distingunt, ista vt la-

vt laborantes Iudæi, onerati vero Gentiles dicantur. Sed non est quod ista distinguantur, sed laborantes & oneratos vocat, id est eos qui quouis modo afflicti sunt, sicut dicitur Ecclesiastici. 40. Occupatio magna ^{recl.} creata est, omnibus hominibus & iugum graue. His ^{40.} enim afflictio quæuis significatur, a qua Christus suos liberat per suam doctrinam & spiritum. Deinde liberat ab onere conscientia &c. Nec non ab onere legis Mosaicæ. Quasi dicat Saluator. Venite ad me omnes qui quouis modo afflicti estis, scilicet vel miserijs huius vitæ, vel onere conscientia, vel legis Mosaicæ, & ego exonerabo & recreabo &c. Proponit vero legis suæ suauis iugum dicens. Tollite iugum meum super vos &c. Lex vero Christi iugum dicitur, quia accedentes ad eum perfidem comprimit & vincit, ne qua mundus & caro ducunt vagentur, sed dicant sicut Psal. ^{Psal. 2} Proiciamus a nobis iugum ipsorum. Ait ergo Saluator. Tollite iugum meum, id est subiicite vos meæ legi, & doctrinæ.

CONCIO.

SANVM sanctumq. verè Philosophiæ iudiciū cenferi debet, in hominibus ipsis mortē vitæq. consistere. Quemadmodum enim a ferro rubigo nascitur, quæ ipsum cōsumit, & a veste tinea, quæ ipsam corrodit, ita ab hominū sciētia curiositas procedit, qua iusto Dei iuditio corrupta, in nihilū conuertitur, veluti vapores, ex nimio calore ^{Simile.} a terra eleuati subtiliores facti in inuisibiles ventos conuertuntur. Scientia quidem quasi prætiosa gem-

ma animam exornat, intellectum nutrit, quasi cibibus nostræque mentis lac, & voluntatis dux, lumenque vitæ dici potest. Nam scire sciendique nobile desiderium si cum modestia, & laudabili disciplina coniungatur, adeo ad bene operandum necessario requiritur, ut veluti cæci sine ipsa homines ambulare videantur. Si autem intellectus suis viribus nitens, & plus quam expedit scire præsumens, in altum curiosius consurgat, taliter hoc ipsi in malum cedit, ut ab ipso suæ arrogantiae culmine deturbatus, Dei iudicio inanis, & scientia vacuus euadat. Semper enim Deo curæ fuit, mundi sapientes infatuare, qui se sapientes esse existimant, quorum Deus superbiam elidit. Vult enim Saluator ut quo maiora ab eo recipimus, eo magis humiliemur, ne arrogantia bonis operibus insidians irrepat. Hoc reuersis septuaginta Discipulis, & cum gaudio Demones ipsis subiici referentibus, Christus ostendere voluit, cum dixit. Videbam Sathanam sicut fulgur de Coelo cadentem: ac si diceret. Pulchrior erat Sathanas, antecelum, qui superbia elatus corruit. Videte ergo ne hoc gaudium ad inanem gloriam perueniat. Simili namque modo corruetis, magis autem vos gaudere debetis, quia nomina vestra scripta sunt in Coelis &c. Hoc est gaudium verum, & in Spiritu Sancto, ex sincera vita, & animarum lucro proueniens. Quo quidem Christus tunc exultans in Patris laudes prorupit. Nulla res magis Christum, & perfectos viros gaudio afficit, quam nostra salus. Sic Paulus gaudebat ad Philipien. 3. dicens. Iustum est

est hoc mihi sentire de omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde, & in visceribus meis, & in defensione, & confirmatione Euangelij, socios gaudij mei omnes vos esse. Ita Saluator in Spiritu sancto gaudens patrem laudare cepit. Dei opera, & præsertim, ea quæ intellectum exuperant, non admiranda solum, sed laudanda sunt. Quæ vero maxime humanos discursus transcendunt, iudicia Dei sunt, & præcipue ea ex quibus, vel hominum salus, aut perditio dependet, talia vero veneranda sunt, & Deus propter ipsa laudandus. Ideo Saluator ait. Confiteor confessione laudis, tibi pater, qui simul cæli & terræ dominium obtines, eo quod inscrutabili iudicio, diuina mysteria a sapientibus abscondisti & paruulis reuelasti. Illos vero Saluator sapientes nominat, qui arrogantia elati sibi ipsis sapientes videntur, iis mysteria Deus abscondit. Quibus per Esaiam 29. dicebat. *Obstupescite, & admiramini fluctuate, & baccilate, in ebriamini & non a vino, mouemini & non ab ebrietate, quia miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, Prophetas, & Principes vestros qui vident visiones operiet, & erit visio omnium, sicut verba libri signati. Quasi dicat. Vos qui superbia elati sapientes existimamini, obstupescite non intelligentes mysteria, fluctuate & baccilate nequam veritatem penetrare valentes, sicut hereticis accidere videmus, qui veluti paruuli (vt Paulus ait) fluctuant, & circumferuntur omni vento doctrinæ, mouentur vero in varias sententias, non propter ebrietatem vini, sed propter superbiam, quia iusto*

Deus

Confiteor tibi pater.

Esai. 29

Ephes. 4.

Deus iudicio spiritum quo adormiscant inmittit, & veluti talpæ, quæ aliis manifesta sunt non vident, & diuina mysteria, illis sunt quasi verba libri signati, quia Deus illis quasi sigillo Sacramenta claudit, ne intelligere valeant. Ista est illorum poena qui se sapientes esse existimantes, suo ingenio nituntur. Non sic Paulus, & alij humiles qui se omnia a Deo habere cognoscunt: ideo dicebat 2. Cori. 3. Fidutiam talem habemus, non quod sufficientes simus, cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Tales mysteria intelligere merentur, & iustissime Deus superbos Phariseos excecavit, indignos tantorum mysteriorum cognitione. Et quamuis aliqui Christum Patrem laudare dicunt, non quia mysteria a sapientibus abscondit, sed quia paruulis reuelauit, sicut Chrysostomus; & recentiores aliqui dicunt, ad quem modum illud Pauli ad Rom. 6. intelligitur. Gratias ago Deo quia fuistis serui peccati obedistis autem ex corde. Quasi dicat. Gratias ago, quia quamuis fueritis serui peccati, obedistis tamen ex corde Euangelio. Nullum vero inconueniens est, hoc de vtrisque intelligere, taliter quod Christus gratias agat, non solum quia paruulis reuelauit, sed quia a superbis abscondit. Nec minus Dei gloria superbiorum excecatione, quam paruulorum reuelatione, illustratur. In iis bonitatis Dei diuitiæ, in illis iustitiæ rectitudo declaratur. Ista vero quæ humanos discursus transcendunt, non sunt curiosius perscrutanda, reuereri enim ea potius, & admirari oportet, & in illam Pauli vocem prorumpere. O altitudo diuitiarum sapientiæ & c. non autem iudicare sed

ad Dei

2. Cor. 3

Chry-
sostomus

Ro. 6.

Rom. 12

ad Dei voluntatem referre debemus. Cum enim ex vna parte infinitam Dei potentiam contēplēmur, infinite etiam bonitati coniūctam, qua omnes saluos fieri vult, ex alia vero parte nōnullos Deus obdurare & excecāre constet: Quis non obstupescat & admiretur? Imo quis pētrūcrutari audeat? Ezechiel aquas quæ iuxta ciuitatē erant tranare aggressus, cum intraret, aquæ ad talos eius pertingebant, deinde ad genua eius peruenerunt, & cum adhuc intraret, iam aquæ renes eius cooperiebant, quod cum aspiceret retro uersus, transgredi aquas non potuit, quæ eo magis intumescēbant, quo interius ipse ferebatur. Quid per aquas intelligere possumus nisi iuditorum Dei abissum profundissimam, & altissimum pelagus, quod si ingredi tentauerimus, a magnitudine nos opprimi certum est. Regrediamur ergo, ne tranare iuditorum Dei pelagus tē tantes submergamur, sed ad Dei voluntatem cuncta referamus sicut Paulus dicebat ad Rom. 6. Cuius vult miseretur & quem vult indurat. Ad quod exponendum cordatissimo, & accomodatissimo exēplo vsus est, nempe figuli, qui ex eadem massa sua voluntate, & beneplacito, vasa format diuersa, quædam in honorem quedam in contumeliam. Nec vasa ipsum iniustitiæ arguere possunt. Sic dicitur Prouer. 11. Ponder æquum voluntas eius, ad volūtatem siquidem Dei, qua si ad supremum tribunal, omnia referenda sunt, quæ æquissimo pondere cuncta dispensat. Non ergo temere iudicemus, sed humiliter veneremur, quæcumq. a Deo fieri videmus. Propterea. Sapi. 9. dicitur. Quis hominū poterit scire consilium Dei? aut quis poterit

Eze. 47.

Rom. 6.

Prou. 11
Ita pater quia sic placitum fuit &c.

Sapi. 9.

H cogitare

cogitare quid Deus velit? Dei siquidem cōsilia hūmānæ mentis aciem exuperant. & cum ab eius voluntate cuncta quasi a fonte procedant, ipsa vero inscrutabilis sit, quis poterit cogitare quid Deus velit? Quæ vero ab hoc volūtatis Dei fonte dimanant, iustissima, & bona esse, vel inde manifestum est, quod arrogantiū talibus iuditiis elationem damnat, & paruulorum depressionem collaudat, nosq. admonet, ne quid nobis tribuamus, sed cuncta ad Dei laudem referamus, ne forte, solitam suam iustitiam exercens, in fastum, & elationem eleuatos, cæcos reddat, & alios nihil sibi tribuentes, illuminet. Sic per Hieremiā. 9. dicebat. Non gloriatur sapiens in sapientia sua, non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitiis suis, sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire & nosse me, quia ego sum qui facio misericordiā & iuditium, hæc enim placent mihi. Quasi dicat. Nullus quod scit, quod potest quod habet, suæ sapientiæ tribuat, aut fortitudini aut diuitiis, sed mihi omnia tribuat, & gloriatur nosse me, nam ego sum qui misericordiam cum humilibus facio, ipsos collustrando, & cum superbis ipsos excæcando, nam hoc mihi placitum est. Hanc vero misericordiam, & iustitiam Christus etiam efficit, imó pater per filium, nam a Phariseis superbis Saluator mysteria occultabat & paruulis reuelabat, nam Iudæis interrogantibus qui es tu? Obscurissime respondebat. Principium qui & loquor vobis, & Samaritanæ dixit. Ego sum qui loquor tecum, suam illi diuinitatem ostendens. Ea propter di

Hi. 9.

Io. 8.

Io. 4.

dicat. Omnia mihi tradita sunt a patre meo, quasi dicat. Rerum omnium dispēfatio mihi credita est a patre meo, quia omnia per me pater operatur. Nec ista secundum diuinam naturam solum intelligēda sunt, sed etiam secundum humanam quę verbo Dei vnita est, omnia enim filio a patre per æternam generationem tradita sunt, cui etiam homini omnia in tempore concessit per vnionem diuinitatis cum humanitate, sicut Ioannis 13. Sciens quia omnia dedit ei pater in manus. Et Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas. Si ergo mihi omnia tradita sunt (ait Christus) per me pater cuncta dispēfat, nam superbos per me excecatur, & humilibus mysteria reuelat. Nam solus pater filiū cognoscit, & patrem filius & cui voluerit filius reuelare. Ita Ioannis. 19. Dedisti ei potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam, hæc est autem vita æterna vt cognoscant &c. Ac si dicat. Dedisti filio potestatem super omnes homines, vt eis quos ei dedisti, det vitam æternam. Accepit etiam Saluator: vt homo potestatem super omnes homines, quam quidem quamuis in sua natiuitate susceperit, eam tunc primum exercuit, cum quosdam sua predicatione, & miraculis ad se traxit, & perfectius cum ad cælos ascendēs, per Spiritum sanctum missum, totum terrarum orbem conuertit, diabolum potestate spolians. Sic David potestatem accepit super populum ab ea die qua a Samuele vnctus est, nequaquam vero ea usus est vsq. ad Saulis mortē. Ad hoc vero Christus super homines potestatem accepit: vt ipsis vitam æternam concederet, non sup̄tam solum, sed secundum eū mo-

Omnia
mihi
tradita
sunt.

Io. 13.

Mat. vl.

Nemo
nouit
patrem
nisi &c.
Io. 19.

dum quo in hac vita habere potest, quæ in vera & viua Dei & Christi per fidem cognitione consistit. Hæc concedere Saluator potest, qui solus patrem naturali cognitione nouit, sicut filium pater, Dei enim cognitio humanum captum transcendit. Propterea dicebat Iob 26. Qui tenet vultum solij sui, & expandit super illum nebulam suam. Solus enim Deus suæ magnitudinis vultum cognoscit perfecte, alijs autem nebulam extendit, quia nullus cum cognoscere potest, nisi nebulam ipse dissipet, quia creaturis obscura est, nisi illis a quibus Saluator nebulam subtrahit, reuelando, ad quod Parabolicæ inuitat dicens. Venite ad me omnes qui laborati, & onerati estis &c. Omnes vero Saluator vocat, & neminem excludit, quia pro omnibus expensas soluturus erat. Laborantes vero & oneratos vocat, nulli enim maioribus laboribus expositi sunt, quam mundo seruientes, nec vlla res carius emitur quam infernus, qui magnis laboribus, & anxietatibus comparatur. Sicut ipsi Sapientia s. testantur. Lassati sumus &c. Et Tre. 3. Circumdedit me felle & labore. Qui enim ad diuitias & honores, atq. delicias rapiuntur, a maritudinis felle, propter assiduum sollicitudinis tortorem, circundantur, sicut Ezechias dicebat Esa. 12. In pace amaritudo mea amarissima. Ac si diceret. In prosperitate mūdāna qua affluebā, amaritudinē sensi. Circundātur etiā labore: irrequiete si quidē mūdāni laborāt, vt concupitis fruātur, de eis dicebat Hier. 5. Deducerūt linguā suā loqui mēdaciū, & vt iniq. agerent laborauerunt. Mundani enim delitijs dediti, sibi ipsis blandiuntur mentientes, quietem sibi in peccatis, pro-

miten-

Iob. 26.

Venite
ad me
omnes
qui labo-
ratis.Sapi 5.
Tren. 3.

Esa. 12.

Hier. 5.

mittentes, sed præ duro labore absumuntur: ut inique & peruerse uiuant. Ita Iob: 7. Menses habui vacuos & noctes laboriosas annumeravi mihi, post tot namq. labores & sollicitudines mundani vacui restant, cum etiã noctu laborent assidua & vigili sollicitudine. Que madmodum quotidie accidere videmus, cum nobilis quispiam vilæ dominum, gentilem suum, aut amicum ad se officij causa venientem, hospicio recipit, is enim, in eius gratiam oppidanos sibi subditos venatum mittit. Qui tota die irrequieto labore, hac atq. illhac canes incitâdo discurrunt, cumq. diuersas feras, vel retibus implicitas, vel a canibus mordicus arreptas comprehenderit, ad vesperum lassus reuertitur, vacuiq. in domos proprias se recipiunt, nihil præter retia, & lassitudinẽ deferentes, quia dominus sibi suoq. hospiti, quid quid venatu attulerant accipit. Ita mundus in amici sui, scilicet Demonis, gratiam, mundanos sibi morigeros ad diuersa quærenda impellit, alios quidẽ post diuitias adigit, qui interdium noctuq. eas queritando scrutantur. Quosdam vero ad honores quærendos incitat, qui in curiis Regũ nihil intentatum, vel cum magno labore relinquunt. Alios vero post voluptates ire facit, qui nulli labori parcunt vt concupitis fruatur. Quosdam vero vindictam sitiẽtes, inimicos persequi facit, qui totam pene vitam laboribus absumunt. Et n̄ omnes ad vitæ vesperam, lassati in via iniquitatis & perditionis (vt Sapiens ait) nihil præter fraudes & mendacia, & peccata multa turpitudinesq. sibi retinere valentes, ad supræmam sepultura domum progressi, se recipiunt. Ecce quid

Iob. 7.

Simile.

Sapie. i.

hominibus mundanis post tot labores restat, quod profecto eos impellere deberet, ut a tot se mundi curis exoluerent, & ad Christum eos vocantem, & expectantem currerent, videntes se totinanibus laboribus indies absumi. Propterea Esa. 49. dicebat. Ego dixi in vacuum laboravi, & vanam fortitudinem meam consumpsi, ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo: Quasi dicat. Post tot labores incassum susceptos ad me reuersus dixi. Sine fructu tot annis laboravi, & iuuentutis fortitudinem consumpsi, melius est ergo labores meos ad Deum conuertere. Nec laborantes solum vocat Saluator, sed oneratos etiam. Et quauis hoc onus multa significet; nam huius vitæ miseriae, & anime carcerem significare solet, sicut dicebat Paulus 2. Co. 5. Ingemiscimus grauati. Significat etiam legis Moyse onus de quo Petrus. Ut quid tetatis Deum &c. actu 15. & Phariseorum traditiones de quibus Saluator. Alligat onera graua Matth. 23. sed nos qui moralē sensum discutimus de peccatorum onere interpretabimur, de quo Dauid sicut onus graue &c. Et Esa. 1. Vegeti peccatrici populo graui &c. Zac. c. 5. Vidit impietatem in medio amphore que talento plumbi premebatur. Sicut enim pondus ad imma deprimit, ita peccatum. Propterea mirandum est peruersos homines tot, tamque graua pondera tot annis deferre, cum celum nec paruo tempore peccati pondus sustinere potuerit. Nam Angelus refuga vno instanti creatus, altero peccans deiectus est, inter que instantia minime tempus interfuit: cum miseri mortales non vno sed pluribus annis peccatorum onere ita pressi teneantur, ut nec cogitationem ad celum eleuare possint.

Saluator

Esa. 49.

Et onerati estis.

2. Co. 5.
A. xii.

15.
Matth.
23.

Psal. 55.
Esa. 1.
Zach. 5.

Saluator in itinere ponderosa crucis grauiamine, in qua mundi peccata portabat, inclinatus concidit; & qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius, solo pondere peccatorum nostrorum inclinatus est, quomodo peccatores, tot pondera peccatorum suorum, sustinere tanto tempore possunt? Cum ergo in mundo laboribus homines defatigentur, & graui peccatorum sarcina preamantur, eos Saluator ad se vocat, vt eos foueat & reficiat. Dauid vnctus Rex a Samuele, & electus a Deo, non omnibus Rex videbatur, vtpote qui profugus & extorris vagabatur, ad eum vero illi confugerunt, Regem cum agnoscentes, qui obrati infames & ære alieno oppressi erant, & qui amaro erant animo horum. Dauid factus est dux. Similiter Christus a Deo electus, & vnctus Rex nequaquam ab omnibus cognoscebatur. Illi vero qui se debitores existimabant qui a mundo subleuari non poterant, ad Christum confugiebant, & eorum factus est Princeps, quos vocabat vt a laboribus, & peccatorum pondere reficeret. Illis vero utilis est Christus, qui se oneratos sentiunt, si vero corde ad ipsum confugiant, sicut Paulus dicebat ad Hæbre. 12. Deponentes omne pondus, & circumstantes nos peccatū sine offensione curramus. Saluator vero oneratos & laborantes recreat, ac reficit sua misericordia & bonitate, & doctrina, sicut dicitur Esa. 66. Ad vbera portabimini, quomodo si mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Oneratos enim & laborantes, Christus ad suæ doctrinæ vbera portat, de quibus Can. 1. Meliora sunt vbera tua vino. Lac enim doctrinæ Christi, melius est vino quo mundani inebriantur, & sic peccatorum onera non sentiunt. Blanditur

1. Re. 93

Hebr.
12.

Esa. 66.

Canti. 1.

ditur etiam Saluator peccatoribus, sicut mater, quia ex corde indolētes, qui ad ipsum conuertuntur reficit, & recreat, Sic dicitur Osee ii. In vinculis Adam traham eos, in funiculis charitatis, & ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum. Quæ verba, ita a glosa exponuntur. Quia clemens pastor fui, morbidam ouem humeris meis portans, & moriens in cruce ipsam redemi, quamuis ipsi ignorabant quod moriens curabam eos, & quia amator eram omnium, charitatis eos vinculis alligavi, & traxi ad credendum; posuiq. super eos iugum suauissimum. Per iugum congruentissime doctrina Euangelica significatur, ad quam Christus suis vocibus inuitabat. Quia sicut iugum animalia coniungit, deinde ea comprimit, & vincit, nec vagari ea sinit sed seruire, vel arado, seu curram portando, ita doctrina Euangelica, eos qui eam suscipiunt, charitatis glutino coniungit inter se, & cum Christo, qui auriga est. Qui enim ad Christianam viuendum nomina dant, ita cum fidelibus in eodem ovile coniunguntur, vt infideles & hæreticos detestentur. Sicut Paulus dicebat 2. Cor. 6. Nolite iugum ducere cum infidelibus, quæ enim conuentio lucis ad tenebras? Doctrina etiam Euangelica fideles comprimit, nec dissolute eos vagari sinit, sed in officio continet. Qui vero carnis voluptates sequuntur, suis desideriis seruietes, viri Belial in sacra scriptura vocantur, id est absq. iugo. Sicut etiam Iude per Hier. c. 2. dicitur. A seculo confregisti iugum, rupisti vincula, & dixisti. Non seruiam. Multi enim fidelium Christi a se iugum excutiunt, vinculaq. doctrinae Euangelicae quibus eos Christus ad rite viuendum alligauit, dissoluen

Osee ii.

Tollite
iugum
meum
super
vos.

2. Cor. 6

Hier. 2.

dissolventes vagantur, quo eos sensualitatis impetus
 ducit, de quibus Ecclesiasticus. cap. 2. Ve dissolutis cor
 de qui nō credunt Deo, non protegētur ab eo: Quasi
 dicat. Ve illis qui cor dissolutum habēt, nec volunt le
 gibus alligari, nec colla iugo Dei subiicere, propterea
 non protegentur ab eo in tempore afflictionis. Causa
 vero quare multi principum iuga exhorrescunt, illa
 est potissima, sicut superbe & arroganter impoient:
 Propterea populus a Roboam alienatus est, quia
 eum durissimum sui patris iugum aliquantulum le
 nitæ peterent, senesque ipsi consulerent, ut comiter
 populum alloqueretur, positoque aliquantisper regio
 factus, se accomodaret, ipse contra dixit. Minimus digit
 tus meus grossior est dorso patris mei. Ideo eius arro
 gantiam, populus indigne ferens, ad Hieroboam def
 fecit. A natura enim comparatum est, ut subditi dele
 ctentur regibus mansuetis, & de suo fastigio non nihil
 se demittentibus. Propterea Saluator ut omnes ad se
 alliceret dicebat. Discite a me quia mitis sum & c.
 Quasi dicat. Non est quod meæ doctrinæ iugum non
 recipiatis, quia in me nullus fastus est, aut superci
 lium, sed mitissime, & mansuete vobis legis iugum
 imponam, sum enim mitis, & humilis corde. Has po
 tissimum virtutes. Saluator nos docere, præter in nu
 meras alias, quibus præditus erat voluit, quia istæ
 sunt quæ suis moribus maxime ostendit, ij vero
 qui Christianæ legis iugum ferre debent valde neces
 sariæ. De Moyse qui iugum veteris legis imposuit,
 Iudæis dicitur, quod erat mitissimus. David etiam
 suæ mansuetudinis, meminisse petebat. Memento
 I domine

Eccle. 2

2. Re 11.

Discite
a me
quia mi
tis sum
& c.

psal.

Ps 131. domine David, & omnis mansuetudinis eius. Saluator
 tor quanuis multoties a Pharisæis conuitijs laceffitus,
 fuit, nunquam in eos verba maledica regeffit, sed mā
 suetissime ferebat, & humiliter: vt inimicorum ma
 ledicentium iram fedaret. Nil enim maledicentis irā
 efficacius subfedere facit, quam mitis responsio. Si
 cut pila si parietis vel rei duræ occurrat reuertitur, &
 resilit, si vero lanæ, vel molli rei occurrat, ibi sistit.
 Pro 15. Propterea. Prouer. 15. dicitur. Responsio mollis fran
 git iram sermo durus suscitatur furorem. Semper au
 tem mititas cum humilitate, & humilitas cum miti
 tate reperitur. Qui enim patienter iniurias fert, se ef
 se humilem declarat, qui vero conuitia regerit, su
 perbus est. Sicut enim qui aliquam doctrinæ opinio
 nem amplectitur, & eam in suo papiraceo excepto
 rio conscriptam habet, cum eam in scholis defende
 re videt, & asseuerate minime contradicit, si vero ex
 candescens contrarium verbis, & rationibus defen
 dere nititur, signum est eam ipsum opinionem nō ad
 mittere. Ita humilis qui apud se statutum habet, se ni
 hil esse, imō se esse seruum inutilem, & alia vilia de
 se sentit, cum id ab aliquo etiam iniuriose audit, non
 commouetur, quia iam id apud se quasi humilis sta
 tutum habet, si autem irascitur, & alium ipse con
 uitijs infectatur, signum est, non talia de se sentire,
 sed maiora, & ideo talis superbus est. Ecce ergo
 quo modo qui mitis est, humilis etiam est, qui vero
 non est humilis, nec mitis. Qui autem humiles & mi
 tes sunt, corda pacatissima habent, nulli s̄q. tumultibus
 Iuuenie agitantur. Ideo Saluator dicebat. Et inuenietis requiē
 anima

animabus vestris. Sic dicitur Ecclesiastici. 51. Collum vestrum subiicite iugo, & suscipiat anima vestra disciplinam, in proximo enim est inuenire eam, videte oculis vestris, quia modicum laboravi, & inueni mihi multam requiem. Quasi dicat. Subditi estote iugo legis Dei, & discite a Christo mansuetudinem & humilitatem, meq. considerate, qui cum parum laborauerim requiē inueni. Iugum enim Dei ferentes parū laborāt, quia suaue est & onus leue. Auis sine plumis grauis est, cū pennis vero agilis. Currus etiā sine rotis grauis est, sed rotę ipsum leuem faciunt. Ita Saluatoris iugum suaue est, & onus non ponderosum, quia vt Ioannes ait mandata eius graua non sunt. Eorum vero lenitas apparet, primo quia quę precipit, æquissima sunt, ad quę vel ipso naturę impulsu mouemur. Deinde quia pauca sunt, fide enim & amore omnia constringuntur. Sunt etiam vtilissima. Præterea quia transgressores nequam in præsentī morte puniuntur, sicut in veteri lege, sed patienter eos Saluator, ad pœnitentiam expectat. Ostenditur etiam eorum leuitas, quia Spiritus sanctus suis donis ad ea perficiendum assistit, ipseq. Saluator nos iuuat sua gratia, ad leuiat sua passione, ad leuiat nos sacramentis, ad iuuat nos suo auxilio, ad iuuat nos suis promissis, multa enim certissimæ, suę legis obseruatoribus promittit, quę si prius animo percipiamus, leuia Christi præcepta videbuntur. Accipiens portionem amaram claudit oculos, non ipsam sed similitatem considerans. Similiter venam se etas infirmo,

tis re-
quiem.
Eccle. 51

Sim
Iugum
enim
meum
suaue
est.
1. 10 3

Simile.
Simile.

I ij oculos

oculos auertere facit, ita nos fide, promissa, & non labores præceptorum consideremus, & nobis precepta leuia videbuntur. Sic Paulus. 1. Cor. 5. Id quod in presenti est momentaneum & leue tribulationis, in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur.

M E S S I S Q V I D E M M V L T A

operarij autem pauci, rogate ergo

Dominum messis: vt mittat o

perarios in messem

suam. Lucę 10.

CV M Saluator Apostolos ad prædicandum mitteret, hanc parabolicam sententiam protulit. Messis inquit multa est, operarij autem pauci. Per Messem vero multam, populos multos intelligit qui ad recipiendam doctrinam Euangelij prompti erant: vt quasi per prædicationem demessi in Dei horreum scilicet in Ecclesiam inferrêtur. Pauci vero operarij erant. Congruè vero Saluator prædicatores operarios vocat, ad operandum enim non ad ocio vocandum prædicatores mittuntur. Vt autem prædicationis labor iocundus & non molestus videretur, comparatur Messis quasi dicat Christus. Non mitto vos arādū aut seminādū, sed adserendum Messem, iam ab aliis præparatam, sicut Ioannis. 4. dicitur. Alij laborarunt &c.

Quam-

CONCLO.

QUAMVIS in mensus Salvatoris erga ho-
 mines amor, & ardens salutis eorum zelus,
 multis, & evidentissimis signis innotuerit,
 vel ob id manifestus est, quod obnixè sem-
 per curavit, ne in mundo deficerent veritatis asserto-
 res, qui homines in credendis, & agendis instruerent.
 Propterea dicebat Hieremias: 7. Misi ad vos omnes
 seruos meos Prophetas de mane con surgens &c. Ac
 si dicat. Nunquam vobis defuere qui veritatem doc-
 cerent, magno enim studio seruos meos ad prædican-
 dū misi. Ideo post tot Patriarchas, & Prophetas, post
 tot Reges, & cælo Angelos quandoq. missos, ipse des-
 cendens laboriosè sum hoc opus, & periculosè exer-
 cuit, successores post se reliquens, non solum Apo-
 stolos, sed plures alios Discipulos, quos ad huc viuēs
 ad hoc munus exercendum destinxit. Sic Paulus di-
 cebat. 2. Co. 5. Dedit nobis ministerium reconciliatio-
 nis, quandoquidē Deus erat in Christo, mundū recō-
 cilians sibi, & posuit in nobis verbum recōciliationis.
 Quasi dicat, Nō solum nos sibi reconciliauit, sed nos
 fecit ministros reconciliationis aliorum, quia Deus
 erat in Christo, cum per eum sibi mundum reconci-
 liauit, in nobis vero posuit verbum reconciliationis,
 ad illud gentibus prædicandum; In Christo fuit ipsa
 reconciliatio, quia per ipsum facta est, in nobis vero
 qui eius ministri sumus posuit verbum reconciliatio-
 nis. Hos Saluator moribus, ab aliis distinguens sig-
 nauit,

De fig.
nauit.
2. Co. 1.

nauit. Sicut Paulus dicebat 2. Cor. 1. Qui confirmat nos vobiscum in Christo, qui genuit nos Deus, qui signauit nos, & posuit in nobis pignus spiritus in cordibus nostris. Quibus verbis quattuor discipulorum dona explicantur. Primum constantia qua illos confirmat in ministerio Deus. Secundo gratia Spiritus sancti eos Deus ungit, ut cordis mollitiem in eis contra duritiã cauere. Tertio signat eos, nam virtutes quibus Christum imitantur, ita Deus in ipsis impressit, ut sigillo ob signati videantur. De munere Arram superante felicitatis concedit in cordibus, qua veluti securitatem retributionis habent in diuinis sollicitationibus reconditam. Propterea dicebat Paulus ad Ephes. 4. Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis. Ab hoc signo a Christo impressa veri predicatorum cognoscuntur. Primo, si constantes sint, cum in ministerio minime manibus, & rectoribus, aut propter labores de se sentiant de quibus Saluator. Mittens manum ad aratum, & respiciens retro non est aptus Regno Dei. Quibus verbis debere predicare constantiam habere ostendit. Secundo, si molle cor habeant ad alios emolliendos. Tertio, si charitas & alię virtutes in eorum moribus quasi sigillo impressę videntur. Quibus secure veluti beatitudinis pignore suscepto, ipsam sperare poterunt. Si ergo Saluator post tot Prophetas, post duodecim Apostolos, alios septuaginta duos designauit. Filij Israel venerunt in Schem vbi erant duodecim fontes, & septuaginta palmę, in Ecclesia Saluator pręter duodecim Apostolos qui velut fontes mundum irrigauerunt, septuaginta palmas plantauit.

Alios septuaginta.
Exo. 15.

plantaui, ex quarum fructibus verbi Dei, fideles ve-
 scerentur. Moses vt legitur Exo. 24. Post duodecim
 Principes tribuum, septuaginta alios seniores elegit.
 Similiter Num. 12. legitur Septuaginta seniores elegit
 se, qui ipsum comitarentur, quibus cum familiaribus
 conuersabatur, secumque pondus tantæ gubernatio-
 nis portarent. Ita Saluator præter Apostolos totius or-
 bis Principes, septuaginta duos discipulos etiam de-
 signauit, vt verbi ministerio inseruirent.

QVOS quidem binos, & binos misit in signum a-
 moris, & beneuolentiæ, & charitatis qua veluti gluti-
 no Prædicatores copulari debent, vt idem sentiant, &
 idem concionentur, Sicut dicebat Paulus ad Phi. 2. Im-
 plete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem chari-
 tatem habentes, vnanimis id ipsum sentientes: Ad iu-
 rat Paulus Philipenses, vt gaudiū suū impleant, & in
 vnum coeant, circa intellectum, & voluntatem, & ex-
 teriora opera, circa intellectum quidem, vt idem sen-
 tiant, circa voluntatem vero vt eandem charitatē ha-
 beant, & amorem mutuum, circa opera vero, vt mo-
 deste studiosis operibus conuersentur. Nihil enim ma-
 gis prædicationi, & cōuersioni fidelium obest, quam
 quod prædicatores dissideant diuersa sentiētes. Sic Ec-
 clest. 34. Vnus ædificatis, & alter destruēs quid pro-
 dest illis nisi labor: Cum vnus prædicando ædificat pro-
 ximos, alter cōtradicit, certe ædificata destruit, & nul-
 lus est prædicationis fructus, nisi labor in casum, def-
 sumptus. Cū variæ sunt circa infirmi curationem me-
 dicorum sententiæ, male cum infirmo agitur. Phara o-
 quia eius Arioli virgas in dracones conuertentes, mi-
 nime cum Mose sentiebant, obdurato contra Deum
 animo

1. 2. 3. 4. 5.

Exo. 24.

Num. 12.

Et mit-
tit illos
binos &
binos.

Phi. 2.

1. 2. 3. 4. 5.

Eccel. 34

Simile

Exo. 7.

3. Re. 22 animo toties eius mandatis restitit. Acab etiam in bello
 lo occisus fuit, quia Propheta omnes contra Michæam
 bellum ipsi suadebant, cum e contra Micheas in bello
 occidendum prædiceret. Similiter Ioachim Iudææ
 Rex ad vaticina Prophetarum nutabat. Nam Hieremias
 ut se dederet, Regi Babylonis suadebat. Alij vero
 e contra, ut circumpositis propugnatoribus alacriter
 se defenderet hortabantur. Ita Rex inops consilij huc
 atq. illuc delatus miserabiliter concidit. Ecce quan-
 tum nocent variae Prophetarum sententiæ. Non sic
 Christus, & Ioannes, sed id ipsum dicebant. Pæniten-
 tiam agite, sic Saluator. Qui non est mecum contra
 me est, & qui non colligit mecum dispergit. Lucæ vi.
 Id ipsum Iacobus cap. 3. Fructus iustitiæ in pace semi-
 natur scientibus pacem, quia ut præmiserat ubi est cõ-
 tentio tibi est inconstantia, qui vero pacem habent
 id ipsum sentientes, & docentes, seminant in pace fru-
 ctus iustitiæ, & ita si pacifice, & vnanimiter seminan-
 tur, maxima incrementa suscipiunt. Propterea Chri-
 stus binos & binos discipulos, in pacis, & beneuolen-
 tiæ signum mittebat. Ianitores templi bini, & bini in
 cellulis distributi erant ut dicitur i. Pa. 26. Prædicato-
 res sunt, qui sua prædicatione homines ad Christi Ec-
 clesiam introducunt, quos Saluator binos, & binos ad
 tale officium exequendum destinabat, ut ipsum quo
 quo gentium venturus esset præcederent, ad homi-
 num mentes præparandas, id enim est eorum officium
 animas Christo præparare. Abraham misit seruum ad
 quærendam filio suo Isaac uxorem, profectus vero
 venit in Mesopotamiam ciuitatiq. Nachor appropin-
 quans

Hiere.
 27.

Lucæ vi.
 Iacob. 3

i. Pa. 26

Ge. 24.

quans, incidit in quam plures puellas aquatum euntes, Rebeceq. sibi potum comedenti in aures, monilia, & ornamenta quibus ea ætas delectari solet dedit tandemq. filio domini sui sponsam ornatam prius adduxit. Prædicatorum officium est, sponsas Christo quære, ipsasq. virtutum donis per prædicationem ornare. Egressus ergo qui ad prædicationem procedit oret primo sicut seruus ille: Si enim Hester antequam Regi Assuero loqueretur, pro salute Iudæorum oravit, multo efficacius qui pro salute æterna Christiani populi, verba facere debet orare prius oportet, & ita fiet, vt cum sponsis ad Deum reuertatur. Præterea concionatores Christo mentis hospicium præparant, expurgant eum a vitiis, & virtutum cortinas suspendunt. Tanta vero est multitudo prædicatione indigentium, vt Christus diceret, Messis quidem multa operari autem pauci &c.

Hest. 4.

Q V A parabola pulcherrime prædicatorum officium declaratur Primo quia sicut messem seminatio præcedere solet, ita lex vetus Euangelium præcessit, in qua obscure seminata sunt, quæ aperte in Euangelio explicantur. Qui seminant etiam longo adhuc tempore expectare debent fructus: messores fructus confestim colligunt. Sic discipuli Christiani propinquos habuerunt suæ prædicationis fructus vt letari quasi in messe possent. Præterea sicut in cassum fruges meterent coloni, si non mature essent. Ita concionatores frustra prædicationi incumbentes vociferantur auditoribus immaturis, qui surda verba Dei aure percipiunt. Imo fastidiunt nisi prius Spiritus

Mensis
quidem
multa o
perari,
pauci.

K sancti

Actu. 13 sancti gratia maturi sint, sicut Paulo predicante Lucas ait, illos credidisse qui ad vitam preordinati erant. Ideo auditoribus immaturis frustra verba sunt, quæ ut plurimum contemnunt. Propterea Saluator. Nolite sanctum dare canibus neq. mittatis margaritas vestras autem porcos. Canes sunt qui obfirmato Deum animo, & inuerecunde offendunt, qui nec Dei timore, nec hominum verecundia permouentur. Sunt etiam canes quia proximis oblatrant, indignum ergo quod huiusmodi canibus verbum Dei proponatur. Porci etiam propter immunditiam peccatores nuncupari possunt, qui mysteriorum Dei margaritas, Dei sermonibus quasi conchis inclusas focipendunt. Ista vero propter immaturas fruges, quæ frustra metantur, dicta sunt. Deinde messi Apostolorum predicatio comparatur, quia sicut messores fructus non sibi sed domino colligunt, ita predicares omnia in Deum referre debent, animas enim si quas suis concionibus explicantur, Deo lucrantur, sed nec gloriam ex predicatione captare licet, sicut Saluator dicebat Ioan. 8. Qui a semetipso loquitur gloriam propriam querit, qui autem querit gloriam eius qui misit illum, hic verax est. Et Paulus 1. Corin. 3. Quid Paulus? quid Apollo? ministri sunt eius cui credidistis. Demum sicut cum tritico simul paleæ in arcam congregantur, ita in Ecclesia boni malis permixti sunt, omnes enim per predicationem Euangelicam in Ecclesia congregantur. Sed quemadmodum in arca, triticum a paleis separatur, & in horreum mittitur, paleæ vero vel comburuntur

tur vel in esum bestiis conceduntur. Ita in iudicio mali a bonis separati in escam inferni bestiis tradentur sicut Ecclesia canit. Ne tradas bestiis &c. Boni autē per triticum significati in cęli horreū deferentur. Id Ioan. Baptista aptissima parabola declaravit, dicens Matt. 3. & Lucę. 3. Cuius ventilabrum in manu sua, & purgavit aream suam, & congregavit triticum in horreum suū paleas autem, comburet igne inextinguibili. Ventilabrum in manu Christi, est iuditiaria eius potestas, qua boni ad pręmium, & mali ad pęnam. Separabuntur, sic Hie. 15. Disperdam vos ventilabro in portis terre in area ergo Ecclesię triticum paleis permixtū est, sed eā Saluator expurgabit. Demum Apostolorum prędicatio messi comparatur, quia sicut ex fructibus huius anni seruantur semina ad futuram messem. Ita discipuli Christi ex his quos messuerūt, reseruarunt ad messem id est ad prędicandum iterum Euangelium. Quia sicut Apostoli Prophetis successerūt, ita Apostolis Martyres, & martyribus Confessores, iis vero tot prędicatores successerunt, qui in mundo populis irrequieto labore toto anno concionantur.

Matt. 3.

Lucę. 3.

Hie. 15.

S E D quamvis mundus prędicatoribus scaterere videatur, constans est Saluatorpis sententia. Messis quidem multa operarij autem pauci, quia quamvis prędicatores multi sint, operarij pauci reperiuntur, qui vita, & moribus, ea quę populis speciosis tantum verbis testantur ostendant. Christus ficulneę folijs plenę & fructibus carenti maledixit. Illi etiam æterna maledictione percusi profecto debent, qui verborum folijs abundantes fructibus bonorum

Mat. 11.

operum carenti. Tales magnopere Ecclesiæ nocere manifestum est. Meretrix quæ coram Salomone causam dicebat, infantem quem interdum lactabat, noctu dormiens oppræsserat, ita concionatores multi, eos quos verbo Dei lactant, suo malo exemplo scandalizantes occidunt. Quibus ut plurimum minime creditur, quis enim crederet ei, qui cum de alicuius viâ periculo admonet, in qua latrones transeuntes spoliarent, ipse confestim eandem viâ arriperet? Ita non mirum quod prædicatoribus non credatur, quos vitiiis indulgere vident, quæ publicæ in suggestu magnificis verbis detestantur. Ideo Gregorius dicebat, Magis valet ad prædicandum sancti amoris conscientia, quam exercitati sermonis scientia. Ea propter Saluator operarios vocat, talesq. a Deo expetendi sunt. Quemadmodum enim terra præfecitate non reddente debitum, vota homines ad Deum præcesq. multiplicant. Sic ad messem euangelicam operariis deficientibus, ingemiscere homines, & a Deo petere debent, non enim minor est hæc calamitas quam illa.

SED qualiter ipsos Saluator ad prædicandum mittat videamus. Ait enim. Itæ ecce ego mitto vos, quasi dicat. Confidenter iniunctum vobis officium suscipite, quia ego mitto: ego qui Mosem ad prædicandum eligens cum abiectissimus esset infans, iâq. moribundus, ad id fastigium extulit, ut prodigiosis signis Pharaoni, & toti Ægypto timorem incutiens, sexcentis hominum milibus imperarit. Ego qui Esaiam ad prophetandum mittens, per Seraphin labia eius ignito calculo purgari feci, ut feruorosis verbis, & zelo meo arden-

3. Reg. 3

Simil.

Grego-
rius.Itæ ecce
ego mit
to vos.

Exod. 5.

Esai. 6.

ardent.

ardētibus ad homines vteretur. Ego qui Hieremiam ^{Hiere. i.}
 etiam ad hoc munus eligens in vtero sanctificaui,
 cumque elinguis esset & nesciret loqui ipsum diser-
 tum feci, ego igitur ipse mitto vos: Quasi dicat etiam.
 Nequaquam vos propria auctoritate prædicationis
 munus suscipitis, sicut multi de quibus Propheta ^{Hiera. 13}
 Hieremiæ. 13. Non mittebam Prophetas & ipsi curre-
 bant, sed ame destinati & quasi electi legati, ad prædi-
 candum proceditis. Sic enim ego dabo vobis os & sa-
 pientiam, cui non poterunt resistere omnes aduersa-
 rij vestri: sicut ad Iob dicebat. Quis posuit in visceri-
 bus hominis sapientiam, & quis dedit gallo intelligen-
 tiam? cap. 33. Galli nomine prædicatores significantur, ^{Iob. 33}
 qui in tenebris vitæ præsentis, venturam lucem præ-
 dicando annuntiant, sicut Paulus dicebat. Nox præ-
 cessit, dies autem appropinquavit Ad Rom. 13. Qui ^{Rom. 13}
 etiam suis vocibus, somnum nostri corporis excu-
 tiunt clamantes sicut Paulus ibidem. Hora est iam ^{Rom. 13}
 nos de somno surgere. In horum visceribus Deus
 sapientiam ponit, cum eos ad prædicandum, vt
 iuxta quod lingua loquitur viuat & conscientia. Et
 etiam, vt moneret quibus, quod quando, & quo
 modo, officium exequantur. Quia secundum qua-
 litatem audientium formari debet sermo doctorum.
 Sepe enim quibusdam nocent quæ alijs prosunt, si-
 cut herba quæ hunc morbum minuit illum auget,
 & quæ hæc animalia reficiunt illa occidunt. Panis
 qui vitam fortium roborat paruulos necat. Mentis
 enim auditorum quibus concionatores prædicant,
 citharæ cordis comparantur, quas tægendo musicus, ^{similes}

K ij vt sua-

vt suauem omnes concentum efficiant, non similiter pulsat. Ita Doctor quamuis vna cunctos charitate edificet, non eadem exhortatione docere debet. Gallus etiam profundioribus noctis horis, violentiores voces edere solet, cum vero matutinum tempus appropinquat leuiiores, in quibus prædicatoris discretio designatur, qui cum peruersis, & iniquis hominibus prædicat qui noctis peccati & inferni calligine obducti sunt, altis, & magnis vocibus iudicii timorem incutit. Cum vero auditoribus veritatis & virtutis lucem adesse cognoscit, clamoris sui horrorem in Lepitatem vertit eos consolando. Gallus etiam cum edere cantus parat, alas excutiens semetipsum quasi ferit, & vigilantiores reddit. Sic prædicator cum edere prædicationis voces parat, prius se in sanctis actionibus exercere debet, ne torpens ipse, alios a torpore & somno excitare præsumat. Sed mirum est quod de Gallo Prouer. 30. dicitur. Cum enim inimis sit nisi rostro debili ferire non possit adeo confidenter ambulat, vt inter ea quæ bene gradiuntur connumeretur. Tria sunt quæ bene gradiuntur & quartum quod incedit feliciter Gallus succinctos lumbos suos, ad nullius pauent occursum. Ita Prædicatores sancti, succincti lumbos, id est carnis passionibus frænatis, quamuis imbeciles corpore sint & sine armis, sola Christi gratia, & Spiritus sancti fauore intrepide munus execuntur, ita vt nihil in mundo sit quod illis timorem incutere possit. Hoc diuus Paulus multis in locis testatur, & in discipulis à Christo missis, apertissime expertum fuit: Qui cum infirmi

Prouer.
30.

firmi essent solis spiritualibus armis, tyrannos, & infideles proterebant.

HANC illis Christus confidentiam tribuebat cum dicebat. Mitto vos sicut agnos inter Lupos: ac si diceret. Quamuis debiles sitis sicut agni, tamen aduersus rapaces Lupos preualebitis. Lupi inter agnos cruentissime grassari solent, Deus vero e conuerso per agnos Lupos cepit. Sic namq, eius sapientia magis emicuit. Pharaonem vilissimis muscis & vermibus expugnat, vt eius magis superbiam elideret. Holophernem imbellis femina manu iugulauit. Goliath funda & lapide David ad necem compulit. Similiter tanta fuit in discipulis Christi virtus Spiritus sancti, taliq. eos fortitudine aduersus obuios quosq. hostes munuit, vt cum agni essent infirmi cruentissimos Lupos in oues prius conuersos, ad ouile Christi perduxerunt. Paulus Apostolus Lupus erat qui in agnum conuersus multos postea Lupos cepit. Agni vero Prædicatores dicuntur, quia sola pene pastoris cura viuunt, ita discipuli Christi ad prædicandum missi, quasi agni sola Saluatoris cura constantissime veritatē asseuerabāt, nil aliud querētes. Sic Prædicatores nil aliud querāt aut solliciti sint, quia tali cura positi, nō est quod temporalia damna timere debeant, ideo nihil eos portare volebat, quasi dicens. Sub mea cura quasi agni positi nullam aliarum rerum, sollicitudinem habeatis. Sic dicitur Prouer. 3. Habe fidutiam in Domino, ex toto corde tuo, & ne innitaris prudetię tuę, time Dominum, & recede a malo, sanitas quippe erit vmbilico tuo, & irrigatio ossium tuorum. Quasi dicat. Non est quod aliarum

Sicut
agnos
inter Lu
pces.

Exo. 8.
Judith.
13.
1. Ro. 7

Nolite
portare
saculum
&c.
Prou. 3.

aliarum rerum sollicitudinem habens; sed confide in
 Domino, neq. ad victus aut amictus anxietatem de-
 mittas animum, neq. innitaris prudentiæ tuæ, sicut
 homines qui suis astutiis victum querunt, si enim Deū
 timueris a peccatis abstinens, erit sanitas vmbilico
 tuo: Puer in ventre matris existens per vmbilicum pa-
 scitur. Ecce quā curam Deus tui habebit, qui te quasi
 in ventre portare promittit sicut mater filium, vt sic
 quasi per vmbilicum pascaris. Quemadmodum enim
 si mater comedit, nō potest filius qui in vtero suo est,
 non comedere, & ali: ita Deus tui curam habebit si in
 ipso confidis. Ita Abacuch 3. Mentietur opus oliuæ &
 arua non afferrent cibum, abscidetur de ouili pecus, &
 non erit armentum in præsepibus, ego autem in Do-
 mino gaudebo. Similiter Saluator suis dicebat. Non-
 ne duo passeret veneunt dipondio, & vnus in illis non
 est in obliuione corā Deo, multis passeribus meliores
 estis vos. Animalia enim huiusmodi a Deo pascuntur,
 & quamuis vili prætio vendantur Deus illorum ne-
 quaquam obliuiscitur cum ergo (ait Christus) vos me-
 liores sitis, minime Deus obliuiscetur vestri, nam mul-
 tis passeribus meliores estis vos: Quæ verba magni a-
 moris exaggeratio sunt. Sicut cum pater filium seri-
 cam vestem deturpare videt cedit, sed cum plorantem
 cōsolari vult, deosculatus eum ait, file meliores tu quā
 tua vestis, ita Saluator pluris passeribus meliores estis
 vos. Qui ergo prædicationi incumbunt, non est quod
 timeant, quia sub Christi cura degunt, & propterea ni-
 hil eos portare oportet quamuis proprii laboris intui-
 tu aliquid a fidelibus accipere possit. Sicut Paulus dice-
 bat ad

Simile.

Simile.

Aba. 3.

Lucæ.
12.

Simile.

Gala. 6.

bat ad

bat ad Gala. 6. Communicetis qui cathetizatur verbo ei qui se cathetizat in omnibus bonis. Sed quia ista post habēda sunt ideo ait. Nolite portare. Sed quod præciperet vt neminem per viam salutarent mirandum est, cum ciuilitatis opus sit minime prædicationi contrarium. Sed id Christus per hiperbolem dixit sedulitatem, & diligentiam suis discipulis iniungens, tali enim celeritate, & diligentia prædicationis munus exequendum est, vt omnes itineris moras deuitare oporteat si remorentur, etiam salutationem ex qua confabulatio sequi solet. Tale præceptum Helisæus dedit Giezi seruo eius cum eum ad suscitandum mulieris filium mittebat. Et forsam ob id apud Mattheum c. 11. dicebat, cum eos prædicandum mitteret: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Serpens caput custodit, ita prædicatores iusti quoduis detrimentū patiuntur, dūmodo in capite suo scilicet Christo minime feriantur, ipsumq. custodiunt ne ab aliis offendatur. Serpens etiam stricto foramine pellem dimittit, ita viri perfecti strictam pænitentiaē viam ingredientes, veterem hominem deponunt. Serpens etiam lauda & terra aures opperit, ita prædicatores iusti quaslibet humanas voces, surda debent aure transire, ita vt quoduis etiam ciuile salutationis, & confabulationis obsequium, si eos remoretur prætermittere debent.

4. Re. 4.

Matth.
11.Primū
dicite
pax huic
domui.

P A C E M vero offerre prius præcipit, ad ostendendum prædicatores a Christo missos, pacem annuntiare debere prius, & reconciliationem cum Deo, si forte dissidium ob culpam intercedat. Scire vero Deus

L

& re-

Simile. ab illis rationem exiget quibus toties pacem obtulit
 & recipere noluerunt. Si enim nobilis quispiam rusti-
 co a quo offensus esset, reconciliari vellet, & legatos
 aut mediatores, qui de compositione agerent mitte-
 ret, & ille petulantius, nec auditos quidem dimitteret,
 & nobilis non desisteret sed per eosdem rogaret, vt iu-
 re potius si vellet secū diceptaret, & ipse sibi iudicē eli-
 geret quem vellet, & rusticus nec id efficere vellet.
 Tandem nobilis per nuntios sibi significaret, se sui iu-
 ris aliquid amissurum, dummodo pacem inter se
 componerent, & rusticus nec hoc admitteret; obse-
 ro quo supplicio talis dignus esset? Taliter se Deus
 nobiscum gerit, qui primo per legatos, scilicet prædi-
 catores, pacem offert cum toties eum offenderimus,
 homines vero quandoq. quidem ipsos inauditos flo-
 cipendunt. Quandoq. vero audientes nihil eorum
 efficiunt quæ auribus exceperunt. Nec hoc Deus con-
 tentus per eosdem nobis edicit, vt iure secum conten-
 damus nobisq. iudicem eligamus, hoc fit in sacramen-
 to pænitentię iudicemq. nobis Deus eligere conce-
 dit, ex tot sacerdotibus ad id expositis. Sed nec hoc ho-
 mines efficere volunt, qui multo tempore extra Dei
 amicitiam positi, vel cum graui peccatorum ponde-
 re, cōfessionem procrastinant, raro vero pænitent, quā-
 vis singulis annis efficere videntur. Sed nec ob id
 Deus nostram salutem curare cessat, qui nec iure suo
 contra nos vtitur, cum enim ipsum offendimus iu-
 re suo vteretur, si confestim puniret sicut antiquitus
 faciebat. Quod quidem Deus minime efficit expe-
 ctans si quando a peccati somno experrecti resipisca-
 mus.

mus. Si ergo homines Deo toties pacem offerenti fores claudunt, & Prædicatores qui Dei legati sunt contemnunt, quo supplicio digni sunt? Sic Deus dicebat Hierem. 29. Ego cogito cogitationes pacis &c. Hanc pacem Prædicatores quasi Dei legati offerunt sicut Paulus dicebat 2. Corinth. 5. Pro Christo legatione fungimur tamquā Deo exhortante per nos, obsecramus ergo pro Christo reconciliamini Deo: ac si diceret. Nos Christus quasi legatos mittit, & Deus per nos exhortatur, nomine ergo Christi vos obsecramus, ut Deo reconciliemini, si forte propter peccatum diffidium intercesserit. Hanc igitur prædicatores pacem offerunt. Quamvis etiam Christus illud discipulis præceperit, ut sic suos hospites salutarent. Sicut etiam ipse suos post resurrectionem salutavit, dicens. Pax vobis. Pacem igitur Prædicatores offerre debent, qua homines cum Deo reconcilientur.

Hierem.

29.

2. Cor. 5.

Lij EGO

EGO SVM VITIS VERA,
 & pater meus agricola est, omnem
 palmitem in me, non ferentem
 fructum tollet eum &c.

Ioannis 15.

HVIVS parabolæ qua Christus viti, pater agrico-
 læ, & fideles palmitibus comparantur scopus est,
 monere Apostolos, & successores etiam fideles: vt fru-
 ctus bonorum operum proferentes, perseverantes in
 eo mancant. Viti vero potius quam alteri arbori com-
 paratur, quia circa vites coloni maiorem curam adhi-
 bent, & vitis fructus dulcissimus est, quamvis ipsa sit
 deformis, ita Salvator qui despectus exterius appare-
 bat dulcissimum in cruce fructum protulit. Dicitur ve-
 ro vitis vera, non quod non metaphoricè dicatur, sed
 quia ipsi verissime vitis proprietates cõveniunt. Vitis
 etiam vocatur Christus, non solum secundum diuinã
 naturam, sed etiam secundum humanam secundum
 quam fideles cum eo eiusdem sunt naturæ, quia etiã
 secundum eandem naturã caput est Ecclesiæ. Sed
 quatenus illa humanitas coniuncta est diuini-
 tati in vnitatẽ personæ. Ita hominibus
 per vnitatem nature coniunctus
 quasi palmitibus influit,
 sed hæc & alia la-
 tius prosequemur.

CON-

CONCIO.

SI corporalis vitę momenta, taliter Deo disponente discurrunt: vt nec moueri quidem sine ipso, aut operari quidpiam valeamus. Nulli mirum esse debet, spirituales animę vitam, quam a Christo Deo & homine, per baptismum suscepimus, taliter ab ipso dependere: vt nisi in eo maneamus, & ipse nobis operantibus adsit, nequaquam efficere aliquid, suę Maiestati consonum possimus. Id est quod Saluator proposita nobis parabola, insinuare voluit, qua se viti, fideles vero palmitibus comparauit. Ea enim nos vnum esse cum Christo fide, & amore, qui nobis ad bene operandum virtutem influit, significatur. Vitem si exterius aspicias nullam eam speciem habere videbis, est enim hispida, curua, & deformis, eius vero fructus dulcissimus est, ob idq. alijs arboribus quantumcumq. proceribus præstat. Ita Saluator exterius nullam speciem habebat præsertim in cruce: imo omnium virorum nouissimus videbatur, sed præciosissimum nobis fructum protulit, sanguinem videlicet, quem sub vini specie sumendum in mensa concesserat. Vera autem vitis dicitur, quia verissime ipsi vitis conditiones conueniunt, aut propterea quia pro fructu veritatem profert, vel quia non degenerat, sicut illa quę pro vuis fecit lambruscas. Pater vero cęlestis agricola est, qui hanc vitem plantauit, cum filium suum in virginis utero carnem sumere

Ego
sum vitis
vera.

Et pater
meus agricola
est.

L iij voluit.

Esa. 53. voluit. Ita Esa. 53. Ascendet quasi virgultū corā eo, vidi-
 mus eum & non erat aspectus, considerauimus eum,
 nouissimum virorum &c. Quicumq. vero per fidem,
 & baptisma Christo adhærent, eius palmites sunt, qui
 ab ipso germinant, & in ipso viuunt, sicut Paulus di-
 cebat ad Eph. 2. Deus autem qui diues est in misericor-
 dia, propter nimiam charitatem suam qua dilexit
 nos, cum essemus mortui in peccatis conuiuifica-
 uit nos in Christo. Quemadmodum vero quid quid
 viriditatis habent palmites, a vite habent, ita fideles
 a Christo succum gratiæ, & viriditatis habent. Sed si-
 cut vitis omnibus palmitibus succum transfundit,
 sed non omnes eum retinent, nec fructificant. Ita
 fidelibus omnibus Saluator quantum in se est, gra-
 tiam ofert, non tamen omnes eam accipiunt, quia
 infructiferi multi reperiuntur, imo cum Christo
 per fidem adhæreant, prauorum operum fructus
 producant. De quibus Moses. Fel draconum vi-
 num eorum venenum aspidum. Multi enim fide-
 lium, non suaue vinum producant, sicut frugife-
 ri palmites, sed pro vino fel ædunt infernalium
 draconum, venena etiam ab infernalibus serpenti-
 bus accepta, producant. Multos enim fidelium vi-
 deas Paganos vitæ turpitudine superare, qui tamen
 Christianos se esse magnificis verbis gloriantur. De
 quibus Esaiæ. 29. Populus hic labiis me honorat &c.
 Multi enim fidelium solo ore Christum laudantes
 operibus ipsum prauis irritare non cessant. Sicut sub
 Ezech. 8. Iudeorum typo Deus Ezechieli ostendit. Addu-
 xit enim Prophetam in Hierusalem & respiciens ad
 atri-

Omne
 palmitē
 iam me
 nō ferē-
 tem fru-
 ctum.
 Deu. 32

atrium interius, conuertensq, oculos ad aquilonem vidit ibi idolum constitutum cui Deus dixit. Vide quid isti faciunt, adhuc videbis abominationes maiores, cui iusso parietem fodere, ostenditque intus latebant, & vidit Propheta animalia multa depicta, Leones videlicet, Ursos, Lepores, Structiones, Lupos Sues, postea seniores quosdam Propheta vidit stare cum turibulis, taliumq, animalium imagines adorare. Sed adhuc (ait Deus Prophete) videbis abominationes maiores. Et ingressus vidit mulieres sedentes, & plangentes Adonidem. Ostensis vero his omnibus dixit Deus Prophete Ezechieli. Certe vidisti, numquid hoc leue est domui Israel? quia replentes terram iniquitate conuersi sunt ad irritandum me, & ecce applicant ramū ad nares suas. Iisce profecto quæ Deus Prophete ostendit, Christianorum multorum mores expræssi sunt, qui quamuis in Ecclesia sint, & Christo per fidem ad hæreant, quasi palmites, teterri-
 mis vitiis succumbunt. Sunt enim in Ecclesia multi, qui idola potius Christianorum, quã Christiani sunt, ij enim oculos habent nequaquã ad recta videndum veluti pauperum miserias. Manus habent nō ad bene operandum. Pedes non ad ambulandum per viam iustitiæ & mandatorum Dei. Aures non ad Dei verbum audiendum. Os non ad Deum laudandum. Cor non ad iniurias condonandum, & ideo idola potius quam fideles dici deberēt, qui solum exteriori pictura Christum ostendunt.

Aliter hoc interpretari potest vt Rupr. exponit. De^o Rupr.
 enim abominationes ostēdēdo, in cremēta peccatum
ponde-

ponderabat, dicens. Adhuc videbis abominationes maiores. Quæ quidem Propheta Amos etiam ponderabat dicens. Super tribus sceleribus Damasci, Israel. Gaze, Tiri, Sidon, filiorum Amon, Moab, quo septenario numero gentes omnes significantur. Primum scelus est malum in desiderio habere turpes cogitationes in anima nutriendo. Secundum opere cogitationes complere. Tertium in consuetudine habere. Quartum ipsum defendere, sibiq. in ipso complacere. Primum horum significatur per Idolū, tot enim homines idola colunt, quot res animo concupiscunt, quæ quidem cogitationes prauæ, ab aquilonari parte, id est Diaboli suggestionem, proueniunt, qui ergo morose cogitando, delectantur, quiq. concupitis frui desiderant, idolo latre iudicandi sunt. De iis dicebat Ezechi. 14. Vir de domo Israel qui posuerit abominationes suas in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ posuerit contra animam suam, & venerit ad Prophetam vt interroget per eum me, ego Dominus respondebo ei in multitudine iniquitatum eius. Alij vero fidelium ad opus procedunt prauas suas cogitationes, quas multo tempore nutrierunt, executioni mandantes, & ita plerosq. videas, qui se fideles nominant, fædissimis animalibus seruire, imo diuersorum animalium naturam inducere, multosq. videas Leones superbia & crudelitate superare, rapacitate Lupos, hypocharisi Vulpes, luxuria Porcos, foeditate Canes, pusilanimitate Lepores. Isti ergo qui plusq. ferinis moribus præditi sunt Christiani dicendi sunt, & supramque huius vitis palmites? Indigne profecto eo nomine gaudent, qui illud taliter prauis moribus

moribus deturpāt. Sed ad huc sunt abominatiōnes ma-
 iores inter fideles, multi enim præter id quod multis
 vitiis inuoluuntur, eorum consuetudine delectantur,
 imò iam senes, & pueri profecto centum annorū ma-
 ledictiōni proximi, totum pene suę vitę tempus tali-
 bus operibus transigerunt. Ita vt iam grādeui, nec ho-
 rrore mortis, nec iudicij Dei timore ab illis abstrahan-
 tur. Sed adhuc abominatiōnes peiores reperiuntur,
 sicut enim aliqui foemine potius mollitię quā viti, ef-
 foeminatum cor habentes, qui vitiorū serui, non solū
 ea deserunt, sed defendunt & pene in peccatis con-
 putrescunt, hoc pessimum est vitium & pene irrepara-
 bile quia, contra Spiritum sanctum, quia tales sua inue-
 terata malitia, Dei bonitati resistunt, nam cum per et-
 tatem, ipsa natura peccata multa veluti a se excutiens
 repellat, consopitis senio fomentis, ipsi quasi plangen-
 tes reuocare vellent, quia consuetudo illorū pessima,
 in naturam conuersa est. Alij adhuc detēiores viden-
 tur qui dorso contra templum habentes, aderont ad
 ortum solis. Taliter enim aliqui vitiis per longum tē-
 pus dediti, ipsaq. defendentes obdurantur, vt scapulas
 ad Ecclesiam vertant, ex toto pene sacramentorū obli-
 ti, & quę Deus ad medicinam concessit contemnant.
 De iis igitur omnibus dixit postea Deus P propheta.
 Certe vidisti fili hominis, replentes terram iniquitate
 conuersi sunt ad irritandum me, & ecce applicant ra-
 mū ad nāres suas, Ex ramo enim per nāres nihil aliud simile.
 quā leuis odor ingreditur, tota vero rami substantia
 exterius remanet, & variis floribus sine fructibus rite
 composita, ecce qualiter fidē mortuā Deus depingit.

M Nam

Nam fideles qui peruerse viuunt, nihil aliud intus in anima habent, quam fidem mortuam qua se Christianos vocant, tota vero Christianitatis substantia quasi ramus ex floribus, & non fructibus compositus exterius ostenditur, nihil enim in eis inuenies nisi folia verborum, & ceremoniarum exteriorum, quibus se Christianos profitentur, verecundia potius aut timore, quam candide, & sincere, videas enim eos, genua flectere, ore solum orare, ad conciones pergere, cum eis nihil commoueatur, denique sola exteriori pictura fidem ostendunt, quasi ramum ad nares applicando. Quid obsecro de iis sentiendum qui cum Christo se adherere sicut palmites gloriantur, non solum infrugiferi sunt, sed prauis operibus repleti. Hinc fit ut plerique horum, fidem qua Christo adherent, etiam amittentes, a caelesti agricola tolluntur, & a vite abscinduntur, sicut Gregorius dicebat. Aliqui habentes lumen fidei viuunt in fideliter, & quia digna fidei opera facere negligunt etiam fidem perdunt. Qui enim multo tempore Dei obliti vitii indulgent, in fide etiam nutant, quia nemo repente fit summus, & cum summa nequitia sit fidem abnegare, paulatim homines ad id perueniunt, & hoc in causa extitit quod multae prouintiae ad hereticos defecerunt. Quia scilicet prius in uerecunde prauis operibus, scilicet luxuriis, latrociniis, comestationibus, blasphemis, homicidiis, non ciuitates modo, sed prae omnia, ut sapiens ait deturparunt. Quid igitur mirum est tales fidem etiam amittere? Propterea dicebat Daniel. Memor esto domine filiorum Edon in die Hierusalem

Grego.

Ps 136.

salem

falem, qui dicunt exinanite, exinanite vsq. ad fundamentum in ea. Filij enim Edon contra Hierusalem clamabant exinanite eam vsq. ad fundamentum, propterea David orabat, vt Deus illius recordaretur ipsam ab illis defendendo. Similiter demones contra animam veluti vociferantes dicunt. Exinanite vsq. ad fundamentum, volunt enim eam vsq. ad fundamentum subuertere. Fundamentum in anima super quo tota virtutum structura consurgit fides est, super ea Charitas, Spes, Humilitas, Fortitudo, Temperantia, Iustitia. Prudentia, Mansuetudo, Benignitas, & alię virtutes fundantur: Sed demones suis suggestionibus, & ad malum impulsio nibus, animam vsq. ad fundamentum exinanire volunt, homines enim ad prauos mores inducentes, eorum animas destruunt, tollunt enim ab anima charitatem per lætale peccatum, tollunt fortitudinem per pusillanimitatem, temperantiam per luxum, & comotationes, castitatem per inhonestos actus, iustitiam per fraudes proximis illatas, humilitatem per superbiam, prudentiam per incogitantiam, exclusis igitur per vitia virtutibus, quasi lapidibus firmis supra fundamentum constructis, remanet nudum fidei fundamentum, & cum non sit aliud quod tollant, ipsum etiam fundamentum subuertunt. Videat igitur fidelis quisq. qualiter virtutes conseruare debeat, ipsis enim sublatis, multoties etiam fidei fundamentum, admissa heresi, vel dubitatione circa ea quę Ecclesia docet aufertur, ita exinanire vidimus in ciuitatibus, & prouintiis, eos qui a fide exorbitarunt, & similiter vnicuiq. illorum

M ij. accidet

Ro. ii. accidet, qui taliter virtutes deserentes vitiis se inuere-
 cunde dedunt. Ita Paulus ad Rom. ii. Tu fide stas noli
 altum sapere, sed time, si enim Deus naturalibus ramis
 non pepercit, ne forte nec tibi parcat, vide ergo boni-
 tatem & seueritatem Dei, in eos quidem qui eccide-
 runt seueritatem, in te autem bonitatem, si per manse-
 ris, in bonitate alioquin, & tu excideris: ac si Paulus vni
 cuiq. fidelium dicat. Quandiu fidē habes stas, & Chri-
 sto adhæres, noli ergo per superbiam quæ radix ma-
 lorum est, altum sapere, sed time: nam si superbis, & a-
 liis vitiis indulges continget tibi sicut aliis multis quos
 Deus excidit, vide ergo in illis seueritatē Dei, qui pro-
 pter eorum vitia & incredulitatem, sua seuerissima iu-
 stitia eos excidit, tamquam in fructiferos ramos, in te
 vero contemplare, & lauda Dei bonitatem, qua te su-
 stētat, quia si perseueraueris effuse vitiis indulgēdo, tu
 etiam excideris tamquam inutilis.

Et cum
 qui fert
 fructū
 purga-
 uit.

Simile.

S V A ergo Deus seueritate quosdam tollit, & alios
 sua bonitate sustentat, imò purgat quasi agricola labo-
 ribus, & tribulationibus, vt amplius frugiferi sint. Et
 ideo non est quod fidelis tribulationibus a Deo im-
 missis, vel turbetur, vel animum despondeat, sed con-
 soletur, sibi enim in bonum cedunt, sicuti palmitibus
 cum purgantur. Quemadmodum lignum quod ra-
 ptando ab agro in ciuitatem ducitur, ipsumq. artifex
 suis instrumentis veluti purgans, politum, & elegans
 reddit, vt ædificium exornet. Ita Deus homines tribu-
 lationibus quasi instrumentis purgat, vt in cælesti pala-
 tio eleganter collocentur. Nullus enim homo præter
 Christum & virginem sine aliqua peccati rubigine esse
 potest

potest in hac vita, in qua Deus suos purgat, vt fructus
 vberiores afferant ita Pro. 20. dicitur. Quis potest dice
 re mundum est cor meū purus sum a peccato? Quasi Prouer.
20.
 dicat. Nullus. Quamtuuis enim aliquis iustus sit, ali-
 quam carni, & sanguini coniūctus, totq. tentationibus
 pulsatus rubiginem contrahet, aqua (vt diximus) per
 tribulationis fornacem Deus dilectos suos purificat,
 sicut dicitur Prouer. 15. Aufer rubiginem de argento, Prou 15
 & egredietur vas purissimum, quando enim rubigo re-
 liquiatum peccatorum, aut venialis peccati aufertur
 purissimum vas restat. Sic etiam Ecclesiastici 27. Vasa Ecclesi.
27.
 figuli probat fornax, & homines iustos tētatio tribula-
 tionis, qua scilicet Deus eos expurgat. Sicut Mala. 3. Se Mala. 3.
 debet conflans & emundans argentum, & purgabit fi-
 lios Leui, & colabit eos quasi argētum, & quasi aurum,
 & erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. Mun-
 dati enim fideles per fornacem tribulationis, fructus
 Deo bonorum operum offerunt. Hoc etiam Palus di-
 cebat ad Titum. 2. Tradidit semetipsum pro nobis vt Titu. 2.
 redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi po-
 pulum acceptabilem sectatorem bonorum operum.
 Quibus verbis Paulus merita Christi, mortem, &
 passionem & charitatem erga nos perstringit, quia
 scilicet semetipsum pro nobis tradidit, vt nos pri-
 mo ab omni iniquitate redimeret, deinde vt mun-
 daret nos. Taliter vero mundari, nequaquam otio Vt fru-
ctū plus
aferat.
 torpere debent, sed bonis operibus incumbentes
 eum qui taliter eos mundauit imitentur. Sicut dice-
 bat Paulus ad Collon. 1. Non cessamus pro vobis oran- Collo 1.
 tes, & postulantes, vt impleamini, agnitione vo-

luntatis eius, vt ambuletis digne Deo per omnia placentes in omni opere bono fructificantes, vt crescat &c. Orat Paulus vt Collossenses non solum Dei voluntatem cognoscant, sed totum intellectum plenum habeant sua cognitione, vt in omnibus ipsi placere studeant, & fructificent, & crescant in omni opere bono. Ad hoc purgatio palmitum fit vt bonis operibus palmites fructificent. Quamuis Apostoli, excluso Iuda proditore mundi essent per doctrinam etiam Euangelicam, & suauissima Christi verba, quibus crediderunt, & animas eorum ad veram pietatem inflamarunt. Præterquam quod Christus in baptismo animas mundat suo verbo, sicut Paulus dicebat ad

Ephe. 5. Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ. Nam verbum vite aquæ coniunctum ab inquinamento per originem contracto, emundat. Verba etiã

Ezec. 36. Dei animas mundare solent sicut per Ezechielem dicebat Deus c. 36. Effundam super vos aquã mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Quã quidem animarum per verba Dei mundationẽ.

Simile Quidam ex sanctis Patribus pulcherrimo exemplo suo discipulo declarauit. Petierat adolescens quid sibi faciendum esset, vt peccata vitaret, & virtuti incumberet, cui senex respondit vt libenter verba Dei audiens oblectaretur, respondit iuuenis, libenter se quidem audire, sed confestim audita verba ab eius memoria excidere: Tunc senex cistellam illi tradens iussit vt plenam eam aqua a fonte duceret, sed cum

semel

semel, & iterum tentans, efficere non posset, aqua de cistella protinus effluente, dixit seni, ex illo labore in cassum desumpto saltem cistellam mundatam fuisse: Non aliter (ait senex) verba Dei se tecum habent, quamuis enim a memoria excidant te mundant, si vero corde ea susceperis. Quod quidem etiam ex hoc patet, quia loquente Petro, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Sermo igitur Saluatoris qui discipulis, & omnibus Christianis fuit sicut agricolæ instrumentum, quo cælestis Pater superflua præcidit, palmites expurgavit ut vberiores fructus afferrēt. Si tamē in Christo maneat, ad quod eos Saluator hortatur dicens. Manete in me &c. Quid prodest Christo per fidem adhærere in perseveraueris. Vitis quidem sine palmitibus esse potest, palmites vero sine vitæ persistere non possunt, quia vitis nihil a palmitibus accipit, sed ipsi a vite nutrimenta suscipiunt.

Actu.

Manete
in me
&c.

EA propter Christus dixit. Manete in me, & ego in vobis maneam, quia ista reciprocantur. Sic enim homines erga Christum se habent, sicut dux alicuius castris, cum suo castro, quandiu enim castrum custodit, se ipsum etiā custodit, si autē castrū custodire neglexerit, se ipsum etiā perdit. Ita quandiu Christum seruamus nos etiā custodimus, si autē in nobis Christū conseruare negligamus, nos ipsos perdimus, & si nos ipsos etiā minime custodimus, nec Saluatorē in nobis custodiamus. Palmes (vt diximus) sine vite ferre fructum

Et Ego
in vobis.

Similes

Etum non potest, quia ergo Christus vitis & nos palmites, sine ipso vtiq. bonorum operum fructus producere non valemus. Qui vero in Christo manet & Christus in eo, hic fert fructum multum &c. Accipit enim succum gratiæ qui ipsum germinare facit. Sic dicitur Osee. 14. Ego quasi ros Israel germinavit sicut lili-
Osee. 14. lili-
Gala. 5. um. Isti fructus connumerantur a Paulo ad Gala. 5. Fructus autem spiritus, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas, in quibus tota pene spiritualis vitæ structura apparet, & mirabilis Spiritus sancti in nobis effectus. De iis etiam loquitur Paulus ad Ro. 6. Habetis fructum vestrum in sanctificatione finem autem vitam æternam. Et per hos fructus etiam peccatū tollitur, sicut Esa. 27. dicitur. Hic est omnis fructus: vt auferatur peccatum. De iis etiam loquitur Paulus ad Collo. 1. Non cessamus pro vobis orantes: vt ambuletis digne per omnia placentes &c. Et hoc a Christo nobis prouenit, quia sine ipso nihil efficere possumus, Deo gratum, aut vitæ æterne meritum. Ex quo etiam discimus quasi nihil corā Deo esse, quod non ex spiritu Christi procedit. Quia ipse est qui vitalem nobis succum gratiæ suæ transfundit, sicut radix palmitibus infundere solet. Hoc gratiæ succo suscepto, fideles suauissimum ipsi fructum produ-
sine me
nihil po
testis fa
cere.
Si quis
in me
non mā
serit,
 cunt, quia de plenitudine Christi, qui vitis est, fideles omnes accipiunt. Quod cum ita sit, quidnam palmites ab eo separati poterunt efficere? Ad nihilum profecto aliud quam ad nutriendum ignem valent. Sed non hoc Christus solum ait, sed primo quod eicietur
 foras

foras. Separantur enim huiusmodi in fructuosi palmites, ab aliorum consortio, & si non aperte fiat tamen iusto Dei iudicio sibi ipsis relinquuntur nec Christi gratia amplius viuificantur, deinde arefcunt, deficiente enim gratæ succo nulla viriditas esse potest. Postea tales aridi facti colliguntur a tartareis ministris, & in fasciculos alligati (sicut de lolio diximus) in ignem mittentur ut ardeant. Aliorum vero arborum rami abscissi, non semper igni deputantur, sed alteri vsui deservire poterunt, sed in fructuosa sarmenta, nequaquam ad aliquid aliud nisi ad ignem inservire poterunt, & ideo aptissime fideles per prava opera a Christo degenerantes sicis sarmentis comparantur, qui abscissi in ignem eiciuntur, cum nulla alia ex eis utilitas elici possit. Ita dicebat Deus Ezechielis ca. 15. Fili hominis quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna silvarum, numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus? aut fabricabitur de eo paxilus ut dependeat ex eo quodcumq. vas? . Ex quibus verbis ut Augustinus ait videre licet, palmites contemptibiles esse, nisi in vitæ manserint. Palmite igitur aut vitis congruit, aut ignis, si in vite non est, in igne erit. Et si vos palmites ignis, metus non terret, in quem proniciendi eritis, nisi in vitæ manseritis, utilitas vos moueat ad mandandum. Quia si in me (ait Saluator) manseritis, & verba mea in vobis manserint, quodcumq. volueritis petetis, & fiet vobis, ac si dicat. Preter hoc quod vberimos fructus proferetis, petetis & accipietis, si fide, & dilectione in me manseritis, & verba mea memoria retinentes, opere compleueritis, sicut dicebat David. Memores

Eicie-
tur fo-
ras sicut
palmes
& aref-
cet &c.

Ezec. 15

August.

Si in me
manser-
itis & ver-
ba &c.

N

resunt mandatorum ipsius ad faciendum ea. Et 1. Io.
2. Scribo vobis iuvenes quia fortes estis, & verbum
Dei manet in vobis. Ista enim recipiuntur, quia
quis quis manet in Christo, verba eius in ipso ma-
nent, quomodocumq. maneat, si sola fide in Christo
manet, ita etiam quodammodo verba eius per fidem
in ipso manent. Si vero perfidē & charitatē verbū etiā
perfecte in ipso manet, & ita quæcūq. petit accipit &c.

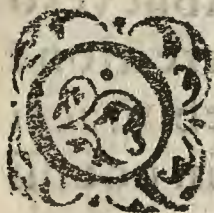
H O M O Q V I D A M N O B I L I S
abiit in regionem longinquam acci-
pere sibi regnum Lucę. 19.

AD intelligendum, huius parabolę scopū a Chri-
sto intērum, oportet obseruare verba quę ipsam
přecedūt, ait enim Euāgelista. Dixit ad illos parabolā
eo quod esset prope Hierusalē, & quia existimarent,
quod confestim regnum Dei manifestaretur. Existi-
mabāt enim discipuli Regnum Christi quod tempo-
rale esse credebant, in Hierusalem publice manifestā-
dum: vt igitur hunc errorem illis eriperet parabolā
proposuit, cuius scopus est, ostendere Regnum Chri-
sti non fore publice manifestandum, quousq. accep-
ta Regni possessione triumphans ad iudicandum ve-
nerit, & ideo interim nequaquā est otio vacandū, sed
negotiationi incūbendum donis a Deo acceptis, quę
per Minas significātur, Mina enim Minā significat Mi-
na vero duodecim vncias cōtinebat, lucrū vero quod
a suis Saluator exigit illud est vt inceptū a scopus pro-
sequētes animarū saluti incūbāt, in quibus Christus re-
gnū suū spirituale esse, haud occulte ostēdit, & cū iā
cepisset, magnū incrementū suscepturū in Hierusalē tā
demq.

dēq. in fine publice manifestādū, cū spiritualiter prius
 in terris creuerit. His præfixis nō est difficile parabolā
 intelligere. Homo iste nobilis Saluator est, quia filius
 Dei, & virginis quæ ex semine erat Dauid. Abiit vero
 in regionē longinquam, quando post resurrectionē
 in cælū cōscēdit, vt quasi homo regnū sibi debitū acci-
 peret, & accepto rediret suo tēpore scilicet in nouissi-
 mo die. Ante vero quā proficisceretur vocatis Apo-
 stolis & alijs Euāgelij prædicatoribus per decē seruos
 significatis, dona sua quasi Minas diuisit: vt interim
 quādiu ipse venire tardauerit animarū negotiationi
 se darēt. Iudei vero qui quasi ciues Christi erant nole-
 bant ipsum regnare, & qui presētē recusabāt, dicētes
 nō habemus Regē nisi Cēsarē, absentē etiā persecuti
 sunt præcipiētes Apostolis ne loquerētur, in nomine
 Christi, & ista persecutio per legationē significatur. Tā-
 dē veniet Christ⁹ in fine regnās ad iudicādū. Tūc voca-
 uit seruos suos per Angelos, quibus dona sua credidit,
 inter quos, quidā pingue lucrū portabūt sicut Apo-
 sti, Euāgelistę, Paul⁹, Dominicus Frāciscus & c. Hos col-
 laudatos prius magnis præmijs & honoribus afficiet
 suis lucris respōdentibus id est enim illud. Euge serue
 bone & fidelis quasi dicat, exultāti voce. Bene vel bo-
 nū tibi sit, vel bene res acta est. Erūt alij qui nō tātū lu-
 crati erūt sicut primi, hos etiā secūdū proportionem
 collaudatos honoribus afficiet. Alij vero inertes qui
 Dei dona abscondērūt vocabūtur, hos seuerè reprē-
 det auferēs ab illis dona. Tūc etiam acrē Christus de
 Iudejs vindictā accipiet. Quomodo vero intelligātur
 verba. Omni habenti dabitur superius dictū est, quid
 vero sit dicere seruum timuite & metis vbi non semi-
 nasti in sequentibus dicetur.

CONCIO.

Simile.

Collo. 3.

Simile.

VEM AD MODVM electorum hominum vita quæ spiritualis est, in præsentia abscondita est, & secularibus hominibus, nihil præter terrena sapientibus non apparet. Ita Regnum Christi quod non temporale, sed spirituale est, in præsentia quidem occultum est, sed eius maiestas in fine seculi apparebit. Id est quod Paulus dicebat ad Collo. 3. Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in gloria, cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Perfectis namq. mundo per baptisma mortuis, cælestis etiam illorum vita abscondita est, sicut & Christus occultus mundo fuit. Quæ quidem spiritualis perfectorum vita in Deo recondita est. Cum vero Saluator gloriosus, & triumphans ad iudicandum apparebit, tunc etiam electi, cum ipso gloriosi apparebunt. Sicut arbores quæ hieme quidem horrescere sterili rigore videntur, vita ipsorum radicibus condita. Estate vero veluti disco operta vita, suavi iocunditate florescunt. Quamdiu vero Christus apparere difert, nequam otio vacandum, sed acceptis a Deo gratiis & donis, negotiari, & laborare oportet, inceptumq. ab eo munus prosequi, nempe spirituali animarum lucro incumbere, & si quid perditum apparuerit ad sanitatem reducere. Istud est quod proposita parabola Saluator discipulis non dum Spiritu sancto collustratis, in sinuare voluit. Existimabant enim eius Regnum in Hierusalem

salem ostendendū fore, ipsumq. more gentiū regnatorum. E contra vero Saluator Iudæos odio ipsum habentes nolle, vt super se regnet ostendit. In fine vero seculi cum maiestate adiudicandum reuersurum. Interim vero eos, fidelesq. eorum successores nequaquam ignauia vacandū, sed donis ab eo acceptis negotiationi incumbendum, illi præsertim quā ipse inchoauit nepe querere & saluum facere quod perierat. Homo iste nobilis Saluator est, tam si eius diuinitatem consideres, quam si humanitatem respicias. Nam Deus qui æternus est in infinitum hominum, & Angelorum nobilitatem exuperat, cuius insignia illustrissima sunt & altissima, quibus, homines, & inuitat, & terret. Sunt vero Corona aurea super viridicolore, & ensis biceps super rubeo colore, id est cæleste Regnū electis paratum, & iustitię ensis quo peruersos feriet iudicando. Vt homo etiam Saluator nobilissimus est, non solum quia ex regia stirpe Dauid recta descendit, sed quia nobilissimis operibus bello, & pace confectis, se suosq. successores magnopere illustrauit. Solent reges militibus egregie vincētibus, illud, quo illorū virtus magis emicuit pro insigni cōcedere, sicut Charolus Cæsar Hispaniarū Rex, in Germania, Hispanis illis militibus, qui ensibus mordicus arreptis, in undas insiliētes feliciter adnatarūt, cū eos æquestri dignitate exornare voluit, Enses illis pro insignibus cōcessit. Saluator vero cruce aereas potestates deuicit demones in inferno colligauit, mortem peccatumque ante triumphalem suum curram detulit resurgens. Et ita crucem pro insigni habet, quia eius virtus maxime per crucem emicuit. Si-

Homo
quidam
nobilis.

Efa. 9. cut Efaia ait. Principatus eius super humerum
 eius, & illud Dominus regnavit a ligno. Hæc ve-
 ro Christi nobilitas longe Angelorum nobilitate
 illustrior est, ea inquam quæ ex operibus à Christo
 confectis resultavit, sicut Paulus dicebat ad Hebre. 1.
 Tanto melior Angelis effectus quanto diferentius
 præ illis nomen hereditavit. Ideo Ecclesiastes 10. Bea-
 ta terra cuius Rex nobilis est. Et quanuis Saluator ip-
 so suæ conceptionis puncto temporis ius regnandi
 acceperit, illud spirituale fuit. Cum vero post resurre-
 ctionem cælos penetrauit, in regionē longinquam
 abiit, ad regnum sibi recipiendum, tunc enim regna-
 uit ut homo, ut post incertum tempus adueniēs Rex
 appareret, ad iudicandum. Rex David præcepit Bana-
 ie Præfecto militum, & Sacerdoti Natam, ut imposi-
 to filio eius Salomon in mulam regiam, Regem de-
 clararent, & ita per vicos & plateas, ipsum circumdu-
 centes, eleuatis vexillis, præcinenteq. tibicine, faustis
 acclamationibus Rex salutatus est. Ita Saluator in die
 Ascensionis gloriosus cælos ingrediens, sublatis velu-
 ti vexillis, ab omnibus Angelorum choris, Rex Salu-
 tatus est, imperiumq. Cæli, Terræ, Marium, & Inferni
 suscepit, ut postea eo recepto, reuerteretur visibilis.
 Ante vero quam proficisceretur fidelibus per decem
 seruis significatis, decem minas tradidit. (Mina vero li-
 bra pecuniaria dicitur, centum dragmas duodecim
 unciamum pondo continens) utrum vero eadem vel
 dispar apud Iudeos & Græcos fuerit, nil ad Christi in-
 stitutum attinet. Harum igitur decem minarum no-
 mine, quas decem seruis, id est suis fidelibus, utrisq.

Paulus
 Heb 1.
 Ecclesia
 10.

Abiit in
 regionē
 longin-
 quam.
 3. Reg. 1.

Vocatis
 decem ser-
 uis suis
 dedit illis
 decem
 minas.

Apostolus

Apostolicis concessit, dona & gratiæ significantur quibus docendi munus a Christo inceptum ad animarum lucrum exercetur. Gratiæ enim gratis datæ, & alia dona á Christo conceduntur, vt ipsis fideles in agēdis instruantur. Hæc est Apostolicorum, virorū negotiatio, scilicet vt acceptis á Deo veluti minis, donis & gratiis animas Christo lucri faciāt, prædicationi q. taliter incūbant, vt pingue lucrum Saluatori pluribus ad ipsum conuersis faciant. Nam propterea illis proficiscens dona concessit. Id est quod Paulus dicebat ad Ephe. 4. Qui ascendit ipse est, & qui descendit primū in inferiores partes terræ, qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes coelos, vt adimpleret omnia, & ipse dedit quosdā quidē Apostolos, quosdā autē Prophetas, alios vero Euāgelistas, alios vero Pastores & Doctores, ad consumationē sanctorum, in opus ministerii, in ædificationē corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Quæ grauissima Pauli verba si oculatius expendas, videbis dona Christi ad negotiandū cōcessa, & quæ sit negotiatio, & quid negotiatio fiat, ait igitur. Qui prius nostrā naturā assumens, descendit, quiq. moriens inferiores partes terræ penetrauit, ipse coelos ascendit, vt nobilissimum omnium corporum, super alia nobilissima corpora collocaret, vt adimpleret omnia quæ de eo scripta erant. Qui quidem dona sua veluti minas distribuens, dedit quosdā quidē Apostolos, quos duodecim esse voluit, quosdā vero Prophetas ad futura prædicendū, alios vero

Ephe. 4

Euangelistas ad predicandum vel ab scribendum Euangelium, alios vero Pastores & Doctores, quia qui gregem Christi pascere debent oportet ut doceant. Ista vero dona & gratias, Saluator concessit ad negotiandum, ex qua tria præcipua lucra proueniunt. Primum instauratio Sanctorum, ipsi enim fideles primo purgandi sunt, quia septies in die cadit iustus, restaurantur vero quia Doctores eos ad resipiscentiam hortantur. Secundum lucrum est ædificatio corporis Christi. Fideles Christi membra sunt, cum ergo infideles ad Christum conuertuntur, ædificatur corpus eius, ex nouis membris quæ Christo coniunguntur per fidem, & ita corpus Christi ædificatur. Si quæ etiam Christi membra iam ipsi per fidem coniuncta moriuntur, ex gratiæ & charitatis defectu, cum peccatis renuntiantes reuiuiscunt, a Christo iterum gratiæ nutrimenta summentes, non dubium quin sic etiam corpus Christi ædificetur. Cum Auari effera diuitiarum siti sedata Christo coniunguntur, & superbi qui superciliose alios contemnant, luxuriosi qui libidinibus cuncta deturpant, & alij multi ad sanitatem reducuntur, certe Christi corpus ædificatur, & hoc est præcipuum seruorum Dei lucrum, & negotiatio, ædificare corpus Christi, vel noua membra ipsi coniungendo, vel emortua uiuificando. Tãdiu uero huiusmodi negotiatio duratura est, quo usq. omnes occurramus in unitatẽ fidei, cum completus fuerit electorũ numerus, tunc non aliqui, sed omnes electi occurremus in unitatẽ fidei, vna enim erit omnium fides, & vna erit filij Dei cognitio. Nam nũc dispar est, multi enim talẽ Christũ volunt, & efficiunt
quales

quales ipsi sunt, sicut heretici qui talem sibi Christum
 depingunt, talem ecclesiam quales ipsi sunt? Tunc ad-
 rem vna erit filij Dei cognitio. Vel aliter. Tunc perue-
 niemus, ad cognitionem filij Dei, quia clare videbimus
 quem sperabamus. Præterea occurremus in vitam
 perfectam, quia corpus Christi mysticum, tunc erit per-
 fectum, quia habebit quantitatem viri perfecti, con-
 stabit enim ex omnibus suis membris, cum electo rum
 numerus ad complementum pervenerit, quia tunc
 habebit mensuram quam perfecta Christi ætas habebat.
 Quemadmodum ergo corpus naturale Christi
 perfectum fuit, quia pervenit ad plenitudinem ætatis
 virilis, ita etiam corpus Christi mysticum, completo elec-
 torum numero erit perfectum, quia veluti habebit
 ætatem virilem. Ista est seruatorum Dei negotiatio qua
 continenter lucrari procurant. De hac Paulus 1. Cor. 9.
 Factus sum omnia in omnibus ut omnes lucrarer. Sed
 si Minas istas ad alia, quæ a Deo hominibus concedun-
 tur, referamus, sicut ad bona corporis & animæ, ad
 opes, honores, valetudinem, ingenium, scientias, vel
 ad gratiam, & charitatem & virtutes infusas quæ a
 Deo hominibus concedi solent, similiter illis homi-
 nes negotiari oportet, ut præmia, & in hac vita merita
 lucrentur. Mercatores autem qui rite negotiari vo-
 lunt, pingue quod lucrû acquirere, in primis oportet eos
 sapientes esse, & prudentes qui suum officium rite
 cognoscant, non quidem prudentia carnis, sed spiritus
 de qua Paulus loquebatur ad Phi. Et hoc oro ut chari-
 tas vestra magis ac magis abundet, in omni scientia &
 sensu, ut probetis perhibere &c. Mercatores autem qui

Simi.
 2. ad H
 .e. 01

1. Cor. 9
 Negoti-
 tiamini
 dum ve-
 nio.

simi. 11

Phi. 1.

2. 1.

ONBQ 208

O tali

tali scientia carent, nunquã diuites euadunt, prudentes enim eos oportet esse. Secundo negociator prudens tempus cognoscere debet ad emendum, & vendendum merces, aliquo enim tẽpore, merces carius venduntur, quã vili pretio alio tẽpore comparari possent, vita vero præsens, aptissima est ad negotiandum, multa enim hoc tempore, paruo pretio cõparari possunt, quã post hanc vitam nullo quantumuis magno pretio emi poterunt. Dei enim misericordia hic facile habetur, quia tempus est eam habendi sicut David ait, Tempus miserendi eius, quia venit tempus. Sic etiam Paulus ad Hæbr. 4. Adeamus ergo cū fiducia ad tronũ gratiæ, &c. Ita saluator Io. 9. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est, venit nox quando nemo potest operari, Tempore enim vitæ præsentis operari possumus, post mortẽ vero minime. Et Paulus, 2. Co. 6. Ecce nunc tempus acceptabile. Et etiã ad Gala. 6. Ergo dum tẽpus habemus operemur bonum &c. Et bonum facientes non deficiamus tẽpore enim suo metemus non deficiẽtes, quia si hoc vitæ præsentis tempore negotiamur metemus cum Christo. Tercio mercator sapiẽs loca rite cognoscere debet ad negotia tractandum, neque enim in terra thesaurizandum est sicut saluator dicebat Matt. 6. sed in cœlo vbi thesaurus securissime conseruatur. Locus etiã ad cõparandum merces ecclesia est, vbi paruo pretio quæcunque ad salutem necessaria sunt comparantur. In ea reperitur primo salutifera doctrina, quia vt Paulus ait ad Timo. 3. Est columna & firmamẽtum veritatis. Medicinæ etiã pharmaca ad spirituales langores curandos paruo

Ps. 131.
 Hæbr. 4.
 Io. 9.

2. Co. 6.
 Gala. 6.

Matt. 6.

1. Ti. 3.

dos paruo pretio emuntur. Sunt enim in ea sacramen-
 ta, & in ea etiam remissio peccatorum reperitur: extra
 Ecclesiam vero ista nequaquam comparari possunt.
 Loca etiam ad negotiandum accomoda sunt hospi-
 talia, & domus pauperum, in quibus per misericordiae
 opera, pretiosissimas merces comparare & pingue lu-
 crum facere possumus. Mundus etiam iste locus aptus
 est ad negociandum, quia in eo multis modis nego-
 ciari possumus. Quarto negociator sapiens, res rite esti-
 mare debet, valorem earum cognoscendo, propterea
 spiritus sanctus dicebat, Apo. 3. Episcopo laodiceae: Sua-
 deo tibi emere aurum ignitum probatum, ut locuples
 fias, & vestimentis albis induaris, ut non appareat con-
 fusio nuditatis tuae, oportet ergo merces cognoscere
 ut rite eas estimare possit, videlicet charitatem recte
 quilibet estimabit, si eam cognoscit: Salus etiam fratris
 si cognoscitur quanti sit valoris, cum gaudio compa-
 ratur. Sic Iaco. 3. Qui conuerterit peccatorem ab
 errore viae suae saluabit animam eius a morte. Multa
 vero quae in mundo parum estimantur, mercator sapiens
 comparare debet, quia alibi pretiosissima sunt. Oratio
 parum in mundo valere videtur, ipsam namque secu-
 lares florent, tanti vero valoris est, ut temporis
 momento ipsa gratiam Dei lucremur, quae toti mundo
 immo mille mundis praeponderat. Id ipsum de elec-
 mosina, de beneficentia, de paciencia, de iustitia, de ie-
 iuniis, sacramentorum susceptione, de temperantia &
 aliis dicendum est, quia si comparentur diuites efficiunt.
 Quinto mercator sapiens eos quibus cum lucrari po-
 test cognoscere debet, sicuti mundani institores facere

Apo. 3.

Iaco. 3.

O 2 solent

solent, eos enim vel longius cognoscunt quibus cum
 fuerant conuerserunt, & beniuole comiterque con-
 uersantes ad emendandum habitant, sic negotiator spiri-
 tualis id ipsum faciat, sicut pauperes vocare debet
 quia cum ipsis certum est lucrum. Sicut dicitur Ecce-
 Eccles. ^{29.} **fratice 29.** Qui facit misericordiam foeneratur proxi-
 mo suo. Viros etiam spirituales, & Doctores, & Prædi-
 catores cognoscat, quia cum ipsis certissimum lucrū
 est, Saluator enim ait. Qui vos audit me audit &c. Hos
 vero quibus eum perdere potius quā lucrari potest,
 veluti iustos compotatores, & id genus alios, atten-
 te cogitare studeat. Sexto negotiator sapiens extra suā
 patriam multoties proficisci debet, neq. pigrum eum
 esse oportet sed diligentem, ita etiam spirituales viri
 extra mundum sunt, conuersatione & affectione, di-
 ligentes etiam sunt quia nequaquam otio vacāt, sed
 in quieto labore lucrari aliquid donis a Deo acce-
 ptis procurant. Ita Saluator faciebat qui circuibat per
 castella, auāgelizans & infirmos curans, nunquamq.
 otiosus erat. Septimo Mercator sapiens magnanimus
 esse debet, & liberalis in coemendis mercibus. Nam
 inuentis pretiosis mercibus minime eas auare recusa-
 re debet, sed emere, & libenter exponere in euentum,
 confidenter lucrum expectans. Fit enim multoties a
 multa occasione præ auaritia, vel expulsa animitate, ma-
 gnum propterea lucrum perdi. Ita etiā fidelis quisq.
 qui gratis a Christo susceptis negotiatur, magnani-
 mus sit confidenterq. merces ad lucrandum expo-
 nat, ita confidenter ieiunet, oret, temporalia contem-
 nat, proximo in iniurias condonare non dubitet, ma-
 ioris

ioris lucri spe, imo vitam si neesse est ad lucrum ex-
 ponat. Sicut Martyres magnanimi & fortes, sicut
 etiam Confessores qui in confragosis montibus, con-
 fidenter vivebant maioris lucri gratia, aliquando nume-
 ri qui rerum suarum dispendia libenter passi sunt imo
 proprię salutis prodigi fuerunt, vt maiora lucrarentur
 de quibus Paulus. Sãcti per fidẽ vicerũt regna &c. *Quę* Hebr. 5.
 omnia ob id effecerũt vt meliorem inuenirent resur-
 rectionẽ. Seculãres vero homines nõ ita merces suas
 exponunt, quia vt Paulus ait 1. Co. 5. Animalis homo 1. Cor. 5.
 non percipit ea quę sunt spiritus Dei, qui vero cogno-
 scunt vt spirituales viri confidenter res, salutem, com-
 moda, & delicias pro illis contemnunt. Demum Mer-
 cator sapiens merces conseruare sciat, quo melius
 eas vendere possit, quia non minor est virtus, quam
 quærere parta tuen. Sunt enim multi qui conseruare
 merces negligunt, imo faciliter & leui lucro præuiso
 vendunt, & ea quę maximo labore acquisierunt, pro
 leui gloriola vendunt, tales profecto stolide faciunt,
 qui eas non conseruant vsq. ad tempus, quo ipsis ma-
 gnopere lucrari possunt, propterea Paulus, 2. Timo. 1. 2. Ti. 1.
 Scio cui credidi, & certus sum quia potens est de-
 positum meum seruare vsq. in illum diem. Ecce
 igitur qualiter nos negotiari oportet, gratis a Chri-
 sto susceptis, quod ipse a nobis recedens, & ad
 cœlos conscendens præcepit dicens. Negociami-
 nidum venio. Profecto vero Christo, Iudæi qui ip-
 sum odio habebant, noluerunt ipsum in Regem Nolu-
 suscipere, & quem viuentem negauerunt Regem esse mus hæc
 se & morientem, quam Pilato dicebant non habe- regna-
re.

mus Regem nisi Cæsarem, & postea dicebant. Noli scribere Regem Iudeorum ipsum etiam absentem negabant, quia Apostolis comminabantur, & precipiebant, ne in eius nomine docerent, quia super se Christum Regem nolebant. Nec desunt inter Christianos qui saluatorem minime Regem habere volunt, & a se eius iugum excutientes, quod præduram seruitutem æstimant, super se habere nolunt. Ita Hierc. cap. 2. de Iudeis dicebat, A seculo fregisti iugum rupisti vincula dixisti non seruiam. Et Ca. 5. Ibo ad optimates & loquar eis, ipsi enim cognouerunt viam Dei & iudicium Dei sui, & ecce ij magis simul confregerunt iugum &c. Et ita in eis potius peccatum regnat, quod Paulus dissuadebat ad Ro. 6. Non regnet peccatū in vestro mortali corpore. Sed quauis nec Iudei nec prauis homines ipsum Regē velint, apparebit in fine gloriosus ad iudicandū. Sed quia pronior est ad miserēdum quam ad condemnandum, seruos suos prius vocauit quibus dona sua credidit ad negotiandum, vt appareret quantum quisq. lucratus esset, ex quibus primus accedens cum fiducia ait. Domine Mnatura. Non ego sed tua dona decem Mnas acquisierunt, sic Paulus ait. Abundantius omnibus laboraui, non ego sed gratia Dei mecum 1. C. 10. Ita etiam 1. Co. 3. Ego plantaui Apollo rigauit Deus autē incrementum dedit. Quid quid ergo boni in nobis emicat Deo tribuēdū est. Nā sicut Architectus, qui aliorum expēsis edificiū cōstruit, nequaquā nomē suū scribere, aut insignia (si quæ habet) depingere potest. Illorum vero insignia quorum expensis fit
 poni

Hierc. 2.

Ca. 5.

Ro. 6.

Factum
est vt re
dret.Venit
primas
dicens
Domine
Mnatura.

1. Co. 10.

1. Co. 3.

Simile.

poni solent. Ita Dei veluti ex pensis edificamus, qui donis ab ipso acceptis negociamur, non ergo nobis, aliquid tribuamus sed gratiæ Dei. Sed seruos qui accedentes acquisitum lacrum ostendunt, Deus exultanti voce collaudat, & eum qui decem vna mina lucratus est, super decem ciuitates constituit: Alium vero qui quinq. lucratus est super quinq. Ita Saluator, eos qui magnum animarum lacrum suis prædicationibus, & aliis Ecclesiasticis ministeriis fecerunt, non solum collaudabit, sed regnare eos secum faciet, sicut Paulus dicebat ad Rom. 8. Si compatimur, & conregnauimus. Et qui conregnare nos fecit in cælestibus. Præmium vero merito correspondet. Tantūq. vnusquisq. a Deo accipit quātum lucratus est. Nō nulli vero adeo negligētes sunt, vt accepta a Deo dona non solum ad lacrum non exponant, sed præ ignauia id quod eos ad negociandum impellere deberet, retrahit, nempe rigor diuinę iustitię, & ita accepta dona quasi abscondita tenent, qui quamuis minime peruerse viuant, neq. prodige Dei dona expendant, tamen inutiliter & otiose detinent. Nam cum in animarum regimine, & prædicationibus, & in audientia confessionum aliquot pericula apparent ab eorum exercitio retrahuntur, malunt que otiosi & inertes esse, quam hæc munera cum periculo exercere de quibus Prouerbiorum 11. Qui abscondit frumenta sua maledicetur in populis. Sed quæ seruus Domino dicet, timui te quia homo austerus es, quoniam pacto Deo tribui possunt: quāuis non oporteat (vt sæpe diximus) ista curiosius applicare,

Euge
seruebo
na &c.

Rom. 8.

Domine ecce
Mina
tua quæ
habui
repositam in
fundo.
rio.

Pro. 11.

Timui
enim
te.

applicare, neque etiam illud, ego veniens cum vultis
 &c. Quia humano modo parabola proponitur. Non
 est cur illa ad ignavos, & desidiosos non applicari pos-
 sint. Tales enim sæpius in corde suo dicunt. Deus al-
 quando ab hominibus expetit quæ non concessit, si-
 cut à plerisque fidem expetit quam non concessit, & à
 multis petit bonorum operum fructus, cum eis vo-
 luntatem bonam minimè dederit, sed reprobaueit,
 & indurauerit eorum corda, Si ergo Deus ab his, quæ
 non dedit expetit, qualiter iudicans se mecum geret,
 si ex negociatione nullum lucrum asportauero? Ecce
 quomodo ignavi homines, in diuinæ iustitiæ seuerita-
 tem regerunt, quod ex sua ociositate & pusillanimitate
 prouenit, cum potius diuinæ iustitiæ seueritas, & incri-
 desiderium, eos ad laborandum & negociandum ex-
 citare deberet. Propterea saluator in mentes hos per
 suos Angelos ante se adductos, & talia referentes, seue-
 rissime inculpauit, ex eorum verbis: Sicut Job c. 13. dici-
 tur. Os tuum condemnabit te. Quia quæ contra Deum
 adducere possunt homines in ipsos appetitissime Deus
 retorquere poterit. Sed in increpantur eo quod Dei
 dona, si ipse per se nolebant, saltem aliis concederent,
 quasi Dei mensuris, ut illis efficiere, quod ipsi præ-
 ignauia facere recularunt. In pœnam vero ignauitatis &
 ociositatis, Deus Mnas ab inutili seruo subtrahit, & ei
 qui decem Mnas habet concedit. Nil Deus aufert ni-
 si ad alteri concedendum, sicut Saul regnum abstulit, sed
 dedit illud David, ab Heli subtraxit sacerdotium, ad
 concedendum illud Samueli, sic Job 3. Stare facit alios
 pro eis. Et Apo. 3. Tene quod habes & nemo accipiat
 coronam

Auferte
 ab illo.
 Mnas.
 1. Reg 19
 1. Reg 5
 Job 3.
 Apo. 3.

coronam tuam. Multi inquit Saluator ab Oriente, & Occidente venient & c. Filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores, sic etiam gratiam abstulit a Pharisæo, & dedit Publicano quia omni habenti dabitur & c. Hipochrita non habet sed videtur habere. Hoc autem sic intellige. Qui dona Dei habet, scilicet qui habendo eis bene vtitur, & ad lucrum exponit, ei amplius a Deo conceditur, ab eo vero qui non habet, id est habendo eis non vtitur, quia quasi defossa terra, vel in sudario habet abscondita, tolletur ab eo quod videtur habere in poenam. Sed præmio bonis cōcesso, Iudæos & quot quot Christi Regnum recusarunt, æternæ mortis gladio iugulabit, Iudæos vero etiam temporaliter per Romanos deleuit. Peruersos vero Christianos, qui prauis semper operibus iugum Christi a se excutere procurant, cum tota illa Iudæorum colluie in infernum deturbabit. Studeamus ergo Dei dona accepta, in proximorum commodum exponere, vt lucrum ad Christum reportemus.

Luc. 18.

Omni
habenti
dabiturVerum
tamen
inimi-
cos il-
los &c.

**NON EST OPVS VALENTI-
bus Medico, sed male habenti-
bus. Matth. 9.**

HVIUS sententię parabolicę litteralis interpretatio facilis est. Calumniabatur enim Pharisei Christū coram suis discipulis, quia peccatores admittebat quibus cū comedebat & cōuersabatur. Ad eorū ergo calūniā retūdendā dixit. Non est opus valentibus Medicus, Me

P dici

dicī enim infirmos visitare solēt qui ipsorū opera indi-
gēt, nō sanos. Cū igitur ipse Medicus sim neminemini
me cum peccatoribus, qui infirmi sunt conuersari &c.

CONCIO.

POST QVAM nobile Dei institutum sua
homines igratitudine disturbarunt, tot se ip-
sos incōmodis affecerunt, vt talpæ imo in-
sensibiles prorsus iudicandi sint, qui suę mor-
bidæ naturæ miserias, quibus corpus & anima inuoluū-
tur, minime intueantur. Sed vt de corpore taceamus,
quod breuissimę huius vitæ spacio, veluti semper lan-
guens irrequieto cursu ad tumultum properat: Misera
anima, quasi in radice vitiata, ab vno in aliud longe gra-
uissimum morbum incidit, ad quod potius, quam
ad sanitatem, naturali veluti pondere inclinatur. Sa-
nandæ vero huius infectionis gratia, ex qua tot lan-
gores emanarunt, Dei filius a patre missus, in mun-
do apparuit amoris velo contectus, sicut ipse per
Esa. cap. 61. dicebat. Spiritus Domini super me, eo
quod vnxit me, ad annuntiandum mansuetis mi-
sit me, vt mederet contrictis corde. Quemadmo-
dum vero Medicus in illis tantummodo peritiam
suam exercet, qui se infirmos cognoscentes ipsum
admittunt; ita Saluator illos solum curabat, qui se infir-
mos cognoscentes, eius opera indigere testabantur, ta-
lis fuit Paulus qui dicebat ad Timo. 1. Fidelis sermo,
& omni acceptione dignus, Christus Iesus venit in
hunc mundum peccatores saluos facere quorum
primus

Esa 61.

Simile.

Timo. 1

primus ego sum. Similiter Matthæus, & alij Publicani, qui se peccatores agnoscentes Christū in suis domibus admitebant. E cōtra vero Pharisei in sua falsa iustitia cōfidentes, se q. iustos æstimātes cælestē Medicū cōtēnē bāt. Hoc est quod Saluator hac sentētia parabolica significare voluit, nō est opus valentibus Medicus, id est qui se valere putāt, sed iis qui se infirmos cognoscunt. Sed quia Medici peritia quo gravior fuerit, morbus, eo magis ostenditur, ob id Matthæus sui prius morbi grauitatem declarat, vt Medici peritiam, & bonitatem ex confecta in eo sanitate contemplemur.

S V I vero status imaginem ostensurus, hominem se prius vocat, quia hoc nomen hominis quandoq. mundanos homines significat, qui toti terrenis rebus dediti, minime ea quæ spiritus sunt curant. Sic Paulus 1. Corinth. 3. Cum autem sit inter vos zelus, & contentio nonne carnales estis, & secundum hominē ambulatis? Cum connumerasset Paulus duo Corinthiorum vitia, scilicet zelum in anima, & contentionem in sermone, quæ ex carnali affectu procedere solent, ait. Si ista sunt apud vos carnales homines, id est carnalia sapientes estis, ita multi veluti pecora viuunt, qui nunquam ad spiritualia contemplanda consurgunt. Matthæus vero totus temporalibus lucris deditus, homo ad hunc sensum dici poterat, quasi nihil spiritus habens, quia temporalibus, nō solum deditus, sed absortus videbatur. Auaritia enim, & vsura impotenter hominibus dominantur, & tyrannice ad modum illorum cœrda possident. Et propterea tales

Vidit
homi-
nem.

1. Cor. 3.

P ij omni-

omnibus hominibus inuisi esse solent. Præsertim exactores vectigalium, qui ex rapacissimo hominum genere esse solent. Nam cum magna pecuniarum summa, à regibus vel à regni præpositis redimant, ut nihil illius summe amittant, quin potius eam duplicare possint, inclementer à viatoribus extorquere solent. De iis dicebat David. Increpa feras arundinis congregatio taurorum in vaccis populorum &c. Aduersus hos deprecabatur David, ut eos Deus increparet, sunt enim feræ arundinis, nam mundus arundineti comparari potest, mundani enim arundinibus similes sunt, vacui intus sine humore gratiæ, qui quouis vanitatis vento agitantur, huius arundineti feræ auari exactores sunt, qui plusquam ferinis moribus præditi, alios expilant, & pauperes opprimunt, sunt vero quasi Tauri inter Vaccas, quia fortes sunt, & ipsis dominantur, sic isti sunt velut Tauri, qui armati regnorum iuribus, viatores circumfistunt, & cum superbia viros graues, & incermes, qui veluti vaccæ molles sunt, vestibus spoliant, ut scrutentur, adeo inclementer, ut vix illis ad iter expensas relinquunt. Et propterea quamuis illorum officium reipublicæ vtile sit, & sine peccato exerceri possit, ipsi infamis quæstus gratia, odiosum omnibus & inuisum faciunt, sicut saluatoris tempore, qui non ingratum modo, sed infame taliter erat, ut Christus perditissimum hominem exprimere volens cum præceptum de correctione fraterna traderet, dixit. Sit tibi sicut publicanus. Hoc Matthæus officium exercebat, nam cum à principe ius exigendi redemisset, à nautis, & viatoribus, vectigalia ut aliquid sibi lucri accederet exigebat. In quo

quo quidem officio se deturitur) quia obfirmato animo, & quieto officium exequobatur, sicut multi qui non solum, prapris operibus se dedunt, sed obstinate id efficiunt, de quibus David. Sedes in insidiis cum diuitibus in occultis, ut interficiat innocentem. Semper enim tales innocentibus insidiantur. Ad hunc modum sedebat Mattheus, cum à Christo, vocatus fuit, de quo illud Hiero. 22. intelligi potest. Confunderis & erubesces ab omni malitia tua, quæ sedes in Libano. Mattheus qui veluti in Libano mundi negotiis deditus sedebat, erubuit ad vocem Christi vocantis, suum statum, suamque humilitatem videns. Huius vero erubescentiæ, & confusionis causa Saluator extitit, quia sua bonitate & misericordia, cum à vitis quibus volutabatur educens, ad tantam dignitatem extulit, sicut David dicebat. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomen eorum coram illo.

Ps. 95

Hiero.
22.

Ps. 77

Iob. 28.

ISTA Saluatoris opera intellectum nostrum in admirationem rapiunt, cum magnos peccatores, non solum ad Dei amicitiam sed ad magnos Ecclesiæ honores euectos viderimus. Propterea dicebat Iob 28. Ferrum de terra tollitur, & lapis solutus calore, in es vertitur, (& subinde) ad salicem extendi manum suam, subuertit à radicibus montes, in petris riuos excidit omne præciosum videt oculus eius. Apostoli & Apostolici viri, qui acutissimis verbi Dei gladiis, Ecclesiam defendunt, propter fortitudinem ferrum dici possunt, qui aliquando in infimis terræ negotiis inclusi fuerunt: ferrum ergo de terra tollitur cum propungna-

cor aliquis Ecclesie à terrenis actionibus separatur, sicut
 Matthæus, qui sedentibus negotiis erat implicatus, in telonio sedens. Lapis est cor durum, quod tunc calore
 soluitur, cum diuini amoris igne taliter liquefcit, vt
 charitatis opera proximis libenter impendat. Silix
 profecto Paulus erat, qui iracundie, & minarum ignem
 efflabat, cum ad alligandum fideles in Damascum
 proficiscebatur, adeoque superbia lelatuS incedebat,
 vt mons dici congrue posset, sed Saluator ad silicem
 manus extendit, & a radicibus veluti montem subuer-
 tit, cum ipsum alloquens ab a quo deiecit, suam nam-
 que misericordie manum ad ipsum extendit vocan-
 do, & ipsum quasi montem deiecit, cum eius super-
 biam elidit. In petris etiam riuos excidit, quia in cor-
 dibus hominum peccati consuetudine duratis, riuos
 lachrymarum ad plangendum peccata manare facit,
 talis erat Magdalena, talis Latio, talis Zachæus, ex qui-
 bus Magdalena veluti petra, cum ad eum accessit,
 largo lachrymarum imbreg pedes eius rigauit. Ista
 vero omnia Saluator efficit quia omne præciosum
 videt oculus eius. Fertur quosdam qui fodinas cogno-
 scere dicuntur, adeo perspicaci visu præditos esse, vt
 terræ viscera suis oculis penetrantes, perferutentur,
 & vbi aurum, argentum, aut æs esse vident, ex ca-
 uare faciunt, & talibus (vt fertur) hoc à natura do-
 num concessum est, vt terræ viscera etiam exte-
 rius intueantur. Christus magnus mineralium cog-
 nitor dici potest, qui plures homines exterius
 aspiciens, & diuinis oculis illorum corda pene-
 trans, aurum in illis latere cognoscebat. Quis crede-
ret in

Simil.

ret in Beato Paulo taliter in Christianos efferato, qui ad eos alligandum proficiscebatur, vase electionis, & eximium gentium prædicatorem, & Ecclesiæ propugnatores latere? quasi aurum in terra conditum? Quis existimare posset in Petro vili exterius piscatore, caput Ecclesiæ, & Christi vicarium abscondi? Quisnam obsecro in Iacobo & Ioanne patris sui retia reficientibus, duas Ecclesiæ eximias columnas condi? Quis in Beata Magdalena quæ meretricio fastu incēdentes, homines impudicē alliciebat, Apostolorum Apostolam latere existimaret? Quis demum crederet in Matthæo qui publicanus erat, & auare in telonio sedebat Apostolum & Euangelistam abscondi? Sed omnia ista Saluator intuitus est, quia omne præciosum videt oculus eius.

SE D vt omnibus innotesceret præciosum minerale Apostolatus & Euangelistæ in Matthæo latere, veluti minerale discooperire incipit dicens ei. Sequere me hoc enim Saluatoris verbum, intima Matthæi præcordia vsque ad secretas cordis cellulas penetrauit, non enim minoris efficaciam verbū Dei est, quā eius visus. Quod quidem rite expertus fuerat Paulus, quā potens scilicet verbum Christi loquētis sibi fuerit cum dicebat ad Hebræ. 4. Viuus est sermo Dei & effi-

Dixit
illi
sequere
me.

Hebr. 4.

lis eius

liseius: Quæ altissima Pauli verba expendenda sunt, in
 quibus verbi Dei effectus depingit. Est ergo viuus Dei
 sermo, quia emortuas animas viuificat, ita dicebat Sal
 uator. Verba quæ ego loquor vobis spiritus & vita sunt:
 Ioh. 6. dicitur etiam viuus sermo Dei, quia permanet sic Pau-
 lus dicebat ad Rom. 9. Non quod excidit verbum Dei,
 Rom. 9. Et Psal. 117. In æternum Domine permanet verbū tuū:
 Psal. 117. Gladio vero ancipiti penetrabilior dicitur, quia quem
 admodum gladius biceps, vulnera quæ maximo do-
 lore afficiunt infligere solet, ita verbum Dei taliter
 animas vulnerare solet, vt dolor ex ipsis procedens
 omnem huius vitæ dolorē exuperet. Taliter vulnerata
 Magdalena lachrymas fundens, nec verbum loqui pō-
 terat, ita vulneratus Petrus Dei verbo, quasi per Gallū
 emisso, amarissime fleuit. Quis explicare posset vulnus,
 quod Christi verbum Paulo infixit in anima, cum ip-
 se dixit. Domine quid me vis facere? Ita etiā Matthæus
 vulneratus fuit. Christi verbo, qui ad se reuersus, sui
 status vilitatem considerans erubuit. Ecce qualiter pe-
 netrat verbum Dei, quia pertingit vsq. ad diuisionem
 animæ & spiritus, animæ nomine sensibilis pars, qua bru-
 tis assimilamur significatur, spiritus vero intellectualis
 pars, has vero partes verbum Dei diuidit, & veluti inter
 eas parietem ædificat, ita vt homo in se ipso quasi diui-
 sus sit, propter assiduam sensualitatis, & rationis pug-
 nam, ita vt si sensualitas delicias velit, sibi eas ratio
 denegat. Penetrat etiam animæ compages, & me-
 dulas verbum Dei, quia intima animæ opera scrutatur,
 an pro Deo vel in ani gloria facta sint, & ita cuncta exa-
 minando probat, cogitationum etiam ponderator est,
 si studiose

si studiosè sint an ad peccatum inducentes. Est etiam
 verbum Dei efficax, quia in nobis mirabilia operatur,
 veluti potio quæ intus operatur, & humores expellit, Simi.
 ita verbum Dei in anima sicut potio operatur prauos
 humores expellens. Sic dicitur Ecclesiastici 8. Sermo Ecccl. 8.
 illius potestate plenus est. Et Esa. 55. Verbum quod egre Esa. 55.
 dietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuum.
 Omnia vero ista verbū Dei operatur, quia omnia nuda
 & aperta sunt oculis eius, Si tot ergo verbi Dei effectus
 sunt, non est quod miremur Mattheū cæterosque Apo-
 stolos, ad primam vocationis vocem Salvatorem se-
 quutos fuisse, nec leuitati ascribendum, sed verbo Dei,
 & efficacissimo suæ misericordiæ auxilio.

QUOD quidem non omnibus Deus concedit, sed
 his quibus sibi placitum est, quamuis nulli sufficiens Simi.
 auxilium ad salutem deneget, si eo vti velit. Quemad-
 modum laborantibus omnibus mercedem ex pacto
 promissam concedere homines solent, aliquibus ve-
 ro præter id aliquid aliud tribuunt. Ita Saluator aliqui-
 bus superabundans auxilium præbet ad pænitendum
 sicut Matthæo, Paulo, & aliis nonnullis. Angelus Loth Gene. 19
 hortabatur yt a Sodoma, mox incendio peritura egre-
 deretur, se cumq; filias & generos abduceret, sed
 cum eius generi tale nuntium auribus excepissent, ri-
 dentes contempserunt, & ideo incendio absumpti
 sunt, Loth vero Angeli apprehendentes eum filia-
 bus eduxerunt. Ita Deus aliquos taliter vocat, yt ve-
 luti apprehensos ad se trahat, sicut Paulum & Mat-
 thæum, quibus non solum sufficiens, sed superabun-
 dans auxilium contulit. Alios autem vocat sufficiens
 tantum

tantum auxilium conferendo, quo si vti velint sicut Loth, liberi ab incendio euadent.

S E D ea est humanorum cordium prauitas, vt Dei vocantis voces eludant, ipsiq. sicut sponsis filiarum Loth deliramenta videantur. Ita Pro. 1. Vocauit & non erat qui aspiceret, & ego quoq. in interitu vestro ridebo. Fit enim multoties vt qui assiduas Dei voces per inspirationes, & conciones cōtemnunt, ipsos etiam Deus reiciat false ipsum, & non cādide quērentes. Sic dicebat Isaac Abimelech, & aliis ad se venientibus Genesis. 26. Quid venitis ad me hominem quē odistis, & expulistis a vobis? Id ipsum Saluator dicit false pēnitentibus. Vt quid modo me nequaquam cādide quēritis, cum toties mihi vocanti, fores clausertis? Ita sponsæ accidit Canti. 5. Vox dilecti mei pulsantis aperi mihi soror mea sponsa, quia caput meum plenum est rore, & cincini mei guttis noctium. Illa vero in lecto iacens dicebat. Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? Laui pedes meos quomodo inquinabo illos? pesulum hostij mei aperui dilecto meo, at ille declinauerat adq. transferat. Pulsat enim Saluator ad animę ostium assiduis vocibus dicens. Aperi mihi soror mea per naturam. & sponsa per fidem, quia caput meum capillis coopertum scilicet humanitate, plenum est rore gratiæ, quam tibi concedam. Homines vero qui vitiis oblectantur, ea relinquere nolunt, quasi dicentes. Quomodo ex vsura lucrum relinqam, vel iucundam amate consuetudinē, sitq. multoties vt cū

ape

aperire ipsi volunt, non amore, sed falsa pænitentia, ipsos relinquens ad alios transeat. Propterea si quidem transiens Matthæum vidit, vt ostenderet vocationem nequaquam nobis iure deberi, occasionemq. non esse omittendam, ne si transiens recesserit inuenire ipsum postea non possimus. Ita Hierem. 6. Erudire erudire Hierusalem, ne forte recedat anima mea a te. Non sic Mattheus qui vocatus continuo surrexit, & eum sequutus est, sic Esa. 50. Dominus apperuit mihi aurem, ego autem non contradico. Quæ vero bona ex hoc sequantur ipse Apoc. 3. explicat. Ego sto ad ostium & pulso, si quis aperuerit mihi intrabo & cenabo cum illo. Pulsat Deus cum nos vocat, parum vero vocatio prodest, nisi tu sequaris vocantem, portamq. voluntatis aperueris obtemperans: Tunc intrat Saluator & inestimabilia bona confert, ita vero ingrediens delectatur ac si conuiuio excipiatur. Et hoc cum Mattheo effectum est, quo cum & aliis multis publicanis, comedere dignatus est. Helisæus ab Helia vocatus præ lætitia mactauit boues, grandeq. conuiuium præparauit. Ita Mattheus, nihil enim ipsi gratius, aut iucundius euenire potuit Saluatoris vocatione, qua a crudeli longeque acerrimo tyranno liberatus est, & ad Christianam libertatem vocatus, & a libro Telonij ad librum generationis Christi translatus est. Et is qui rationis compotum curiosius perquirebat, ad diuina mysteria non intelligendum solum, sed aliis declarandum euectus est. Atq. ita quasi munus, ad quod vocatus fuit exercere incipiens, alios Publicanos ad Christum adduxit. Sic Samaritana cognita Christi

Hierem. 6.

Surges
sequutus
est eum
Esa. 50.
Apo. 3.

2. Re. 19.

Q ij diui-

diuinitate, conciuues suos ad Christum adduxit, ideo dicitur Apo. 22. Qui audit dicat veni, ac si dicat. Qui cūq. audit a Christo veni cum ab ipso vocatur, vocet ipse alios & dicat illis venite &c. Cortinæ tabernaculi ita colligatę erant, vt vna mota aliā traheret. Ita quicunq. a Christo trahitur alios & ipse post se trahat. Sicut Matthęus qui alios sui officij vocauit, quibuscum Saluator, comiter conuersari, & epulari minime dedignabatur, patris sui David exemplo, qui oberati infames, & capitalia auos, & eos qui amaro erant animo, recipiebat, & ipsorum factus est dux. Sic Saluator peccatores recipiebat, & illorum veluti dux factus est, quia propter eos carnem assumpserat, & ideo facilem illis ad se accessum præbebat.

Videntes autē
tē Phari-
sæi.
Luc. 7.

QUOD opus Phariſæi sathanæ discipuli detestabātur, nam quotiescunq. peccator aliquis conuersus ad Christum accedebat, murmurabant. Cum Magdalena ad conuiuium veniens, pedes Saluatoris lachrymis rigabat Phariſæus qui Christum inuitauerat ægre ferebat. Zacheo etiam conuerso, ingenueq. male parta restituente, Christumq. in domo sua conuiuio excipiente murmurabant. Modo etiam ad Matthæi conuersionem Publicanis conuenientibus, & ad Christum accedentibus murmurare ceperunt, dicentes discipulis.

Quare cum Pu-
blicanis
&c.

Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Vbi insignem illorum malitiam facile deprehendes, quandoq. enim Christum coram discipulis accusabant, sicuti modo faciunt. Quandoq. vero discipulos coram Christo cum dicebant. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Ita diabolus

lus Iob coram Deo accusabat dicens. Nunquid Iob frustra timet Deum, & Deum coram primis parentibus inculcabat dicens. Quare præcepit vobis Deus? &c. Ita præcones, qui res venales exponunt, eas coram emptoribus laudant, coram venditoribus vero vituperant. Si militer isti Sathanæ discipuli, & inferni præcones faciebant. Multi vero illorum officium desumunt, discordias inter fratres seminando. Sed Saluator illorum murmur facile contempsit, quia a patre sibi iniunctum munus sedule efficiebat. Pharisaorum vero calumniam parabolica sententia elidit dicens: Non est opus valentibus Medico, sed male habentibus. Aptissime vero Saluator se hic & alibi Medico comparavit Lucæ 4. Medice cura te ipsum. Multæ sunt Medici proprietates quæ Saluatori conueniunt, quas non oportet omnes in præsentia recensere. In primis Medicus infirmitate ad quam curandam accersitur, curare debet, Christus animarum Medicus, nullum peccati morbum contraxit, qui peccata mundi tollere debebat, Sapiens admirabatur viam colubri supra petram, qui nullam vestigium relinquit, ita diabolus in Christo, qui petra dicitur, nec peccati vestigium relinquere potuit. Serpens æneus qui Iudæos a serpentum morsibus liberabat, serpens quidem esse videbatur, sed venenū non habebat, ita Saluator in similitudinē quidem carnis peccati apparuit, sed nullum peccati venenum habuit. Altera Medici proprietates est, ut non horreat infirmitatis putredinem, aut vulnerum fætores. Sic Saluator peccatores nequaquam exhorrescens recipiebat. In quo miracius bonitas ostenditur

Iob. 1.

alimi?

Gen. 3.

Simile:

Non est

opus va

lensibus

Medi-

co.

Lucæ. 4.

Proue.

Nume:

21

Q. iij

tur

tur, qui eos sustinuit, & modo sustinet; quos alij
 Simile. ferre non possunt. Infirmus quandoq. non solum
 a domesticis non tolleratur sed ipse se ferre non
 potest, ita peccatores, qui ab aliis tollerari non pos-
 sunt, saluator recipit, & amplectitur, si ex vero cor-
 de pœnitentes indoleant. Præterea Medicum infir-
 mis condolere oportet, & miseriri summeq. illorum
 salutem optare. Talis erat Christus, erga peccatores
 quorum gratia tot labores sustinuit, nihilq. non ef-
 fecit propter hominum salutem, quam ardentem de-
 siderabat, id etiam a nobis expetit: vt proximis mi-
 fereamur, sicut ipse nostri, nam vt ait. Misericor-
 diam vult & non sacrificium; quanuis misericor-
 dia sacrificiū etiam sit Deo gratissimum, id est quod
 Mich. 6. Propheta Micheas cap. 6. dicebat, populo Iudæo-
 rum petenti. Quid dignum offeram Domino? curua-
 bo genu Deo excelso? Numquid offeram ei holocau-
 stomata vitulos, & anniculos? aut primogenitum
 meum pro scelere meo? Ostendam tibi homo quid
 sit placitum, & quid Dominus requirat a te, utiq. fa-
 cere iudicium, diligere misericordiam, & sollicitum
 te ambulare cum Deo tuo: Ac si diceret. Quod po-
 tius Deus expetit, est facere iudicium tui ipsius, per
 pœnitentiam & confessionem, & diligere misericor-
 diam cum proximo, & sollicite curare ne Deum of-
 fendas. Demum Saluator se Medicum appellauit,
 quia Medicus iuter infirmos commoratur, & con-
 uersatur quorum gratia Medicus est. Propterea Chri-
 stus cum peccatoribus conuersabatur. Quia qui se
 infirmos cognoscunt medelam quærunt, non qui
 se sanos

se sanos esse existimant, tales Christum non quæ-
runt. Quia præ superbia infirmitatem non cogno-
scunt. Ideo dixit. Non veni vocare eos qui se iustos
existimant, sed qui se peccatores cognoscunt. Illis igi-
tur tantū Saluator medelam tribuet, qui se infirmos
cognoscentes, ipsum adeunt, a quo curati si ex ani-
mo indoleant reuertentur. Adeamus ergo cum fidu- Hebr. 4
tia ad tronum gratiæ eius.

HOMO QUIDAM PEREGRE
proficiscens vocavit seruos suos, & vni
dedit quinq; talenta alij vero duo,
&c. Matth. 25.

HANC parabolam diuersam esse ab ea quam
superius exposuimus quam Lucas capite 19.
refert, de homine nobili &c. manifestum est, quia
in illa omnibus seruis eadem committitur pecu-
nia, in hac vero vni dantur quinq; alij duo, alij v-
num, in illa post recessum viri nobilis legationem
ciues contra eum miserunt in hac minime, in
illa non æquale præmium omnibus laborantibus
conceditur in hac vero maxime, quia equalis e-
rat industria, in illa seruus non proponitur missus
in tenebras, in hac vero iners seruus in tenebras cū-
citur &c.

S C O P V S igitur huius parabolæ est edicere cun-
 ctis, ne quandiu Saluator adiudicandum venire difert,
 otio torpeant, sed acceptis ab eo donis naturalibus, &
 gratuitis spiritali lucro animarum intendat, strictam
 enim rationem ab illis adueniens Saluator exacturus
 est. Homo ergo iste peregre proficiscens Christus est
 quando cælos conscendit, quia caro quam gerebat
 in cælo quasi peregrina erat. Quod vero ante vocat
 seruos & tradit bona sua & vni quinque, &c. Est quia
 Apostolis & prædicatoribus, imo omnibus fidelibus
 considerata vniuscuiusque industria dona sua conces-
 sit, vt spiritali lucro intendant, quod vero vni quin-
 que, alij duo talenta, alij vnum comiserit, nil aliud est
 quam quod quibusdam plura dona Deus tribuit, qui-
 busdam vero minus, alijs vero adhuc minus. Profectus
 vero dicitur statim quia Saluator ita homines libere
 operari sinit acsi absens esset, Dicitur etiam post mul-
 tum temporis Dominum reuersum, quia seruis suis
 sufficiens tempus ad laborandū concessit, ostēdit etiam
 per hoc (vt Hieronymus ait) longum tempus futurum
 inter ascensionem & iuditium. Adueniens autem ra-
 tionem exiget receptorum donorum. Aderunt autem
 multi qui duplicata talenta reportabunt, sicut Aposto-
 li, & Apostolici multi qui ingenue animarum lucris in-
 sisterunt, hos collaudatos gratulanter accipiet, partici-
 pesq. supremi gaudij efficiet. Aderunt etiam inertes
 serui & pusillanimes, quos labor deterruit, qui in Deū
 regerūt suæ desidiæ causam, dicentes. Domine scimus
 quia homo durus es, &c. Inertes vero homines & pu-
 sillanimes, ista quandoq. cogitare solent, scilicet Deū
 rigide

rigide rationem exigere de animarum cura, & aliis in quibus lucra spiritualia exercentur, ob idq. malunt ab eis abstinere quam se periculo obiicere hos seuerè increpat dicens. Quare non dedisti &c. Quia quanuis huiusmodi pusillanimes non vtantur Dei dono vbi maximum periculum inest, certe deberent eo vt in quibus nullum erat periculum, ob id ab eis in poenam auferuntur dona quantum ad fruitionem, & datur his qui ingenue laborauerunt, non ad vsum sed ad gaudium, quia iusti in beatitudine non solum de suis donis gaudebunt, sed de donis aliis collatis &c. Quia ipsi lucrati sunt quod alij lucraturi erant, & ideo accipiunt illorū coronam, vt dicitur Apo. 3. inutiles vero serui in inferni tenebras mittentur.

CONCIOR

SI terreno regi in expeditione bellica, in qua vel confossus vel glandibus traiectus occubuit, succedere honorificum iudicatur, adeo vt inferiores duces solo proprii decoris intuitu, gnaviter pugnantes expeditionem prosequantur, quanuis presentem Regem non habeant. Christo seruatori nostro in expeditione ab eo suscepta animas patri acquirendi, (in qua gloriosissime pugnās interit) succedere, non honorificum solum, sed vtilissimum profecto iudicari debet, cum ipsum gloriosum venturum, ad eos qui animarum lucro incubuerint coronandos, & pusillanimes increpandum, expectemus. Hoc igitur presenti parabola Saluator explicare voluit, cuius

Simile.

R ius sco.

Homo
quidam
peregre

Esa. 4.

Psal. 67

2. Co. 3.

ius scopus est, suis edicere, ne quamdiu ipse adiudicandum venire differt, acceptis ab eo donis otio torpeant, sed animarum lucro insistant, præmium vel pœnam cum ipse venerit recepturi. Homo iste peregre proficiscens Saluator est, ad cælos post resurrectionem conscendens, humana carne vestitus. Carnis namq. cælum peregrinus locus videri poterat, quæ a paradiso quondam cum ignominia eiecta fuit. Et ideo cælos gloriose conscendens, Angelos in admirationem rapiebat, videntes eam naturam quæ terrestri Paradiso indigna iudicata fuit, in supremo cælestis curiæ loco collocari. Id est, quod Ecclesia canit. Tremunt videntes Angeli &c. Magna Hebræi celebritate colebant diem illum, quo noui fructus manipulus Deo offerebatur. Nouis in cælo fructus nostra caro videri poterat, cum gloriose conscendens triumphauit, quæ sicut peregrina nunquãq. visa ibi Angelos admiratione afficiebat. Sic dicebat Esa. 4. Erit germẽ Domini in magnificentia, & fructus terræ sublimis. Nõ igitur in congruẽ Saluator cælos conscendens peregrẽ proficisci dicitur, quia tot secum patres ferebat peregrinos. Sic ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem dedit dona hominibus. Quæcumq. enim homines habent, Dei esse dona certum est, nihil enim in nobis nisi insufficientia est, quæ vero in nobis splendere videntur, a patre luminum descendunt. Quod Paulus insinuare voluit dicens. Fiduciam talem habemus, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui idoneos nos fecit ministros. Vbi manifeste

manifeste vides Apostolum distinguere, id quod nobis quasi ex nobis conuenit, & hoc est insufficientia, & quod ex Dei largitate nobis conuenit, nempe sufficientia. Quod quidem hoc aeris exemplo cum a sole illuminatur manifeste intelliges. Oportet enim in ipso distinguere id quod ei ex se competit, ab eo quod ipsi ex illuminatione conuenit. Aer namq. ex se nullum habet lumen, sed quantum ex se est tenebrosus est, si quid autem luminis habet, illud a sole habet. Ita etiam in hominibus philosophari possumus, quia ipsi ex se nullum habent bonum, sed defectus & insufficientiam; ex Deo autem habent quidquid boni in ipsis apparet. Et quemadmodum in aere etiam si illuminatus sit, si quod ipsi ex se conuenit consideremus; nihil aliud est quam tenebræ. Ita in hominibus, (quantumuis donis, & gratia præditis) si ex se tantum considerentur, insufficientes sunt. Hæc vero insufficientia quamuis ex se, nec laudabilis sit, nec vituperabilis, si ea tamen recte utamur, laudabilis est, & meritoria. Quia qui se insufficientes cognoscunt, expellunt a se superbiam, quæ bonorum operum progressum impedire solet: & ita huiusmodi insufficientiam in se cognoscentes prospere (quia arrogantia carent,) in bonis operibus progrediuntur; præsertim circa animarum lucrum. Est etiã laudabilis huius insufficientiæ vsus, quia cognoscentes se homines insufficientes esse, Deo subiiciuntur, & ad ipsum sufficientiã expectantes recurrunt. Quæadmodum enim pauperes minime in se ipsis cõfidetes, cū obsecrationib⁹

Simile.

Simile.

R ij loquun-

loquuntur & omnibus a quibus eleemosinam petunt subiciuntur; ita qui in se insufficientiam cognoscunt, Deo se subiciunt, & humilibus obsecrationibus utuntur: nihil sibi tribuentes, sed omnia a Deo expectantes. Quæ cum ita sint, qua audacia arrogantes homines sibi aliquid ascribere possunt? Quibus loquebatur Paulus. Quid habes quod non accepisti? Ita Hierem. 48. Audiuimus superbiam. Moab superbus est valde, sublimitatem & arrogantiam eius ego noui ait Dominus. Multi enim arrogantes (vt ait Gregorius) sibi ea quæ non habent attribuunt. Vt ille de quo Apo. 3. Dicis quia diues sum & nullius egeo & nescis quia pauper es. Alij a se ipsis habere bona quæ habent existimant. Alij vero a Deo se quidem habere confitentur, sed suis meritis. Quibus dicebat Paulus ad Ephe. 4. Gratia estis Saluati per fidem, & hoc non ex vobis. Alij vero a Dei gratia se habere fatentur, sed singulariter se habere existimant. Cum ergo Dei bona sint sua gratia nobis concessa, non est quod nobis aliquid tribuamus; sed quasi a Deo accepta administremus. Sicut dicebat Petrus 1. Pet. 4. Vnusquisq. prout accipit gratiam, illam ministrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei, si quis loquitur quasi sermones Dei, si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus. Vbi vides Apostolum Petrum docere vnumquemq. ita gratis vti debere, quasi a Deo acceptis: ita vt cum loquitur quispiam, loquatur non suos ostendens, sed Dei esse sermones. Et in ministrando ita, vt fiat ex virtute quam sibi concessit Deus. Tandem sic omnia administrare oportet, vt in

fatores erunt multi formis gratiæ Dei, quia quantumvis in nobis sit, Dei est.

DONA vero, & gratiæ gratis datæ non æqualiter omnibus cōceduntur, sicut nec talēta; nam vni quinq. alij duo, alij vero vnum concessa sunt; secundum vnius cuiusq. vires & industriam. Ita Saluator non omnibus æqualiter gratias & dona distribuit, quibusdā enim plures, veluti si quinq. talenta concesserit, aliis pauciores, veluti si duo, aliis ad huc minus veluti si vnū, sed quod sit iuxta vniuscuiusq. virtutem, intellige | Christum nulli vltra vires munus imponere. Ita quod nullus conqueri potest, se vel plus vel minus accepisse quam oportet, sed ipsum gratias & dona distribuere, in æqualiter quidem, sed quod viribus vniuscuiusq. respondeat. Sic Paulus dicebat ad Ephe. 4. Vni cuiq. nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi ac fidicat. Gratia & dona & quecunq. bona nobis á Deo conceduntur, sua donatione mensurantur: non enim æqualiter distribuit, quia nec omnes æquales sunt, sed quosdam alios excedere vult. Sic David dum discernit cælestis Reges super eam niue dealbabuntur. Rex enim cælestis, scilicet Saluator, discernit Reges scilicet Predicadores & Doctores super Ecclesiam, diuersos enim eos esse vult, & varia illis dona concedit. Si autem ad omnes fideles parabolam extendere volueris quinq. talentorum nomine, intelligi possunt quinq. bona nobis a Deo concessa. Primo corpus cum aliis corporeis bonis, scilicet valetudine, elegancia, nobilitate &c. Deinde animam cum suis potentiis

Vni de
dit quin
que talē
ta Alij
vero
duo alij
vero v-
num.

Eph. 4.

Ps. 42.

R iij & ha-

Ecclesiastici. 17.

& habitibus, tertio gratiam baptismalem, quarto tempus, quinto temporalia, aliquibus vero non tot concedit, aliis autem adhuc minus. Hæc vero talenta ab Ecclesiastico describuntur Ecclesiastici 17. in hunc modum. Deus creauit de terra hominem, & secundum imaginem suam fecit illum, & iterum conuertit illum in ipsum, & secundum se, vestiuit illum virtute, numerum dierum, & tempus dedit illi, & potestatem eorum quæ sunt super terram. Dedit Deus homini corpus, & propterea dicit formasse illum de limo terræ; dedit animam, quia ad similitudinem suam fecit illum: quam quidem imaginem cum homo deturpasset per peccatum, ideo per gratiam baptismalem iterum ad se conuertens vestiuit illum virtutibus infusis, quæ simul cum gratia conceduntur; dat etiam certum annorum tempus quo laborare possit, & etiam diuitias, & alia temporalia, super quibus ipsis potestatem dedit. Hæc omnia Deus hominibus non ad otio vacandum dedit, sed ad laborandum: de quibus strictissimam rationem exiget. Dedit primo corpus, ut ipsum rationis vinculo constringamus, temperantiamq. lucremur; & alia quæ ipsam consequuntur. Sicut Paulus dicebat ad Thesalonicen. 4. Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, ut sciat vnusquisq. vas suum possidere in sanctificatione, & honore, & non in passione desiderij. Animam autem cum potentiis, ut ipsam virtutibus ornemus. Gratiam vero baptismalem Deus nobis concessit, (qua multos priuauit) ut mundo morientes Christo viuamus. Tali-
bus

The. 4.

bus dicebat Paulus ad Colloſſenſes 3. Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo, & ſi qua eſt in Chriſto noua creatura vetera tranſierunt. Conceſſit nobis Deus tempus quaſi theſaurum, quo homines male vtuntur, qui tranſire ipſum permittunt, ſine bonorum operum fructu: imo (Dei quaſi obliti) toto iuuentutis tempore prauis operibus incumbunt. Quibus dicebat Salomon Prouerb. 5. Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli, & gemas in nouiſſimis cum conſumpſeris carnes tuas, & corpus tuum. Honor hominum libertas eſt, quam multi alienis dant, ſcilicet mundo & carni, & etiam crudeli Domino annos iuuentutis concedunt. Tales gemunt tempore nouiſſimo, videntes ſe corpus & carnes magnis, & ſine fructu laboribus conſumpſiſſe. Potentiam vero eorum quæ ſunt ſuper terram Deus conceſſit, ſcilicet diuitias, vt ipſis miſericordiam, & nunquam interituros theſauros in cælo acquirant homines per eleemoſinam; ſicut Saluator iuueni dicebat. Vade, & vende quæ habes, & da pauperibus; & habebis theſaurum in cælo. Et Paulus ad Thimotheum. Diuitibus huius ſæculi præcipe, non ſublime ſapere &c. Sed iſta (ſi pro omnibus parabola interpretetur) dicta ſunt. Conceſſis talentis ad laborandum Saluator, ſtatim proſectus eſt. Quia quamuis nobis, & omnibus operantibus adſit, id ſine noſtræ libertatis præiudicio efficit; taliter enim nos libere operari ſinit, ac ſi abſens eſſet. Propterea dicebat Dauid. Excitatus eſt tan-

Colloſſ.
2. Cor. 2.

Prou. 5.

i. Tim.
6.Profe-
ctus eſt
ſtatim.

Pſa. 77

est tanquam dormiens Dominus tanquam potens
 erapulatus a vino; quia quemadmodum dormientes,
 & præsertim ij qui vini multum epotant, ea quæ ex-
 terius aguntur non vident nec sentiunt, ita cum Deus
 inimicos punire vellet (ait David) veluti excitatus est,
 quia sic eos libere operari permiserat, ac si dormiens
 antea fuisset: eū tamen nec minima nostrarū cogitatio
 nū ipsum prætereat. Quia igitur in nostra reliquit pote-
 state bonū vel malū operari nobis excedere dicitur.

A C C E P T I S vero talentis, nequaquam otio va-
 candum, sed animarum lucrō Insiſtendum & proximo-
 rum salutē. Ita Paulus 2. Cor. 5. Christus pro omnibus
 mortuus est, vt qui viuunt, non sibi uiuant, sed ei qui
 pro ipsis mortuus est. Christus laboriosum & periculo-
 sum prædicationis officium exercens, mortuus est; iu-
 stum est, vt eius successores non sibi solis, sed ipsi uiuāt,
 idem officium exercendo, & animas ad ipsum ducen-
 do. Præcipiebat Deus vt mortuo fratre sine liberis eius
 uxorem alterius frater acciperet, vt fratri suo se-
 men suscitaret, Christus frater noster mortuus est, eius
 ergo fratres prædicatores Christianorum semen susci-
 tare, & augere debent: Sicut Paulus 1. Cor. 4. Vt filios
 meos charissimos moneo, nam & si milia pedagogorū
 habeatis in Christo, sed nō multos patres, nam in Chri-
 sto Iesū per Euangelium ego vos genui, & 2. Cor. 12. Nō
 quero vestra, sed vos; non enim debent filij parentibus
 thesaurizare, sed parentes filijs. Ioseph Aegyptios Pha-
 raoni seruos fecit, sic Prædicatores Christi censum au-
 gere procurent, quem quidem in animabus habet, has
 sibi augere Prædicatores debent. Sic Paulus 1. Cor. 9. Si
 euange-

euangelizauero non est mihi gloria, necessitas enim mihi incumbit, ve enim mihi si non euangelizauero. Multi enim quamuis necessitas sibi prædicandi & lucrum faciendi incumbat, receptis a Christo donis (tametsi non tot sicut alii) præ ignauia & pusillanimitate, efficere negligunt. Nonnullos enim in mundo inuenies taliter temporalibus rebus deditos, vt si quid in illis prudentiæ aut industriæ eminent, totum temporalibus lucris & non spiritualibus accomodant: nam ad spiritualia & suprema inhabiles prorsus videntur: totam vero suam industriam, in honoribus aut diuitiis querendis absumunt: id est acceptum talentum terra inuoluere, scilicet ad praua & inutilia opera sua prudentia vti. De talibus Hierem. 4. dicitur. Filij insipientes sunt, & vecordes sapientes sunt, vt faciant mala, bene autem facere nescierunt: quasi dicat. Insipientes quidem sunt ad spiritualia querenda, sapientes vero ad prauè operandum. (Si verò ad omnes parabola extendatur) multi à Deo accepta talenta non vtiliter sed prauè expendunt, corpus enim libidinibus & comessationibus & lænociniis deturpant, animam vero prauis desideriis complent. Baptismalem gratiam floccipendunt. Tempus autem præciosissimum prius præterisse aduertunt, quam a peccatis resipiscant, res vero temporales in prauos vsus dissipant. Ecce qualiter acceptis à Deo talentis vtuntur. De iis dicebat Osee. 2. Dedi eis frumentum vinum & oleum, & argentum multiplicauit eis, & aurum quæ fecerunt Baal: iisce enim temporalibus rebus, homines sibi idola potius efficiunt: vnusquisq. iuxta id quod concupiscit.

Qui autem vnū accepit ab inuito dedit &c.

Hierem. 4.

Osee. 2.

S cit.

cit. Quauis ista de pigris potius interpretari debeant, qui sua pusillanimitate, & animi depressione acceptū a Deo talentum abscondunt, diuine iustitiæ rigorem pauescentes, hoc est effossa terra talentum abscondere; timent enim spiritualibus lucris se inmiscere. Post multam vero tēporis Saluator reddere dicitur, quod quidem inter ascensionem, & iudicium intelligi debet quod certe respectu nostri longum est. Si vero ad Deum referatur (qui eternus est) breue iudicatur. Tempus enim circa nos dilatatur, coram Deo vero constringitur; quia nos intra tempus continemur, Deus vero extra tempus est, quasi Dominus temporis; & quemadmodum serui coram dominis constringuntur, ita tempus coram Deo. Quia vt Psal. ait. Mille anni ante oculos eius sicut dies hesternæ &c. Sed quia nos tempus continet, tanquam sibi subiectos longum nobis videtur. Ideo dicebat Petrus 2. Pet. 3. Vnū vero nō lateat vos charissimi, quia vnus dies a pud Dominū sicut mille anni, & mille anni sicut dies vnus; nō tardat Deus promissionē suā, sed patienter expectet nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti.

EXIGENDA vero ante actorum ratio, quamuis negligentes territet, eos tamen qui accepta talenta bene administrarunt, summopere delectabit. Et ita qui quinq. talenta acceperat, & qui duo (nam idem de vtroq. iudicium & ad eundem modum interpretari debet) accedunt ad iudicem cum fiducia. Sic Prouer. 3. dicitur. Custodi legem, & consilium, & erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter. Quasi dicat. Non solum si legem quantum ad affirmatiua

Post
multū
vero tē-
poris ve-
nit Do-
nus.

Psal. 89.

2. Pe. 3.

Acce-
dēs qui
quinq.
talenta
accepe-
rat.
Prou. 3.

matia, & negatiua præcepta custodieris, & consilia etiam, opera Charitatis proximis impendendo, & animarum lucrum augendo, tunc vita gratiæ viuens, fiducialiter ambulabis. Et Iob etiam II. dicitur Habebis fiduciam proposita tibi spe: quia studiosi viri qui proximorum salutem procurant, fiducia pleni sunt; certissimis Euangelij verbis sibi spe promissa. Sic Paulus cum fiducia accessit, tot lucra quæ acceptis talentis effecerat, ostendens, ita Petrus, & Ioannes, & alij Apostoli: Sic Dominicus tot animas suo instituto acquisitas tot hereticos, tot Iudæos conuersos, sic beatus Vincentius, Augustinus, Gregorius, animarum lucra, talentis duplicatis ostendent iniusti examinis die. Propterea Paulus dicebat 2. Timoth. I. Certus sum, quia potens est depositum meum seruari in illum diem. Quanta vero alacritate Saluator suos recipiat lucrum animarum ostendentes, vix verbis explicari potest. Ideo Euge. ait, quæ vox exultantis, & gratulantis est. Sic dicitur Sopho 3. Dominus Deus tuus in medio tui fortis ipse saluabit, gaudebit super te in lætitia: Quasi dicat (vt Rupertus exponit.) In die illa vniuersalis resurrectionis, dicet tibi. Noli timere, quia Deus in medio tui, & mors ultra nõ erit; porro gaudiũ, quo super te gaudebit, & silentiũ quo silebit in dilectione tua, minime explicari potest, quia nec oculus vidit, nec auris audiuit &c. quia gaudebit Deus super te, silebit, si quæ per ignorantiã effeceris: tãta erit eius charitas in te, & exultabit in laude tua super tuis virtutibus. Propterea bonum fidelemq. nominat, bonum quidem in se, quia virtutum numeros impleuit, fidelis

Iob II.

Timo. I.

Euge.
serue
bone.
Soph. 3.

Rupertus.

S ij autem

autem dicitur quia concessis sibi a Deo donis, & gra-
 tiis, minimis quidem respectu superiorum fideliter v-
 sus fuit ad proximorum salutem. Ideo ei dicitur intra
 in ra in gau. hū. in gaudium &c. Quasi dicat. Intra nunquam exiturus,
 quia neq. te ego eiiciam, neq. tu exhibis; ego enim sine
 offensa, eiicere non possum, in cælo vero nulla mei of-
 fensa esse potest; quia omnibus inerit rectitudo volun-
 tatis. Sed nec beatus exhibit, quia non habet tædium cō-
 uersatio illius, & etiam est sufficiens bonum, quo volū-
 tas expletur; neq. habet aliquod malum annexum pro-
 pter quod beatus retrahatur ab eius fruitione &c. Nō
 Pf. 147' ergo a beatitudinis loco exire beatus poterit. Ita Da-
 uid. Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum
 Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum,
 benedixit filiis tuis in te. Deus enim veluti seras, & re-
 pagula Hierusalem ciuitatis cælestis confortauit; tali-
 ter, vt intrantes exire amplius nequeant. Gaudium ye-
 ro cæleste perfectum est, nam cum gaudium ad deside-
 rium referatur sicut quies ad motum, tunc vere com-
 pletum gaudium est, cum nihil amplius restat desi-
 derandum; huiusmodi vero beatitudo suprema est, quia
 Deus clare visus, hominum desiderium, & angelorum
 cumulatissime complet. Imo tale est, quod in homine
 totum capere non potest: quia nec homo, nec Ange-
 lus ipsum comprehendere valet. Ideo fidelis seruus in
 gaudium intrat, sed non gaudium in ipsum. Vtriq. autē
 par præmium redditur, quia æquale etiam fuit meritū.
 Ita enim qui duorum talentorum lucrum referebat
 laborauit, sicut qui talentorum quinque lucrum ostende-
 bat. Piger vero, & pusillanimis seruus, in Domini duri-
 tiam

tiam suam negligētiam retorquet, ac si diceret. Taliter homo durus es, vt metas vbi non seminasti. Qualiter vero ista Deo accomodari possunt, non oportet inuestigari; quia falsæ estimationes sunt, quæ hominibus animo depressis multoties circa intellectum occurrūt. Nempe Deum rigidè rationem exigere de prædicationis officio & confessionum audiētia; taliter, vt tutius sit (ne amplius perdat) ab illis abstinere. Sed ad hunc modum ista Deo applicari possunt. Durus Deus dicitur, quia velut inexorabilis, nullum malum impunitū relinquit. Metit autem vbi non seminat, quia a vitiis quandoq. gloriam extrahit, quæ ipse minime seminavit. Et etiam bonum quandoq. ex peccatis elicit, quæ ipse non sparsit. Sed qualiter inutilis seruus talentum integrum Domino reddere possit, qui eo non vsus est ad lucrum, in materiali quidem talento fieri potuit, in dono vero, & gratia a Deo suscepta fieri minime potest; quia qui dono accepto non vtitur quomodo & quando oportet, nequaquam integrum reddere potest. Sed pusillanimis seruus existimavit, non seruando affirmatiua præcepta sed negatiua, ad similitudinem talenti materialis se integrum seruasse: ideo dixit. Ecce quod tuum est. Hunc vero seuerè increpitum in tenebras exteriores Deus mittit, qui interiores semper habuit. Et eum increpans dixit. Quare non dedisti pecuniam meam numulariis: ac si diceret. Si officia in quibus magnum inesse periculum timebas, exercere non audebas, saltem illis te incumbere oportebat; quibus sine periculo aut saltem paruo lucrari poteras: & ego exegissem cum vsuris. Loquitur secundum pessimam

Domine scio quia homo durus es.

Ecce quod tuum est.

Quare non dedisti &c.

serui existimationem : ac si diceret. Quia existimabas me metere vbi non semino, debebas etiam consequenter existimare, me pecuniam meam cum vsura exacturum. Vult vero talibus verbis Deus in sinuare, debuisse seruum pigrum cum aliquo societatem inire, & pecuniam ad aliquod certum lucrum exponere. Poena vero huius inutilis serui fuit, talentum quod otiosum seruauerat, ab ipso tollere, & frugi seruo concedi non quantum ad vsu, sed quantum ad gaudium: Quia fidelis serui gaudium accrescit. Quia iusti in coelo, non solum gaudebunt de donis rite ab ipsis administratis, Apo. 3. sed etiam de donis aliis collatis. Iuxta illud Apo. 3. Tene quod habes, & nemo accipiat coronam tuam; quia omni gaudium habenti, dabitur ei amplius gaudium.
 Omni habenti dabitur
 Ab eo vero qui indigne talentum habuit, & pigre eo vsus est, in resurrectione, quod videtur habere gaudij auferetur ab eo. Studeamus ergo talentis a Deo acceptis recte vti, & animarum lucrū procurare: vt in gaudium Dei intrare mereamur.

DVO DEBITORES ERANT
 CUIDAM fœneratori, vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Lucae. 7.

Pharisæus qui Christum conuiuio exceperat primo iudicauit in corde suo Christum non esse Prophetam. Deinde iudicabat mulierem non debere admitti ad con-

ad cōtractū, eo quod esset peccator ix. Ideo Saluator hāc parabolā proposuit, cuius scopus est, ostēdere primo se esse Prophetā, cū illius cogitationi respōdeat. Deinde demōstrare melius se fecisse cū illā ad cōtractū admisit, quā cū eius cōiuiū acceptavit. Postea intēdit ostēdere eā iustiorē Phariseo, & ita Pharisicā superbiam taxat ostēdēs nō debuisse ipsum, mulierē exhorrescere, cū eque peccator esset. Ad literā vero intelligēdā notādū est feneratoris nomē pro mutuāte accipi. Denari⁹ vero nummi genus est æqui valetq. dragmē &c.

N V N C ad parabolæ interpretationem veniamus. Christus creditor erat, Simō vero & Maria debitores erant, quia peccatores. Ex quibus Maria magis dilexit Christū, quā Phariseus, quia cognoscebat maius debitū, quod sibi remitti postulabat, Phariseus vero minus, quia minus se debere existimabat. Quod vero Maria etiā plus amaret Christū, aperte ostēditur ex tribus differētiis. Prima est quia Pharise⁹ nec a quā simplicē Christo dedit ad laudādū pedes. Maria vero lachrymis rigavit pedes & capillis terxit. Secūda est quia Simō nec oculū Christo dedit in amicitiae signū. Maria vero pedes eius incessanter osculata est. Tertia est quia Phariseus nec oleo simplici caput Christi vnxit. Maria vero vnguento præcioso caput eius vnxit. Tunc Saluator cōuersus ad Simonem ait. Contemplare hāc mulierem quam indigne ad contactum admissam iudicasti, certē cognosces ipsā te superare & magis me diligere. Nā sicut ex duob⁹ debitorib⁹ cēsēs illū magis creditore diligere cui maius debitū dimissū est. Ita inte & hac muliere accidit hęc nāq. mulier quia multum se debere

debere existimauit, maiorem gratiam a me petiit, & expectauit, & propterea multum me dilexit. Tu autem quia minus te debere existimasti, etiam putasti te minore gratia indigere, & ideo minus etiam dilexisti. Propterea dico tibi remitti ei peccata multa quoniam multum dilexit, tibi autem parum dimittitur quia parum diligis. Videtur autem ecouerso inferendam fuisse conclusionem secundum parabolæ exigentiam. Postulat enim parabola hanc illationem, quoniam remittuntur ei peccata multa, ideo dilexit multum, infert vero Christus, remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Deinde etiã dubitatur quomodo ideo remittuntur quoniam dilexit, cum remissio peccatorũ gratuita sit. Huic dubitationi primo satisfaciam, sed obseruandum est prius ex Theologorum fere omnium sententia, iustificationem non esse motum diuersum ab infusione gratiæ diuinæ quæ est charitas, vel saltem non est sine charitate, ita vt charitas non se habeat vt effectus consequens iustificationem, neq. vt dispositio præcedens, sed sit causa formalis iustificationis, & ita in ea se habet sicut caliditas in calefactione, eo enim ipso quis est iustificatus, quo illi per fidem infusa est charitas Dei ex merito Christi. Hoc præfixo bifariam quæstioni responderi potest, primo vt verba Christi intelligantur de plenaria remissione, qua nõ solum culpa sed etiam pœna remittitur, & quia remissio pœne meretur per charitatem ideo dicitur remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Si vero Christi verba intelligantur tantum de remissione culpæ, interpretandum est remissionem attribui dilectioni charitatis, nõ
tanquam

tanquam causæ disponenti & meritorie, sed tanquam causæ formali, quia eam perficit vt formalis causa, & ideo dictum est. Remittuntur ei peccata multa, quoniã dilexit multum, ac si diceretur. Aqua desit esse frigida quia facta est calida. Ex iis quodammodo etiam primæ quæstionis solutio patet, quare scilicet inuersa inferatur conclusio, nam illa duo reciprocantur, quia & multa dilectio est causa remissionis multorum peccatorum, & remissio multorum peccatorum est causa dilectionis, sed diuersimode, nã remissio est causa multæ dilectionis, tãquã disponens & prouocans, quia prouocamur ad amãdum eum, quem consideramus sua bonitate nobis peccata remittere. Dilectio vero est causa remissionis tanquam perficiens ipsam remissionem. Et ita vtrumq. inferri potuit, Christusq. vtrumq. intulit, nam dixit cui autem minus dimittitur minus diligit. Ex quibus manifestum est remissionem peccatorum non in omnibus assimilari remissioni pecuniarum, nam amor non perficit remissionem pecuniarum, sed ipsam consequitur, dilectio vero, perficit remissionem peccatorum vt dictum est, & ideo Saluator inuersam intulit conclusionem.

CONCIO.

I corusciferi cõuexa cæli, varia nobis astra demonstrant, non eodem fulgore micãtia, quia non eque Solis splendorẽ participant ita vt alię, aliis illustriores videãtur, vt Paulus

T

diceba

1. Co. 15 dicebat. 1. Co. 15. Stella difert a stella &c. Non mirum est Ecclesiam, quæ toties a Christo regnum cælorum dicitur, multos nobis Sanctos proponere, vario sanctitatis splendore micantes. Taliter enim Sanctorum quidam, aliqua virtute micant, & aliis præstant, ut de illorum quolibet illius virtutis gratia dici possit. Non est inuentus similis illi &c. Inter omnes vero Sanctos Maria Magdalena, eximio splendore fulget, quæ nobis hodie ut exemplar, & speculū pænitiæ proponitur qua quidem ita resplenduit, ut Christus non solum antæ actæ eius vitæ scandala obliuioni perpetuæ tradiderit, sed multis aliis prætulerit, Phariseo, præsertim, qui in sua falsa iustitia confidens, mulierem ad Christi contactum ad missam mirabatur, è contra vero Saluator ipsam eo iustiorē, & ab ipsa charitate superari, proposita parabola declarauit. Qua ad tacitam eius cogitationem respondet, ostēdēs aperte se Prophetam, contra illius falsam æstimationem esse, qui cogitationis eius occulta penetrauit.

Roga
bat le
sum qui
dā Pha
risæus.

INVITAVERAT Christum Phariseus, vel ut ipsi gratiam repēderet procurator fedissimæ lepre morbo, vel ut sanctitatis opinionem apud vulgus ex Christi familiaritate acquireret, solent enim quandoque homines sic gloriam captare: vel ut ipsi inter prandendum si quod forte (ut affolet) verbum, vel contra leges, aut Principes decideret, calumniarentur & in crimen vertentes accusarēt: quod quidem quandoque a Phariseis effectum Lucas commemorat, nam Pharisei, ut vitam Christi explorarent & calumniarentur ipsum ad prandium inuitarunt. Saluator vero conuiuium minime renuit, non solum ut omnibus, etiam inimicis se facilem exhiberet, ut nul

Luce. 14

la co-

la eorum perfidia excusationem haberet, sed vt in con-
 uuij huius domo, velut in theatro, suæ misericordiæ
 diuitias ostenderet, potestatemq. remittendi peccata, per
 peram a Iudæis interpretatam, ad quam tot veteris le-
 gis holocausta pertingere, non potuerunt. Hanc Chri-
 stus in muliere ipsa ostendit, quam Lucas Euangelista
 depingens: impudiciam, lasciuiam, læuociniam, inho-
 nesta verba, & opera, meretricium factum, infamiam, a
 amoresq. perditissimos, vno solum vocabulo quo ip-
 sam peccatricem absolutæ nominavit, perstrinxit. Eo
 enim misera peccato seruebat, quod omnia penè
 peccata secū afert. Qui enim luxuriosus est, omnibus
 aliis peccatis vt plurimum succumbit. Talis quippe su-
 perbus est, qui sibi neminem equari patitur, se dom-
 nes præse contemnit; vt vel sic pluris ab Amata estime-
 tur. Gulosus est etiam, qui sæpè comotationibus con-
 uuijsq. quibus luxuria nutritur, indulget. Inuidus est e-
 tiam, qui alios sibi præponi aut se diuitiis. excedere &
 favore conspiciens, torquetur. Est similiter iracundus,
 ita vt plerosq. videas meretricū gratia, quarum amori
 succubunt, alios ad duellum prouocare, & in illarū cō-
 spectu cruentissime digladiari. Desidia etiā luxuriam
 cōsequitur, luxuriosi namq. per compita & triuios &
 plateas, otia teretes vagantur. Auari etiā luxuriosi sunt,
 & in pauperes crudelissimi, vt sibi res sufficiant ad scor-
 ta alienda. Eadem vero de luxuriosis fæminis sen-
 tiendum, nam superbissimæ sunt huiusmodi, vt in-
 cessu & ceruice elata vestibus ad id artificit se confe-
 ctis ostendunt, Gulosæ & desidiosæ & inuidæ siquæ sunt
 in mundo, meretrices sunt, & auaræ quæ multis patri-

Mulier
 quærat
 in ciui-
 tate pec-
 catrici

monia consumere compulerunt, propterea Paulus
 Gala 5. dicebat ad Galā. 5. Manifesta autem sunt opera car-
 nis, quæ sunt fornicatio, immūditia, impudicicia, luxu-
 ria, Idolorum seruitus, veneficia, inimicicię, contentio-
 nes, emulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inui-
 diæ, homicidia, comessationes, ebrietates, & his simi-
 lia, talibus vitiis penè Magdalena implicita, absolu-
 te peccatrix vocabatur. Est etiam quia vt infamis no-
 men perdiderat. Aliqui namq. non solum peccato-
 res, sed infames effuse vitiis indulgentes euadūt. Idq.
 Nau. 3. Deus in peccatorum poenam permittit. Ita Naum 3.
 Ecce ego ad te, & reuelabo pudenda tua, & ostendam
 gentibus meditatem tuam, & Regibus ignominiam
 tuam. Et ita cum nec Dei timore, nec hominum vere-
 cundia, peccator permouetur, induratur, & tardus
 ad resipiscendum euadit. Ita Hierē. 30. Propter multi-
 tudinem iniquitatis tuæ, dura facta sunt peccata tua:
 Quasi dicat. Quia non solum fornicatione, sed multis
 aliis flagitiis, Deum prouocasti, dura facta sunt pecca-
 ta, id est te etiam indurauerunt. Taliter affectam mise-
 ram hanc foeminam, impotenter vitiis seruientem,
 Deus peculiaris auxiliij oculo, paucissimis communica-
 to, intueri dignatus est. Sicut Ezechi. 16. dicitur. Tran-
 siens per te vidi te conculcari in sanguine tuo, & dixi
 tibi cū esses in sanguine tuo. Viue: Quasi dicat. Huma-
 no more Deus loquens. Transiui per te, & sublimi meę
 intelligentiæ oculo, vidite conculcari in peccatis, quæ
 per sanguinem significantur, & quanuis peccator qui-
 libet conculcetur, tamen de luxuriosis peculiariter, in-
 telligitur. Ideo dicitur Ecclesiastici 9. Omnis mulier
fornica-

fornicaria, vt stercus in via conculcabitur, quia vilis reputatur, propter infame peccatum. Et dixi (quod apud Deum facere est) cum in peccatis esses, peculiare tibi auxilium gratiæ præbens, viue, id est nolo vt perpetua peccatorum morte damneris. Iste vero, adeò singularis fauor, non omnibus, sed his quibus Dei bonitati visum est, conceditur. Quemadmodum enim temporales Domini, seruis suis ea quæ cum illis pacisci placuit, non denegant, quandoq. vero aliquibus præter id quod pacti sunt, aliquid aliud in amoris, & beneuolentiæ signum, concedunt veluti vestem aut torquem. Ita Deus, nulli auxilium denegat quod promisit, aliquos vero peculiari fauore prosequitur, singulari modo eos ad se trahendo, quare vero hunc trahat, & illum minime, nobis iudicare non licet. Ista vero peccatoris ad Deum per ipsius motionem conuersio, quadam interius collustratione, quæ fit per motum fidei, & secretum Dei magisterium, grauissimis verbis Iob de clarauit cap. 33. Quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectis, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina, vt auertat hominem ab his quæ fecit, & liberet eum a superbia, eruens animam eius a corruptione, & vitam illius vt non transeat ad gladium, increpat quoq. per dolorem in lecto, & omnia ossa eius marcescere facit, abominabilis fit ei panis, & cibus antea desiderabilis. Quibus verbis conuersionis initium, progressum, & terminum explicauit. Quando homines peccatorum sopore correpti dormiunt, & in delectationis lecto quiescunt mandatorum Dei oblit, vnus in lecto auaritiæ, alter in lecto lu-

Simile.

Iob. 33.

xurij, alius gulæ &c. Tunc particulari Deus motione eorum aures aperit per interiorē inspirationē, & per secretum magisteriū instruit quem eligit, & erudit fide ei exquisitissima dānatorum tormenta, cælestis vitæ iacturam, peccatiq. incommoda declarante, vitæ præsentis miseriam, id vero Deus efficit vt ipsi timorem incutiat, quo auertat eum ab his quæ fecit, scilicet a luxuria, ab ira, auaritia, & vt liberet animā eius a corruptione peccati, & præsertim a radice, scilicet superbia ab amore sui, ne propter ipsum transeat in gladium diuine ultionis: iste timor peccatorem torquet, sed ne animum despondent, spēs adiuuat thesauros ei diuinę misericordię aperiendo, & quanta pro nobis pertulerit, scilicet crucem, verbera, clauos &c. Tunc peccator amore quodam fertur in eū qui talia misericordię viscera ad aperta ad omnes habet, & qui tanta pro se tulit: iste amor dolorem causat, quod tantam maiestatem offenderit, ideo dicit increpat eum per dolorem in lecto, nam amor ille increpat eum cum dolore, quod Deum offenderit, & tunc taliter detestatur peccatum, vt magnopere abominetur ante actā vitam, & ea quæ Dei oblitus effecit: inio quæ voluptatem ei antea afferebant detestatur, propterea dicit abominabilis fit ei cibus antea desiderabilis, modo exossus ei fit, & nollet Deū offendisse, & ea in quibus antea delectabatur, ita odio prosequitur, vt nihil illi sit abominabilius. Taliter affecta erat Magdalena per interiorē Dei motionē, cū ad Christum perrexit.

Vt cog-
nouit
quod Ie-
sus &c.

LAVDE vero dignissima profecto iudicāda est, nā cū omnes fere Christū corporeæ sanitatis gratiā quererent,

tarēt, ipsa pro animę salute Saluatorē quęsiuit, de quo dicitur Ps. Qui sanat cōtritos corde; Quasi diceret. Sa-
 name Domine & sanabor Hiere. 17. Ad hoc enim Chri-
 stus precipue carnē assumpserat, ita etiā Hiere. 3. Cōuer-
 timini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras.
 Quasi dicat. Auersi estis a me, conuertimini, & sanabo.
 Et similiter Hiere. 30. Obducā cicatricē tuam, & salua-
 bo te a vulneribus tuis. Quasi dicat accede anima per
 dolorem, & vulnus quod peccatum inflixit obducā, &
 curabo te a vulneribus peccatorum. Sed mirum quod
 tot conuiuas non erubuerit, qui forte aliam deterre-
 rent. Sed qui spiritu Dei agūtur, omnia euincunt. Ita di-
 cebat Esa. 25. Spiritus robustorū quasi turbo impellens
 parietē. Diabolus enim ante eos qui cōuerti volūt, pa-
 rietē impedimētorū opponit, quibusdā enim pręterite
 vitę dulcedinē, & peccati cōsuetudinē, aliis penitētię la-
 bores aggrauat, aliis spē veniæ cōsequendę adimit, &
 difficile ostendit veniam obtinere, aliis restituēdi dif-
 ficultatē proponit, & ita pusillanimes territat, & a pro-
 posito virtutis calle multoties auertit, sed robusti in
 quibus Spiritus sanctus radices misit, quasi turbo parie-
 tem impedimentorum impellunt, & transgrediun-
 tur. Sicut Magdalena quę a Spiritu sancto ducta, &
 robustior facta, impedimenta quę sibi Diabolus op-
 ponebat protriuit. Christum vero ita erubuit, vt ne-
 quaquam ante eius faciem compareret, sed retro prę-
 verecundia sicut Publicanus stetit. Verecūdia vērō quę
 peccatorum confessionem impedit damnabilis est, si-
 cuti multas videas quę cū iuerecunde multis Deū of-
 fensis irritauerint, ante confessarium positę, peccata
 fateri

Psal.

Hiere.

17.

Hiere. 3

Hie. 30.

Esa. 25.

Stansre

tro.

Gene. 31 fateri verentur Rachel idola absconsa tenens ostendere recusabat. Ita multi peccatorum idola præ verecundia contegunt. Alij vero sine dolore ita confidenter, & sine rubore peccata cōmemorant, vt historiam texere videantur. De talibus dicitur **Hiere. 6.** Confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: Quasi dicat. Cum tot enormia crimina comisissent, non erubuerunt. Peccata quidem aperte, sed cum verecundia explicanda sunt. Ita dicitur **Ecclesiastes 8.** Peccator ex eo quod cencies fecit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognoui quod erit bonū metuentibus Deū, qui verentur faciem eius. Quibus verbis ostenditur peccatorem a Deo per patientiam sustentatum, qui centies malum, id est multis peccatis inuolutum, si Deum timeat, & faciem eius reueretur, in bonum ei cedit, quia feruētior quandoq. euadere solet, dolorq. eius crescit ex peccatorum multitudine. Retro vero ex verecundia posita Magdalena, clarissima integerri me contritionis signa (si quæ alia in mundo) ostendit. Nam lachrymarum fontes ab eius oculis erumpētes, pedes Saluatoris rigabant, ad eorum cōfusionem qui cum tot annis, totq. grauissima peccata cōmiserint, non lachrymas modo, sed nec tantulum interius permouentur. Videant ergo peccatricem taliter indolentem, vt imbres ab eius oculis effluere videantur. De ipsa dicitur **Prou. 4.** Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Ac si dicat. Diuide mercatoribus aquas tuas, vt plorent iniquas captiones quibus pauperes irretire student. Diuide dominis temporalibus, vt plorent tyrānidem quā exercent; diuide luxuriosis &c.

Lacry-
pmissa-
it riga-
re &c.

Prou. 4

Nec

Nec lachrymis solum, sed capillis ore & unguento officiosa, & dolorem testantia opera efficiēbat, nam capillis pedes Salvatoris tergebat, ore vero osculabatur, & unguento ungebatur. Victores post devictos hostes, solent eorum signa raptando portare. Ita Magdalena devictis hostibus scilicet, Diabolo, mūdo, & carne, ea que veluti eorum signa erant, nempe capillos, os, unguenta, & alia, ante Christum raptabat. Id a nobis Salvator expetit, ut qua sollicitudine mundo, & Demonij, & carni seruiamus, ea ad ipsum conuersi eius voluntatem impleamus. Propterea dicebat Paulus ad Rom. 6. *Hum. Rom. 6.* *Sim. 1e.* *simile.* *Hiere. 6*
 Humanū dico propter infirmitatē carnis vestræ, sicut exhibuistis membra vestra seruire iniquitati ad iniquitatē, ita nunc exhibite seruire iustitiæ in sanctificationē. Ita Magdalena capillos, quibus multos antea ad lasciuiam prouocauerat, ad obsequium Christi conuertit. Os ab impudicis osculis ad pudica conuertit. Unguento etiam quo plures ante allexerat, Saluatorem unxit. Et oculis quibus multos antea inhoneste conspexerat, lachrymarum imbres effluebant. Tantarum vero lachrymarum in Magdalena, culpæ cognitio extitit, quā si nos peccantes cognosceremus, inconsolabili profecto luctu deplorantes doleremus. Si alicui vnicus filius esset multarum possessionum hæres, & sua culpa propter incuriā moreretur, certe quandocunq. id cogitaret, acriter & ex animo indoleret. Vna nobis anima a Deo concessa est, Regni, celestis hæres, quæ quidem culpa nostra per peccatum extincta iacet. Quibus obsecro lachrymis digne tantā iacturā deplorabimus? Ita Hieremie 6. *Filia populi mei accingere cilicio, conf-*

V perge-

pergere cinere, luctum unigeniti fac sibi. Taliter Magdalena ad Christi pedes, animam peccato mortuam deplorabat. Mulier Sunnamitis ad Elisei pedes, defunctum filium inconsolabilibus lachrymis deplorabat, Giezi vero eius discipulus, eam a pedibus Prophetæ amouere voluit, cui dixit Elisæus. Dimitte eam, quia anima illius in amaritudine est, Magdalena ad pedes Saluatoris demissa veluti defunctum filium deplorabat, animam videlicet peccato mortuam, Phariseus vero indignum ratus, quod ad Christi contactum accederet, existimabat Christum minime ipsam cognoscere, qui sui copiam ipsi ad contactum faciebat.

QVIA igitur ista Phariseus mente agitabat, prudētissime Saluator parabola respondet eius cogitationi, ostendens contra Pharisei estimationem se Prophetam esse. Et quia Phariseus indignum iudicabat Christum mulierem ad contactum admittere, ostendit potius, imo equius ipsam admissam, quam conuiuium eius acceptasse, quia cum vterq. peccator esset, sua misericordia indigebat. Ostendit etiam hac parabola peccatricem ipso meliorem esse. Phariseum vero reprehensurus, nequaquam aperte id facit, sed cōmiter ipsum prius compellans, dicendi potestatem ciuilitate postulauit. Foeneratoris vero nomen, pro mutuante accipi debet, in præsentem: Qui quidem creditor Deus est, cui nos peccantes debitores restamus, sicut in oratione dicimus dimitte nobis &c. Nonnulli quinquaginta, alij vero quingentos denarios debent, prout grauioribus ipsum criminibus, vel longiori tempore prouocarunt. Et si vtrisque Deus parcit, illi plus eum amant quibus
plura

Duo de
bitores.

plura peccata dimisit. Sed ad litteram reuertamur. Saluator creditor erat, Simon, & Maria debitores, Maria vero plus Christum quam Simon diligebat, quia cognoscebat maius sibi debitum remissum. Imo remitti postulabat. Ille vero minus diligebat, quia suum debitum minus esse putabat. Quod Christus aliquibus diuersitatibus, inter Mariam, & Phariseum re-
 pertis ostendit. Prima quia Phariseus, nec aquam ad lauandum pedes concessit, Maria vero non aquam, sed lachrymas ad lauandum dedit, & capillos quorum mulieres magnam curam habere solent, ad tergendum exposuit. Phariseus nec ori Christi osculum dedit, Maria vero pedes eius incessanter osculabatur. Phariseus nec oleo in letitiæ signum caput Christi vnxit Maria vero præcioso, & odorifero vnguento, pedes Christi vnxit. Ista maioris dilectionis signa sunt. Propterea ipsi dicebat. Vides hanc mulierem? Ac si diceret contemplare eam, & videbis te, ipsam iustiolem, meq. plus te diligere: quia plus se debere cognoscit. Christus vero non intulit, dilexit multum, quia dimissa sunt ei peccata multa prout parabola postulare videtur; sed intulit remittuntur ei peccata multa, quoniã dilexit multũ. Quia charitas in iustificatione est veluti formalis causa, & propterea ista duo reciprocatur, nã multorum peccatorũ remissio, est causa multę dilectionis, & multa dilectio remissionis multorum peccatorũ, sed dilectio quasi formalis causa remissionẽ perficiẽs, remissio vero quasi disponẽs, & prouocãs, quia prouocamur ad amãdum, eũ, quẽ cõsideramus sua bonitate nobis peccata dimittere. Et propterea Saluator vtrũq. intulit, quia etiam

Remittuntur
tibi peccata tua.

dixit cui minus dimittitur minus diligit. Quæ quidē sententia, de debitoribus intelligēda est. Ac si diceret Simoni. Hęc mulier quia multum se debere existimauit, maiorem gratiam a me expectauit, ideo magis dilexit. Tu vero, qui minus te debere existimasti, gratia minore te indigere putasti, ideo minus dilexisti. Ad mulierem vero conuersus Saluator, iobelcum plenissimum concessit dicens. Remittuntur tibi peccata tua. Quia fides quæ principium conuersionis extitit, te saluam fecit. Propterea in pace sedata conscientia proficisci poteris. Sed cum iuuenis ad huc esset, & secum arma defferret, quibus Hierosolymæ iuentutem expugnarat, nempe vnguenta, crines, oculos, & alia, quomodo in pace proficisci poterat? Sed ea Deus in ipso commodum commutauit. Ita dicebat Dauid Arcum conteret, & confringet arma, scuta comburet igni. Deus enim arma pulchritudinis Magdalene quibus tot iuuenes expugnauit, confregit, & igne ardētissimæ charitatis combusit. Et ita per amorem carnis in sultibus quasi consopitis, in pace poterat abire. Et etiam quia in integram Saluatoris amiciciā recepta est, quia nec peccatorum vestigium remansit, sed omnia charitas consumpsit. Ita Pro. 10. Vniuersa delicta operit charitas. Christus enim nequaquam sicut chirurgicus curat, qui semper vulnerum signa relinquit quātunuis peritus sit. Sed Christus nec peccati signū in anima relinquit. Marit⁹ quāuis adulterā recipiat, nō eisdē oculis vt antea respicit, sed Saluator ex toto peccatorū obliuiscitur, quia ita eā beneficiis prosequitur, ac si nō peccasset. Sic Esa. 38. proiecisti post tergūtū omnia peccata mea.

N E M O

NEMO ACCENDIT LUCERNAM, & in abscondito ponit, neque sub modio &c.

Lucae ii.

DV. Æ Parabolæ proponuntur in hoc Euangelio quas non est ad modum difficile explicare. Prima est. Nemo accendit lucernam &c. Huius primæ scopus est ostendere (vt Cardinalis Gaetanus ait, cuius mihi expositio in præsentia valde placet) finem & fructum Euangelicæ doctrinæ. Nomine igitur Lucernæ se ipsum intelligit, fuit autem accensa cum lux diuinitatis nostræ humanitatis materiæ iuncta fuit, lucebat vero Saluator doctrina Euangelica, & diuinis operibus, fuit igitur accensa non vt lateret, sed vt esset super candelabrum vt quicumq. Ecclesiæ domum ingrederentur viderent lumen, & illuminarentur, lumine fidei Euangelicæ & doctrinæ.

OCCASIONE vero accepta a lucerna, Saluator aliam parabolam proponit, de lucerna, diuersa quidem a præcedenti, nam præcedens lucerna est communis ad illuminandum omnes ingredientes Ecclesiam, hæc autem est lucerna vnicuiq. propria, deinde quia prior lucerna semper est lux, ista vero multoties obtenebrescit. Huius igitur scopus est ostendere ex vitiato mentis oculo cuncta mala provenire, haud occulte ea similitudine Phariseorum

V iij

prauos

prauos mores taxans qui ex peruerso mentis oculo procedebant. Est ergo hæc similitudo. Sic se habet omnium operationum congeries ad rationem, sicut totum corpus humanum ad oculum, nam sicut corporis lucerna est oculus, ita operationum ratio, quemadmodum ergo cum oculus qui est lucerna corporis, clarus, purus, simplex sine lippitudine, est totum etiam corpus lucidum & clarum est, ita cum ratio recta est, & pura sine admixtione contrarij, tota operationum congeries siue omnium operum corpus lucidum etiam & bonum est, sicut igitur homines magno opere curant, vt oculus clarus conseruetur, ne omnia illis intenebras conuertantur, ita etiam qui bene operari cupiunt curare debent ne mentis lucerna per errorem obtenebrescat, nam aliter omnia opera erunt tenebrosa, si autem conspicua fuerit & sine tenebris, tota etiam opera.

tionum congeries clara

erit, &c.

CONCIO.

QRVENTVS humani generis, hostis per Dei offensam receptus, quanuis multa corporibus intulerit detrimenta, circa animæ tamen vires potissimum grassari voluit. Inter eas vero rationis lumen quod magis in hominibus splendere videtur, quoq. vno reliquis animantibus præstant, ita tenebris inuoluit, vt nihilo penæ brutis, meliores, imo ipsis similes obscuris peccatorum

torum actibus redderentur. Tantæ vero calamita-
 ris cælestis pater miseratus, supremum suæ lucis splen-
 dorem mittens nostræ naturæ coniunctum, veluti
 lucernam accendit. Sic dicebat Dauid. Exortum
 est in tenebris lumen rectis &c. Nam lumen, lucem
 veluti in materia significat. Ab hoc lumine cæcæ ho-
 minum mentes, quæ velut extinctæ lucernæ iudi-
 cari possent; illuminantur, ne tenebris obuolutæ,
 a virtutum calle eos ab errare faciant. Sic dicitur
 Ecclesiastici 51. In sapientia eius luxit anima mea, &
 ignorantias meas illuminavit. Ista sunt quæ Salua-
 tor hisce duabus parabolis insinuare voluit, se primo
 lucernæ comparans & ex qua tota in nos lux ama-
 nat, deinde rationis lumen, quod in mentibus ho-
 minum splendere videtur, etiam lucernæ confe-
 rens, quæ viam nobis (si clara & perspicua sit) o-
 stendit. Sed quam apte Saluator lucernæ compare-
 tur videamus. Lucernæ ex oleo, vel ex cera, si ig-
 nis applicetur, aut flamma, accenditur, totamq. do-
 mum, in qua est, illustrat. Sic humanitati Christi
 ignis diuinitatis applicatus per vñionem personalem
 ipsam incendit. Ita dicebat Esaiæ 10. Erit lumen Is-
 rael in igne, & sanctus eius in flamma. Quasi di-
 cat. Lumen in Ecclesia, quæ per Israel signifi-
 cat, veluti in igne erit, & sanctus, scilicet Dei fi-
 lius, erit veluti in flamma, quæ applicata huma-
 nitati ipsam quasi lucernam accendet. Quam qui-
 dem non abscondit quia non fuit expediens Salua-
 torem solitariam vitam agere, neq. in confrago-
 sis deserti recessibus commorari, sed communem
 vitam

psal. 111.

Eccl. 51.

Nemo
accedit
lucernæ.

Esa. 10.

Et in ab-
scondi-
to pro-
mit.

vitam agere debuit. Erat enim mundi præceptor. Eius ergo doctrina minime occultari debuit. Erat etiam Medicus, & ita oportuit ipsum inter infirmos commorari. Erat etiam Dei, & hominum mediator, facilem ergo ad se hominibus accessum præbuit, vt facilem etiã ipsos ad Deum accessum habituros ostenderet. Magna differentia est inter particulares Duces exercitus, & supremum Ducem, qui cum Imperio toti exercitui præest. Christus supremus erat omnium fidelium Dux; alij vero particulares. Et ideo Ioannes Baptista in deserto commorabatur, & alij multi: Saluator vero omnibus officia distribuere debebat, & cuiusq. status homines ad beatitudinem dirigere; & ideo cum omnibus eum publice conuersari oportuit, vt omnibus prodesset ea propter pater eum in mûdo quasi lucernam accendens, minime abscondit, sed super candelabrum excellentiæ capitis posuit, vt omnes illuminaret. In templo ante tabernaculum foederis post velum lucerna perpetuo accensa erat. Ita in Ecclesia Saluator, veluti lucerna super candelabrum splendet. Et ipsi soli eius lumen aspiciunt, qui Ecclesiam ingrediuntur, reliqui tenebris obuoluntur. Cum totum Ægyptum palpabiles tenebræ occuparent, Hebreos in terra lesse splendidissimus fulgor illuminabat. Ita cum omnes illi qui extra Ecclesiam sunt, obscurissimis errorum tenebris inuoluantur, fideles, qui in Ecclesia sunt, omnes illuminantur. Ideo dicebat Paulus 2. Cor. 4. Si coopertum est Euangelium nostrum, in iis, qui pereunt, opertum est, in quibus Deus huius sæculi excæcauit mentes in fidei, vt non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Christi

Sed super candelabrum
Leu. 27.

2. Co. 4

Christi, qui est imago Dei, Dixerat Apostolus Iudæis ante aduentum Christi omnia velata fuisse, in cuius signum cum legebatur Moses velum positum erat &c. Christus vero velum abstulit, quia sicut lucerna super candelabrum omnes illuminauit. Et suis etiam publice prædicare præcepit, cum dixit. Nihil opertum est &c. Luce. 8.
Math.
10. Et quod in tenebris audistis, in lumine dicetur. Si forte vero Euangelium veritatis Christi opertum est, tōlis illis, qui pereunt, quia non credunt, coopertum est, quia Diabolus illorum mentes excæcauit, vt non fulgeat illis claritas veritatis Euangelij. Econtra vero fideles, qui Ecclesiam ingressi sunt omnes illuminantur. Sicut dicebat Paulus 2. Thimo. 1. Manifestata est autem nunc per illuminationem Saluatoris Iesu Christi, qui destruxit mortem, illuminauit autem vitam, & incorruptionem per Euangelium, in quo positus sum ego prædicator. Loquebatur Paulus de gratia Dei, quæ ab eterno non fuit manifestata. Sed tempore Christi, per cuius illuminationem innotuit, ipse autem mortem destruxit, & vitam illuminauit, id est quasi lumine declarauit, & ad Colo. 1. Dignos nos fecit in partem 2. Ti-
mo. 1.
Collo. 1 fortis sanctorum in lumine. Quæ autem de infidelibus diximus, de fidelibus, qui prauis operibus incumbunt, dicere possumus, si per lumen gratiæ Christi gratum facientem intelligimus; homines enim, quanuis lumine fidei collustrati sint, si peruerse viuant nequaquam a Christo lumine gratiæ illuminantur, sed peccatorum tenebris inuoluuntur. De quibus dicebat Iob. 14. Iob. 14. Ipsi rebelles fuerunt lumini. Quasi dicat. Nō solū nō illuminantur, sed suis prauis operibus lumini resistunt. Quibus etiā X dicebat

Ephes. 5.

dicēbat Paulus ad Ephes. 5. Nolite communicare operibus in fructuosis tenebrarum, magis autem redarguite, quæ autem in occulto fiunt ab ipsis, turpe est dicere. Omnia vero quæ arguuntur, a lumine manifestantur, omne enim quod manifestatur lumen est. Propterea dicit. Exurge, qui dormis, & illuminabit te Christus: Quasi dicat. Operibus pravis quæ tenebrarum sunt nequaquam communicare oportet, sed ea potius redarguere: quod vero ipsis non sit communicandum, ostendit Paulus, quia adeo turpia sunt, quæ in occulto a prave operantibus fiunt, ut turpe etiam sit dicere. Quod autem redarguere ea oporteat, ostendit: quia qui in gratia sunt, lux veluti sunt, & lux manifestare solet, & hoc officium redarguendi in scriptura explicatur, cum dicitur. Exurge qui dormis &c. Quo vero scripturæ loco ista contineatur non explicat Paulus forsã Esa. 50. & 60. Vbi dicit. Esa. Quis ambulat in tenebris, & non est lumen ei, speret in Domino. Deus enim est qui illuminare potest sua gratia. Sic Paulus ad Ephes. 1. Non cesso pro vobis gratias agens, memoriã vestri faciẽs in orationibus meis, ut Deus Domini nostri Iesu Christi pater det vobis spiritum sapiẽtię, & reuelationis in agnitionẽ eius illuminare oculos cordis vestri: observa, quas partes oratio Pauli habuerit. Primo gratias agit pro collatis donis Ephesius, postea pro eis petit, Deum qui (ut in multis codicibus habetur) pater est Christi, ut eis det donum Spiritus sancti, quod est sapiẽtia, & det eis oculos cordis illuminatos. Quẽadmodum enim corpus oculos habet, ita & cor oculos habet, scilicet rationẽ. Et sicut corporalis oculus est veluti lucerna corporis, ita ratio est

est lucerna vitæ: quia lucerna ostendit vbi pedes figere debeamus, ita corporalis oculus ostendit viam ad incedendum corpori, & ratio etiam ostendit menti quid agere debeat. Sic Prouer. 14. In facie prudētis lucet sapientia. Et Ecclesiastici 8. Sapientia hominis lucet in vultu eius. Et quemadmodum si oculus corporalis lipitudinis vitio labore, vel ex mixtione pulueris turbetur, pedes, & alia corporis mēbra dirigere non valet, ita mentis oculus, scilicet ratio, si depraueatur, vel ex admixtione temporalium offuscetur, respicitate nos etiam in operibus facit, imò omnia nostra opera tenebris inuoluit: Si autem recta sit ratio, & sine admixtione turpium pura sit, rota nostra conuersatio, & operum congeries pura erit.

Pro. 14.

Ecclesiastici. 8.

Id Saluator in sinuare voluit, cū dixit: Si oculus tuus fuerit simplex, id est si ratio recta, & pura fuerit, tota operū cōgeries recta erit. Quia simplicitas id significare videtur, cū scilicet pure, & sine cōtraria admixtione in Deū fertur. Quod sapiēs explicare voluit cū dicebat. Sa. 1. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illū. Id est de Deo eādē, & in bonitate, sine aliqua prauæ rei admixtione, sentiendū est, & cū cordis simplicitate hoc est puritate. Res quo magis immateriales, eo simpliciores, & quo simpliciores, eo perfectiores iudicantur. Elementa compositis rebus simpliciora sunt. Terra quia materialis maxime est, imperfectior iudicatur, aqua quia terra simplicior, eo perfectior; Aer simplicior aqua ignis simplicior aere; Cæli simpliciores igne; anima humana simplicior cælis, Angeli simpliciores, & puriores anima, Deus vero longe perfectif-

Si oculus tuus fuerit simplex.

Sapi. 1.

X ij finis

finus, quia caret omni compositione ideo simplicissi-
 mus, quia quamuis Angeli simplicissimi sint, tamen in
 eis est compositio esse & essentiae, actus & potentiae, in
 Deo vero nulla est, quia est actus purus. Sic igitur mens
 hominis, seu rationis oculus quo simplicius in Deum
 fertur, sine admixtione rerum corporalium quibus di-
 strahatur, eo perfectior est, & purior: ex qua mentis pu-
 ritate tota nostrorum operum congeries, lucida reddi-
 tur. Quia cum actus nostros dirigat, si recta sit, actus e-
 tiam recti sunt. Ita Pro. 11. Simplicitas iustorum diriget
 eos. De hac cordis puritate Paulus loquebatur. 2. Co. 1.
 Gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostrae,
 quod in simplicitate cordis, & sinceritate Dei, & non in
 sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in
 hoc mundo: ac si dicat. Sola nostrae gloriationis causa
 est testimonium conscientiae nostrae, quia coram Deo
 & hominibus in simplicitate & sinceritate sine admix-
 tione terreni affectus, & cum Dei gratia conuersati su-
 mus in hoc mundo, non sapientia carnali, quæ ad car-
 nalia inclinare solet. Est enim sapientia carnalis error
 in ratione, qua homines ad temporalia & commuta-
 bila conuertuntur, relicto incommutabili bono: ea
 enim homines, quæ carnis sunt, sapiunt, & non quæ Dei
 sunt. De his dicebat Paulus 2. Cor. 11. Timeo, ne sicut ser-
 pens decepit Euam, ita corrumpantur sensus vestri, ut
 decidant a simplicitate, quæ est in Christo Iesu. Eua qui-
 dem seducta est, quia viso delectabili pomo, Diabolo
 suggerente, propter eum incommutabile bonum re-
 liquit: Ita peruersi homines, quorum sensus errore ra-
 tionis corrumpuntur, terrenum bonum eligunt, & ita
 decidunt

Totum
 corpus
 tuum lu-
 cidium
 erit.
 Pro. 11.
 2. Co. 1.

2. Co. 1.

decidunt a simplicitate cordis, iudicantes, ratiocinatione practica secundum hic & nunc potius & melius esse tale bonum habere, quam Deum. Hoc iudicium a Christo oculus nequam dicitur! De quo ait Ecclesiasticus. 31. Nequius oculo quid creatum est? quasi dicat. Rationis lumine deprauato quid nequius ex cogitari potest? Deum enim prævilibus rebus contemnit. Quamnis enim rationis oculus speculatiue intelligat Deum omnibus rebus potiorem, practice vero secundum hic & nunc (vt Theologi dicunt) passione ratione perturbante vilissimas res Deo præponit. Pars enim sensilis vehementi sensorio affecta, post se ratione trahit, & ipsam nequissime iudicare facit. Sic dicitur Ecclesiastici 17. Quid lucidius sole, & hic deficiet, quid nequius quam quod ex cogitauit caro & sanguis? Sicut sol in mundo, ita ratio in homine, quæ ipsum veluti sol illuminat, sicut ergo sol æclipatur ita rationis oculus in homine obtenebrescit, ex quo sequitur carnem & sanguinem preualere, & cū præualet, quid nequius, quam quod ipsa ex cogitauit? profecto nihil iniquius ex cogitari potest, nam Deum vilissimarum rerum gratia flocipendit. Talem auarus nequitiam committit, qui vile lucrum Deo præponit. Id ipsum luxuriosus, qui Amatam Deo incundiorem cæco rationis usu iudicat. Similiter alij prauis homines, qui in uerecunde a Deo recedentes corruptibilibus minimeq. duraturis rebus coniunguntur. Hæc est illa magna Hieremiæ exaggeratio cap. 2. Obstupescite cæli & c. Tale enim est hominum flagitiū & talis incogitatio vt obstupescere cælos facere possit, cū enim Deus

Eccl. 17.
Si autē
nequam
friunt.

Eccl. 17.

Hie. 2.

fons sit aquæ viuæ, ipsum homines contemnentes ci-
 sternas vitiorum magno labore excauant, quæ præter
 quam quod non satiant, a quas delectationum conti-
 nere nõ possunt. Id ipsum Ezech. 13. exaggerabat Deus
 dicens. Violabant me ad populum meum propter pu-
 gillum hordei, & fragmen panis: interficiebant ani-
 mas, quæ non moriuntur, & viuificabant animas,
 quæ non viuunt. Quasi dicat tanta est prauorum ho-
 minum in cogitantia, adeoq. illorum rationis lu-
 men deprauatum est, vt non erubescant me vio-
 lare, etiam publice coram populo, pro re vilissi-
 ma scilicet pugillo hordei & panis fragmento. Ita
 enim homines facile Deum contemnunt, vt pro
 fragmento panis facere videantur, delectationes e-
 nim quas sensualitas offert, fragmento panis com-
 parari possunt. Et cum disceptatio sit inter sensualita-
 tem & rationem, inter brutalem animam & rationa-
 lem, potius sensualitati assentire volunt, & eam velu-
 ti viuificare, cum in perpetuum viuere non possit, quã
 intellectuali quæ mori non potest, hancq. quantum
 in se est occidunt, quia vitam ab ea separant nempe
 Deum. Et cum rationis lumen præualere debuisset, sen-
 sualitas ipsum offuscans post se trahit, ita vt bonum
 malum iudicet, & amarũ dulce. Hoc est quod Naas
 Amonites viris labes Galaad efficere volebat, nem-
 pe eruere oculos dextros rationis, & relinquere fini-
 stros sensualitatis, vt perperam iudicarent quod dia-
 bolus in homine efficit. Zachariæ 11. Obtenebrescet
 oculus dexter eius. Nempe vt non sensilis pars ratio-
 nem, sed ratio sensualitatem sequatur. Contrarium
 suade

suadebat Saluator Mattheæ 5. Esto consentiens aduer- Matt. 5.
 sario tuo cito, dū es cum eo in via, ne forte tradat te
 aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in car
 cerem mittaris. Amē dico tibi, non exies inde, donec
 reddas nouissimum quadrantem. Quæ verba Christi
 grauissima sunt, & ad propositum accomodata. Sinde
 resis & rationis lumen sensitiuo appetitui aduersatur,
 semper enim ratio in communi contrarium suadet.
 Quamdiu ergo sumus in hac vita, (ait Christus) quæ
 via est, oportet, rationi, quæ inimica est & contra sen-
 sualitatem, consentire bonum suadenti, alioquin ra-
 tio nos iudici tradet, quia propria cōsciētia nos corā
 Deo accusabit: iudex vero nos tartareis ministris tra-
 det, qui nos ad inferni carcerem deducent. Et ista Dei
 sententia iustissima est, quia si prauus homo pro re vi-
 lissima, & temporali, Deum cōtempnit æternum, iustū
 est, vt æternaliter puniatur: & qui de prauato rationis
 lumine iudicat secundum sensualitatis appetitum, tē-
 poralem rem Deo potiore, iustissime pro temporali
 peccato æterna pæna cruciatur. Id est quod Deus di-
 cebat Esa. 65. Faciebatis malum in oculis meis, & quæ Esa. 65.
 nolui, elegistis, propter hoc hæc dicit dominus. Serui
 mei comedent, & vos esuriētis: serui mei bibent, &
 vos sitietis &c. Quæ Dei verba grauissima sunt ac sidi-
 ceret. Quia corā oculis meis malū operabamini, & e-
 legistis per deprauatum rationis oculum ea, quæ ego
 nolui, scilicet adulteria, comessationes, furta &c. Quæ
 ego detestor. Ideo in beatitudine serui mei comedēt
 in mensa conuiuij mei, & vos in inferno esuriētis, ipsi
 bibent, & vos sitietis, ipsi laudabunt p̄ gaudio, vos au-
 tem p̄ dolere vlulabitis &c. E C C E

E C G E qualiter Deus eos, qui deprauatum habent
 rationis lumen, puniat, & quæ mala ex ipso sequantur
 propterea dicitur Ecclesiastici 31. Memēto, quod malus
 est oculus nequā. Qui loquēdi modus apud Hebræos
 ad exaggerādum adduci solet, sicut illud. Qui inuerit
 mulierem bonam inuenit bonum; ita malus est oculus
 nequam, id est omnibus modis pessimus; sic depraua-
 tum rationis lumen pessimum est, quia propter ipsum
 tota operum nostrorum congeries tenebrosa reddi-
 tur. Quia sicut oculus cæcus corpus tenebrosū red-
 dit, ita rationis lumen deprauatum totius nostræ con-
 uersationis corpus, quod ex variis operibus quasi ex
 membris constat, tenebrosū efficit. Ita Saluator
 Matth 6. Si ergo lumen quod in te est tenebræ sint, ip-
 se tenebræ quantæ erunt. Ac si diceret. Si rationis lu-
 men in te, quod tua opera dirigere, & illuminare oportebat,
 in tenebras conuertitur, ipse postea actionum tenebræ
 quantæ erunt? Quasi dicat. Magnæ; quia omnia
 opera tenebrosa redduntur, quæ Paulus enumerat ad
 Roma. Abiiciamus ergo opera tenebrarum &c. Sic ut
 in die honeste ambulemus non in commestationibus
 & ebrietatibus &c. Ista omnia a cæco rationis, oculo
 procedere certū est. Id est quod Psal. dicebat. Obscu-
 rentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum sem-
 per incurua, quia si rationis oculi per falsam estima-
 tionem obscurantur, dorsum etiam operum adimā in-
 curuatur &c. Sed clarius. Posuisti tenebras, & facta est
 nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię siluæ. Positis
 namq. in mentis oculis tenebris, in mentis oculo nox
 sequitur, scilicet magnæ tenebræ, & tunc peccata per
 animalia

Etiam
 corpus
 tuum te
 nebro-
 sum erit

Matth. 6.

Roma.

Psal. 86

Psal. 103

animalia significata pertranscunt. Cum ergo tantæ tenebræ ex mentis cæcitate sequantur, attendendum est ne lumen quod in nobis est tenebræ sint. In nostra enim potestate est lumen indeficiens conseruare cum gratia Dei. Peruersi vero homines, rationis lumen in tenebras conuertunt. Ita dicebat Iob. Quoties lucerna impij extinguetur? Nam quoties ratio à passione vincitur, & id quod peius est, eligit toties eius lucerna extinguitur, & rationis lumen in tenebras vertitur. De quibus dicebat Apostolus ad Eph. 4. Testificor, vt iam nō ambuletis, sicut gentes ambulat &c. Tenebris obscuratum habentes intellectum &c. Hanc autem mentis cæcitatem in peccati poenam Deus homines habere permittit. Sicut dicitur Sopho. 1. Tribulabo homines, & ambulabunt vt cæci, quia domino peccauerunt. Ex multiplicatis enim peccatorum actibus, cæcitas mentis prouenit. Philistei Samsoni oculos eruerūt, sic Deo permittente Diabolus multis oculos effodit. Sic Esa. de Iudæis dicebat 59. Propter hoc elongatum est iudicium à nobis: expectauimus lucem, & ecce tenebræ, splendorem, & in tenebris ambulauimus, palpauimus vt cæci parietem, & quasi absq. oculis attrectauimus. Longe quidem est iudicium ab iis, qui rationis vsum deprauatum habent, quia malum bonum iudicant, atq. vt cæcutiētes palpant &c. Et cum ab omnibus eorum prauis mores videantur, ipsi se ipsos præ cordis cæcitate cognoscere non valent. Imò in rebus manifestissimis eos exorbitare videas, sicut ipse Esa. ibidem ait. Palpauimus in meridie quasi in tenebris &c. Ex his interioribus tenebris peruersi homines in tene-

Iob. 21.

Eph. 4.

Soph. 1.

Esa. 59.

Y bras;

bras exteriores inferni mittuntur, sicut multoties in Euangelio repetitur. Et id iustissime profecto, quia qui toto suæ vitæ tempore tenebris peccatorum inuolutus est, quod ab his ad alias rapiatur, meretur. A quibus studiosi homines liberi euadunt, sicut dicebat Paulus. 2. Th. 5. Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat, omnes enim vos filii lucis estis. Quasi dicat. Qui in tenebris peccatorum versantur, merentur, ut repente ad inferni tenebras rapiantur, vos autem filij lucis estis, & è regione clarissimi eritis; quia quantum tenebrarum in illis, tantum in vobis splendoris apparebit. Ita dicitur Ecclesiastes 5. Vidi, quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum distat lux à tenebris. Stulti enim tenebrofi, sapientes autem lucidi, & splendentes sunt. De quibus Saluator. Si autem corpus tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum. Quia bonum est ex integra causa, si enim studiosi aliqua corporis pars obtenebrescat, scilicet quia aliquod in ipso prauum opus reperitur, tali nomine gaudere non potest. Sed oportet omni ex parte lucere, ita quod nullum in eo opus tenebrosum sit, sed totum corpus id est tota conuersatio, ex diuersis operibus constans clara sit. Ita Dauid dicebat. Reuela Domino viam tuam, & educet quasi mane iustitiam tuam, & iudicium tuum tanquam meridiem. Iustitia communis est virtus omnes alias complectens si ergo (ait Dauid) coram Deo recta fuerit via tua educet iustitiam tuam quasi lumen, quo illuminaberis, & quasi meridiem, quia in meridie omnia

2. Th. 5.

Ecclesia
stes. 5.Si autem
corpus
uū &c.

Psal. 36.

nia perspicua sunt, ita in perfectorum vita omnia splē-
 dent, sicut in meridie. Sic etiam dicebat Esai. 55. Im-
 pleuit splendoribus animam tuam. Quia Deus re-
 quem concedit suis electis, & eorum animas splen-
 doribus, id est bonis operibus eos illuminantibus re-
 plet, bona siquidem opera studiosos homines illu-
 stres, & splendentes reddunt sibi ipsis & aliis. Quam-
 uis hic Saluator de vniuscuiusq. splendore loqua-
 tur, quo quilibet illuminatur. Id enim illa verba signi-
 ficant, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te, scilicet
 non erit lucens quasi illuminans alios, sed talis erit ho-
 rum bonorum operum lux, sicut lucerna quæ suo ful-
 gore illuminat se. Huiusmodi erant confessores Ana-
 choretæ, qui in confragosis deserti recessibus abdi-
 ti, taliter abstinentis, & orationibus conuersabantur, vt
 illorum vita splendoribus virtutum illustris esset ip-
 sosq. sicut lucerna splendens illuminaret. Quos po-
 stea Deus ab antris eductos, in medio ad alios illumi-
 nandos sistebat, ex quibus multi Abbates, & mona-
 steriorum constructores exierunt. Prius igitur
 vnusquisq. in se ipso splendere studeat,
 & sic alios poterit illuminare,
 clarum habere studeat
 mētis oculum, &
 omnia in ipso
 splendebunt.

Esa. 55

Sicut lu-
cerua
fulgoris
&c.

Y 2

SVIS

QUIS VOLENS TURRIM
 ædificare non prius sedens computat
 sumptus &c. Quis Rex iturus ad
 bellum aduersus &c.

Luce 14.

VTRIVSQVE parabolæ idem est scopus: expli-
 cauerat Saluator arduum negotium esse fieri ip-
 sius discipulum, & quæ ad illud necessaria sint, nunc his
 duabus parabolis ostendit debere vnum quemq. se
 prius examinare, viresq. suas respicere, & metiri ante-
 quam illud aggrediatur. Admonetq. Christus vt eam
 prouidentiam circa diuina negotia habeamus quam
 homines circa humana habere solent. Quemadmo-
 dum enim qui ædificare Turrim vult (si prudens est) an-
 tequam ædificare incipiat sedens prius computat sum-
 ptus in ea ædificanda expendendos, & si deprehendat
 res suas non suffecturas, abstinet, ne si incipiat ipsam
 construere & pre inopia cesset sumptus perdat, & a-
 lii ipsum irrideant. Et sicut Rex quispiã expeditas co-
 hortas aduersus alium Regem ducens, eas prius quã
 hostibus obiiciat recensere solet, vidensq. se imparẽ
 ad impressionem inimici sustinendam, confestim de
 compositione & pace agere incipit. Ita qui militare tẽ-
 plumq. Christo ædificare vult, animi sui vires prius sup-
 putet ne postea occasione oblita ab incepto desistat.
 Turpe enim est homines qui in leuissimis nulliusq.
 ponderis negotiis adeo sunt prudentes, & astuti vt in
 gra-

grauissimo negotio capessendo incauti inueniantur. Sed quanuis omnes parabolarum partes, vt superius diximus explicare nō sit necesse, id nos quoad fieri potuit in sequenti contione aptare studuimus.

CONCIO.

INTE R ea quæ hominibus cautiore cōsilio inuestiganda sūt, potissimū cōnumerari debet status electio secūdū quē vitā instituere oportet. Multi enim quia per incogitantiam citra delectum, statū normāq. viuendi ælegerunt, in varia corporis, & animæ discrimina inciderūt. A deo namq. suis moribus suoq. genio dissimilē statū vitæ sibi præstituerunt, vt totam pene vitam quærelis tristitia, & desperatione plenis absurnāt. Ita vt de statibus dici possit, quod Poeta dicebat. Nemo sua sorte contentus viuit. Coniugati, qui se tot curis implicitos vident, quibusq. vna quæq. dies suā afert animo caliginem, beatos regulares vocant qui tot curis absoluti vitā degūt. Clerici qui se Dei seruitio mācipatos vidēt, ideo q. se beatiore iudicari deberent, secularibus inuident. Regulares quos ieiuniorū & obiētis fatietas cepit, multoties vidimus tā se austeritatis sero pertesos, proprii decoris, imo voti ad Deū emissi oblitū a se monachatus iugū excusisse. Tātorū vero malorū causa incogitantia est, & quia suo genio suisq. viribus, nequaquā accomodatū viuēdi statū elegerūt. Si ergo ad statū viuēdiq. normā eligēdā cautio requiritur, ad perfectionis statū assumēdū, quo nō solū

præcepta sed consilia seruare oportet quæ consultatio
 requiretur? Propterea dicebat David, cogitavi vias
 meas & conuerti pedes meos in testimonia tua: quasi
 diceret. Prius vires meas, genium, & mores considera
 ui, quam pedes meos ad arripiendum statum, quo te
 stimonia custodirem conuerterem. Hoc est quod Sal
 uator duabus parabolis propositis insinuare voluit,
 quarum scopus est, edicere ponè se ire volentibus, ne
 temere perfectionis statum assumât, nisi prius se suosq;
 mores, & vires quasi sumptus, & exercitum enumerēt,
 ne si forte ceptis viribus deficientibus deficiant, à vi
 dentibus irrideantur, aut à diabolo victi succumbant.
 Sed quanuis verba Saluatoris quæ parabolas præce
 dunt, omnibus fidelibus aptari possint, sicut quidam
 interpretantur illud. Non potest meus esse Discipulus
 id est Christianus. Sed melius de perfectionis statu con
 silia etiam compræhendente, intelliguntur. Quia para
 bolas istas Christus veluti consequenter ad confirman
 da prædicta verba adducere videtur, & illud. Non po
 test meus esse discipulus intelligitur de discipulatu
 Apostolorum, & septuaginta, & successorum. Hunc er
 go statum descripturus Saluator prius impedimenta
 remouet, dicens ad eos qui pone se ibant. Siquis venit
 ad me. Id ipsum dicebat Sapi. Pro. 4. Viam sapientie
 monstrabo tibi, & duxite per semitas æquitatis, quas
 cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui, &
 currens non habebis offendiculum. Vera sapientia
 quam seculares homines, imò magni Philosophi non
 inuenerunt est perfectionis via, hanc Saluator osten
 dit, dicens. Siquis venit ad me &c. Istæ sunt æqui

ratis semitæ quia omnia quæ a Deo accepimus ipsi deuouemus, quicumq; hanc viam ingrediuntur, libere, & sine eo quod gressus eorum arctentur, procedunt seculares vero multis in via diaboli laqueis irretiti detinentur. Qui vero viam quam Saluator ostendit ingressi fuerint, current per eam sine offendiculo. Præcipua vero huius viæ impedimenta sunt parentes, vxor, filij, fratres, & amor proprius. Solent enim carnales patres filiis impedimento esse cum perfectionis viam ingredi volunt, si quem enim ex filiis ingeniosum viderint, secularibus ipsum potius negotiis applicare volunt quam Deo. Huiusmodi parentes quamuis alias amandi sint, vt patres, eatenus odiendi sunt quatenus viam ad Christum impediunt. Vxores vero non offendicula solum, sed peccandi causa viris suis multoties sunt, sicut Eua, Adâ, Iesabel, Acab, Herodias, Herodē ad peccandū impulerunt. Istæ taliter cediendæ sunt, vt nec eas ducere vir perfectus debeat. Filij etiam parentibus occasionem dare solent Deum offendendi, vt enim eos diuites relinquunt, non verentur diuitias auare etiam cum vsuris congregare. Amor etiam filiorum inordinatus, amorem Dei extinguit, odio igitur habendi sunt filij & fratres, quamuis alias amandi, dummodo per eos via ad Christum minime impediatur. Vacca quæ portabant 1. Reg. 6 arcam foederis à terra Philistiim ad terram Israel. Ibant quasi auulsæ à suis filiis, & quamuis mugirent per viam semper in directum pergebant, non declinantes ad dexteram, neq. ad sinistram: Ita etiam qui iugum Christi ferunt quamuis amore naturali

mugiant pro filiis, aut fratribus, aut consanguineis, nequaquam viam Dei relinquere debent, sed in directū procedere, non declinantes ad dexteram per prosperitatem, neq. ad sinistram propter aduersitatem. Ita

Pro. 4. Dirige semitas pedibus tuis, & omnes viæ tuæ stabiliētur, ne declines ad dexteram neq. ad sinistram.

Timo. 5. Et Paulus, Ti. 5. Testor coram Deo, & Christo Iesu, vt hæc custodias sine preiudicio, nihil faciens in alteram partem declinando. Præcepta enim Christi, & Apostolorum sine præiudicio amoris paterni & filiorum, & vxoris & fratrum seruari debēt, dummodo nihil faciamus declinantes ab eis, sed directè in via Dei procedere debemus. Taliter vt non acquiescamus Dei offensæ propter eos. Præcipuum vero horum impedimentorum, quo multi à via Dei abstrahuntur, est amor proprius, & ideo præter ista etiam vult saluator, vt animā odio habeamus. Animæ vero nomine sensilis pars intelligitur, quam tunc odio habent homines cum taliter cum illa se habent, qualiter cum iis quos odio habent. Quando enim aliquis odio habetur, quæcunq. ab illo proferuntur in malam partem interpretari solent, sicut plerofq. videas ita alios odio prosequi, vt omnia sinistre interpretentur, quæ illi dicunt. Ita etiam sensualitas odio haberi debet, vt quæcunq. nobis ipsa proponit, in malam partem interpretemur, neq. ipsam audiamus, præcipiebat Deus, ne nimiam Iudæi familiaritatē cū cognata haberēt. Vxor nostra ratio est, soror eius est sensualitas, cum qua non est familiaritas habenda, sed eius petitiones post habendæ sunt, & respiciendæ, & semper in malam partem interpretandæ, quia

quia in nostram perniciem tendunt. Præterea qui aliquem odio habet, si per callem eum venire viderit, alio ipse conuertitur, ne ipsi obuiam veniat, ita nos sensualitatem odio sancto prosequimur, si alia via incedimus, & non qua ipsa incedere vult, sensualitas enim lata & spatiosa via quæ ad perditionem tendit incedere vult, nos contra per arctam perfectionis viam incedamus. Sic dicebat Saluator Matt. 7. Intrate per angustam portam quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem &c. Quam angustam portam & arctam viam quæ ducit ad vitam &c. Per viam vero & portam idem Saluator intelligit, quia per angustam portam studium virtutum intelligit, per spatiosam vero peruersam viuendi rationem intelligit. Quod vero virtutum via stricta sit apparet, primo quia paucos admittit si ad eos comparentur qui vitis seruietes alia via gradiuntur, & quia paucos admittit magno conatu opus est ad intrandum ideo ait. Contendite. Dicitur etiam arcta virtutis via quia circa difficile versatur, vel etiam quia non admittit humano fastu elatos. Sed proprie arcta dicitur virtutis via si sensualitatis impulsus consideremus, quibus ad vitia potius, & ad luxum inclinamur & multi illorum dulcedine allecti rapiuntur, quia corrupta est sensualitatis natura, si ergo odio habetur eius via declinanda quæ ad perditionem ducit. Ista sunt viæ impedimenta quæ ad Christum pergentibus opponuntur ideo remouenda sunt sicut Esaiæ cap. 57. dicebat. Viam facite prebet iter declinate a semita, auferte offendicula de via populi mei, ac si dicat. Ambulate per viam iustitiæ, declinate a semita mundi & vitiorum,

Z quam

Matt. 7.

Esa. 57.

quam vobis sensualitas offert, & auferte offendicula
 viæ electorum, scilicet amorem parentum inordina-
 tum, & filiorum & sensualitatis. Ista impedimenta spi-
 rituales homines facile tollunt, pusillanimes vero ip-
 sis occurrentes quandoq. retrahuntur. Sic dicitur Pro.
 15. Iter pigrorum quasi sepes spinarum, viæ iustorum si-
 ne offendiculo: pigris enim hominibus qui laborare
 recusant, quasi spinarum sepes occurrit quibus strin-
 guntur scilicet inordinatus rerū carnaliū amor. Iusti au-
 tem qui fortes sunt omnibus iis contemptis quasi sine
 offendiculo ambulāt. Spōsa pro sponso patrē & matrē
 & fratres & consanguineos relinquit, quid mirū si ani-
 ma id pro cælesti sponso efficiat? Sed non solū auferre
 impedimenta oportet, sed operibus arduis, & labori-
 bus incubere, vt Saluatorē sequamur. Si enim ipsum in
 ternè amamus amor iste ostēdi debet, crucē simul tol-
 lendo, id est carnem cruciatibus & tribulationibus ex-
 ponendo, ita vt penè insensibiles, & mortui quasi cru-
 cifixi iudicemur. Ita dicebat Paulus ad Romanos 6.
 Si enim cōplantati facti sumus similitudini mortis eius
 simul & resurrectionis erimus. Notanda vero sunt al-
 tissima Pauli verba, Christus se arbori comparauit cū
 dixit. Si in viridi ligno hæc faciunt &c. Si ergo (ait Pau-
 lus huic viridi ligno pereunti, & morienti complanta-
 ti id est inserti fuerimus, similes ei facti per tribulatio-
 nes & labores, cū idē Christus noua & incorruptibilis
 arbor surrexit, ipsi etiā inserti resurgemus. Ac si dicat.
 Si inserti ipsi eius nos morti & cruci per tribulationes
 assimilati fuerimus, similes ei etiam erimus in resurre-
 ctione, Sed id apertius 2. ad Timo. 2. dixit. Si cōmortui
 sumus

sumus & conuiuemus, si sustinuerimus & conregnabi-
 mus. Ita etiam ad Romanos 8. Heredes quidem Chri Rom. 8.
 sti, si tamen compati mur vt glorificemur. Hoc est cru-
 cem post Christum ferre, passiones tam contra hono-
 rem, quam contra vitam, si inferantur patienter ferre,
 & quasi insensibiles fieri. Sicut Paulus dicebat ad Gal. Gala. 5.
 5. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt,
 cum vitiis & concupiscentiis &c. Id est carnem suã tri-
 bulationibus, & cruciatibus exposuerunt, taliter enim
 qui sunt Christi discipuli examinantur. Sic dicebat Ec- Eccl. 4.
 clesiasti. 4. cap. Si crediderit ei, hereditabit illam et e-
 runt in confirmatione creaturę illorum, quoniam in
 tentatione ambulat cum eo, & in primis eliget eum ti-
 morem, & metum, & probationem inducet super eũ,
 & cruciabit illum in tribulatione doctrinę suę. Ac si di-
 eat (vt Lyranus exponit.) Si sapientię diuinę homo Lyra.
 crediderit, illam in beatitudine hereditabit, & o-
 pera talium quicumq. fuerint erunt in bono confir-
 mata, & in tentatione cum ipso adest eum adiuuans
 ne succumbat, & inter suos electos illum enumerat,
 dat ei timorem filialem vel timorem ofensę, & metũ
 gehēne, & immixtis tribulationib² ipsum cruciat, id est
 crucem ferre facit, dicitur vero ista tribulatio doctri-
 nę suę, quia vexatio dat intellectum, & ita Saluator
 per crucem suorum intellectum illustrat, vt eius disci-
 puli esse mereantur.

SED vt ostēderet tale discipulatũ, rē arduã & diffici-
 lē esse, & multis imparē, & propterea nō temere a po-
 pulariũ quouis aggrediendam, nisi prius caute pense-
 tur duas accomodatissimas parabolas proponit, quib²

docet, debere se vnumquemq. prius examinare, ante quam perfectionis statum assumat qui per turrim significatur. Quemadmodum enim turris seu domus hominem securum continet ita perfectionis status homines securos munitos, & inuictos retinet contra Demum insultus, ita vt nequaquam in prædam hostibus cedant, quod bonum omnibus profecto, mundi delitiis & diuitiis præstat. Quid enim securitate melius? Turris David securæ erat, ex qua pēdebat omnis armatura fortium ita perfectionis status fortis est, & securos viros spirituales continet sicut Esa. dicebat cap. 4. Super omnem gloriam protectio, & tabernaculū erit in umbraculum diei ab estu, & in securitatem, & absconsionem a turbine. Magna quidem gloria est statum perfectionis aggredi, supra gloriam est protectio, quia spirituales viri suo statu proteguntur, & est tabernaculum ita forte, quod protegit ab æstu, & abscondit eos, & securos reddit a turbine quouis excitato, vel ab auaritia, vel a Demone vel a mundo, & carne. Sic etiam Sapi. 6. dicitur. Cogitare de illa sensus est consumatus, & qui vigilauerit propter illam securus erit, ille optime sentit qui de Sapientia vera cogitat, quæ in Dei cognitione, & amore cōsistit, & qui propter illā habēdā vigilauerit, id est si non pigritia torpeat securus erit. Ita etiam Pro. 15. Domus iusti plurima fortitudo. Hinc colligere licet popularium hominum intollerabilem errorem qui regulares, & moniales, perfectionis statum profitētes seruis similes esse dicunt, quod ob ebientia superiorum constringantur, monialesq. perpetua clausura fortissimis repagulis clausæ teneantur. Cum voluntarie

id etc

Quis volens turrim ædificare.

Canti.

Esa 4.

Sap. 6.

Pro. 15.

id elegerint propter status securitatem. De quo Esa. 32. Esa. 32.
dicebat. Erit opus iustitię pax, & cultus iustitię silen-
tium, & securitas: iustitia (vt sepe diximus) com-
munis est virtus cuius opus pax est, cum vir per-
fectus talem rectitudinem habent, vt inferiores vi-
res rationi obediunt, colitur etiam iustitia silentio,
quia sine exterioribus tumultibus exercetur, & est
etiam securitas: Qui ergo securitatem desiderat,
iustitię, & perfectionis domum ædificet. Huius tur-
ris fundamentum fides est supra quam charitatis,
Spei, Obedientię, Paupertatis, Castitatis, & alia-
rum virtutum structura consurgit, quibus omnibus
adesse oportet Dei auxilium, quia sine eo vana es-
set ædificatio, sicut ait David. Nisi Dominus ædifi- Psal.
cauerit domum &c. De hac ædificatione loqueba-
tur Christus Matthæ. 7. Omnis qui audit verba meę, Matt. 7.
& facit ea, assimilabitur viro sapienti ædificanti
domum suam supra petram &c. Quemadmo-
dum ædificatio non vna sed pluribus operibus perfici-
tur, ita spiritualis vita, non vna sed pluribus operatio-
nibus construitur. Sapiens supra firmum fundamen-
tum ædificat, stultus vero sine fundamento super ædi-
ficat. Et sicut prudens pluribus bonis operibus super
ædificat totam legem seruans: ita stultus super arēno-
so fundamento inaniter ædificat. Sic Paulus 1. Corin. 3. 1. Cor. 3.
Vnusquisq. videat quomodo super ædificet &. Huius
spiritualis ædificij fundamentum Christus est in nobis
per fidem & charitatem manens, quidam scilicet fa-
cientes virtutum opera super ædificant, quę aurum &
argentū, & lapides pretiosi sunt, stulti autē sine charitate

verba Dei per fidē audiētes, veluti super arenā edificāt
 stipulā, foenū & ligna, eorumq. edificatio successib⁹ ma-
 nifesta erit, nā descēdēte pluuiā, & inūdātibus fluminib⁹
 & flantibus vētis (per quæ vndiq. occurrentia mala in-
 telliguntur nā pluuiā sursum, flumina ab imo, venti a
 latere perflant) stulti ædificium corrui, qui ad ostenta-
 tionem ædificauit. Sic dicitur Iob 8. Innitetur super do-
 mum suam, & non stabit, stulti enim innituntur super
 ædificiis sine fundamento, & non stant, quamuis ea ful-
 cire studeant. Ita Ecclesiastici 22. Sicut pali in excelsis,
 & cēmēta sine impensis ante faciē venti nō permane-
 būt, ita cor timidū &c. Ecōtra vero sapiētis ædificiū su-
 pra firmū fundamētū constructū, minime quibusuis in-
 cōmodis superuenientibus corrui. Sic Pro. 22. Verte
 impios, & nō erunt domus autem iustorū perpetuę. Sic
 etiā Pro. 14. Domus impiorū delebitur, tabernacula au-
 tē iustorū germinabūt. Nā impiorū domus super arenā
 fundata corrui, iustorū vero tabernacula bonis operi-
 bus cōstructa germinare sicut herbæ videbūtur tātū ab-
 est vt corruant. Deniq. ex iis omnibus quę diximus ma-
 nifestū est illū spiritualis vitę edificiū firmū cōstruere qui
 cōstās est, illius vero edificiū corrui, qui perseuerātia ca-
 ret, de qua dicitur Ecclesiastici 27. Nisi steris in timore
 Domini cito subuertetur domus tua ad id ergo posite
 parabolę intētio tēdit. Quicūq. enim spirituale edificiū
 ad perfectū adducere nititur prius sumptus, id est vires
 suas enumeret, & si impares tanto ædificio viderit me-
 lius est illud nō assumere, quā assumptū deficiētibus las-
 situdine viribus, imperfectū relinquat, & ab aspiciētibus
 irrideatur, de quibus potest intelligi illud 2. Pe. 2. Melius
 erat

Iob. 8.

Ecclesia
stici. 22.

Pro. 22.

Pro. 14.

Ecclesia
stici 27.Nunc
sedens
prius cō-
putat
sumptus.

2. Pet. 2.

erat illis nō cognoscere viā iustitiæ, quā post agnitā retrorsum conuerti, ab eo quod illis traditum est a sancto mandato. Qui vero diligenter suis viribus pensatis, arduum perfectionis statum non temere aggrediuntur, vltimam ipsi manum per constantiā imponūt, & sic nec a Deo, nec ab Angelis, nec ab hominibus irridentur, de quibus Pro. 4. Iustorū semita vt lux crescēs vsq. ad perfectū diem, non enim iusti ab incepto desistunt quousq. ad perfectū adducant. Animalia inquit Ezechiel non reuertebantur cum incederent. Quia spirituales viri semper incedunt de virtute ad virtutem progressi, & nunquam regrediuntur. Quibus dicebat Paulus 1. Co. 13. Itaq. fratres mei dilecti stabiles estote, & immobiles abūdātes in omni opere Domini sēper, sciētes quod labor vester, nō est inanis in Domino. Faliter enim virtutis viā, & statū perfectionis arripere debem⁹ vt nequaquā ab illo dimoueamur nec opus Dei relinquamus, certū est enim nostri laboris prāmium.

Pro. 4.

Ezec. 1.

1. Co. 13.

SECVNDÆ etiam a Christo propositæ parabole idem scopus est, nam quemadmodum Rex cum alio pugnaturus, vires suas prius & exercitū cōsiderat, & si se imparem cognoscit, vel regreditur, vel de cōpositione loqui per caduceatorē procurat: Sic etiā oportet nos cū Diabolo cōgressuri (qui validius statū perfectionis assumens impugnat,) vires nostras quasi exercitum considerare, ne si impares congregiamur, victi succumbamus. Regis ergo istius nomine fidelis quisq. intelligitur, quia seruire Deo regnare est. Sic 1. Pet. 2. Vos autē genūselectū regale sacerdotiū. Et Apo. 5. Fecisti nos Deo nostro regnum. Quicunq. enim sibi suisq. passio-

Quis
Rex iturus
ad
bellum.

nibus

nibus dominatur Rex dici potest, e contra vero vitiiis & cupiditatibus subditi, quibus inpotenter seruiunt, vernaculi profecto appellari debent. Alter vero Rex cū quo continenter præliamur, diabolus est, qui Rex dicitur super omnes filios superbię. Ita Paulus ad Eph. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitie in cælestibus. Ecce qualiter Paulus inimicos nostros depingit, hortatus fuerat Ephesios vt armaturam Dei acciperent aduersus insidias diaboli quia (inquit) nō est nobis pugna, aduersus carnis passiones tantū, vt gentiles volebant, sed aduersus Principes. Quatuor modis Paulus demones describit. Primo vocat eos Principes propter eminentiā naturę, secundo potestates propter potentias, tertio vocat eos mundi rectores propter dominium quod homines vincendo acquirerant, demum vocat eos spiritualia nequitie propter summam malitiā. Aduersus hunc efferrum longeq. acerrimum hostem nobis præliandum est, valde ergo necessarium est vires nostras quasi exercitum explorare, & cognoscere, & si decem milia tantum habemus temerarium profecto est eo occurrere: qui cū viginti nullibus venit. Illi decem milia tantum habent qui vires se solummodo habere sentiunt ad decē præcepta decalogi seruanda, talibus statum perfectionis assumere, non expedit, quia in eo statu positus cum eo qui cum viginti milibus venit præliandum est. Non enim de decem solum præceptis, sed de consiliis etiā eos tentabit. Qui ergo in seculo positi vix decem præcepta

cepta seruare possunt, qui potius multoties cum demone præliantes vincuntur. Qua temeritate perfectionis statum assumunt, in quo non præcepta solum, sed consilia eos seruare, & quasi cum viginti milibus præliari decet? Qui in sæculo petulantius viuunt, quomodo casti perpetuo esse poterunt? Qui secularibus magistratibus vix obedire possunt, quomodo Ecclesiasticis sub seuerissima disciplina obtemperare poterunt? Qui in sæculo positi lucris inhiant, & temporalibus commodis: Quomodo perpetuam sine proprio paupertatem seruabunt? Satius est profecto non assumere tale statum quam assumendo diabolo manus dare. Tales cum inimico de compositione agant, id est nequaquam in illo statu cum illo præliantur. Multi enim forsam si in sæculo remansissent, de diabolo triumphum reportasset, qui clerici vel regulares facti, a diabolo victi sunt, non enim eorum moribus aut viribus ecclesiastica statuta quadrabant. David se ad præliandum cum Gigante abtulit, quem cum Saul sua arma indueret, prouabat si taliter armatus incedere posset, quem cum sibi minime quadrare videret, ea est exutus assumptaque pera, & funda lapidibusque cum Gigante congressus vicit egregie, & gloriosum de eo triumphum reportauit. Ita etiam qui Ecclesiasticum vel regularem statum assumere volunt, prius videant si talibus armis incedere & præliari poterunt, non enim omnibus conueniunt. Propterea prius Episcopi ordinandis edicunt, quæ ab illis postea obseruanda sunt, tales enim vestes, tales mores requirunt. Prælati etiam regularium suorum institutum assumere volentibus, mores & consuetudines edicunt, imò de iure illos suis vestibus quasi armis indutos annum probationis concedunt,

1. Re. 17

Aa dunt,

dunt, vt videant si taliter incedere possunt, sicq. armati præliari, & si quidem, esto, sin autem melius est vt assumptis sicut Dauid suis armis, ad seculum redeant, & forte aliis armis melius præliabuntur victoriamq. de hoste reportabunt. Magna igiturnobis circūspectioe opus est ad statum perfectionis eligendum, & qui circa humana negotia cauti esse procuramus, circa diuina, quæ ardua valde sunt, nequaquam improuidi sed circumspecti simus, vt assumptum munus ad perfectionem adducentes laboris præmium recipere mereamur.

AMEN AMEN DICO VOBIS

nisi granum frumenti cadens in terram mortuū fuerit ipsum solum manet Ioan -

nis 12 .

CVM gentiles quidem desiderio videndi Christū teneretur, sumpta ex hoc occasione cepit loqui de gloria sua post mortem & resurrectionem, quæ ex multarum gentium accessione per fidem nascitura erat, dicens. Cum Pharisei me extinctum putabunt tunc amplius glorificabor per Resurrectionem & Ascensionem, & missionem Spiritus sancti, tunc enim nomen meum maxime celebre erit multis in me credentibus, qui fructus ex mea morte & passione consurget id ostendit frumēti parabola. Quemadmodum enim

gra-

granū frumenti, solum & sine fructu manet, si nō moritur, si vero in terra iactum moriatur multum fructum producit. Ita ego si non morerer minime fructum afferrem, cum autem fuero mortuus, fructum vberrimum afferam. Cōparatur autē Saluator grano frumenti, in terram coniecto, seminatus est enim in agro huius mundi quando incarnatus & natus est, mortuusq. vt cū vberrimo fructu resurgeret, quis vero sit iste fructus, & alia ad mores accomodata in sequentibus dicemus.

CONCIO.

IN comprehensibili Dei sapientia quę per altissimas causas nulliq. cognitā gubernatur, ob id nos magis attonitos reddit, quod consilia sibi ab æterno præuisa, diuersissimis viis ingeniiq. hominum secundum apparentum repugnātibus, ad executionem perducatur. Iosephum Deus decreuerat dominum Ægypti constituere, vt per eum populos a morte liberaret, & vt ipsum omnes adorantes Saluatorem mundi appellarent: id vero non eo quo mundus modo effecit, sed contra, nam à fratribus diuenditum, & ab hæra adulterij insimulatum, à dominoq. suo in carcerem coniectū, & iā penè moribundū ad id fastigium extulit. Statuerat Deus mundum per Christum a morte liberare & quod ipsum gentes adorantes Saluatorem salutarerent, id autem adeo inusitato

Gen. 38

Aa ij modo

modo & præter mundi consuetudinem effecit, vt omnes in admirationem rapiat. Quid enim a mundi æstimatione diuersum magis esse potuit, quam quod Saluator per crucis ignominiam, talem gloriam acquiret, & mundum diuino semine replens innumeras gentes ad se, per fidem traheret? Id autem a Deo non solū effectum, sed rationi consonum fuisse proposita parabola. Christus ostendit, qua se grano frumenti confert.

Nisi granum frumenti.
Augustinus.

Vt in terra veluti frumentum missus, & tempestatibus expositus moriens, in fide multorum (vt Augustinus ait) resurgeret. Vel in cordibus Iudæorum moriens in gentium cordibus resurgeret, aut vt moriens non quærens quæ sua sunt, cum pingui aliorum lucro resurgeret, aut vt nudus moriens, vestitus gentium diuersitate resurgeret sicut Esa. 49. His omnibus sicut orna-

Esa. 49.

mēto vestieris. Propterea enim tunc hanc parabolam prædicauit, cum Gentiles quidam ad eum visendum venissent. Granum frumenti omnibus aliis granis præstantius est, ex quo panis cōficitur qui calore digestus, in hominis substantiam conuertitur. Christus non hominibus solum, sed Angelis etiam præstantior est. Sic

Zach. 9.

Zacha. 9. Quid pulchrum eius nisi frumentum electorum? Nihil enim in Ecclesia militante, aut triumphante pulchrius Christo reperitur, qui frumentum electorum est, quiq. nostrum nutrimentum factus, non nos ipsum, sed ipse nos in se conuertit, sicut Augustino dicebat. Nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tuæ, sed

Cadens in terrā.
Esa. 9.

tu mutaberis in me. Granum hoc in terram cecidit cū in mundū veniens homo factus apparuit, sicut Esa. c. 9. ait. Verbū misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israel.

Deus

Deus enim in Iacob ex iustitia ad promissiones complendas verbum suum misit, sed cecidit in Israel, quia eius incarnatio Israelitis, id est videntibus Deū per fidem profuit. Quod vero mori oportuit multis rationibus ostendemus. Primo vt diuinæ iustitiæ reatitudo ostenderetur, nusquā enim seuerior Dei iustitia apparuit, quā in morte Christi, nec cum per Angelum centum & octoginta quinq. milia ad internationem cecidit. Nec cū refusum mare Ægyptios fluctibus inuoluit taliter, vt nec cladis nūtius reuerteretur. Nec cū flagrantissimus ignis chore, & cū eo quinquaginta supra ducē ros absumpsit. Imo nec cū mortales omnes stagnāte solo demersit, sed nec cū refugas Angelos e cælo deiiciēs perpetuis tenebrarum vinculis alligauit. Et ita Deus seuerius peccatū hominis quā Angeli puniuit. Quia propter Angelorū superbiā ipso met Angelos percussit, sed propter hominū peccatū suū dilectū, filiū morti addixit, & qui peccatū nō fecit peccati pœnā suscepit. Deinde quia Angelorū pœna, vix secundū equalitatē tanto suo flagitio satisfacit, Christus vero nōtolūsecūdū equalitatem, & de rigore iustitię satisfecit, sed adeo copiosa eius fuit redēptio, & superfluēs mēsurā pœnē quę peccato respōdebat, vt sanguis eius thesaurus inestimabilis in Ecclesia remāserit quo per sacramenta, & indulgentias homines participātes diuites euadūt. Cū ergo Christus cumulatissime satisfecerit iustitia Dei per eius mortē maxime emicuit, ita vt misericordię equata se inuicē mutuis amplerib⁹ ad crucis pedē osculatę sint. Pręterea granū hoc preciosissimū in terra cadēs mori oportuit, vt suā organosardētissimā charitatē ostēderet,

Mortuū fuerit.

4. Re. 10

Exo. 14.

Nu. 26.

Gene. 7.

que sua passione & tormentis longe maior extitit, pro
 iis enim moriebatur, qui ei vitam auferabant. Magnus
 fuit Regis David erga Absalonem amor, qui cum im-
 memor pietatis, contra ipsum conspirasset, & scelesti-
 sima tollendi patris consilia cepisset, cum eum interem-
 ptum audiuit æditissimam domus partem conscen-
 dens, taliter ipsum defleuit vt pectus plangens, & capil-
 licium lacerans doleret, quod non sibi pro illo oppo-
 tere contigisset. Sed maior Christi charitas extitit, qui
 cum plusquam emptitius verna longe vilissimus in ip-
 sum conspirasset, non desiderio solum, sed effectu pro
 ipso mori sustinuit. Quid nam obsecro hac charitate
 ardentius esse potuit? Ideo ex ipsa passionis Christi quã-
 titas potius pensari debet, quam ex Iudeorum rabie,
 aut ex nature suæ tenebritudine, aut ex tormentorum
 diuersitate, aut ex multitudine peccatorum pro qui-
 bus patiebatur. Amor enim qui ipsum ad patiendum
 impellebat maior erat ira inimicorum, & tot exqui-
 sitissimus tormentis quæ passus est, ideo Paulus ad
 Ephes. 3. dicebat. Super eminentem scientiæ charita-
 tem Christi, nam Saluatoris amor scientiæ superemi-
 net, maior enim est, quam vt nos ipsum intelligere pos-
 simus. Deinde mori oportuit, vt rite mediatoris offi-
 cium exerceret, ita vt Deum suis meritis ad nobis par-
 cendum conuinceret, & nos suis laboribus, & tor-
 mentis, ad bene viuendum impelleret. Propter pri-
 mum dicebat Paulus ad Hebræ. 5. Cum clamore vali-
 do, & lachrymis offerens exauditus est pro sua reueren-
 tia. Nos etiam suis tormentis conuincit, sua enim nu-
 ditate nostram auaritiam conuincit, sua lingua aceto
 potata nostræ lingue petulantiam, suo in latere vulnere
 nostram

nostram inuidiã, suis flagellis nostrã luxuriã conuincit &c. Ad hæc mori Saluatorẽ oportuit, vt nostris operibus efficaciam tribueret, omnes enim iustitiã nostrã nisi Christi passioni innitãtur, cassæ profecto & nullius valoris sunt, si vero ipsi cõiungãtur eternã fællicitatẽ merentur. Quemadmodũ negotiatores qui tenuẽ habẽt censum, cũ aliis mercatoribus, lōge ditioribus cõiũguntur, vt diuites euadant, & cum illorum mercibus suas etiam tenues coniungunt, vt crescant. Ita nos qui negotiatores pauperes sumus, Christo qui potens mercator est, vtpote qui totũ orbẽ acquisiuit, coniungi oportet, vt nostra opera in prætio habeãtur, quæ alias admodũ deficiẽtia sunt, & minime iusti pōderis, nisi cũ Christi plagis cõiungantur. Quæ sunt, sicut grana quæ nostris operibus iustũ pondus concedunt. Et sunt etiam sicut litteræ vocales, quæ sonare faciũt nostra opera quæ veluti cõsonãtes sunt litteræ, quæ sine vocalibus sonare nõ possunt, ita virtutes nostræ sine Christi plagis corã Deo mutæ sunt. Demũ mori Christũ fuit expediẽs, vt nos cõtra hostes sua passione armaret, nã Christi passio præter quã quod hostiũ nostrorũ vires per fregit, debiles nostras vires ad præliandum excitat. Estq. passio Christi turris David, ex qua omnis armatura fortium pendet. Sanson in capite virtutem habebat, ita nos in Christo qui caput nostrum est. Hac virtute boni Angeli refugas vicerunt. Hac armati Apostoli mundi pētentiam protriuerunt. Hac Martyres de tyrannis gloriosos triũphos reportarunt. Propterea dicebat Petrus 2. Pet. 1. Christo igitur passo in carne vos eadem cogitatione armamini, ac si dicat. Cũ Christus in carne passus sit

Similitudo.

Simile.

Simile.

Canti. 4

Iudi. 16.

2. Pet.

sus sit, oportet vos eadem cogitatione armari, ad tēta-
tiones vincendum. Si enim Christi cogitationem acci-
pitis qui potius mori voluit quam ceptis desistere, vin-
cetis ipsum imitando, vel si accipitis cogitationem e-
ius quasi arma minime vincemini. Deinde oportuit
saluatorem mori vt animę prætiū ostenderet pro qua
tot Dei filius pati voluit, quod Petrus ostendit dicens.

2. Pe. 1. Non corruptibilibus auro & argento redēpti-
estis &c. Qod cum ita sit dictū mirum quam facile ho-
mines animæ dispendium patiantur, quam vel vilissi-

Multū
fructū
afeat.

mo prætio vēdunt. Præcipua vero mortis Christi cau-
sa extitit, quam ipse in parabola ostendit nempe fru-
ctus qui ex ipso in crucem sublato processit. Quem in
grano apertissime intueri licet, nam in terra iactū ve-
luti aperitur ex cuius visceribus herba progreditur,
quæ in paleam durefcens, paulatim foecūda spica gignitur,
imò ex vno grano multæ præcreantur, illisq. in
terram iactis & emortuis, multo plures pullulant, il-
lisq. iterum demortuis duplo plures producuntur. Ad
hunc modum Saluator in cruce veluti per vulnera a-
pertus moritur, ex quo flos scilicet primitiæ Ecclesiæ
quæ paululum vt herba tenuis fuit, sed aduentu Spiri-
tuffancti fortior facta, in spicam granis plenam excre-
uit, quibus demortuis multo plures surrexerunt, a
deo vt totus penè orbis granis scateret, ex hoc diuī-

101. 22. nissimo grano in terra mortuo procedentibus. Id est
quod ipse dicebat. Si exaltatus fuero a terra omnia tra-
ham ad me ipsum. Crucem enim suam Saluator exal-
tationem vocat, ne discipulos qui carnales erāt & im-
perfecti tunc perturbaret, quia sciebat (vt Chryso-

Chryso-

mus

mus ait (audita cruce & ignominiosa morte vehementer perturbando s, ideo mutat nomen, non crucem eā sed exaltationē, excessum, gloriam, clarificationē vocādo, sicut periti medici efficere solent, qui pillulas infirmo porrigēdas, sacaro prius operiunt, & melle perfundūt vt dulces appareant. Vocat præterea mortē exaltationē quia cū patrē diligeret, & sicut mandatum dedit illi sic faceret factus obediens vsq. ad mortē, hoc ei cessit in maximum honorem sicut Paulus dicebat ad Hebræ. 2. Eum qui modico quam Angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum, vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem, & quia minoratus est, & mortuus, non ex necessitate, sed propter gratiam Dei, ideo gloria & honore coronatus est. Ecce quare mortem exaltationem vocat, qua omnia ad se traxit. Nam traxit ad se patrem qui cum iustæ iracundiæ pænas ab hominibus exigeret, eum ipsis per suam mortem reconciliauit. Traxit Spiritum sanctum qui Christianis in habitare facit per gratiā, traxit Angelos socios eos & fratres hominum, & cōseruos efficiens, imo administratores vt Prulus ait. Miro vero modo homines ad se traxit, cuius Euāgeliū totū pene terrarum orbē euersis multarum gentium ritibus penetrauit, traxit etiam inferni potestates quas debellauit, & nō sibi soli sed perfectis viris subiici fecit, traxit etiam mortem quia ipsam occidit. Istæ ergo fuit præcipuus mortis Christi fructus de quo Esa. 4. Erit geomen Domini in magnificentia & Io. 4. Videte regiones quam albe sunt ad messen & Esa. 27. Florebit & germinauit Israel, & repleuit faciem

Simile.

Hob. 2.

Esa. 4.

Io. 4.

Esa. 27.

Bb

orbis

orbis semine. Quāuis plures alij & vberrimi fructus ex passione Christi nobis & mūdo prouenerint. Nā ex eius morte aditus nobis ad beatitudinē patuit sicut dicebat Paulus ad Heb. 10. Habemus fidutiā in introitu sanctorū in sanguine Christi. Sua etiā morte ad ipsum amā dū vehementer allicit, qui tot pro nobis pertulit sicut Ambrosius dicebat. Plus tuis iniuriis Iesu debeo, quā tuis diuitiis, & Bernardus. Super omnia te mihi reddit amabilē bone Iesu calix passionis quē pro me bibisti. Si enim emptitiū seruū qui tibi studiose obsequitur diligis, certe Christū qui tot pro te pertulit, imo qui pro tua libertate seruus factus est, & clavis lanceaq. signatus diligere teneris. Propter hanc causam Ionatas & alij Saulē hortabātur, vt David diligeret, qui tot pro eo insignia facinora, totq. bella cōfecisset. Ita Esa. 26. Nomen tuū & memoriale tuū in desiderio animę. Deinde morte & passione Christi, actiones nostrę quales sint metimur, nō enim imperfectis operibus, sed perfectissimis qualia Christi erāt nostra opera metiri dem⁹, quia tūc qualia sint cognoscūtur. Quāturpis nostra sanctitas apparet, si cū sua cōparetur, quā iracūda nostra māstudo videtur, si Christi māstuetudini cōiugātur, quā superba nostra humilitas suę collata videtur, quā ambitiosus noster honor, si ad Christi honorē referatur. Ita Paul. Quos præscquit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, ad Ro. ca. 8. Pręterea suę passionis memoria Christus animas nostras viuificat, & perpetuā sui in nobis memoriā nutrit, & ob id forsam doctrinā suā scriptis mandare noluit, quia mortis eius fama taliter per cælū & terrā sparsa est, & sic omnibus in notuit: vt sufficiēter eius memoria cōseruetur. Imo in sua passione quęcumq. necessaria sunt intueri possumus, estq. sicut

sicut virga Ionatæ quæ ad mel applicata, oculos eius aperuit & ipsi spiritû reddidit. Et est sicut fæl, quo qua
 si collirio, Tobis oculi aperti sût. Ideo indignissime faciunt qui passionis Christi obliuiscuntur. Ad hæc mors Christi omnimodã in nobis subiectionẽ ad Deũ causat, sicut massaterrea figulo subiicitur, vt ex ea quod voluerit efficiat, ita nos Deo in prosperitatibus & aduersitatibus subiiciamur, hoc Saluator docuit, cũ caput spinea coronare dimitũ inclinauit. De mũ sua nos Saluator passione docet charitatẽ ordinare, vt ea quæ animæ sût iis quæ sunt corporis præponamus & quod ratio sensualitati dominetur & poti⁹ virtutes quã exteriora amem⁹, & spiritualia quã corporalia. Docet etiã qualiter nos erga proximos habere debeamus, duas manus ad ipsos sicut Christus extendẽdo, scilicet dexterã eos in spiritualibus iuuãdo, & sinistra tẽporalia eis cõcedẽdo, si autẽ operibus id prestare nõ possim⁹, saltẽ cor ad ipsos ad apertum habemus sicut Christus.

1. Re. 14
 Tob. 11.

simil
 simi
 simi

simi
 simi

1. Pe. 2.

Qui amat animã suã perdet eã. Qui frumẽtũ, seruat perdit, & qui perdit eũ lucratur, ita qui amat animã sensilẽ, perdit eã & ecõuerso, qui odio habet eã lucratur. Anima duo habet. officia præcipua, primũ circa superiorẽ partẽ versatur in qua sunt res maximi põderis, aliud circa portionẽ inferiorẽ sicuti Deus superiora scilicet celestia gubernat &

Innumeri alij fructus recẽseri poterãt, qui ex Christi passione puenerũt, inter quos haud exiguus est, quod sua nos Saluator morte adimitãdũ incitat, quemadmodũ pulchra ad vidẽdũ, & saporosa & dulcia ad comedẽdũ inuitare solẽt. Sic dicebat. Pet. 1. Pe. 2. Siquid propter iustitiã patimini beati, nã Christus passus est vobis relinquẽs exẽplũ vt sequamini vestigia eius. Quod quidẽ veluti exẽplo declarãt Saluator ait. Qui amat animã suã perdet eã. Qui frumẽtũ, seruat perdit, & qui perdit eũ lucratur, ita qui amat animã sensilẽ, perdit eã & ecõuerso, qui odio habet eã lucratur. Anima duo habet. officia præcipua, primũ circa superiorẽ partẽ versatur in qua sunt res maximi põderis, aliud circa portionẽ inferiorẽ sicuti Deus superiora scilicet celestia gubernat &

inferiora etiam, sic anima superiores, & inferiores vires. Portio superior spiritus, inferior anima vocitatur, quamuis vna solum numero anima sit. Qui ergo animam suam id est sensibilem partem amat eam perdit. Cum enim vna sit propter inferiorē & vilem eius partem quam diligit, totam animam perdit, quæ mundo prætiosior est. Vel ut corpoream vitam cōseruet spiritualem amittit. Non nulli enim homines veluti pecora sensualitatem sequentes, ita voluptatibus succumbunt, ut grauissimam spirituales vitæ iacturam minime persentiāt. Stultus profecto esset qui ut pallio parceret, adigi sibi ensē, per corpus permitteret, & ut pileum cōseruaret vulnerari in capite sustineret, & qui nudis pedibus, ut calceis parceret ambularet, ita multi ut brutalem animæ partem cōseruent nequaquam superioris partis iacturam persentiunt, imo ut corpus cōseruent, & voluptatibus indulgeant, vulnerari interius per peccatum sustinent, plurius vile corpus, quam animam quam mille mundis præponderat aestimantes. Nō sic beatus Paulus qui dicebat Actuum 20. Vincula, & tribulationes hic ierosolymis me manent, sed nihil horum vereor, nec facio animam meam præciosiorem quam me. Quasi dicat. Nequaquam ita corpus amo, ut vincula, & tribulationes exhorrescam, nō enim præciosiorem facio, id est plurius estimo animam, scilicet corpoream vitam quam me, qui homo sum non propter brutalem animæ partem, sed propter superiorem, & rationalem. Ut igitur te ipsum cōserues ne verearis corpus laboribus, & tribulationibus exponere, quia si tale animam perdis, totam in vitam æternam custodis, & si ipsam odio habes diligis. Quicumque alium odio prosequitur, ipsi mortem inferre procurat, ita qui animam

odit

Simile.
Simile.
Simile.

Actuum.
20.

Simile.

odit, occidat ipsam suspendendo, scilicet a terrenis ipsam abstrahendo, & ipsi superbiam spiritum obstruendo, de quo loquebatur Iob. 7. Elegit suspendium anima mea & mortem ossa mea. Quod enim suspenditur (vt Gregorius exponit) ab imis eleuatur, anima ergo suspendium eligit, & ossa muriuntur, quia dum mentis intentio ad alta se subleuat, vite presentis fortitudinē occidit. Sancti ergo viri qui in hac vita requiescere nō possunt, suspendium eligunt, quia terrena deserētes ad alta animā attollunt, mortēq. suis ossibus inferunt, scilicet carni. Si vero hac morte animā tibi occidere nō placuerit, ipsam exure, illo scilicet igne de quo Saluator loquebatur Lucæ. 12. Ignē veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur, hoc igne nos Christus quasi aurum purificat, Ægypti paleas, scilicet insurgentes carnis motus comburendo. Si autē alia animā morte necare volueris, ipsam submerge, aquis lachrymarum, quibus, peccata & vitæ miseras lugēdo indulgere poteris, sicut Dauid dicebat. Exitus aquarū dederūt oculi mei quia nō custodierūt legē tuā. Et si ista tibi mors nō placuerit, animā veneno cōfice, hoc autē efficiēs, si cōuersatione, & cōsolationibus cælestibus, mūdanas delicias, & carnales impetus supresseris, sicut Dauid dicebat. Renuit cōsolari anima mea. Ad id vero efficiēdū ipse nos Saluator inuitat suo exemplo dicēs. Si quis mihi ministrat me sequatur. Qui enim se Christi ministri esse iactāt, ipsum imitari debent, sed ille est vere Christi minister de quo per Dauid dicebat. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat ille ambulat in via immaculate, qui non quærit quæ suā sunt, qui

Iob. 7.

Gregorius.

Lucæ. 12

Psal. 118

Psal. 76

Siquis mihi ministrat.

Psal. 110.

Augusti
nus.Grego-
rius.

Esa. 66.

Pro. 14.

1. Co. 4.

Audi. b.

Audi. b.

Audi. b.

Audi. b.

Audi. b.

siue uiuat siue moriatur Domino uiuit, & moritur ille
 domiq. Christi minister est (ut Aug. & Gregorius di-
 cunt) qui ipsum sequitur, usq. ad illud perfectum chari-
 tatis opus nempe animam (si opus est) ponere. De tali
 bus dicebat Esa. c. 66. Ministri Dei nostri dicetur uobis.
 Et Pro. 14. Acceptus est Regi minister intelligens, ira-
 cundiam eius sustinebit inutilis minister. Et Paulus
 1. Corint. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Chri-
 sti. Si uero hoc ad imitandum Christum homines mi-
 nime mouet, saltem utilitates quæ inde sequantur
 eos impellere deberent. Prima est quia quemadmo-
 dum qui præcedit, iis qui sequuntur uiam ostendit,
 ita Saluator nobis salutis uiam præiuit, imo ipse uia fa-
 ctus est, ipseq. ipsam uiam paradisi complanauit im-
 pedimenta tollendo, ita ut omnibus postea pateret
 etiam latronibus, & usurariis, sublatis difficultati-
 bus. Deinde qui præcedentem sequatur deuictis
 hostibus aut latronibus in quos ductorem prius in-
 cidere oportet, secure proficisci possunt, ita Saluato-
 re præcedente qui Diabolum, mundum, & carnem a-
 cerrimos humani generis hostes deuicit securi in-
 cedere poterimus. Præterea qui ductorem sequun-
 tur ad alacriter incedendum ipsius exemplo inci-
 tantur. Abimelech Iudi. 9. Absciso arboris ramo,
 ad insequentes se milites dixit. Quod me uideri-
 tis facere facite, illi uero certatim ramos de arbo-
 ribus præcidentes sequebantur: Ita Christus cruce
 super humeros sublata ait. Si quis mihi ministrat
 me sequatur, id quod ipse prius effeci, faciens, quod
 profecto ad alacriter incedendum incitare deberet.
 Et quam

Et quamvis labores timorem incutiant, non est quod ipsos Christo præcedente vereamur. Maximo enim id nobis refrigerio est. Ita ut dicere possimus. Qui fingis laborem in præcepto. Demum Christum alacriter sequi debemus, quia nos ad locum in beatitudine præparandum præcessit. Sicut ipse dicebat. Vado parare vobis locum &c. Sed præcipuus fructus, qui nobis ex eo quod Christum sequimur provenit illud est, quod ipse explicat dicens. Vbi sum ego illic, & minister meus erit. Quæ nã obsecro hæc dignitate maior excogitari potest? Ad eum locum admitti in quo tantus hostium triumphator est. Si alicuius regie atria exteriora tanta pulchritudine præstarent, ut aspicientes in admirationem raperet, cunctorumque oculos rebus in hypodromo positae raritate insignibus oblectaret, qualia obsecro interioris recessus cubicula esse, quaque admiranda omnes existimarēt, in quibus Rex cum suis aulicis familiaribus, & cubiculariis manere solitus esset? Si mundus iste qui velut cælestis curie atrium est, tanta rerum pulchritudine præstat, qualis obsecro Regie cælestis recessus erunt in quibus Saluator cum suis selectis comorabitur? Id significare voluit cum dixit Matth. 24. Vbi fuerit corpus ibi congregabitur, & aquilæ & Io. 14. Recipiam vos ad me ipsum, ut vbi ego sum, & vos sitis. Et 16. Pater quos dedisti mihi volo, ut vbi ego sum illuc sint mecum. Et Apo. 3. Qui vice rit dabo ei sedere in throno meo sicut ego vici & sedi, & hoc est ministros honorare, quia ipsos in filios adoptatos regnare facit. De qua gloria loquebatur Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus. Et Sapi. 10. Honestabit illum in laboribus &c.

Psal. 93

Vbi sum
ego &c.Simili-
tudo.

Ma

24.

Io. 14.

Io. 16.

Apo. 3.

Sapl. 3.

Sapi. 10.

SINT

SINT LUMBIVESTRI PRAE
cincti, & lucernæ ardentes in mani-
bus vestris & vos similes

Lucae. 12.

DVÆ sunt in hoc Euangelio parabolę & vtriusq. idem scopus est, nempe monere fideles omnes vt vigilantes & parati aduentũ Saluatoris expectent, ne incauti nihilq. tale expectantes inueniãtur. Est autẽ similitudo accepta a Seruis qui dominos suos expectare solẽt, & ipsis occurrere. Ait ergo Christus. Quemadmodũ serui fideles accincti & cũ lucernis accensis dominos suos præstolãtur, ita vos. Accincti vero serui expectant cum ad quodlibet ministerium exhibendum domino suo venienti parati sunt, accensas vero lucernas habere eos oportet ne adueniens dominus tenebris obuolutos inueniat. Quid vero sit spiritualiter lumbos præcingere & cum lucernis accensis dominũ expectare, multismodis exponitur. Grego. ait. Lumbos præcingimus cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus, lucernasq. tenere, proximis per bona opera splendere. Allij vero per hæc nihil aliud significari aiũt, quã oportere nos esse paratos ad ambulandũ iter virtutis in nocte huius vitæ, dominoq. venienti occurrere expediti scilicet ad ambulandũ, & cũ lucernis ne in tenebris offendamus. Vel lumbos homines præcingũt cum curã terrenarũ rerum abiiciunt, lucernasq. deferunt, cum mentes pulsas erroribus illuminatas habẽt.

Nos

Nos vero lumbos præcingere corpus rationis, & mediocritatis cingulo moderari exposuimus &c. Cum vero Saluator ait. Et vos similes hominibus &c. Aliqui nouam parabolam proponere dicunt, alij vero propositam prosequi, in quorum ego sententiâ pedibus eo, siue vero noua sit parabola siue non, tria Christus insinuare voluit. Primo sicut serui fideles vigilare solent, quia latet ipsis hora qua dominus suus reuertetur a nuptiis, quæ nocturno tempore fieri solebant, ita nos oportet vigilare a somno peccati, quia ignoramus horam qua dominus venturus est. Deinde sicut serui vigilantes magna confidentia dominum suum expectant, ita nos, non est quid vereamur domini aduentum, si a peccati somno ex perrecti ipsum expectamus. Demum sicut illi venienti domino confestim aperire solent, lætiq. ipsum suscipiunt, ita nos pulsanti per infirmitatem Christo, læti accurramus, ipsumq. sine tristitia recipiamus. Qui ergo taliter dominum suum expectant scilicet vigilantes & parati beati sunt. Talibus seruis præcinctus dominus transiens (inquit Christus) ministrabit. Quemadmodum enim quandoq. accidere solet vt dominus quispiam cum bene deserueritis seruis ita benigne se gerit, vt expleto nuptiali conuiuio, ipsis parare cenam faciat & ipse promptus adsit, transeatq. hinc inde nequid illis desit. Ita se Christus cum vigilantibus seruis se gerit, quia sicut illi expectant præcincti sic Saluator se præcinget id est sicut illi parati & expediti erunt, sic Christus se ad retribuendum illis præparabit.

SECUNDA parabola à Christo proposita quamuis eundem scopum habeat cum præcedenti, differt tamen

Cc ab ea,

abea, quam illa præmium seruorum vigilantium proponitur, in hac autem pæna illorum qui dormientes inueniuntur ostenditur. Desumitur vero a patre familias quodam, qui si sciret furem venturum vigilaret præfecto ne ab ipso opprimeretur. Dies vero domini propter incertitudinem, furi comparatur multis scripturæ locis scilicet Apoc. 16. & 1. Pe. 5. & 1. Thessa. 5. Irreperit vero difficultas circa hæc Christi verba scilicet si sciret pater familias quâ hora &c. Non enim rite ista accomodari videntur, nam si pater familias vigilaret, si sciret qua hora fur venturus esset, sequitur etiam nobis vigilandum esse, quia horam aduentus Christi scimus, sed contrarium infert Saluator, ideo & vós estote parati, quia nescitis &c. Ad hoc breuiter respondetur, dispar esse iudicium de vigilia corporali, & spiritali, nam vigilia corporalis non potest esse perpetua, & ita tunc solummodo homines vigilare solent, cum venturum furem sciunt, & ita non poterat aliter proponi exemplum, nõ enim rite sic proponeretur sicut pater familias semper vigilaret, nesciẽs furis aduentum, ita vos, hoc enim non est rationi consentaneum, imo nec fieri potest quod semper aliquis homo vigilet, nisi tunc cum venturum furem opinatur, de vigilia vero spiritali dispar est ratio, nam potest & debet esse perpetua, quia hora aduentus Christi incerta est, ideoq. semper est vigilandum ne nos Saluator dormientes inueniat, sic igitur aptissime à Christo parabola est proposita, in hunc modum. Si sciret pater familias qua hora &c. Quæ quidem sic est applicanda. Pater familias sciens furem venturum
vigila-

vigilarēt, ne opprimeretur, ita vos qui scitis diem domini vēturum vigilare ad exemplum patris familias, ille enim vigilat hora qua opinatur furem venturum, vos qui scitis diem domini venturum quidem, sed improuisum sicut fur, vigilate semper. In hoc igitur tantum modo similitudo consistit. Sicut pater familias prudens contra furem vigilaret, ita vos contra diem domini, qui adueniet sicut fur in nocte &c.

CONCIO.

SI eis qui nos alicuius periculi, admonēt, gratiā repēdere tenemur, & quo maius periculū imminet, eo magis ad referendā gratiā obligamur. Immortales profecto Saluatori nostro gratias fido in amore repēdere tenemur, qui toties nos grauissimi periculi, ex improuiso eius aduentu imminētis admonuit, de quo non apertis solū sentētis sed propositis parabolis, vt vigilantes & parati, improuisum eius aduentum expectemus commonefacit. Propterea dicebat Paulus ad Tim. 2. Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri, omnibus hominibus erudiens nos, vt ab negātes impietatē, & secularia desideria, sobrie, & iuste & pie viuamus in hoc sæculo, expectantes beatā spē & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri. Quę Pauli verba ad propositū accomodata latius expēdēda sūt. Doctrina Christi qua nos instruit, vt secūdū eius legē vitā instituamus, ne imparatos nihilq. tale expectātes inueniat, vocatur gratia a Paulo, vere enim gratia

- Simila.** Dei est. Si enim princeps aliquis, ciuitatem ad quam armatus profecturus esset, quamq. rebellem inuentā breuī expugnare posset, victoriæq. certus comiter prius admoneret ciues, vt se ad ipsum pacifice recipiendum prapararent, maximæ profecto gratiæ & amoris signum esset. Ita Saluator qui armatus ad vltionem inimicorum venturus est, sicut Sapi. 5. dicitur, vel in morte ad nos expugnandum, maximam nobis gratiam ostendit admonendo, vt parati ipsum expectemus: de ea dicebat Paulus. Hortamur vos ne in vacuum gratiã Dei recipiatis. Ab ea vero gratiã neminē excludit, sed omnibus eam concedit, vult enim omnes homines saluos fieri ideo dicitur Ecclesiastici 18. Misericordia hominis circa proximum suum, misericordia autem Dei super omnem carnem, qui misericordiam habet, docet, & erudit quasi pastor gregē suum: Ac si dicat. Hæc est differentia inter misericordiam hominis, & dei, quia misericordia hominis ad proximum ostenditur, Dei vero misericordia ad omnem carnem, & quia misericordiam habet, erudit homines sicut pastor gregem suum. Sic David. Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum, vt mitiges ei a diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Ac si dicat. Ille beatus est quē Deus erudit, vt mitius ferat, quę in mundo geruntur, quousq. peccatori fodiatur fouea, corpori quidem in terra, animę vero in inferno, & ipse qui a Deo eruditus est, liber euadit, in morte ab inferni fouea. Similiter Iob 33. dicitur. Aperit aures virorū, & erudiens instruit eos disciplina, vt auerrat hominē ab iis quæ fecit, vt liberet eum a superbia: Propterea si quidem

quidē Deus homines instruit, vt eos a prauis moribus auertat, & hoc est quod ait, vt abnegātes impietatē, & secularia desideria. Quædā peccata sunt directe contra Deum quæ dicuntur impietates, vt blasphemia, desperatio &c. Alia sunt, quæ in abusu temporalium consistunt, ideo dicuntur secularia desideria, quæ quidem abscindenda sunt. Ita dicebat Paulus ad Gala. 5. Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis Et alibi. Carnis curam ne feceritis in desideriis ad Ro. 13. Quia desideria carnis rationis vinculo cohibenda sunt. Propterea dicit. Sobrie, Brias enim mensuram significat, tunc ergo sobrie viuimus, cum desideriis carnalibus mensuram ponimus. Omnia quæ in mundo sunt mensuram habent, sicut dicitur Sapi. 11. Omnia in pondere & numero, & mensura cōstituiisti. Ignis mēsurā habet, alioquin omnia combureret, aqua mensuram habet alioquin omnia submergeret, ita etiā carnem nostrā æqualitatis mensura cohibere, & frænare debemus, modum ipsi imponendo, scilicet, vt ne nimia austeritate corrumpatur, aut delitiis modum excedat. Propterea Paulus cum militem Christianum armaret dicebat ad Eph. 6. Induti lorica iustitię. Lorica enim corpus protegit quæ iustitię esse debet, ita vt modum non excedat, ipsum delitiis affluere sinens, nec ipsum nimia abstinentia cōsumens. Propterea de Christo dicebat Esai. 11. Erit iustitia cingulum lumborū eius: Cingulum in medio corporis, nec laxum admodum, nec nimis strictum esse debet, sed mediocriter aptatum: ita nos iustitię cingulum corpori nostro aptare debemus, vt nec rigore ipsum stringi sine

Gala. 5.

Rom. 13

Sapi. 11.

Eph. 6.

Esai. 11.

mensura sinamus, nec laxari cum vitis patiamur, sed cum æquitate quadã cinctum teneamus.

Sint iu-
bi vestri
precia-
eti.

Esa. 22.

TALITER Saluator seruos suos præcinctos esse voluit, scilicet vt carnẽ suã, ita æquitatis, & iustitię cingulo cohiberẽt, vt modũ ipsam excedere nequaquã sinerẽt, sed sua desideria rationis vinculo frenarẽt. Cõtrariũ vero homines ita facere videmus, ac si Saluator oppositũ præcepisset. Id est quod Esa. c. 22. dicebat. Vocauit Dominus ad fletũ, & ad plãctũ & ad cingulũ sacci, & ecce gaudiũ & letitia &c. Ac si diceret. Cũ Deus ad peccata plãgẽdũ, & ad carnẽ penitentię, cingulo præcingẽdã vocaret, ipsi comessationibus, & æbrietatibus indulgẽt. Omnĩũ vero vitiorũ causa est, quod homines carnẽ suã sine rationis vinculo discinctã habẽt. Ideo dicebat Esa. 29.

Esa. 29.

Trãsi terrã tuã quasi flumẽ filia maris, quia nõ est cingulũ ultra tibi. Quæ Prophetę verba grauissima sunt. Mare mũdũ significat, anima ergo prauis moribus corrupta filia mũdi cõgrue appellari potest. Ei ergo Esa. loquitur dicẽs. Tu quę per baptisma Dei filia, & propter deprauatos mores mũdi filia effecta es, trãsi quasi flumẽ.

Simile:

Quãdo amnis propter imbriũ frequentiam inflatus alueũ prætergreditur, cãpos omnes inundat, ita multi rationis alueum per quẽ illis incedẽdũ erat prætergressi, vitiis omnibus indulgẽt, quẽadmodũ ergo amnis tumẽs, extra alueum delatus, late per cãpos luxuriat, ita multos videas, nõ solũ elato fastu alios flocci pẽdere, sed in vindicãdis ad fatietatẽ iniuriis, vitã & fortunas cõsumere, qui etiã proximos vsuris & cãbiis expilãt, qui de uociniis, ludis, cõpotationibus, luxuriis effuse se dedũt, & deniq. omnib. vitiis deturpãtur. Tãtorũ vero malorũ

causa

causa est quia iustitię, cingulo carēt, & discincti incedūt sicut Esa. Ait. Neq. enim est cingulū vltra tibi quasi dicat. Propterea tot vitiis indulges, quia rationis cingulo cares, & sic soluta, imo dissoluta incedēs, omnia prava vitiis deturpasti. Sic Hie. 31. Vsq. quo delitiis dissolueris filia vaga? Ac si dicat. Quo vsq. delitiis dedita iustitię & rationis frenū abiicies? Sic Ecclesiastici 2. Ve dissolutis corde, id est. Ve illis qui cor suū discinctū habēt sine rationis cingulo. Ecōtra Petrus dicebat. 1. Pe. 1. Propter quod succincti lūbos mentis vestrę, sobrii perfecti, sperate in eā, quę vobis offertur gratiā reuelationis Iesu Christi. Quasi dicat. Cohibētes rationis vinculo motus mētis vestrę, sobrii, & perfecti sicut Paulus ait. Sobrie & iuste, sobrie quidē, erga nos, iuste erga proximos, pie ad Deū. Ita dicebat Paulus 1. Ti. 6. Sectare iustitiā, pietatē, fidē, charitatē, patiētiā māuetudinē. Istę sūt lucerne quas in manibus serui Christi habere debēt, postquā iustitię cingulo præcincti sunt. Nā quēadmodū lucerna tenebro sam domū illustrat, ita virtus tenebris inuolutā peccatoris mētē, splēdidā reddit, ideo dicitur Ecclesiastici 32. Qui timēt Deū inueniēt iuditiū iustum, & iustitias suas quasi lumen accendent. Qui enim filiāli timore Deum reuerentur iuste hic, & in futuro iudicābuntur, suorum laborum præmia recipientes, & ij opera iustitię quasi lumina quibus illustrantur, accendunt. In manibus vero habere oportet, quia exterius in opere exerceri debent, sobrie, & iuste, & pie viuendō, numeroq. omnes virtutum excolendō, & sic magna fiducia poterunt, gratiam aduentus Saluatoris expectare. Sicut idem Petrus dicebat 2. Pe. 3. Cum ergo omnia ista dissoluen-

Hie. 31.

Eccle. 2.

1. Pet. 1.

Tim. 6.

Et lucer
ne ardē
tes in
mani-
bus &c
Simile.
Eccle. 32

2. Pe. 3.

dissoluenta sint, quales vos esse oporteat, in bonis cō-
 uersationibus, & pietatibus, expectātes, & properātes in
 aduētū diei domini. Quæ Petri verba cōsiderāda sunt,
 loquebatur Petrus de aduentu Saluatoris, in quo om-
 nia dissoluenta dicebat. Cū ergo (ait,) nihil horū dura-
 turū sit, nō est quod harū rerū vos cura torqueat: quod
 vero vos magnopere curare oportet, quales vos esse
 debeatis bonis cōuersationibus, & pietatibus in proxi-
 mos, quasi lucernis splēdētibus, expectantes & prope-
 rantes &c. Studiosi viri, non solū expectant aduentum
 Christi, sed totæ eorum vita expectatio est, quia omnia
 quasi peregrini efficiunt, nequaquā mētē in terra figē-
 tes, sed expectātes beatā spē, sicut Paulus ad Phi. 3. No-
 stra cōuersatio in cælo est, vndē & Saluatorē expecta-
 mus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ &c. Ac
 si dicat. Taliter in terris cōuersamur, vt nulla nos earū
 rerū quæ in mundo sunt, cura torqueat, ideō Saluato-
 rem expectamus, vt corpus nostrum laboribus debi-
 litatū, similæ constituat corpori claritatis suæ. Ideō Pe-
 trus non solū ait expectantes, sed properātes in aduen-
 tū diei domini, quod quidē ad affectū & gaudiū referē-
 dū est, quia qui ad aduentū alicuius properant, cū gau-
 dio eū excipiunt. Ita viri perfecti pulsanti per mortem
 Christo, confestim aperiunt, quia cū gaudio eum reci-
 piunt: & ita veluti properant gratulantes aduentū. Ita
 Hierem. Tren. 3. dicebat. Pars mea dominus dixit anima
 mea propterea expectabo eum. bonus est dominus
 sperantibus in eum, animæ quærenti se, bonum est cum
 silencio præstolari salutare Dei, bonum est viro cum
 portauerit iugum ab adulescentia sua. Quæ Hieremie
 verba

Simile.
 homini
 bus expe-
 ctatibus
 &c.
 Phi. 3.

Vt cum
 ueniat
 & pulsa-
 uerit
 &c.
 Tren 3.

verba, quia grauiſſima ſunt late explicabimus. Cum alij diuitias, alij honores, alij voluptates expetant, & per varia huius vitæ appetibilia diſtrahantur, anima mea dixit Pars mea Dominus, id eſt ſufficit mihi Deus pro omnibus, ſic Dauid. Portio mea domine. Et alibi Dominus pars hereditatis mee. Res omnes huius vitæ quia deficientes ſunt, minimè ſufficiunt, Deus autem deſiderium explet, & ſic ſpem excitat, propterea confidenter expectabo eum, hanc ſpem Paulus beatam vocat & aptiſſime, quia eius obiectū beatitudo eſt, actus etiā beat⁹ eſt, & quia ſperātes beati ſunt. Spes enim iſta efficaciſſima, ſperātes beatificat ſicut, Saluator ait. Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus, vigilantes & expectātes inuenerit, Beati profecto dici poſſunt, quorum oculi intellectus, per vigiliā aperti ſunt, voluntasq. per amorem beati etiam ſunt quia veniens Deus ipſos beatificat, nam bonus eſt Deus ſperantibus in eum, anime querenti illum, ita Dauid. Quam bonus Iſrael Deus iſtis qui recto ſunt corde. Vis videre quam bonus eſt? audi Chriſtum. Amē dico vobis quod præcinget ſe &c. Qui ſeruos ſuos præcinctos cum lucernis expectare iuſſit, ad eos beatificandos, ſe etiam præcinget, quia ſe præparabit. Vide quam pulchra ſit iſta antithetiſis, quia præcinctos inuenit, ſi ſe etiam præcingit, vbi inestimabilem Chriſti bonitatem videre poſſumus, quia ſe cuique beatorum vt miniſtrans accommodabit, faciens eos diſcumbere. Multoties enim Domini poſito faſtu ſeruos diſcumbere faciunt, & tranſeunt videntes nequid eis deſit. Sic dicebat Saluator. Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum, vt edatis, & bibatis

Eſalm.

Pſalm.

Beatifer
ui illi
&c.

Pſalmi

præcin-
get ſe &
faciet il-
los diſ-
cumbe-
re &c.

Simile.

super mensam meam &c. Cibi vero quibus suos Salvator pascit minime explicari possunt cibis corpore agilitate, subtilitate, claritate incorruptibilitate, intellectu visione clara, voluntatem amore ardentissimo, memoria possessione. Sic dicebat Esa. 2. Dicite iusto quoniam bene quia fructum adiuventionum suarum comedit.

Esa. 2.

Transi-
ens mi-
nistrabit &c.

SED quod dicitur transiens ministrabit illis intelligitur, quia non solum intellectum implebit & voluntatem, sed etiam naturam exuperabit, & cetera. In beatitudine enim in immensum nostri intellectus, & voluntatis vires, immo etiam respectu nostri transibit, quia plus in beatitudine consequemur quam quod intelligebamus, quia nec oculus vidit &c. Vides quam bonus Deus est sperantibus in se? Et animam querenti illum? Qui ita cumulate retribuit? Bonum est ergo cum silentio prestolari salutem Dei, nihil enim in quocumque die in hac vita est, quam cum silentio prestolari, id est abstracta a secularibus negotiis & tumultibus, prestolari hanc Dei salutem, quam in morte cumulate concedit. Ita Esa. cap. 26. Anima mea desideravit te in nocte, id est separata a secularium tumultu. Quod quidem desiderium quam totius in iuventute excitari debet, minime quoad senectutem usque expectandum. Ideo ait. Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Sic David. Docuisti me a iuventute mea. Nulla opera Deo iucundiora sunt, quam que in iuventute efficiuntur, quia tunc homines primos Deo fructus offerunt. Recipiebat Deus, ut terrę novę fructus, sibi primo dedicarentur. Ita iuuenis terra nova est, suos ergo fructus offerat. Contra vero multi faciunt, qui toto sue iuventutis tempore, effusa vitis indulget, bona opera & penitentiam ad senium usque differentes.

Esa. 26.

ps.

renes. Quibus Bernardus dicebat. Quid facitis d' iuue- Bernar.
 nes, qui florē iuventutis offertis diabolo, & feces sene-
 ctutis Deo? Sed si quidem aliquibus tale quidpiam ac-
 ciderit, ut iuventutis annis perperam viuēdo absump-
 tis, ad seniam vsq. deueverint, non est cur desperent, nā
 si eo tempore a peccati somno experrecti, vigilauerint
 beati quoq. dici poterunt. Quemadmodū enim Roma-
 ni noctis tēpora in quatuor vigilias distribuebāt. Ita vita Et si ve-
neris in
secun-
da vigi-
lia &c.
 hominū, in quatuor etates diuiditur, in pueritiā, iuuen-
 tutē, virilitatē, & senectutem. Saluator vero non loqui-
 tur de prima, quæ sine rationis vsu decurrit, nec de
 quarta quia: quāuis possibile sit, homines. qui toto suæ
 vitæ tempore, peccati somno oppressi dormierunt, in
 decrepita etate experrecti vigilare, tamē valde diffici-
 le est, tanta nam .j. prauæ consuetudinis in naturam
 conuersæ vis est, ut rarissime deseratur, & propterea a
 Propheta Hieremia rei impossibili comparatur capite Hie. 13.
 13. Si potest Ætiops mutare pellem suam, ita & vos, quā-
 uis (ut diximus) non propterea desperandum sit. Ait er-
 go Saluator beatos esse seruos, quos cum venerit do-
 minus inuenerit vigilantes, in secunda vigilia scilicet
 in iuuentute, & si in secunda vigilia dormierint, & in
 tertia scilicet in virilitate vigilauerint, beati sunt serui il-
 li, & addere possumus, si forte & tertia dormierint, & in
 quarta vigilauerint, adhuc etiā beati sunt si rui, illi quia
 etiam si in iuuentute & virilitate dormierint, si in sene-
 ctute, & decrepita etate peccati somnum excuserint,
 & eos Saluator vigilantes inuenerit, beati erunt, non
 est ergo desperandum. Propterea dicitur Ecclesia- Eccle. 2
 stici secundo. Coniungere Deo, & sustine, ut crescat in

Dd ij nouif.

nouissimo vita tua. Quasi dicat. Accede per penitentiam ad Deū, a peccati somno exprorectus, vt vita tua in nouissimo tempore senectutis crescat, & te Deus saltem in illo tempore vigilantem inueniat. Aliter vero ista interpretari possunt, vt requirat Saluator a suis seruis perseuerantiam; Beati serui, qui non solum prima & secunda vigilia, a peccatis liberi vigilauerint, sed etiam tertia, vigilātes dominum expectauerint. Parum enim prodest, prima aut secunda vigilia, id est aliquo vitæ tempore vigilasse, si ante mortem peccati somno oppressi dormientes a domino inueniantur, de iis Ecclesiasti. 2. Veiis qui perdidērūt sustinentiam, qui scilicet peccati somnū obrepere videntes, minime per constantiam resisterunt. Ideo Saluator Lucæ 21. dicebat. Vigilate omni tempore orantes. Ac si dicat. Omni tempore vos oportet vigilare, ne imparatos vos, nihilq. tale expectantes, dies mortis inueniat.

Eccle. 2.

Luc. 22.

Si sciret
pater fa-
miliæ
&c.

Q V O D quidem alia parabola adhuc Christus exponit, quæ quauis minime aperte prima fronte videatur, congruentissime tamē proposito accomodatur. Eius igitur præcipuus scopus est, ostendere diē domini, ita in prouiso tēpore venturam, sicut fur in nocte, hora quæ nescitur aduenit; ob idq. nobis perpetuo vigilandum est, alioquin tale quidpiam nobis continget, quale patri familias nocte dormienti, qui ab ingrediente fure, opprimitur. Et ita aptissime parabola proposito applicatur, ac si Saluator dicat. Si pater familias sciret qua hora fur veniret, vigilaret profecto, & illum ingredi non pateretur, Ita & vos certissime scitis diem domini venturum, quasi fur, propterea oportet

tet

tet vigilare, ne imparatos vos inueniat. Si parabola di-
 ceret. Si pater familias sciret furem venturum vigila-
 ret, nullam haberet difficultatē, quia rite inferri pos-
 set, ita & vos vigilate quia scitis diem Christi venturā,
 quanuis horam ignoretis, sed quia dicit, qua hora, dif-
 ficultatem ingerit. Eo vero modo quo exposuimus
 tollitur, non enim significatur, nos aduentus Christi
 horam scire, sed ostendit Saluator ita a nobis vigilan-
 dum esse, ad expectandum diem filij hominis, sicut pa-
 ter familias vigilaret contra furem. De utroq. vero ad-
 ventu, quæ hic a Salvatore dicuntur, intelligi possunt.
 Duo vero hac Christi parabola insinuantur primo diē
 eius furi comparari sicut 2. Pe. 3. dicitur Adueniet 2. Pe. 3.
 dies domini sicut fur. Et Apo. 16. dicitur. Ecce venio Apo. 16.
 sicut fur, beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua
 ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius. Ille
 beatus est, qui improprium Christi aduentum expec-
 tans, vigilat, virtutesque per vestes significatas, custo-
 dit. Paulus vero grauissimis verbis ista explicauit. 1. 1. The. 5.
 The. 3. De temporibus autem & momentis, non indi-
 getis vt scribamus, ipsi enim scitis, quod dies domini
 sicut fur in nocte, ita veniet, cum dixerint pax & secu-
 ritas, tunc repentinus eis superueniet interitus, si-
 cut dolor in utero habentis, & non effugient. Des-
 cripserat Paulus aduentum Christi, nūc eius tempus
 describit, tempora quidem ad annos refferri debent,
 momenta vero ad menses, siue dies, siue horas, om-
 ni ergo tempore vigilandum, scilicet omnibus an-
 nis, quia annum ignoramus, omnibus mensibus,
 quia mensem nescimus, omnibus diebus quia diem

ignoramus, omnibus horis, quia horam, & omnibus
 momentis quia momentum nescimus, non est ergo
 (ait Paulus) quod vobis tempora vel momenta de-
 scribam, scitis enim diem Domini, sicut sur appari-
 turam in nocte, omnibus quasi secure dormientibus,
 nam cum dixerint pax, tunc repentinus superueniet
 interitus, quod Saluator Lucæ 17. Similitudine expli-
 cavit. Nam sicut in diebus Noe homines letabantur,
 & omnes, a quibus sunt obruti, ita erit aduentus filij ho-
 minis. Qua similitudine ostendit Saluator, hominibus
 mundo deditis, diem sui aduentus præter expectatio-
 nem venturam, quod vero Paulus ait, dolorem illis su-
 peruenturum quasi in vtero habentis, aptissime profe-
 cto illorum dolorem explicat, quibus incautis super-
 uenit, nam sicut prægnans in se habet sui doloris cau-
 sam, ita incauti, & mali homines, in se ipsis sui doloris
 causam habebunt, qui tot prauorum operum veluti
 prægnantes sūt, ex quibus remorsus & intolerabilis do-
 lor procedit, qui (vt Basilius ait) forte intolerabilior
 erit, ignibus inferni, quem dolorem damnati homi-
 nes, non effugient, nam mulier parturiens postquam
 enixa est, a dolore liberatur, sed damnati semper præ-
 gnantes, nunquam dolorem effugient. Ecce in quas
 angustias incauti homines deueniunt, qui pecca-
 tis obuoluti mortem obeunt, & cum tot eorum e-
 xempla videant homines, minime permouentur, nam
 sepiissime tribules suos, & gentiles a morte abripi vi-
 dent, & nō obstat, quo minus quæsitis voluptatibus per-
 fruantur. Sicuti multoties accidit ouibus in agro pascē-
 tibus, Lupū repēte ouē, mordic' arreptā abducere, quā
 cum

Lucæ. 17

Simiel.

Basilius

Simile.

et alia videntur aliquantulum quasi attonite circumspi-
 ciunt, sed recedente Lupo statim ad pastum revertun-
 tur. Ita etiam homines, cum vicinum aliquem, vel ciuem
 repete mori vident, veluti attoniti aliquantulum admi-
 rantur, sed postea ad consuetas mundi, & carnis delicias
 revertuntur: taliterque vitiis & voluptatibus indulgent,
 ac si nunquam morituri essent. Saul contra David pro
 gressus quiete dormiebat, & circa eum pretoriarum &
 Abner copiarum dux, iuxtaque eum lancea erat, & vas
 aqueum, David ad eum accedens, tenebris, & propria
 audacia fractus, lanceam & aqualem lechitum auferens
 discessit, quasi per otium inrer sopitos versatus, ita
 multi hominum vitiis dediti veluti dormiunt, lan-
 ceam iuxta se, scilicet spem longioris vitæ, quæ spicu-
 lum in fine habet, nempe imperfectam penitendi vo-
 luntatem ante mortem, & lechitum aqueum habens,
 nempe delectationem peccati, repente vero & impro-
 uise Saluator veniens per mortem, vitam in cuius lon-
 gitudine confidebant, & delectationem tollit, ipsique ad
 infernum rapiuntur. Sicut dives ille de quo Saluator Lu-
 cæ 12. Cuius ager vberes fructus attulit, qui dixit. Quid
 faciam, &c. Et illi dictum est. Stulte hac nocte repetent
 animam tuam & quæ parasti cuius erunt? In quo Sal-
 uator avari hominis imaginem ab improbitate morte su-
 blati depingit. Primo enim apparet avaris abundantiam, non
 tranquillitatem afferre sed anxietatem sicut huius qui di-
 cebat. Quid faciam quæ vox doletis, & avari cordis est, op-
 time Job 20. de avaro dicebat. Cui satiatus fuerit et abi-
 tur, estuabit, & omnis dolor irruet super eum. Quæ ver-
 ba sic Gregorius cap. 11. libri. 85. moralium exponit. Grego-
 rius. Sed

sed abundantia non solum solitudinem, sed indigentiam affert, dicit enim. Non habeo &c. Habebat profecto, si voluisset scilicet pauperum ventres, & domos, quæ vacuæ erant. Sed vt ad propositum ista accomodemus cum diceret. Anima mea &c. Dictum est &c. Stulte hac nocte &c. Taliter igitur improuisa mors superuenire hominibus solet. Sed ad hoc euitandum vna cautio est, vigilare, nosq. ad Christi aduentum præparare, nulla enim res magis nos in officio continere deberet, quam nec diem, nec horam aduentus Christi scire. Propterea paratos nos esse oportet, ea præparatione de qua Paulus loquebatur, vt congrue beatam spem expectare possimus. Sic dicitur Ecclesiastici 2. Qui timent dominum præparabunt corda sua &c.

Ideo &
vos esto
reparati

Ecclesi. 2.

SIMILE EST REGNUM
cælorum, thesauro abscondito in
agro, quem, qui inuenit &c.

Mather. 13.

QUATVOR parabolæ in hoc Euangelio proponuntur, quas Saluator in domo præsentibus tantum Apostolis explicauit, & ideo ad ipsos potius quam ad alios spectare apparet, quamuis ad fideles omnes etiam extendi possint. Primæ vero & secundæ idem scopus est, nempe ostendere præcium doctrinæ Euangelicæ, vel spiritualis vitæ, vel gratiæ Dei, vel Euangelicæ perfectionis, vel Christi, qui nomine regni cælorum, sicut omnia ista intelligi potest. Et quamuis parabola de his
omni-

omnibus exponatur, mihi Cardinalis Gaetani exposi- Gaeta-
nus.
tio placet, qui nomine regni cælorum Euangelicam vi-
tam intelligit, ad hunc ergo modum sic est parabola
interpretanda. Perfectio Euangelica regnum Dei di-
citur, quia disponit ad ipsum consequendū, compara-
tur thesauro, quia sicut thesaurus homines diuites &
beatos efficit, ita spiritualis vita, quæ omnibus huius vi-
tæ bonis minime est conferenda. Hanc homo inuenit,
qui eam cognoscit, est autem abscondita in agro studij
Ecclesiastici, inueniens autem homo hunc thesaurum,
abscondere debet in corde, ne perdat, vel abscon-
dit quia non iactanter illum ostendit, sed apud se effuse
letatur spiritualiter, ita vt pro eo consequendo agrum
emat, se a sæcularibus negotiis abstrahendo, & renun-
tando omnibus quæ possidet. Si vero ad fideles omnes
parabola extendatur, per regnum cælorum gratiam
Dei vel doctrinā Euangelicam intelligere possumus,
nā regnum Dei dicuntur propter eandem rationē, imo
de gratia Paulus ait. Gratia Dei est vita æterna &c. Est
vero thesaurus gratia Dei, vel doctrina Euangeli-
ca, quia homines diuites & beatos efficit. Inueniens au-
tem homo abscondit admodū quo exposuimus, per
agrum vero in quo gratia Dei abscondita est, intellige-
re possumus Sacramenta, vel Christum, &c. Quæ emit
quodadmodum qui eum temporalium etiam rerum di-
spendio possidere procurat, fideles vero ipsum emunt
venditis omnibus cum propriis voluntatibus, & passio-
nibus renuntiant, impulsī maximo gaudio ex eius inuē-
tione concepto. Aliqui vero per thesaurum in agro
absconditū diuinitatem in humanitate latentem intel-
ligunt

ligunt, & qui eum acquirere cupit oportet etiam agri possessionem acquirere, quia debet cum diuinitate etiam humanitatem confiteri. Ad eundem fere modum secunda parabola explicari potest. Sicut enim Mercator quispiam vnionum quæsitur, cum præciosam gemmam inuenit, non dubitat, suas (si opus est) possessiones vendere ad ipsam comparandam, ita qui spiritualem vitam vel gratiam Dei, aut Christum, aut doctrinam Euangelicam cognoscit quibus nulla res in mundo pretiosior esse potest, eam venditis omnibus comparare non dubitat, ad modum quo vendere omnia exposuimus. Tertiam postea discipulis parabolam proponit, quorum officium erat homines per prædicationem expiscari, eius vero scopus est, ædicere bonos malosq. per prædicationis sægenam congregandos, vsq. ad finem sæculi, tuncq. malos a consortio bonorum separatos in ignem eiciendos. Hoc præfixo non est quod aliud in hac parabola exquiratur, est enim adeo clara vt explicatione non indigeat. Cum vero Saluator discipulos interrogat num prædicta intellexerint, non id effecit quasi ignorans, sed vt doceret, ea omnia memoria retinenda, vt de eis alios instruere possent. Et ideo quartam parabolam proponit in qua prædicator Euangelicus patri familias comparatur &c. Quasi dicat Christus. Quia ista intelligitis, nosse etiam vos oportet quod omnis scriba doctus in regno celorum &c. Per Scribam doctum Euangelicus Doctor significatur, qui scriba dicitur, non a scribendo, sed ab intelligētia scripturarū. Nunc hæc parabola dupliciter exponitur nā Cardinalis Gaictanus in hūc modū explicat.

Quem;

Quemadmodū pater familias prudens nō solū serua r
 vetera vsq. ad noua, sed in tāta copia, vt cū nouis pro-
 ferre possit etiā vetera: Sic etiā Doctōr Euāgelicus, in re-
 gno cælōrū, scilicet Ecclesia vel ad regnū cælōrū vide-
 licet predicandū, nō solū sufficit thesaurizasse opportu-
 na ad docēdū fideles, sed debet scire nouū, & vetus te-
 stamentū ad ipsum (cū fuerit necesse) proferēdū. Obser-
 ua, autē nō dicere Christū posse proferre, sed qui actua-
 liter profert, quia si nō profert perinde est ac si nō es-
 set Doctōr. Cornelius vero Iāsenius aliter exponit etiā
 erudite, per noua vero & vetera, non intelligit nouū &
 vetus testamentū, sed variū doctrinę pœnū, in hūc mo-
 dū. Quēadmodū pater familias qui nō solū diues, sed li-
 beralis est, & abūdātia diuitiarū suarū profert (cū opus
 est) noua, & vetera hoc est res varias, ita Doctōr Euāge-
 licus ex corde diuite spiritualium opum, debet profer-
 re cum opus fuerit sermonem variū, diuersis homi-
 num ingeniis accomodatū, scilicet nunc apertum,
 nunc parabolis, & figuris inuolutum. Non enim eadē
 semper dicenda sunt, sed ex memoriæ thesauro disci-
 plinis referto, varia producēda sunt. Hanc doctissimus
 hic vir existimat Saluatoris esse mentem, qui discipu-
 los ad se imitandum hortabatur, qui modo apertē, mo-
 do figuratis, & parabolicis sermonibus loquebatur.
 Quamuis (inquit) valde sit probabile, propterea Chri-
 stum noua, & vetera dixisse, vt ostenderet, docto-
 rem Euangelicum ex nouo & veteri testamen-
 to varia proferre debere &c. Et ita pa-
 rum a Gastani expositione

distat.

E ij

CON-

CONCIO.

RES prætiosæ raritate insignes taliter a natura absconduntur, vt magno labore eas conquiri oporteat. Aurū, Argētum, Æs, & Ferrū, intra terræ viscera occultātur, Coralia & prætiosi multi lapides, a maris fundo extrahūtur. In rebus accidentia solum manifestantur, substantia intus veluti absconsa latet. In homine anima, quæ præstantissima est, non videtur. In scriptura sacra literæ cortex omnibus patet, sensus vero absconditur. In sacramentis verba & materia ab omnibus sentiuntur, gratia vero a nemine sentitur. In Christo, humanitas omnibus patebat, diuinitas vero intus latitabat. Cum hæc ita se habeant, nulli mirum esse debet Christum regnum cælorum comparare rebus quidē prætiosis sed absconditis, quas homines magno labore inquirere solent, vt in hiscē duabus parabolis: quarum scopus est ostendere prætiū Euāgelice sapientiæ, aut spiritualis vitæ, aut gratiæ Dei, quā toq. labore eam homines comparare debeant. Regni ergo cælorum nomine spiritualis vita intelligitur, quæ regnum cælorum dicitur, quia per eā homines ibi habitare dicuntur, sicut Paulus dicebat ad *Ephe. 3.* Nostra cōuersatio. Et qui con regnare nos fecit, & cōsedere in cælestibus. Sed ad propositū accōmodatius ad *Ro. 14.* Regnum Dei non est esca & potus sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto, quasi dicat Paulus. Regnū, quo Deus in nobis regnat, non est esca, & potus, sed iustitia & pax & gaudiū. In primis iustitia, quæ omnes virtutes

tutes complectitur, ex quibus spiritualis vita constat, propterea cōparatur thesauro, quia cumulus auri vel argenti, aut pecuniarum vel vnionū thesaurus dicitur, palearum autem, aut foeni aut lignorum, non est thesaurus. Ita quidam super ædificant fœnum, lignum, & stipulam, alij autem aurum argentum, & lapides pretiosos, vt dicitur 1. Co. 3. Sic spiritualis vita nō ex paleis sicut prauorum hominum vita, sed ex auro, & vnionibus scilicet virtutibus omnibus, quas iustitia secū affert constat, sicut Pro. 8. dicitur. In viis iustitię ambulo, & in medio semitarum iudicij, vt ditem diligētes me & thesauros eorum repleam. In iis enim, qui iusticiā colunt, Saluator est, & eos ditat, & thesauros eorū replet. Qui virtutibus pleni sunt, quæ iustitiam comitantur, ex quibus spiritualis thesaurus efficitur. Vnde legitur Exo. 30. Dominū Mosi præcepisse, vt sumeret aromata, stactē, & gabbanum, & thus, & faceret thimiama compositū mixtum diligenter & purum. Tunc thimiama ex variis odoribus facimus, cum iustitiam ex variis virtutibus conflata colimus, & sic virtutum multiplicitate redolemus. Vita enim spiritualis mixta est ex variis virtutibus, & pura sine vitii admixtione. Ita de anima iusti dicitur. Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhę, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Canti. 3. Anima enim recta propter rectitudinem iustitię redolet odoribus virtutū. Sic David. Assitit regina adextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate, Animę amictus deauratus auro charitatis & varietate virtutū. quę a charitate famā accipiūt. Et alibi, Myrrha, & gutta, & casia a vestimē

Simile
est reg-
nū celo-
rū the-
sauri

1. Co. 3.

Pro. 8.

Exo. 30.

Canti. 3.

Ps. 44.

Ec iij tis.

tis tuis. Myrrha mortificationis, cassia pacis, gutta gau-
 dii spiritualis. Sic dicebat Iob. 29. Iustitia indutus sum,
 & vestiui me sicut vestimēto. Quemadmodū enim ve-
 stimēto omni ex parte circūdamur, ita iustitia nos vn-
 diq. bonis operibus protegit, totūq. hominē rectificat,
 oculos manus cor &c. Propterea ex iustitia pax sequi-
 tur, quia iustus homo perturbationes sedatas habet, &
 passiones rationi subiiciūtur, ex quib⁹ gaudiū sequitur.
 Nō enim explicari potest, quo gaudio iustus perfrua-
 tur iuuēto hoc thesauro. Propterea dicitur Iob. 3. Qua-
 si effodiētes thesaurū gaudēt vehemēter, cū inuenerint
 sepulchrū. Qui iustitię exercitio incūbūt quasi thesau-
 rū effodiūt sicut Pro. 2. dicitur. Si quęsieris illā quasi pe-
 cuniā, & quasi thesauros effoderis illā. Gaudēt autē ve-
 hemēter, cū inuenerint sepulchrū, in quo thesaurus est.
 Nā antiqui mortuos diuitiis plenos sepeliebāt. Sicut er-
 go inueniētes sepulchrū diuitiis plenū, vehemēter gau-
 dēt, ita imo multo iucūdius, spirituales viri gaudēt in-
 uēto iustitię thesauro. De quo Pro. 8. Mecū sunt diuitię,
 & gloria, opes superbę, & iustitia, melior est fructus
 meus auro & lapide pretioso. Tēporales diuitię nequa-
 quā ad animā pertingūt, & propterea non satiāt. Quia
 quāuis infirmo frigida manus, & pulsus abluas, nequa-
 quā sitim ei⁹ extingues, sunt etiā incōstātes, quia diues
 (vt ait David) cū dormierit, nō sumet omnia: spiritualis
 vero thesaur⁹ cōstās est, quia nec erugo, nec tinea &c.
 Aget vero, in quo thesaurus recōditus est, Euāgelica sa-
 piētia est, vel Christus, in quo sunt omnes thesauri sa-
 piētię Dei, vel sacramēta, in quibus gratia latet, quę
 homines iustificat, ad diferētiā mūdi, cui⁹ exterius om-
 nia iu-

nia iucunda videntur, cū interius amarissima sint, sicut *simile.*
 pillule exterius deauratæ: virtus vero & gratia ecōuer
 so absconditæ sunt. Homo vero thesaurū inuenit, qui *Quisquē*
 scilicet vere homo est, de quo Pro. r. O viri ad vos cla *inuenit*
 mito. Inuētū autē abscondere dicitur, quia quāuis spi *homo.*
 rituales viri thesaurum Spiritus sancti inuenerint, exte *Pro. 1.*
 rius non ab illis ostenditur. Quis crederet, Iob in ster-
 quilinio thesaurum istum possedisse? Quis Paulum di-
 vitem hoc thesauro crederet? qui de se dicebat. Tan-
 quam purgamenta. 1. Co. 4. Tobias inter mortuos hūc *1. Co. 4.*
 thesaurū habebat. Ideo Paulus 2. Co. 4. Habemus the- *2. Co. 4.*
 saurum in vasis fictilibus. Tale vero gaudium ex inuen-
 to thesauro in perfectis vitis nascitur, vt facile omnia
 contemnant pro eo emendo, aut vt Christum habeāt,
 in quo reconditur, vel sapientiam Euangelicam, aut
 sacramenta, omnia enim in eius comparatione vilef-
 cunt, quia infinitus thesaurus est hominibus. Sapi. 7. *Sap. 7.*
 Et Pro. 8. Melior est sapientia cunctis opibus &c. Quia *Pro. 8.*
 omnibus rebus huius vitæ præponderat. Quæ vero de
 spiritali vita exponentes parabolā diximus, de gratia
 Dei, & de sapiētia euāgelica, intelligi etiā possunt. Nā
 gratia Dei dicitur Regnū cælorū propter easdē causas,
 & cōparatur thesauro propter quē homines cūcta flo-
 cipendunt &c. Vel quia voluntatem, & proprias passio-
 nes abiiciūt. Thesaurus vero ex multis præciosis rebus,
 vt auro, argēto, & lapidib⁹ cōstat, sicq; vt habeatur, dili-
 gēter querere eū oportet. Ita spiritalis vita ex variis vir-
 tutibus ornatur, quas oportet diligēter in vestigare.

ID est, quod hac secūda parabola ostēditur. Margari- *simile*
 te enim virtutes significāt, quæ homo, qui negotiatur, in *est reg-*
 hac *nū cælo*

rti que
 renti bo
 nas mar
 garitas.
 Iaco. 1.
 Sap. 7.

Plinius

Lucæ 19

hac vita quærere debet. Margaritæ ex cæli influxu ge-
 nerantur: ita virtutes vitæ æternæ meritoria, a solo Deo
 infunduntur. Sic Iaco. 1. Omne datum optimum, &
 omne donum perfectum &c. Margaritæ, quia raritate
 insignes sunt, in prætio ab hominibus haberi solent. Sed
 rarior virtus est, & prætiosior. Ita Sapie. 7. Nec compa-
 rari illi lapidem præciosum, &c. Margaritæ intra ma-
 re generantur, & conchis incluse sunt, & plerumq. ali-
 quod simul coniunctæ inueniuntur: propter quod for-
 sam vniones dictæ sunt. Ita virtutes in cordibus homi-
 num includuntur, a deo q. iunctæ sunt, vt vna sine aliis
 reperiri non possit. Margaritæ ad mulieres exornandas
 comparantur: Ita virtutes animas hominum mirabili-
 ter exornant. Margaritæ (vt Plinius ait) quæ ex influxu
 Lunæ matutinæ generantur, como diiores sunt, & pluri-
 æstimari solent, illæ vero, quæ ex influxu Lunæ vesperti-
 næ producuntur, quia aliquo modo rubæ sunt, nõ tã-
 ti æstimantur. Ita virtutes, quæ ab hominibus in iuuetu-
 te exercentur, pulchriores sunt iis, quæ in senectute fiunt
 quas veluti compulsi homines operantur, pluriq. æsti-
 mantur a Christo: Homines vero, vt negotiatores, has
 Margaritas summo studio quærere, & comparare de-
 bent. Negotiatorem primo prudentem esse oportet, vt
 merces rite consideret, ne decipiatur, & etiam tempus
 comparandi sciat, & loca, quibus melius lucrabitur, &
 mercium valorem: personas etiam, quibuscum eum
 negotiari oportet, cognoscere debet. Præterea vt lon-
 gius, si opus est procedat, demum vt merces conserua-
 re sciat. Ista latè superius explicauimus super parabola
homo quidam nobilis Lucæ 19, Quæ faciliter ad vnio-
num

num spiritualium negotiarionem applicari possunt. Sed quod inuēta vna Margarita omnia negotiator det, vt illam habeat, significat, nos pro qualibet virtute inuenta omnia exponere debere, nostrisq. passionibus renuntiare, & omnia terrena præ illa contemnere. Ad eō enim prætiosa quælibet virtus est, vt vna habita omnes simul habeamus; quia omnes connexæ sunt. Alij vero, (vt Augustinus) Margaritæ huius nomine Christum intelligunt, qui prætiosissimus fuit, nosq. negotiatores, sumus, qui hanc venditis omnibus comparare debemus. Quod vero Christus Margarita sit, patet, quia (vt diximus) Margarita: ita Saluator intra prætiosissimam concham scilicet Virginem beatissimam solo Spiritus Sancti opere generatus est. Margarita orbicularis est, ita Christus, qui cum à patre esset egressus, ad patrem tota intentione, & conatibus properabat. Margarita, quo candidior, leuior, & grossior, iudicatur prætiosior, Saluator candore creaturas omnes in infinitū excedit, quia candor est lucis æternæ, & Imago bonitatis &c. Sap. 7. Saluator ita lenis fuit, quod Diabolus ipsum subtilissime tētās, vestigiū in eo relinquere nō potuit, Magnus etiā fuit operibus, & miraculis effectis. Fuit Saluator Carbūculus, qui nostras tenebras suæ lucis splendore illuminauit. Fuit Smaragdo quæ magnopere visum delectat, quia in ipsum desiderant Angeli prospicere, Est etiā Rubinus, qui Sirenarū cantus eludit, scilicet huius mūdi illusiones dissoluit, suo enim fauore facile tērationes superamus. Est etiā sicut Topaziō qui peccatorū nostrorū leprā emundat. Est Iaspis, quæ prægnātibus auxiliatur: ita Saluator iis, qui bonarū intentionū prægnantes

Inuenta
vna &c.Augusti
nu^o

Sapi. 7

nantes sunt, suppetias fert. Est etiã Chrysolitus quia à nostris cordibus demoniũ eicit. Est Adamas quia est nostra fortitudo. Est etiam veluti Ambar, qui terrenas mentes veluti paleas ab imis ad superiora eleuãs ad se trahit. Est Achates, que sagittas iræ Dei detinet. Est etiã Anatysto qui efficit, ne corda nostra grauẽtur crapula. Est etiã Saphyrus, quia speciosus forma: & si contunditur, & in pulueres redditur, multis infirmitatibus prodest. Ita Saluator tormẽtis, & cruce veluti cõfusus, nostris infirmitatibus medetur. Nos vero negotiatores sumus, qui pretiosas Margaritas quærimus. Et inuẽta hac prætiõsissima Margarita, omnia vèdere oportet ad eã cõparandã. Nã Christo pretiosior Margarita inueniri nõ potest, quæ totius mũdi prætiũ soluit. Libẽter vero homines ad eã cõparandã, omnia vendere debent, nã ipse, vt nos emeret à captiuitate Diaboli, & in libertatẽ assereret, semetipsum Deo obtulit oblationẽ, & hostiã. Nos igitur tẽporalia, quæ veluti stercora Paulus reputabat, pro eo contẽnamus. Sed ad hãc pretiosissimam Margaritam habendam, oportet nos etiam prudentes mercatores esse, considerãdo loca, tempus, & alia ad rite negotiandũ. Et quemadmodũ negotiator sapiens, cũ id, quod desiderat, nõ inuenit, nequaquã otio vacat, sed laborat, vsquequõ inueniat, neq. aliis rebus distrahitur. Ita prudens negotiator, cũ in hoc mundo nihil præter vanitatẽ inueniat, minime in eo detinetur, sed transit ad inueniendam hanc prætiõsissimam Margaritam exemplo sponsæ, quæ dicebat. Paululum cum pertransirem, inueni, quem diligit anima mea. Cant. 3. Ita si creaturas relinquamus, ad hanc Margaritam peruenie-

Dedit
omnia
sua & cõ
parauit
&c.

Cant. 3.

ueniemus. Alij diuerso modo hanc parabolam interpretantur, & etiam doctissime, & litteraliter. Dicunt enim negotiatorem istum Christum esse, qui pretiosas Margaritas, id est animas hominum quæsiuit, & inuenta vna, scilicet natura humana, dedit omnia, & comparauit eam. Sed age latius explicemus. Anima nostra prestantissima Gemma dici potest. Quemadmodum enim Margaritæ conchis inclusæ sunt, sic anima corpore continetur, & sicut Gemmæ generantur ex influxu cœlesti, sic anima à solo Deo creatur, & ab ipso principium habet, sicut Paulus dicebat, Actuum 17. Ipsius & genus sumus. Anima candida sit per continentiam, leuis per humilitatem, lucida per bonum exemplum, iusti etiam ponderis, tanti enim eas Deus pretij esse voluit, vt omnia corporalia excederent, & quod ipso Deo tantum expleri possent. Sed primi parentis peccato, & propriis excessibus à prima illa puritate degenerarunt. Propterea Dei fili⁹ suprem⁹ negotiator descendit, vt eas ad pristina pulcritudinē reduceret. Sed qualiter ipsas prudētissimus negotiator quæserit, videam⁹. Prima boni negotiatoris cōditio est, vt sapiens sit, Saluator vero ita prudēs est, vt sapientiæ eius nō sit numerus. Deinde vt prudēs negotiator tēpora cognouit, & ita opportuno tēpore carnē assumpsit, vt Paulus dicebat ad Gal. 4. Vbi venit plenitudo tēporis &c. Cōgruo etiā tēpore prædicationē incepit, & miracula edere, & cōgruo tēpore pati, & tertia die resurgere, & certo tēpore cū discipulis cōmorari, scilicet quadraginta dieb⁹, certis etiā tēporib⁹ nos suæ claritatis radiis illustrat, nostrum etiā est refugiū (vt David ait) in tēpore opportuno. Propterea Salua

tor, ut sapiens negotiator, loca cognouit, in quibus cōgrue margaritas acquireret. Nam cum noctu a sperrimorum montium crepidines ad orandum peteret, diluculo in templo concionaturus aderat: & de eo Marcus ait, Circuibat per castella prædicans &c. ca. 6. Et ita ad locum, ubi erat Matthæus delatus, transiens ipsum vocauit, & iuxta mare Galileæ Apostolos vocauit; ad fontem fatigatus Samaritanam conuertit; deniq. semper in illis locis commorabatur, in quibus hamo suæ potentissimæ gratiæ, aut verbi Dei aculeo animas expiscari quasi margaritas poterat. Ad hæc Saluator, ut negotiator sapiens eorum valorem cognoscebat, nostri q. corporis vilitatem; Ideo dicebat, Nolite timere eos, qui occidunt corpus. Et propter animæ prætium dicebat. Quam commutationem dabit homo pro anima sua? sic dedit potestatem Dæmoni super corpus Iob, sed non super animam. Cognoscebat mundi vanitatem, & cæli magnitudinem; sciebat virtutis prætium, & ideo ad ipsam homines hortabatur; sciebat vitij fæditatem, & sic ab eo homines retrahebat. Deinde Saluator, ut sapiens negotiator personas cognoscebat, quibus cū negotiari oportebat. Propterea dicebat Io. 7. Multos in Christum credidisse, sed ipse non credebat se illis, quia ipse sciebat, quid esset in homine. Videns etiã suos Discipulos non dum aptos ad obscura mysteria percipienda, dicebat illis. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Io. 12. Vidēs quosdam gentiles ad se venisse, dicebat. Venit hora, ut clarificetur filius hominis. Cognouit Paulū agitatum furijs, eo conatu postea prædicationē suscepturum, quo in christia
nos

nos ferebatur. Cognouit Zacheū; cognouit Matthæū. Demū Christus, vt negotiator sapiens, diligentissimus fuit, nūquamq. otio torpuit, sed irrequieto labore animas quasi margaritas quæsiuit. Ideo Dauid dicebat. *Ps. 18.* Exultauit vt gigas ad currēdam viā. Et inter alia nomina ab Esaya enumerata illud est. Festina. Præterea Saluator, vt bonus negotiator, magnanimus in emendo fuit. Nā inuenta margarita nequaquā tēpus absumpsit, sed confestim absoluta pactione pretiū soluere cæpit, & plus iusto persoluit. Nā cum guta sanguinis sufficeret, in numeros labores, & mortem per exquisitissima tormēta pertulit, ita vt eo prætio mille mundos cōparare posset. Fuit etiā magnanimus, quia cū videret sibi Phariseos opponi, multosq. ex principibus Sacerdotū sibi resistere, non propterea animū despondit, sed liberalius prætiū exponēs, maiori conatu ad emēdas merces ferebatur, ita vt in fine solutionis diceret patri. *Opus consummaui Io. 17.* Vltimo Saluator, vt prudēs negotiator, merces conseruare sciuit; & ita viuēs suos ad perseueratiā hortabatur, iamq. moribūdus dicebāt. *Pater sanctæ serua eos, quos dedisti mihi Io. 17.* Et cū essem cū eis, ego seruabā eos, & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis. Ecce qualiter Saluator, vt prudens negotiator, animas nostras quæsiuit. Inuenta autē vna scilicet natura humana, quæ homnes margaritas cōplectitur, quæ significata est per drahmā illā, quā mulier perdiderat &c. Vel hac margarita quæuis anima intelligitur, quia taliter pro qualibet anima passus, crucifixus, & mortuus est, sicut si sola esset; imo ita homines pretiū passionis Christi sentire tenētur, ac si pro eis so-

lis Saluator passus esset. Ita Paulus sentiebat, qui dicebat, Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me ad Ga. 2. Natura vero humana, & anima, pretiosa dicitur, quia quavis per peccatum a sui status culmine deiecta vilis facta esset, imo proprijs peccatis adulterasset; tamen Saluator eius valore considerans, minime dubitavit eam comparare, nec solum comparavit, sed abiit inquit. O quot passus Saluator confecit ad eam comparandam, quot conciones, quot miracula fecit, quot peregrinationes, quot labores sustinuit; tandem suae vitae prodigus omnia vendidit ad ipsam comparandam. Ideo Petrus dicebat. Non corruptibilibus, auro, & argento redempti estis a vana vestra conversione, sed sanguine agni immaculati. Sed quod magnopere dolendum est, pretium hoc pro aliquibus in cassum persolutum fuisse. Multi enim huius immaculati agni sanguine comparati, & intra Ecclesiam recepti, pravis moribus ad vilem peccati statum revertuntur, quamvis inter bonos converterentur, in ultimo vero extremi iudicii die a bonis separati tantae ingratitude penas dabunt.

Simile est regnum cecorum lorum sagenae.

simile.

Id est, quod sequenti parabola Saluator ostendit. Quae ad eundem modum exponi debet, quo zizaniorum parabola exposita est, quia idem est utriusque scopus. Praeterquam quod ibi malos in toto mundo bonis permixtos esse ostendit; hic autem de ijs loquitur, qui intra Ecclesiam bonis permixti sunt; quos praedicatione evangelica per sagenam significata intra se colligit. Piscatores Apostoli & praedicatores sunt. Quamadmodum enim piscator sagenam in mare mittit, cum nesciat, quot pisces capturus sit, imo saepe vacuam sagenam extrahit; ita praedicator verbi Dei retia iactat, cum ignoret, quinam con-

cōuertendi sint. Sicut Actuum 13. dicitur. Crediderunt, Actuum
 quot quot erāt præordinati ad vitā. Præterea piscato- 13.
 res quāuis pisces minime expifcentur, non propterea
 cessant. Ita Prædicatores quāuis paucos, imo nullum
 suis prædicationibus moueri videāt, nō propterea cep-
 tis desistāt, sed (vt Paulus ait,) instent opportune, im-
 portune. Demum pisces, vbi lucrum apparere vi- 1. Ti. 4.
 derint, nulli labori parcunt; ita prædicatores, vbi anima-
 rum lucrum viderint, ad quod a Deo electi sunt, ne qua
 quā eos labor deterrere debet. Sic Paulus 2. Co. 12. E- 2. Co. 12
 go libentissime impendā, & super impendā pro anima-
 bus vestris. Vltimo pisces pauperes vt plurimum
 esse solent, nihil præter retia possidentes, ita prædica-
 tores paupertate maxime splendere debent, & a turpi
 lucro magnopere abstinere, sicut Paulus. Qui cum ius-
 tissime sumptus a prouincialibus, quibus prædicabat,
 accipere posset, tamen ad maiorē eorum edificationē
 etiā ab his accipiendis abstinebat, sicut ipse dicebat. 1.
 Co. 9. Bonum est mihi mori magis, quā vt gloriā meā 1. Co. 9.
 quis euacuet, quā videlicet habebat nō accipiēdo sum-
 ptus. De hac enim gloria Paulus loquebatur. Similiter
 2. Co. 12. Paratus sum venire ad vos, & non ero grauis 2. Co. 12
 vobis. Nō enim quero vestra, sed vos, isti veri erāt pis-
 catores, & propterea tot homines expifcati sunt. O-
 lim enim pauci pisces multa piscium millia cōclu-
 serunt verbi Dei retibus, et modo tot pisces nec v-
 nū piscē capere possunt, Causa vero est, quia tunc veri
 pisces erāt, modo minime. Quod Hieremias Dei
 voce insinuare videtur, cum ait cap. 16. Ecce ego mit- Hierem.
 tam pisces multos, & piscabuntur eos, Et post 16.
 hæc mittam eis venatores multos, & venabuntur eos.

Anti-

Antiqui quidem, scilicet Apostoli, & eorum successores, piscatores erant: hodie vero prædicatores venatores dici possunt. Piscatores enim quiete fagenam extendentes, & in mare mittentes solent copiosam piscium multitudinem capere: venatores vero cum multoties magnis vocibus toto die discrucientur, vix leporem venantur. Ita Apostoli, & eorum successores multa hominum millia verbi Dei segena includebant: hodierni vero concionatores, cum magnis vocibus discrucientur, vix vnum peccatorem conuertere possunt. Sed quam apte Euangelij prædicatio fagenæ missæ in mare, id est, in mundo comparetur, videamus. Nam cum fagena mittitur, pisces aliquot intrare renuunt. Alij vero ingrediuntur, sed fracto rete postea fugiunt. Alij se captos sentientes resilire nituntur. Alij in cæno etiam capti volutantur. Alij vero capti ad supera eleuantur. Ita prædicantibus Apostolis, & eorū successoribus Euāgelium, quidam, vt Pagani, & Iudæi multi, intrare Ecclesiam recusarunt. Alij quidem intrarunt, sed postea rete veluti rumpentes exilierūt, hi fuere hæretici, qui Ecclesiam, & Sacram Scripturam rumpentes ab Ecclesia recesserūt. Alij vero se cōprehensos vidētes, qui veluti coacti detinentur solo hominum respectu vel timore. Alij vero, quamuis in ecclesia capti detineātur, peccatorum cæno inuoluuntur, sicut peruersi multi. Alij vero, vt studiosi à terrena conuersatione, per verbum Dei ad coelestem eleuantur. Sagena vero hæc plena erit, cum electorum numerus completus erit. Tunc (vt ipse Saluator exponit) secus litus, id est, in Iudicij loco sedentibus Christo, & Apostolis eius assessoribus,

quam
cum im
pleta es-
set.

fessores, & sancti separabūt Angeli malos de medio iu-
 storū, vt perpetuo inferni igne crutiētur flentēs cū ma-
 ximo stridore dētium. Qualis vero erit ista separatio,
 quāq. terribilis, superius in parabola zizaniorū explica-
 uimus. Has vero parabolas Saluator discipulis prædica-
 uit, vt sibi minime displiceret, cū viderēt simul cū bo-
 nis malos sua prædicatione collectos. Et propterea hac
 parabola explicata dixit. Intellexistis hæc omnia. Qui-
 bus scribe intellexisse respōdētibus quasi inferēs dixit.
 Ideo omnis scriba doct' quasi dicat. Sicut ego primo
 thesauri, & margaritæ parabolas proposui, homines ad
 vitæ perfectionē & virtutes quæritādas alliciēs, & po-
 stea iudicij mētione feci, vt qui dulcedine regni cæle-
 stis nō cōuertūtur, saltē minis terreātur, ita Prædicator
 doctus in regno cælorum scilicet Ecclesia, cōparatur
 homini patri familias, qui profert noua, & vetera. Quia
 bonus prædicator noua ex testamēto nouo scilicet bo-
 nū nuntiū, & misericordiam prædicet, & vetera scilicet
 ex veteri testamēto iudiciū. Nam sicut pater familias *Simle.*
 magnam rerum supellectilem, in qua noua & vetera
 sunt asseruatam habet, & cum opus est, res varias pro-
 fert. Ita prædicator Euāgelicus ex memoria diuite spi-
 ritualiū opū, debet suo tēpore variū, & copiosum ser-
 monem proferre, in quo noua ad misericordiā spectā-
 tia, & vetera ad iudiciū explicētur. Ezechielij, Deus vo- *Ezech. 1.*
 lumē obtulit ad deuorandū, in quo erat carmen & yæ.
 Quo deuorato dictum est ei. Vade loquere filiis Israel.
 Prædicator sacrā Scripturā, in qua bonorū carmina, &
 malorum vç continentur, prius quasi deuorās discat,
 & tunc quasi diues pater familias loqui poterit, &c.

SIMILE EST REGNUM CAE

lorum decem virginibus, &c.

Matthæi. 25.

HÆC parabola celebris est & difficilis, quia varie a patribus exponitur. Et quamuis omnes expositiones piæ sint, duas tamen præcipue dignas iudicavi quod in medium proponantur. Prior est, ut parabola ad omnes fideles extendatur, alia vero ut de his tantummodo exponatur qui bonis operibus incubunt. Sed pro utriusque explicatione quædam prius observanda sunt. In primis sciendum non oportere partes omnes exempli consistere, scilicet quod ita accidat sicut refertur, nam cum Soluator accersitis personis & fictitiis utatur ad spiritualia explicanda, non necesse est ita fieri ut refertur. Et ita non est curiosum perscrutandum quomodo virgines cum Lampadibus sponso & sponsa occurrant, cum id fieri minime videamus. Quamvis verisimile sit moris apud Iudeos fuisse, ut sponsus nocturno tempore cum aliis adolescentibus sponsa domum adiret, sponsa quoque cum aliis Virginibus prodiret obviam &c. Et ita commodati exempli obest quod in textu legitur sponso & sponsæ, quamvis apud grecos non legatur sponsa, verum quia spirituali intelligentiæ non obstat parum curandum est. Cum vero dicitur exierunt obviam, intelligendum est sic, id est ad exeundum se præparaverunt, nam postea illis dicitur exite obviam. His præfixis ad parabole interpretationem accedamus, quæ fidelibus cumctis aptari potest. Scopus eius est monere omnes ut vigilet propter incertitudinem adventus eius, ne eos peccati somno oppressos inueniat. Nomine ergo regni celorum Ecclesia significatur quasi dicat

eat Saluator. Sic accidit in Ecclesia quæ regnū cælorū di-
 citur, sicut de cæ Virginibus &c. Per spōsum & spōsam
 Saluator intelligitur cū Ecclesia, accurrūt autē fideles
 Ecclesiæ sicut matri vel intelligitur Dei filius cū sua hu-
 manitate &c. Per decē vero Virgines omnes fideles in-
 telligūtur. More vero prophetarū Virgines dicūtur, &
 etiā propter fidē. Cū his Virginibus Saluator supremas
 nuptias celebrat cū sua spōsa Ecclesia. Per accēsas lāpa-
 des bona opera significātur quæ in nobis proximi splē-
 dere vidēt. Quod vero Virgines se acceptis lāpadibus
 ad recipiēdū spōsum parauerunt, significat fideles om-
 nes per fidē & exteriora opera se parare in occursum Chri-
 sti dicētes quidē exterius, se illius prestolari aduētū. Sed
 quæmadmodū inter Virgines quædā fatuæ erāt & quæ-
 dā prudētes, ita inter Christianos nōnulli imprudentes
 sunt scilicet qui sola fide, & aliquibus exterioribus ope-
 ribus quibus ipsam protestātur metu potius & homi-
 nū respectu quā amorē cōtenti Charitatē in anima per-
 oleū in vasis significatā nō habēt. Morā autē facit spō-
 sus quia aduētū suū vltra quā creditur differt, vel morā
 facit quādiu per mortē venire differt. Aliā vero quæ se-
 quitur dupliciter exponi possunt. Primo vt in hac vita
 consistentibus adhuc, aptentur in hunc modū. Quod
 morā faciente Christo dormire omnes & dormire
 dicuntur dispari modo intelligendum est, ita vt dormi-
 tare quod nō est perfecte dormire ad prudentes refe-
 ratur dormire vero ad fatuas, nam prauī homines dor-
 miunt peccati somno perfecti vero somno alicuius ne-
 gligentia neq. enim adeo quispiam perfectus est, cui
 non obrepat somnus alicuius negligentia vel dormi-
 re omnes dicuntur, quia cum Saluator aduentum

differt quieti omnes quodammodo esse videntur, pravi quidē homines securitate, & pace peccati de qua David. Pacem peccatoris videns, electi vero certissima præmiorum spe quieti esse videntur. Media vero nocte id est hora hominibus incognita quando minus putatur, clamor fit per egritudinem adesse sponsum cum iam mors fores pulsatur. Tunc tam boni quam reprobi se præparant, vt experientia constat, videbis enim prauos homines morte fores pulsante se præparare non quidem perfecta penitentia, sed falsa quia non voluntate integra sed imperfecta metu potius tormentorum quam Dei amore mouentur, tunc vero opera sine charitate effecta extincta apparent, quæ scilicet a fide mortua dimanarunt. Prudentium vero opera splendidissima tunc apparent. Tunc etiam pravi homines ad sanctorum suffragia accurrunt, non sincere & candide, sancti vero ad Ecclesiæ ministros eos remittunt, & ita ipsi confitentur quidem sed sine eo quod ex corde doleant. Sicq. nec clamantes admittuntur, quia clausa est ianua, sicut de Antiocho dicitur. Orabat scælestus Deum a quo non erat misericordiam consequuturus, iuste enim tunc Deus illis auxilium denegat sicut Augustinus ait. Hac animaduersione percutitur peccator &c. Ex quibus patet periculosum esse valde differre vsq. ad mortem penitentiam. Sed prouidere sibi sicut prudentes virgines, quæ quia paratæ erant ad cælestes nuptias introierunt &c. Cornelius vero Iansenius in hunc modum prædicta exponit. Quod moram faciente sponso dormitaerunt primo, deinde dormierunt significat fideles tardante

Augusti
nus.

Ianfe.
nus.

dante Christo primo dormire per infirmitatem, dormire vero deinde per mortem. Clamor vero fit media nocte, quia Saluator cum iam omnes homines mortis somno oppressi erunt, vocē Archangeli omnes excitabit ad sibi occurrendum venienti adiudicandum. Per ea vero quæ sequuntur nempe lampades fatuarum extingui, & mutuo a prudentibus petiisse, & quod clausa sit ianua, quodq. venientes postea & clamantes non fuerint admisse, nihil aliud significatur, quam quod in die iudicij tunc imprudentes, & pravi homines sentient opera sine charitate emori, nulliusq. momenti esse, frustra q. ab aliis auxilium petent, quia a bonis deserentur, qui cognoscent sibi nihil esse superflui, & ita eos sero remedia quærentes abiicient, & quia imparati Saluatoris aduentum expectarunt ab æternis nuptiis excludentur. Ad hunc modum explicata parabola non est opus sigillatim omnes eius partes applicare, sicuti superius admonuimus. Alio modo prædicta parabola exponitur præfatus, ita vt ad eos tantum modo extendatur, qui bonis operibus incumbunt, per eamq. rigor diuinæ iustitiæ declaratur, qui non solum praua opera, sed studiose an candide & sincere fiant disquiret, sed hoc late in cōcione dicemus.

CONCIO.

I Christus sola sui aduentus incertitudine, tot olim parabolis homines ad virtutum studia, & ad vigilandum accēdebat, sufficētissimā esse causā rat^o ad homines in officio cōtinēdos, ne imparatos nihilq. tale expectātes inueniret. Si districtissimum eius diei examē simul cōsideremus quo nostra opera veluti ponderādo discutiet in morte, longe mordaciorē in nobis curā accēdet. Adeo nāq. districtū est, vt nō solū praua opera prodat, sed studiosa multa, quæ recta oculis hominū videbantur, futilia indicētur; imo quæ premiū nobis mereri videbātur, supplicio digna appareāt. Ita dicebat. Cum accipero tēpus, ego iustitias iudicabo. Deus cum mortē immittit, tēpus accipit, quod homini ad vitā secundam virtutem instituendam concesserat; quo quidam in grate abutūtur, & tūc non peccata solum, sed virtutum opera an candidē, & sincere facta fuerint, iudicabit. Propterea etiā dicebat

Amos 7 Amos cap. 7. Vocabit Dominus iudiciū ad ignē, & deuorabit abyssum multam, & cōmedet partem domus Domini. Ad ignē Deus iudiciū vocat, cū igne impios puniēdo iustitiæ munus exequitur, & tūc in extricabiles multorū hominū mētes veluti abyssum, quæ exterius quadā virtutis imagine virus superbiæ contegebāt, cōcremabit, & magnā etiā domus suæ partē, id est eorū qui veluti Dei cliētes, & aulici exterioribus operibus videbātur. Sic etiam Iob 9. Verebar omnia opera mea sciēs, quod nō parceres delinquēti. Hoc profecto horren-

Psal.

Amos 7

Iob 9:

horrendū timorē nobis incutere deberet. Si enim qui virtutū operibus incūbūt, ita districte examinātur, qui ad diuersa indies scelera effrenilibi dīne rapiūtur, vbi parēbūt? Propterea expauescebat Eliphaz Iob 15. dicens: Quid est homo, vt immaculatus sit, & iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in cōspectu eius, quanto magis abominabilis, & inutilis homo? Ac si dicat, Quis cum seuerum iudicij Dei examē subierit, sine peccati macula esse poterit? Nā iusti a virtute ad vitium septies in die cadentes mutantur, & qui cælestem vitam exterius agere videbantur, ante iusticię Dei oculos in mundi videntur, quanto magis abominabilis homo? Certe quos tātæ seueritatis formido, nō perculit, & a peccati somno nō excitat, mortui vel insensibiles sunt? Præsertim cū incertus sit tanti examinis dies & hora. Ea propter Saluator proposita nos parabola ad vigilandum hortatur, nō ob id solum, quod diē & horā ignoremus, sed propter seuerū eius iudiciū, quo bona etiā opera, nequaquā sincere, & cādide facta discutiet. Nā Christus in præsentī parabola non de iis, qui aperte vitiorū dulcedini succūbūt, loquitur, sed de iis, qui virtutibus incūbentes iustitiā colūt, quorū magna pars, quia maligne exterioribus solum operibus spectantium oculos pascunt, a Christi nuptiis excludūtur. Regni ergo cælorū nomine Ecclesia, sicut multoties repetitū est, significatur. Quasi dicat Saluator. Simile quid piā multis in Ecclesia accidit, quale decē virginibus &c. More Prophetarū fideles Saluator virgines vocat. Sicut Hie. 2. dicebat. A modo voca me, pater meus, dux virginitatis mee. Cōgrue

Iob. 15.

Simile
est reg-
nū cælo-
rum.
Decem
virgini-
bus.

gne vero taliter vocantur, propter fidem qua Christo
 despōsantur. Sicut Paulus dicebat 2 Co. 1. Despōdi vos
 vni viro &c. Animarum vero sponsus Christus est, qui
 bus cum per baptisma contraxit, quo nomine amoris
 eius magnitudo exaggeratur, qui matrimonium velu-
 ti contrahere dignatus est, ita vt, quę ab eo separātur,
 adulterę dicantur. A deo vero nōnulli vxores suas di-
 ligunt, vt quid quid expetant, libenter eis concedant,
 ita vt oris earum serui videantur: longe autem maior
 Christi amor est, qui prater innumera, & inæstimabi-
 lia dona, quę in baptisate concessit, sicut viri ab vxo-
 rum, ita ipse veluti ab ælectorum ore dependeat, sicut
 grauißimis verbis & ad propositum accomodatidice-
 bat per Oseam, cap. 2. Desponsabo te mihi in fide, &
 scies, quia ego dominus: & erit, in die illa exaudiam, di-
 cit dominus, & exaudiam cęlos, & illi exaudient ter-
 ram, & terra exaudiet triticum, vinū, & oleum, & hæc
 exaudient Iezrael. Ecce quam fidele matrimonium,
 quam diligens sponsus. Fructibus enim terrę adneces-
 sitatē iusti clamantibus ad terram, ipsa tunc terra ad
 cælum clamabit quasi dicens. Da mihi aquas, quia iu-
 stus indiget, & tunc cælum ad Deum clamabit quasi di-
 cens. Da mihi nubes, tunc (ait Deus) ego exaudiam cę-
 los, & dabo nubes, & cęli exaudient terram, & dabunt
 aquas, & terra exaudiet triticum, vinum, & oleū. Et sic
 ego, & creaturę meę exaudiemus fidelem animā, quę
 Iezrael id est semen Dei dicitur, quia a Deo creata est.
 Animarum vero Christus zelantissimus est, adeo vt
 zelus eius quamlibet etiam extremam hominum ze-
 lotypiam luperet. Sola enim lethali cogitatione sine
opere:

opere anima adultera dicitur. Imo nec patitur, vt vel
 verbum sine ipſo loquatur, ita facile ob zelum quaſi le
 ui ramuſculo commouetur. Propterea Dei zelus igni
 cōparatur, ſicut Dauid ait. Accēdetur velut ignis zelus
 meus. Non enim ita facile ignis ad contactum ſulphu
 ris fiſtule, vel tormentarij pulueris, aut fomenti accen
 ditur, ſicut Dei zelus ad quoduis etiā leue animæ pec
 catum commouetur. Magna illa inter homines zelo
 typia iudicatur, qua perciti viri, eos quos vxores dilige
 re ſuſpicantur, occidunt, ita Chriſtus multoties viris v
 xores, vel vxoribus viros, vel vtriſq. filios, aut fortunas
 e medio tollit, quando taliter erga eos amore afficiun
 tur, vt ipſius obliuiſcantur. Propterea multos chariſſi
 marum rerum conſortio priuat, quas Deo præponūt.
 Manifeſtę autem perditionis ſignum eſt, cū ab anima
 Deus huiusmodi zelum ſubtrahit, & eā cōcupitis frui
 ſinit. Sicut per Ezechielem dicebat cap. 16. Auferetur
 zelus meus a te, & quieſcam, nec irascar amplius eo
 quod nō fueris recordata dierum adoleſcentiæ tuæ &
 prouocaſti me: Quasi dicat. Quia ſeparata es a me per
 peccatum, nequaquam zelabo ſalutem tuā: quieſcam
 nihil tui curans, nec irascar tecum, ſed relinquam te
 quaſi nihil ad me attinentem. Si qua ergo mulier
 talem haberet virum zelotypia flagrantem, qualiter
 vitam inſtitueret? Imo qualiter geſtus, & motus om
 nes ſui corporis componeret? Ne quam viro ſuo iam
 ex ſe ſuſpicaci ocaſionem præberet? Et ſi abſens eſſet,
 illumq. venturam ſperaret, nec ſibi ipſi præ timore fi
 dens, clauſa ſemper maneret, & a licitis etiam abſtine
 ret ſollicite curās, vt quālibet a viro ſuſpitionē tolleret,
 Hh. ne ſibi.

Simile.

simile

Ezec. 16.

simile

Quæ ac
cipiētes
lāpades.
Simile.

Ecclesia
stici 32.

Esa. 58.

Obuiā
spōso &
sponsæ
quinq.
autē ex
eis &c.

Amos. 2

ne sibi vel in fonti irasceretur. Id ipsum profecto fidelē animæ efficere deberēt, quæ sponsum adeo zelantem earū salutem habēt, sollicite secundum virtutē mores instituēdo, quo virtutum numeros implerent, Christū in morte præstolantes. Id est enim lampadibus accensis exire, quemadmodū enim obscurum cubiculum propter tenebras exhorrescimus, accēsis vero lampadibus clarum, & illustre redditur, ita vt libenter in eo maneamus: Ita prauorum hominum mentes peccatorum tenebris obvolūtæ, si accēsis virtutum lampadibus clarescant, Deus in illis habitare non dedignatur. Sic dicitur Ecclesiastici 32. Qui timent Deum, inuenient iudicium iustum, & iustitias suas quasi lumen accendēt. Qui enim filiali timore Deum verentur, iusto Dei iudicio suorū laborū præmiū hic, & in futuro seculo recipient; & istū iusticiæ opera quasi lumē, quo ipsi interiori illustrātur, & proximos exterius instruunt, accendūt. Ad hunc modū Esa. 58. Implebit splendoribus animā tuam. Opera ergo virtutum sanctorum splendores, de quibus Dauid loquebatur, cum dixit. In splendoribus sanctorū &c. dici possunt, quibus quasi lāpadibus Christo, & Ecclesiæ secundum aliquos, vel Christo cum sua humanitate obuiam itur, sicut sponso, & sponsæ.

SED quod ex virginibus decē, quæ accēsis virtutū lāpadibus spōsum expectabāt, quinq. solū prudētes, reliquæ fatuę essent, mirū profecto videtur, imo terribile, & quod mordacē in nobis curā excitare deberet, sollicitūq. timorē incutere. Ita Deus minabatur per Prophetā Amos c. 2. Vrbs, de qua egrediebātur mille, relinquetur in cētū, & de qua egrediebātur cētū relinquentur in ea de;

ea decē. Fidelium numerus, sicū infidelium multitudine cōferatur, quasi centū respectu mille esse videtur, & si eos, qui exterius bene operari videtur, eis, qui prave exteri⁹ operatur, cōparaueris, quasi decē respectu centū iudicādi sunt. Sed quid horribilius, quā quod isti decē diu. no examine excibrati ad quinq. reducatur? Si ij, qui studio sis virtutū operibus incūbūt, Dei iudicio expurgati, taliter minuuntur, qui genio indulgentes, prauis operibus Deū irritare nō cessāt, quo supplicio digni iudicabuntur? Propterea dicebat Esa. 32. Si super humū populi mei spinę, & vepres ascēdēt, quāto magis super omnes domos gaudiū ciuitatis tumultuātis? Ac si dicat. Si in illorū mētibus, qui populi mei esse videbātur, qui velut exculta terra exterioribus virtutū operibus erant, peccatorū spinę, & vepres superbię, & inuidię interius pullullarūt, quid de illis dicendū, qui velut confragosa terra spinas semper, & tribulos peccatorū producant? Sed quānā sit prudentię, & fatuitatis causa videamus. Prudētes prouide pręter lāpades oleū in vasis portabāt, fatuę vero minime. Electi nāq. pręter exteriora virtutū opera, quibus splendēt, intus, etiā bonę conscientię testimoniū habent, soli Deo placere cupiētes, & ita animā interius virtutibus ornata habēt. Quia vt David ait. Gloria animę, quę filia Regis est, per creationē, ex interiori virtutū pulchritudine cōsurgit. Et Paulus. Gloria nostra hęc est testimoniū cōscientię nostrę. Ij nāq. magnopere curāt, ne bona opera superbię tinea corrūpātur. Sic dicebat Paulus ad Gal. 6. Opus suū probet vnusquisq. & sic gloriā in se ipso habebit, & non in altero. Fatuę vero sine oleo in vasis spōsū expectabāt. Quidē enim solis exteriorib⁹ virtutū operib⁹

Esa. 32.

Prudentes

2. Co. 1.

Gala. 6.

Fatuę

Hh ij. quibus.

quibus spectantium oculos pascunt, contenti, superbi intus & vani non habent bonæ conscientiae testimonium. Sicut plerumque videas operibus virtutum exterius incumbere, ita superioribus compellentibus, vel status sui habitu exposcente, cum gratiæ oleo careant, & conscientiae testimonio, intusque peccati virus occultent. De quibus Esa. 59. Dicebat. Telæ eorum non ad vestimentum, neque operientur operibus suis opera eorum inutilia. Virtutes vestes animæ sunt, sicut multis scripturæ locis patet. Sicut Apo. 16. Beatus qui custodit vestimenta sua &. Aliqui vero operibus exterioribus telam texunt, sed quia sine gratia fiunt & charitate, ideo non vestiuntur, neque calefiunt eis, quia sunt opera inutilia. Sic Ecclesiastici. 2. dicitur. Væ peccatori terram ingredienti duabus viis, cum scilicet Dei est, quod exterius opere cōplet, & mundi, quod interius in mente retinet. Gabaonitæ mentitis vestibus, & calceis, & fallacibus verbis se quidem longius venisse mentiebantur, & vicinos postea esse deprehensi sunt. Ita multi apparentibus iusticiæ operibus, peregrinos ab hoc seculo se esse ostendunt, qui quidem mundo deditis imo secularibus detiores deprehenduntur, illorum gloriam captantes, Deoque nequaquam placere studentes. Quod quidem iram Dei irritare certum est. Quid enim acerbius sopro zelotipia flagranti, (qualem Christum esse docuimus) accidere potest, quam quod vxor eius ipso præ aliis cōtempto, se comat, & ornet, vt illis, quibus cum adulteratur, placeat, & eos in sui amorem alliciat? Certe, vt in ipsam cruenter maritus animaduerneret, mereretur. Ita multi Christo præ hominibus contempto, vt illis placeant,

ceant, exterioribus virtutū operibus ornantur, cū ergo Christus zelatissimus sit, quo supplicio eos afficiet? Sic dicebat Deus Ezechielis 16. In quo mundabo cor tuū, Ezech; ait dominus, cū facis omnia hæc opera mulieris meretricis & procacis? Cōtrariū suadebat Noemi nurui suæ Ruth. 2. dicebat enim &c. Lauare & vngere, & induere Ruth. cultioribus vestimētis, nō te videat homo. Et iussit vt Booz soli se ostēderet, quē spōsum obtabat. Ita fideles efficere profecto deberēt, vt loti per cōfessionē & gratiæ oleo vncti, induti virtutū vestes, soli se suo spōso ostendāt. Sed cōtra multi faciūt, ideo fatui; alij autē prudētes iudicādi sunt. Quod vero tardāte spōso dormire omnes dicātur, dispari somno intelligēdū est. Studiosi enim homines, qui secularibus negotiis minime se immiscēt, sed ab eorū tumultu immunes, & feriatu viuūt, quietē vitæ, & cōtēplationis somno dormire dicuntur. De quibus dicitur. Pro. 3. Custodi legē, atq. cōsiliū, & erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis: tunc ambula bis fidutialiter in via tua, & pes tu⁹ nō impinget. Si dormieris, nō timebis, quiesces, & suavis erit somnus tuus. Illi soli vita gratiæ viuere dici possunt, qui legē Dei custodiunt, & cōsilia etiā seruant, qui plerumq. sermonis gratia pollēt ad proximos instruendos, hi fiducia pleni suæ peregrinationis tempus trāfigunt, absq. eo quod per peccatum cespitare videātur, & secure sine pauore a mundi negotiis semoti suauiter dormire poterūt. Sic Iob. 11. dicitur. Habebis fiduciā propositā tibi spē, & Iob. 11. de fossis securus dormies. Studiosi homines ita a mundi tumultibus, immunes sunt, vt de fossi in vita, & sepul ti esse videantur: tales ergo fiducia pleni sunt, certissi-

mis Euāgelij verbis sibi spe proposita, & quasi sepulti cō-
 tēplationis somno securi dormiūt. E cōtra prauī ho-
 mines, ebrietatis & crapulæ somno dormire, cēseri de-
 bent: qui cū a fide promissa recesserint, peccati somno
 Simile. o preſſiſſine aliquo Dei timore quieſcūt. Sicut nautis la-
 Ione. 3. borātibus iāq. ſubmergi timēt. Imo Jonas dormiebat, ita
 multi Deo ſuper eos iuſticiæ gladiū vibrāte dormiūt,
 Luc. 21. quiete vitiiſ indulgētes. Propterea dicebat Chriſtus Lu-
 cæ 21. Attēdite vobis ne grauentur corda veſtra crapu-
 la & ebrietate, & ſuperueniat in voſ repētina dieſ illa,
 Qui corporis curam habent ludis, & cōpotationibus.
 & delitiis, ſe tales non curant. Propterea Chriſtus attē-
 dite vobis, tunc enim ſibi homines attendunt, cū ani-
 mę curā gerunt. Attendendū ergo, ne iumentorū mo-
 re, ſomno vinoq. ſepulti taliter iaceamus, vt repentina
 dieſ Chriſti ſuperueniēſ nos imparatos occupet. Nec
 eſt, quod vel ſaluti, aut aliis confidamus. Nihil certius,
 nihil incertius morte: quemadmodum enim (vt dici-
 tur Eccleſiaſtes. 9.) decipiuntur piſces hamo, & aueſ la-
 queo, cōprehendūtur. Ita homineſ in tēpoſe malo, cū
 Ecclē. 9. eis repēte ſuperuenerit. Hamo enim piſceſ magni &
 Simile. parui & medioceſ capiūtur. Ita homineſ multi in ip-
 ſo vitę limine moriūtur, alij in iuuentute, alij ſeneſ, nul-
 Media lūq. vitę tēpoſ ſecurū a morte iudicari poteſt. Id igitur
 nocte eſt media nocte clamorē fieri, ſcilicet inſperato tēpo-
 &c. re mortē foreſ pulſare. Sic dicitur Apo. 3. Si nō vigilaue-
 Apo. 3. riſ, veniā ad te ſicut fur, & neſciēſ quā hora veniā ad te.
 Simile. Nā quemadmodū ad vocē vniuſ ancillulæ latroneſ eſ-
 ſe in clamātis tota familia cōturbatur, & raptim omnia
 agūtur. Ita clamor aduētus Chriſti horrendū timorem
 incu-

incusit. Sic dicebat Iob cap. 37. Super hoc expauit cor meū, & emotū est de loco suo, audiet auditionē in terrore vocis eius. Nulla res adeo cor hominis terret, sicut Christi vox fores per mortē pulsantis, ita Soph. 1. Vox diei domini amara, & tribulabitur in ea fortis. Quid nā amarius hominū auribus in sonare potest, quā vox diē domini annuntians? Tūc enim, nō debiles solum, quos ante actæ vitæ conscientia flagellat, sed fortes, qui scilicet iustitiam coluerunt, timore concutientur. Ad hanc aduentus Christi vocem, surgentes Virgines ad suas lampades exornandas conuertuntur. Sola enim virtutis opera eo tempore patrocinari poterūt. Omiseri, & recordes mortales, vbi ea sunt quæ toto vitæ tempore coluistis? Vbi diuitiæ, quas cum animarum pernitie veluti idola colebatis? Vbi honores, quos in curiis regum commorantes tanto studio procurastis? Vbi sunt delitiæ, quibus putre corpus tot annis ad satietatem vsq. fouistis? Ita Hiere. 2. dicitur. Vbi sunt dii tui, quos fecisti tibi, surgant, & liberent te in die afflictionis tuæ. Ad nullum eorum conuertuntur, sed si quæ bona opera splendere viderint, in ea mortis tempore oculos iniiciunt. Sed fatuarum lampades eo tempore extinguuntur, opera enim nequaquam candide, sed maligne propter homines effecta, illhuc vsq. pertingere poterunt non amplius, & ideo extinguuntur. Propterea dicitur Pro. 11. Ne æmularis viros impios quia non habent futurorum spem, & lucernæ impiorum extinguentur. Impij profecto sunt, qui gloriā ex bonis operibus procedentem a Deo surripiunt. Hi ergo non sunt imitandi, quia nullam futuræ vitæ spem

Iob. 37.

Soph. 1.

Tūc sunt
reuerunt,
& orna
&c.

Hiere. 2.

Pro. 11.

habent

habent, simul enim cum corpore speseorum sepelitur: & virtutum opera maligne facta, quæ velut lucernæ apud homines splendere videbantur, mortis tempore extinguuntur, Quod quidem Iob gravissimis profecto verbis & ad propositum accomodatis explicavit cap. 18. Lux impij extinguetur, & nō lucebit flamma ignis eius. Lux ob tenebrescet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ super eū est, extinguetur. Arctabuntur gressus virtutis eius, & præcipitabit eum consilium suum: Quasi dicat. Si quid lucis, si quid splendoris, ex bonis operibus in homine impio erat, totum mortis tempore extinguetur. Flamma vero amoris eius, quem non Deo sed mundo consecrauit, minime splendebit; ita ut in tabernaculo anime eius nihil lucis, quæ a virtute procedat, relinquatur, sed omnia in anima tenebris obvoluentur; præsertim intellectus, qui velut lucerna super ipsum est, is multoties iusto Dei iudicio taliter extinguitur, ut cæcorum more nec se, nec alias potentias dirigere possit. Quidam enim ita obfirmato animo peccatis succumbunt, ut iure in mentis cecitatem incidant. Tunc gressus arctantur. Deus hominibus libertatem cōcessit, ut qua vellent, ambularent, vel per arctam salutis viam, vel per amplam perditionis; ipse vero late per vias difficiles iniquitatis ambulavit. Tunc vero Deus (ut vulgo dicetur) gressus præcidet, & qui arctam salutis viam ingredi noluit, meretur, ut gressus virtutis eius arctentur & adstrictum mortis callem perducatur. Iste est locus angustus, a quo neq. ad dexteram, neq. ad sinistram declinare homo potest. In quo euaginato gladio sicut Balaam. obuium habemus Angelum.

gelum iustitiam Dei comminantem. Ita miser peccator, qui a via Dei tot annis auis itineribus declinauit, ad mortis strictum callem tandem perducitur, a quo recedere neq. hac, neq. ilhac potest, & Angelum iustitiam Dei comminantem euaginato gladio obuium habet. Taliter ergo miser peccator coarctatus quid efficiet? Quo confugiet? Eius opera iam extincta sunt, mundanus fauor non prodest. Ad pios, & prudentes homines tandem miseri confugiunt, interioris virtutis, & bonæ conscientie oleum, quod sibi deest, expetentes. Quia renuerunt laborando in futurum sibi prouidere, nunc mendicant. Ita Proverb. 6. dicitur. Veniet tibi sicut viator ægestas, & mendicitas sicut vir armatus. Illi autem dicunt. Ne forte &c. Et Quamuis non omnia, quæ in parabolis dicuntur curiosius explicanda sint; quia tamen in patribus, & recentioribus, quæ sequuntur, explicantur, non nihil dicemus. Prudentes viri solita modestia nec sibi sufficere existimant, & propterea ad Ecclesie ministros ipsos remittunt, ad confessarios, & alios, qui sacramenta ministrant. Tandem ad illos acurrunt; & tunc apparet, quam verum est, quod sequitur. Et precipitabit eum consilium suum. Tunc præcipitatur consilium, quando multa breui tempore agenda instant. Tunc miser peccator hinc infirmitate urgente, inde morte fores pulsante raptim omnia efficere cogitur, nam testamentum condit quasi præceptis; multorum mensium imo annorum confessio raptim fit, sceleriter sacram synatim recipit, & oleo sacro inungitur. Non vides, quomodo

Date nobis de oleo vestro. Prou 6.

Ne forte nosufficiat.

li modo

Quæ pa-
rate e-
rant.

Esa. 58.

Iob. 22.

modo præcipitatur consilium, cum plerosq. omnia ista efficere, & tria simul sacramenta unius die culæ momento suscepisse non semel viderimus? Ecce quo perducuntur improvidi. E contra vero prudentes electorum mentes, præparatæ sunt quia ipsorum lampades. Tunc immisso interioris virtutis oleo & conscientia bonæ splendidiores sunt, & magis collucere videntur. Sic Esai. 58. dicebat Orientur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies: Quia in tenebris mortis lux electorum oritur, & tenebræ eorum, scilicet mors splendet sicut meridies. Id etiam Iob grauius verbis explicauit capite 22. dicens. Si non manserit in tabernaculo tuo in iustitia, tunc leuare poteris faciem tuam absq. macula, & eris stabilis, & non timebis, & quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperum, & cum te consumptum putaueris, orieris vt Lucifer, habebis fiduciam proposita tibi spe, faciem tuam deprecabuntur plurimi; oculi autem impiorum deficient, & peribit effugium ab eis. Cum in electorum anima peccatum non remanet, sed per sacramenta expiata est, cum fiducia caput eleuare poterit, sicut Christus dicebat. Surgite & leuate capita vestra. Ita beatus Arsenius moriturus dicebat anime suæ. Egredere, egredere, sexaginta annis seruisti Deo. Tunc iusti per virtutem constantia stabiles sunt, & non timent: Quia ad vesperum mortis consurgit illis fulgor meridianus, ex suis virtutibus quasi ex lampadibus procedens. Et cum se consumptos putant, corpus, scilicet vermibus deuoranti-
bus

bus, oriuntur clari quasi Luciferi. Et quamuis de nocte si sint, securi dormiunt. Faciem eorum alij deprecantur, mendicantes oleum gratiæ, quod impij impetrare non valentes, tunc eorum superbiæ oculi concidunt, & perit effugium ab eis, quia electis ingressis ianua clauditur, minime impiis aperienda, iuste enim Deus auxilium denegat, cum ad ministros ita necessitate compellente currunt, & etiam cum fores pulsant falsa pænitentia, sicut Esau, & Antiochus, non enim voluntate integra, sed necessitate compellente Dei auxilium implorabant. Talibus vero iuste Deus auxilium denegat. Sicut Augustinus dicebat. Iusto Dei iudicio, cum vult improbus homo; non potest, quia cum potuit, noluit, ideo dicebat Christus Iudæis. Quæretis me, & non inuenietis. Sic dicebat Isaac Genes. 26. Quid venitis ad me hominem, quem odistis, & expulistis a vobis? Quasi dicat Saluator, Cum mihi toties pulsanti fores cordis clauseritis, vt quid maligne fores meæ misericordiæ pulsantes dicitis, Aperi nobis? Cum me odio adhuc habeatis, & toties a vobis expuleritis? Amen dico vobis, nescio vos. Ideo idem Augustinus dicit. Non facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ non fuerunt in tempore quæsitæ. Cum igitur hæc ita se habeant qua vesania homines, peccati somno oppressi secure dormiunt? Excitendus est profecto peccati sopor, vt parati Christum expectemus. Quod beatus Petrus grauiissimis, & ad coronidē Euāgelij accomodatis verbis admonet dicēs.

Intrauerunt & clausa est ianua.

Augustinus.
Nouissime vero &c.
Gen. 26

Domine Domine.

Augustinus.
Vigilate itaq; &c.

2. Pe. 3.

KK ij Cum

Cum ergo omnia ista dissoluēda sint, quales oporteat vos esse in bonis conuersationibus, & pietatibus expectantes, & ptoperantes in aduentum diei domini. Ac si dicat. Cum naturæ nodus, quo elementa colligantur, & corpus & anima vniuntur, tandem dissoluendus sit, videant homines quales eos oporteat esse viribus præditos, ad Christi diem cōgruæ expectandum.

PARABOLARVM DE SANCTIS FINIS.

INDEX

**INDEX AVCTO-
RITATVM, ET LOCORVM
OMNIVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,
quæ in hoc volumine continen-
tur, & explicantur.**

EX GENESI.

CAP. 8. Aedificavit dominus costā quā tulerat, &c. 30

Ca. 22. Possidebit semen tuum portas inimicorū suorum. 19

Ca. 28. Erexit Iacob lapidem in titulum &c. 30

Ca. 49. Pastor egressus est la pis Israel. 30

EX EXODO.

Capite. 19. Recordamini quod portauerim vos super alas. 11

EX RVTH.

Ca. 2. Reddat tibi domi-

nus pro opere tuo & ple-
nam, &c. 10

EX I. RE.

Ca. 3. Deus abstulit sacer-
docium Heli. 112

Ca. 6. Vacce quæ portabāt
in arcā nō declinabant. 175

Ca. 11. Naas Amonites o-
culos effodere vole-
bat.

Ca. 17. David Saulis arma
ad præliandum portare
noluit. 185

EX III. RE.

Ca. 19. Elifeus mastravit bo-
ves præ lætitia. 123

EX IOB,

I iij

Ca. 3.

Index.

- cap. 3. Non ultra in ho-
minis potestate est
&c. 6
- cap. 6. Numquid po-
test comedi insul-
sum, quod non est sa-
le conditum? &c. 38
- capite. 6. Elegit sus-
pendium anima mea
& mortem &c. 197
- capite. 8. Lux impii ex-
tinguetur & non lu-
cebit flamma ignis e-
ius. 248
- Menses habui vacuos
& noctes laborio-
sas annu meravi mihi
&c. 61
- cap. 8. In nitetur super
domum suam & non
stabit. 182
- capite. 9. Verebar om-
nia opera mea sciens
quod non parceres
delinquenti. 238
- capite. 11. Habebis fi-
duciam proposita ti-
bi spe & defosus se-
curus dormies, &c.
139. & 247
- capite. 11. Super hoc
expavit cor meum &
motum est de loco
suo. 247
- capite. 11. Si non man-
serit in tabernacu-
lo tuo iniusticia,
&c. 250
- capite. 14. Rebelles fue-
runt lumini. 161
- capite. 15. Quid est ho-
mo ut immacula-
tus sit coram Deo
& iustus appareat,
&c. 239
- capite. 20. Cum satia-
tus fuerit arctabitur
&c. 214
- capite. 21. Quoties lu-
cerna impii extingue-
tur &c. 269
- Capite 22. Nunquid
viam

Index

viam seculorum custodire cupis quam calcauerunt viri iniqui? &c. 3

Capite. 28. Ferrum de terra tollitur & lapidis &c. 117

capite. 29. Qui tenet vultum solij sui. 60

Cōterebam molas iniqui & de ore eius, eripiebam prædam &c. 47

capite. 33. Cum irruit sopor super homines &c. 149

Quis posuit in visceribus hominis sapientiam aut quis dedit gallo intelligentiam &c. 77

Aperit aures virorum & exudiens instruit &c. 204

Ex Psalterio.

2. Proiciamus a nobis iugum. 53

9. Sedet in insidiis cum diuitibus. 117

36. Reuela domino viam tuam. 170.

37. Rugiebam a gente metu cordis mei, &c. 8

45. Arcum conteret & confringet arma, &c. 156

48. Dum discernit celestis reges super eam &c. 133

56. In ymbra alarum tuarum sperabo, &c. 9

60. Dum anxietur cor meum

Index.

- meum in petra exalta-
sti me &c. 33.
- Protegar in velamento a-
larum tuarum &c. 10.
62. In velamento alarum
tuarum &c. 10.
66. Appone iniquitatem
super iniquitatē &c. 5.
67. Ascendens in altū cap-
tiuam duxit &c. 130.
- Increpa feras arūdinis cō-
gregatio taurorū &. 116
- Ex yfuris, & iniquitate re-
dimet animas &c. 117.
76. Renuit consolari ani-
ma mea &c. 197.
77. Immissiones per Ange-
los malos &c. 5.
78. Excitatus est tāquā dor-
miēs Dominus &c. 135.
81. Ego dixi dii estis. 36.
86. Obscurentur oculi eo-
rū nē videant &c. 168.
89. Mille anni ante oculos
eius sicut &c. 138.
93. Qui fingis laborem in
precepto &c. 199
103. Saturabuntur ligna cā-
pi &c. 48.
- Posuisti tenebras, & facta
est nox. 168.
108. Exitus aquarū dedu-
xerūt oculi mei &c. 197
110. In via immaculata hic
mihī ministrabat &c. 197
111. Exortum est in tene-
bris lumen &c. 169.
118. Cogitauī vias meas, &
conuerti &c. 174.
124. Montes in circuitu
eius &c. 37.
131. Memēto domine Da-
uid, & omnis &c. 66.
136. Memor esto Domine
filiorum Edon &c. 90.
147. Lauda Hierusalē Do-
minum &c. 140.
- EX PROVERBIS.**
- cap. 1. Vocauī, & renui-
stis &c. 122.
- cap. 2. Si quæsieris illam
quasi peccuniā &c. 222.
- cap. 3. Melior est negotia-
tio eius acquisitione. 2.
- Habe fiduciam in Domi-
no &c. 79.
- Beatus vir qui inuenit sa-
pientiam &c. 27.
- Lignum

Index.

Lignum vitæ est his qui
apprehenderunt illam
&c. 27.
cap. 4. Ne des alienis ho-
norem tuum &c. 135.
Viam sapientiæ monstra-
bo tibi &c. 174.
Dirige semitas pedibus
tuis &c. 176.
Deriuentur fontes tui fo-
ras, & in plateis &c. 152.
cap. 8. Melior est sapien-
tia cunctis opibus &c. 223.
In viis iustitiæ ambulo
&c. 221.
Mecum sunt diuitiæ, & glo-
ria &c. 222.
cap. 14. In facie prudentis
lucet sapientia &c. 163.
Acceptus est regi mini-
ster intelligens &c. 198.
cap. 1. Inter pigrorum qua-
si lapis spinarum &c. 118.
Simplicitas iustorum diri-
get eos &c. 164.
c. 12. Qui vanus, & excors
est apparebit &c. 43.
cap. 17. Aufer rubiginem
de argento &c. 93.

cad. 19. Vnguento, & va-
riis odoribus delectatur
cor &c. 41.
cap. 20. Quis potest di-
cere mundum est cor
meum &c. 93.
cap. 22. Verte impios & nō
erunt &c. 182.
cap. 30. Tria sunt quæ be-
ne gradiuntur &c. 78.

EX ECCLÉSIASTICO SIASTE.

capite 3. Vidi quod tan-
tum præcederet sapien-
tia stultitiam &c. 170.
cap. 8. Peccator eo quod
cencies fecit malum.
&c. 152.

EX CANTICIS.

cap. 1. Meliora sunt vbera
tua vino &c. 163.
capite. 5. Vox dilecti mei
pulsantis aperit mihi,
&c. 122.

KK

EX

Index.

EX LIBRO SAPIENTIAE.	movita &c. 211
C. 1. Sentite de Domino in bonitate &c.	1167. Ve peccatori terram ingredienti &c. 144
cap. 2. Lassati sumus in via iniquitatis &c.	160. capite 4. Qui crediderit ei hereditabit illam 149
cap. 6. Cogitare de illa sensus est consumatus.	180. cap. 8. Sermo illius potestatem plenus est &c. 121
cap. 7. Quis hominum poterit scire consilium Dei &c.	57. Sapientia hominis lucet in vultu &c. 163
c. 8. Honorum laborum gloriosus est fructus &c.	199. capite 9. Omnis mulier fornicaria sicut stercus &c. 148
capite 11. Omnia in pondere numero, & mensura &c.	205. cap. 17. Quod lucidius sole? &c. 165
EX ECCLESIASTICO.	Deus creavit hominem de limo terrae &c. 134
S T I C O.	cap. 18. Misericordia hominis ad proximum suum &c. 204
cap. 2. Ve dissolutis corde &c.	165. cap. 21. Sicut pili in excelsis & cembra &c. 182
Ve his qui perdiderunt sustententiam &c.	112. cap. 24. Doctrinam quasi Antelucanum illumino &c. 46
Qui timent Deum praepraeprabunt corda sua.	216. c. 27. Vasa figuli probat fornax &c. 93
Coniungere Deo, & sustine, vt crescat in novissimis.	capite 29. Qui facit misericordiam foeneratur, &c. 108.

Index.

- ca. 3. Nequius oculo quid
creatum est? &c. 165
- ca. 34. Yunus ædificans, & al-
ter destruens &c. 71
- cap. 40. Occupatio magna
creata est. 53
- cap. 51. Manus meas exten-
di in altum &c. 49
- Appropiatio ad me in do-
cti, & cōgregate 12
- cap. 32. Qui timent Deum
inuenient &c. 242
- EX ESAIA.**
- cap. 1. Heu consolabor su-
per hostibus meis. &c. 7
- capite 4. Erit germen Do-
mini in magnificencia
&c. 193
- Ecce germen Domini in
magnificencia &c. 130
- Super omnē gloriam pro-
tectio &c. 180
- cap. 19. Erit lumen Israel
in igne &c. 159
- capite 11. Erit iustitia cin-
gulum lumborum eius
&c. 205
- cap. 12. In pace amaritudo
mea amarissima. 60
- c. 22. Et dabo clauem do-
mus David &c. 34
- Voçauit Dominus ad fle-
tum, & ad planctum. 206
- capite 25. Spiritus robusto-
rum quasi turbo &c. 151
- capite 26. Ciuitatem su-
blimem humiliavit. 22
- Nomen tuum in deside-
rio animæ &c. 194.
- Anima mea desiderauit te
in nocte &c. 210
- cap. 27. Florebit, & germi-
nabit &c. 193
- In mensura contra men-
suram iudicabo &c. 3
- cap. 28. Ite Angeli veloces
&c. 3
- cap. 29. Ob stupescite & ad-
miramini &c. 55
- Transi terram tuam filia
maris &c. 206
- cap. 31. Ingredere ad præ-
positum templi &c. 44
- cap. 32. Erit opus iustitiæ
pax &c. 281
- Capite. 38. Extendetur
KK ij super

Index.

- super eam mensura 13
Ca. 38. Proiecisti post tergum tuum. 156
Ca. 49. His omnibus quasi ornamento vestieris. 25. & 188
Ego dixi in vacuum laboravi. 62
Ca. 51. Propter hoc elongata tunc est iudicium. 169
Attendite ad petram. 135
Ca. 52. Implebit splendoribus animam tuam. 171
Ca. 53. Virum dolorum. 10
Ca. 54. Ecce ego sternam lapides per ordinem. 35
Ca. 55. Verbum quod egredietur de ore meo. 121
Ca. 57. Viam facite præbeate iter. 177
Ca. 61. Spiritus domini super me. 25. 114
Faciebatis malum in oculis meis. 267
Ca. 63. Ipsi ad iracundiam provocauerunt. 8
EX HIEREMIA.
Ca. 2. Deuoravit Prophetas vestros gladius vester. 165
Obstupescite caeli. 165
A seculo fregisti iugum. 210
Capite. 4. Filij insipientes sunt. 137
Ca. 5. Docuerunt linguam suam loqui mendacium. 160
Misi ad vos omnes seruos meos. 168
Capit. 6. Erudite & erudite Hierusalem. 13. & 123
Confusione non sunt confusi erubescere &c. 252
Filia populi mei induere cinere. 153
Cap. 7. Misi ad vos omnes seruos meos. 4
Ca. 9. Non gloriatur sapiens in sapientia sua. 58
Ca. 15. Disperdam vos & ventilabo. 75
Ca. 19. Si potest Aetiops mutare pellem. 220
Ca. 22. Confunderis & erubesces. 117
Cap. 25. Bibite inebriamini vomite. 2
Ca. 30. Propter multitudinem

Index.

- nem iniquitatis. 148
Ca. 31. Vsq. quo delitiis. dis-
solueris filia vaga. 207
Ca. 48. Audiuius super-
biam Moab. 132
- EX TRENIS.**
Ca. 1. Ideo ego plorans &
oculus meus. 15
Ca. 3. Circumdedit me fel-
le. 60
Pars mea dominus dixit a-
nima mea. 208
- EX BARVH.**
Ca. 4. Quid est Israel quod
in terra. 27.
- EX EZECHIELE**
Ca. 11. Plurimos occidistis
gladium immitam. 6
Ca. 13. Violabant me ad pō-
pulum propter. 166
Ca. 14. Vir de demo Isra-
el. 88
Ca. 15. Quid fiet deligno vi-
tis. 97
Ca. 19. Eras nuda & confu-
sione plena. 41
- Transiēs perte vidite. 148
- EX OSEA.**
Ca. 2. Desponsabo te mihi
infide & scies &c. 240
Dedi eis frumentum vinū
& oleum. 137
Ca. 13. Dies multos expecta-
bitis me &c. 16
Ca. 14. Ego sicut ros Israel
germinabit &c. 96
- EX AMOS.**
Ca. 2. Stridebo super eos si-
cut stridet plaustrū &c. 8
Ca. 7. Vocauit dominus iu-
ditiū ad ignem. 238
- EX MICHEA.**
Ca. 6. Adhuc ignis est in do-
mo impij. 3
Quid dignum oferam do-
mino? 126
- EX NAVN.**
Ca. 3. Ecce ego ad te & re-
uelabo pudenda. 148

Index.

EX ABACUCH.

Ca. 3. Mchuetur opus oli-
uæ &c. 80

EX ZACHARIA.

Ca. 2. Qui vos tangit tan-
git pupillā oculi mei. 11

Ca. 9. Quid pulchrū est e-
ius nisi frumentum. 188

Cap. 10. Sibilabo eis & con-
gregabo. 12

Ca. 11. Obtenebrescerocu-
lus dexter eius. 166

EX MALACHIA.

Ca. 2. Labia sacerdotis cu-
stodiunt scientiam. 44

EX MATHÆO.

Ca. 3. Cuius vtilabrum in
manu eius. 75

ca. 5. Esto consentiens ad-
uersario tuo. 167

ca. 7. Nolite sanctum dare
canibus. 74

Intrate per angustā por-
tam. 177

Omnis qui audit verba
& facit ea. 187

ca. 11. Estote prudentes si-
cut serpentes. 81

ca. 24. Vbi fuerit corpus ibi
congregabuntur. 199

EX MARCO.

Ca. 9. Omnis igne salietur.
&c. 214

Habete in vobis sal. 139

EX LUCA.

Cap. 9. Mittens magnum ad
aratrum & respiciens. 7

ca. 11. Qui non est mecum
contra me est. 72

cap. 12. Stulte hac nocte,
&c. 214

Nonne duo passerēs vene-
runt dipondio. 80

Ignem veni mittere in ter-
ram & quid volo. 197

ca. 17. Sicut in diebus Noe
homines. 214

cap. 21. Attendite vobis ne
graentur. 246

EX

Index.

EX IOANNE.

Cap. 1. De plenitudine eius
nos omnes accepimus,
&c.

ca. 3. Oportet vos nasci de
omnibus.

Cap. 4. Meus cibus est ut fa-
ciam voluntatem.

Videte regiones, quā albe
sunt ad messem.

capit. 6. Verba quæ ego lo-
quor vobis spiritus &c.

ca. 7. In die magno festivi-
tatis clamabat.

ca. 9. Me oportet operari o-
peracius &c.

ca. 10. Non rapiet eas quis
quam de manu mea.

cap. 11. Si exaltatus fuero a
terra.

ca. 13. Quod facis faciuus.

ca. 14. Recipiam vos ad me
ipsum.

ca. 18. Sinite hos abire.

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

Cap. 6. Si complantati facti
sumus.

Habetis fructum vestrum in
sanctificatione.

Non regnet peccatum in
vobis.

Gratias ago Deo quia
&c.

Cuius vult miseretur, &
quem vult.

Humanum dico propter
infirmitatem.

ca. 18. Prudentia carnis mors
est.

Qui secundum carnem sunt
quæ carnis &c.

Si conpatimur & conreg-
nabimus.

cap. 11. O altitudo diuitiarum
sapientiarum.

Tu fide stas noli altum sa-
perc.

EX PRIMA AD CO- RINTHOS.

Ca. 3. Edificant fœnum lig-
num & stipulam.

Quid Paulus quid Apollo
&c.

Ego plantavi Apollo ri-
gavit

Index.

gavit &c. 110.
Unusquisq. videat quo-
modo superedificet. 182
cap. 4. Quid habes quod
non accepisti? &c. 132.
Ut filios meos charissimos
moneo &c. 136.
cap. 5. Animalis homo nō
percipit &c. 109.
Cum sit inter vos zelus, &
contentio &c. 115.
cap. 10. Abundantius om-
nibus laboravi &c. 110.
cap. 13. Videmus nunc per
speculum &c. 20.
cap. 14. Sectamini charita-
tem &c. 96.
cap. 15. Ita q. fratres mei di-
lecti stabiles &c. 183.
Stella difert a stella. 146.

EX SECVNDA AD CHORINTHIOS.

cap. 11. Qui confirmat nos
vobiscum &c. 78.
Gloria nostra hæc est te-
stimonium conscientie
& colloq. 164. &c. 213.

Timeo ne sicut serpens de-
cepit Euam &c. 164.
cap. 3. Nos autem gloriam
domini speculantes. 40
Fiduciam talem habemus
&c. 56. & 130
cap. 4. Si cooperum est
Euangelium &c. 160
cap. 5. Christus pro omni-
bus mortuus est. 45. & 136
Ingemiscimus grauati
Dedit nobis ministerium re-
conciliacionis &c. 68.
Nolite iugum ducere cū
infidelibus &c. 64.
cap. 6. Qui adharet Deo
in spiritus est. 40
cap. 12. Non quero vestra
sed &c. 136.
cap. 15. Si Euangelizauero
nō est mihi gloria. 136.

AD GALATAS.

cap. 3. Spiritu ambulate, &
desideria &c. 205
Qui autē sunt Christi car-
nem &c. 279.
cap. 5. Fructus autem spi-
ritus.

Index.

ritus charitas &c. 95
ca. 6. Communīcet is qui
cathetizatur &c. 81
Opus suum probet vnus-
quisq; &c. 243

AD EPHESIOS.

cap. 2. Deus qui diues est
in misericordia. 86
cap. 4. Qui ascēdit ipse est
& qui descendit &c. 103
Vnicuiq; nostrum data est
gratia &c. 133
Testificor vt non ambule-
tis quemadmodū. 169
cap. 5. Deus dilexit Eccle-
siam & tradidit. 94
cap. 6. Induti lorica m iusti-
tie & calciati &c. 205
Non est nobis colluctatio
aduersus &c. 184

AD PHILIPEN- SES.

cap. 1. Et hoc oro vt chari-
tas vestra &c. 105
ca. 2. Si qua consolatio in

Christo &c. 23

AD COLLOS- SENSES.

cap. 1. Non cessamus pro
vobis orantes &c. 93
Dignos uos fecit in partē
sortis &c. 161
cap. 3. Mortui estis, & vita
vestra &c. 100. & 135
cap. 4. In sapientia ambula-
te cum his &c. 42

AD THESSALONI- CENSES I.

Cap. 2. Dominum occide-
runt Iesum &c. 5
cap. 3. De temporibus autē
& momentis &c. 123
capite 4. Hæc est voluntas
Dei sanctificatio vestra
&c. 134

SECUNDA.

cap. 5. Vos autē fratres nō
estis in tenebris. 170

LI

AD

Index.

AD TIMO- THEVM.

PRIMA.

- Cap. 1. Fidelis sermo, &
omni acceptione dig-
nus. 114
cap. 2. Si commortui su-
mus, & cōiuemus. 179
ca. 6. Sectare iustitiā. 207

SECUNDA.

- Cap. 1. Manifestata est au-
tem, 161
cap. 4. Exemplum est fide-
lium in doctrina, 48
cap. 5. Testor coram Deo,
& Christo Iesu. 176

AD TITVM.

- Cap. 2. Tradidit semetip-
sum pro nobis, 93

AD HEBREOS.

- Cap. 2. Eum qui modio
Angeli. 193

capite. 4. Viuus est sermo
Dei. 119

cap. 5. Omnis Pontifex ex
hominibus, 35

cap. 10. Habemus fiducia
in introitu. 194

cap. 12. Deponentes omne
pondus. 63

ACTVVM APOST.

Cap. 20. Vincula, & carce-
res Hierosolimīs. 196

IACOBI.

Cap. 1. Si quis indiget sa-
pientia postulet. 49

cap. 3. Fructus iustitię in pa-
ce seminatur. 72

PETRI PRIMA.

Cap. 1. Propter quod fuc-
cincti lūbos mentis. 207

cap. 2. Si quid propter iusti-
tiam patimini. 195

cap. 4. Vnusquisq. prout
accepit gratiam. 132

SE-

Index.

SECVNDA.

Cap.1. Christo igitur passo
in carne &c. 191

Renati non ex semine cor-
ruptibili. 9

cap.2. Melius illis erat non
cognoscere. 182

cap.3. Cū ergo omnia ista dis-
soluēda. 207, & 252

cap.5. Vnum vero non la-
teat vos. 138

IOANNIS SECVNDA

Cap.3. Mādata eius grauia
non sunt &c. 67

cap.4. Omnis qui soluit Iesū

Antichristus est. 30

APOCALIPSIS.

Cap.2. Fundamāta duode-
cim &c. 30

cap.3. Aperit & nemo clau-
dit &c. 34

Suadeo tibi emere aurum
&c. 107

Dicis quia diues sum. 132

Tene quod habes. 142

Si nō vigilaueris &c. 246

cap.8. Qui vicerit dabo ei
sedere &c. 199

cap.16. Beatus qui custodit
vestimenta. 244

INDEX RERVM.

A

Liqui citius implent
peccatorū mensuram
& punientur. 3

Amor proprius de operi-
bus propriis & alienis ma-
le iudicare facit. 1

Anachoretæ. 171

Anima duo habet offi-
cia. 197

Anima quomodo odio
est habenda. 177

Apostoli sal terre. 38. 39. 40

Apostolos Christus hono-
ris titulis decorat. 37

Auari hominis animus de-
scribitur. 21

Ll ij Bea-3

Index.

B

- Beati intrant in gaudiū nō
gaudium in ipsos. 140
Beatus est qui fidē sapien-
tiam habet. 27
Beatitudo numquam am-
mittitur. 140
Bona opera solum iuuant
in morte non alia. 247
Boni non Deum in se sed
Deus ipsos in se conuer-
tit. 41
Bonū ex integra causa, 170

C

- Caro sicut peregrina cæ-
lum intravit. 130
Carnem crucifigere debe-
mus. 179
Charitas Dei in morte Chri-
sti ostenditur. 190
Christus gallinæ compara-
tur. 9
Christus pulsat per mor-
tem. 24
Christus meli' curabat quā

- chirurgicus. 156
Christus lucerna super can-
delabrum. 159
Christus vitis vera. 85
Christus morte sua omnia
ad se traxit. 193
Christi dies sicut fut. 213
Christi erga animam a-
mor. 240
Conuersionis peccatoris
iniciū progressus, & fi-
nis. 149
Corpus Christi quomodo
ædificatur. 104
Corpus ratione constrin-
dum est. 205
Claues datæ Petro in sig-
num supremæ potesta-
tis. 33
Culpæ cognitio lachrimas
elicit. 153

D

- Damnationis signum est
prædicatores non audi-
re. 9
Deus multos conterit & fa-
cit

Index.

cit stare alios. 6
Deus dolet quod malos pu-
niri debet. 7
Dei voces aliqui contem-
nunt audireq. nolunt. 122
Deus pacem peccatori o-
fert si velit. 82
Deo seruiendum eo con-
nata quo ante mudo. 153
Deo pulsanti aperiendū. 123
Deus suo lumine cognosci
debet. 28
Diabolus impedimēta po-
nit ad conuersionem. 131
Discipulorum dona qua-
tuor declarantur. 70
Discipulū Christi fieri res
ardua est. 179
Donā & gratiæ non æquali-
ter omnibus dantur. 133
Dona quæ Deus homini-
bus dat ad negocian-
dum. 134
Dona Dei aliqui praue ex-
pendunt. 137
Donis Dei attribuendum
lucrum animarum. 120
Dona quomodo ab inerti-
bus auferuntur. 112

E

Ecclesia inexpugnabilis. 32
Edificatio sapientis supra
petram. 161. & 180
Electi admittuntur ad lo-
cum Christi. 199
Electos Deus cum gaudio
excipit. 139
Exactores vectigalium reg-
norum crudeles. 116
Extra Ecclesiam sectiones
sunt in Ecclesia idem sen-
titur.

F

Fidei natura qualis. 26
Fides plus nobis ostendit
quam humana ratio. 126
Fidem aliqui perdunt pro-
pter peccata. 90
Fides mortua depingi-
tur. 88
Fideles bis nasuntur. 9
Fideles multi sola fide Chri-
sto cōiunguntur. 86

Index.

Fiducia bonorum. 138

G

Gaudium verum ex anima
rum lucro. 54

Gloria vera, testimonium
bonæ conscientiae. 243

Gratiæ Dei efficacia quia
in Deum trāsformat. 40

H

Homo absolute carnales
homines significat. 115

Homines in se ipsis vitam
& mortem habent. 53

Homines ex se non habēt
nisi insufficientiam. 131

Homines quid quid habēt
a Deo est. 132

Homines non debent sibi
solis viuere. 136

I

Impius in morte raptim

omnia agit. 248

Insignia Dei & Christi. 101

Iustitia Dei in Christi pas-
sione ostenditur. 189

Iudicia Dei inscrutabilia. 57

Iuuentutis opera gratissi-
ma Deo. 210

Iugum Christi suauē. 64

L

Litterari suis litteris Chri-
stum quandoq. impug-
nant. 45

Lucernæ ardentes quid
sint. 207

Lumbos præcingere quid
sit. 206

Luxuria, omnia peccata se-
cum defert. 147

M

Magdalene, contritio, vere-
cundia, laus, lachryme
&c. 142

Matthæi conuersio. 123

Mensura penæ peccato re-
spon-

Index.

spondet. 3
Medici proprietates Christi
sto conueniant. 126
Mors Christi exaltatio. 193
Morte nihil certius & ni-
hil in certius. 246
Mundani sine fructu labo-
rant &c. 61

N

Natura docet homines si-
ne Deo viuere non pos-
se. 14
Negociatoris Euangelici
proprietates. 105. 106.
107. 108

O

Occasiones iniquis prebe-
re non est iniquos face-
re 4
Onus peccati graue. 62
Oratio predicationem pre-
cedat. 73

P

Pasio Christi. 191. 192. 194. 195
Pater filium, & filius patrē
cognoscit. 50
peccatorum rusticitas 8. ca-
nes. 74. tenebre. 169. infā-
mes. 148
Peccata quedam directe
contra Deum. 1205
Perfectionis status. 174. 184
185.
Petrus Apostolus. 22. 28. 29
30.
Pharisei varia ratione Chri-
stum inuitabant. 146.
Prædicator Prædicato-
res. 4. 43. 50. 71. 73. 75. 77.
79. 80. 233.
Pusilla nimes timent se spi-
ritualibus lucris misce-
re. 148

R

Rationis lumine depraua-
to

Index.

to nihil peius. 165. 168
Res graues paulatim per-
ficiuntur. 21
Res præcioſæ a natura ab-
ſconditæ ſunt. 220.

S

Sapientia Dei diuerſis viis
incedit. 187. 188.
Sancti diuerſi ab Eceleſia
proponuntur. 145.
Sacra ſcriptura rotæ com-
paratur. 51.
Sciencia Gemma. 54.

T

Theſaurus ſpiritualis vitæ
abſconditus. 232.
Tribulationes adfructificã.

dum iuuant. 9

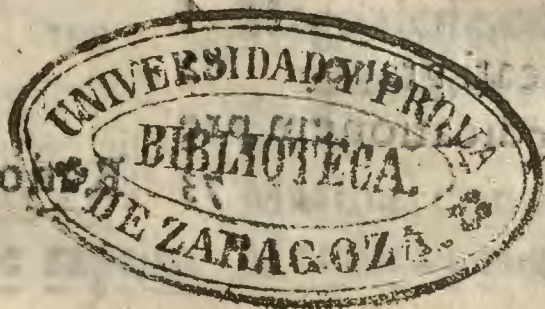
V

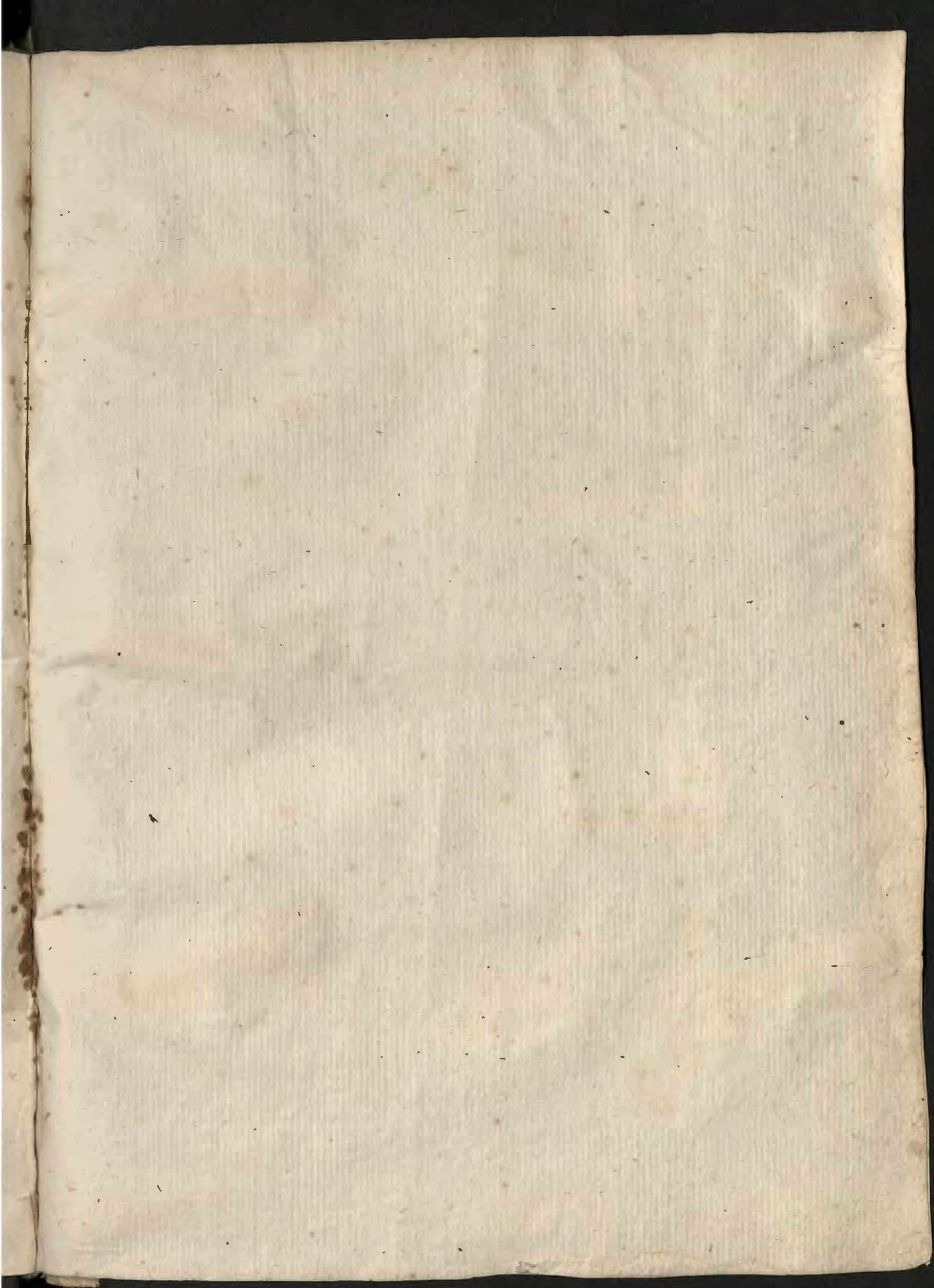
Verbi Dei potētia. 129
Virtus ſine diſerecione nõ
eſt virtus. 39.
Vigilia prima ſecunda, &
tertia. 211.
Vigilandũ ſemper. 213
Vita electorum abſcondi-
ta. 100.
Via virtutis, & vitij. 177.
Voluntas Dei ſupremum
tribunal. 57.

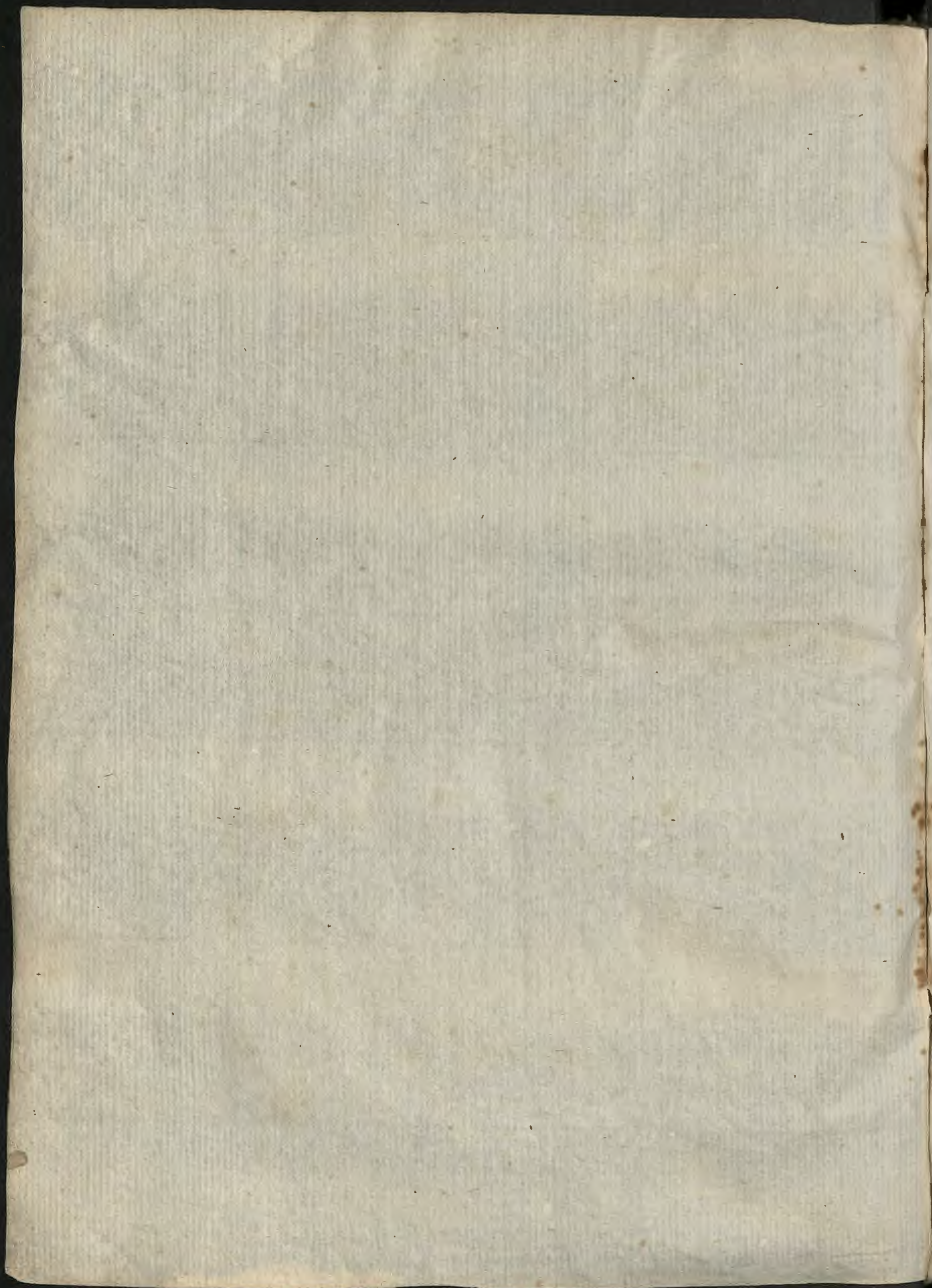
Z

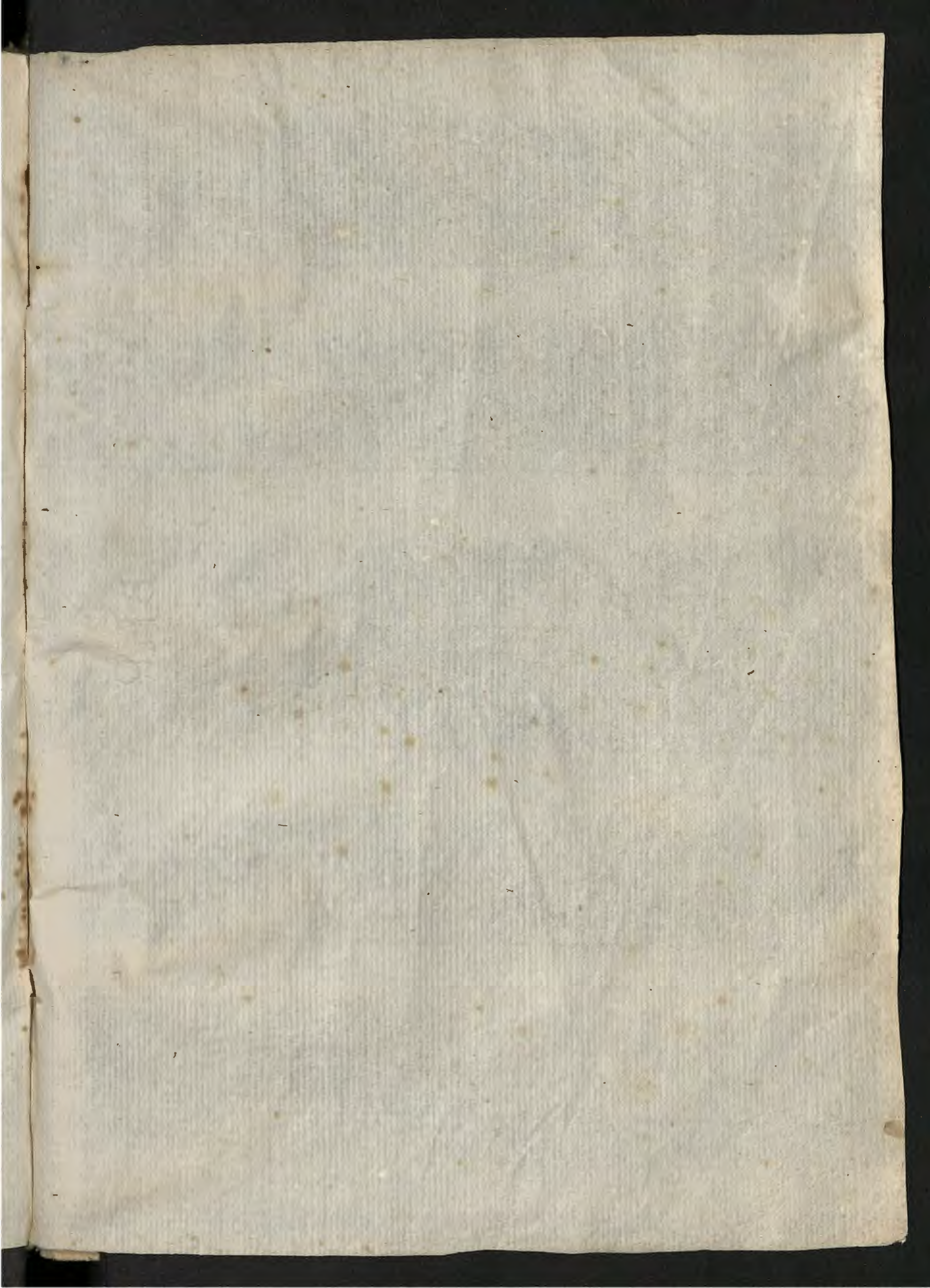
Zelus Chriſti erga animã
depingitur. 124.

FINIS.

Ad appositionem preponitur prepositio quando aggregatum et pro-
tione et dictione cui preponitur non facit unam dictionem omnino

¶ Dicitur quod obliqui crescentes supra
leguntur quorum terminum

gregibus
um et israel
i. de loco ubi
in bithoria san
de sub cuius p
le oebet eē illu
que prima prep
post fetantibus
one scz per com
ponitur quand
fit vna dicitio
Per appositionem
tione et dictione

1770. Vbi dicitur. Et elegit dauid seruum suum
u. de post fetantes accepit eum. p. asere i
tate suam. Et exponit sic. De post fetan
post fetantes. i. post oues fetas accepit ei
clemētis. Dicitur sancto clemēte apparu
e. Fous viuis emanat. Et in huiusmodi q
casus quem prepositio sibi immediate ppo
tino requirit. Nā dicendū est de post fet
Nota qd prepositio duobus modis prepo
ditionem et per appositionem. Per co
aggregatum et prepositione et dictione
olita seu vna pars orationis: vt idocus perlego adest
Per appositionem preponitur prepositio quando aggregatum et ppo
tione et dictione cui preponitur non facit vnam dictionem commistam

fulsit eius
ob seruis su
s accepit eu
n. Dicit enā
ei agnus dei
nibus casus
a redit. et nō
ites et non de
pribus in exar
positionem p
ui preponitur

Qui redos lup
Dicit auctor: ponit in
tes et dicit In fides o
num singulararem que quic
per e. aliquando per i. aliq
nibus ponit regulas inferi
Et pluralis et e cremet
vel u cremeto bre
bunt testes quorum q
Et verbis rebus dominat
Dicit qd obliqui crescentes supra n
legit quorum. retum. et rebus.